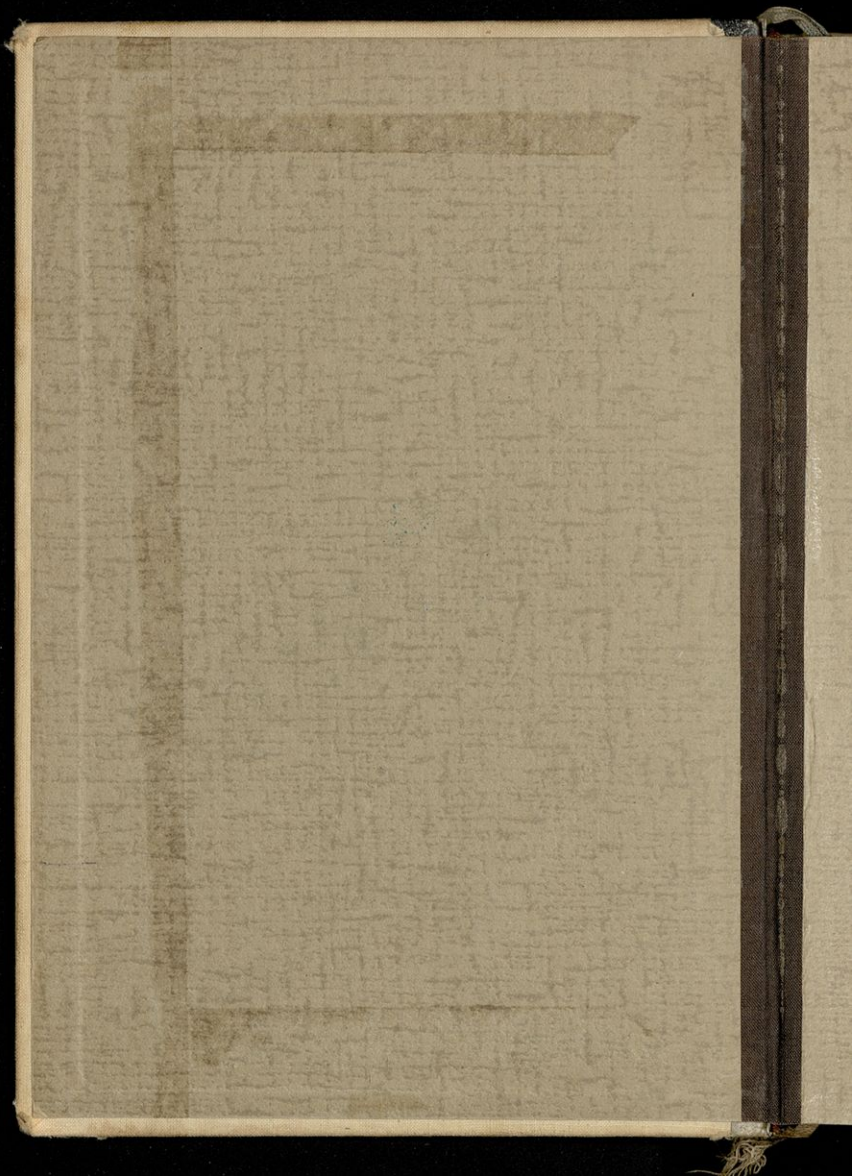

KIM

Inv. št. 7501

Mestna knjižnica - Idrija

Sign. 820-341.2

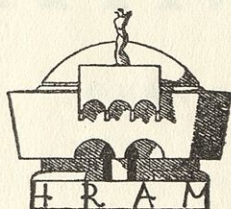

RUDYARD KIPLING ~ KIM

INDIAN LIBRARY
MADRAS

1911

ZALOŽBA HRAM
LJUBLJANA

*

1933

RUDYARD KIPLING

KIM

ROMAN

GS I 703 812

RUDYARD KIPLING

KIM

ODPISANO

datum

13. 4. 2007

TISKARNA »SLOVENIJA« V LJUBLJANI. — PREDSTAVNIK A. KOLMAN.

PRVO POGlavJE

Vi, ki povede kdaj stezà
na sodbo vas mimo peklà,
poganom ne želite zla,
ker k Buddhi zro v Kamakuri!

Kljub vsem oblastvenim predpisom je sedel kobalj na topu Zam-Zammahu, stoječem na svoji podstavi iz zidne opeke nasproti staremu Ajaib-Gheru — »čudežni hiši«, kakor imenujejo domačini muzej v Lahoreu. Kdor ima Zam-Zammah, »ogelj bljuvajočega zmaja«, ima Punjab; kajti ta velika stvar iz zelenega bronà je vselej prvi plen zmagalčevih rok.

Nekaj je opravičevalo Kima, ko je brcnil Lala Dinanathovega sina s topovskega podstavka — saj je bil Punjab v rokah Angležev in Kim je bil Anglež. Bil je sicer temno zagorel kakor malokateri domačin, govoril je najrajši svoje domače narečje in je svojo materinščino samo nerazločno lomil in pogrkaval, občeval je tudi z malimi bazarskimi dečki kot popolnoma enakovreden tovariš, vendarle je bil belec — boren belec, eden izmed najbornejših. Mešanka, ki je skrbela zanj (kadila je opij in imela menda prodajalno s starim pohištvom blizu trga, kjer se ustavljajo ceneni vozniki), je dejala misijonarjem, da je sestra Kimove matere. Mati mu je bila pa pestunja pri rodbini nekega polkovnika in se je poročila s Kimballom O'Hara, mladim praporskim narednikom pri Maverickih, irskem polku. Pozneje je stopil v službo pri železnici Sind-Punjab-Delhi in njegov polk se je brez njega vrnil v domovino. O'Harova žena je umrla v Ferozeporeu za kolero, na kar se je mož vdal pijači in se potikal s svojim triletnim bliskookim sinčkom ob železniški črti. Društva in duhovniki so si v skrbeh

za otroka prizadevali, da bi ga zajeli, O'Hara pa jo je popihal drugam, dokler ni naposled naletel na žensko, ki je kadila opij, se po nji privadil njegovemu okusu in umrl, kakor umirajo večjidel vsi siromašni belci v Indiji. Vsa njegova zapuščina so bile tri listine: prvo je imenoval svoj »ne variétur«, ker sta bili ti dve besedi napisani pod njegovim podpisom, drugo pa svojo »odpustnico«. Tretja je bila Kimov rojstni list. Ti papirji, je govoril često v svojih slovityh opijskih razpoloženjih, bodo danes ali jutri napravili iz Kimballa moža. Kim se na noben način ne bi smel ločiti od njih, ker so bili baje v zvezi z nekakšno veliko čarovnijo — s čarovnijo, s kakršno se ukvarjajo ljudje tamkaj za muzejem, v velikem sinjem in belem Jadoo-Gheru — v »čudežni hiši«, kakor imenujemo tod prostozidarsko ložo. Danes ali jutri, je govoril, pride vse prav in Kimov rog bo povišan med stebrovjem — velikanskim stebrovjem — stebrovjem lepote in moči. Sam polkovnik bo, jahaje na čelu najboljših polkov sveta, pričakoval Kima — malega Kima, ki naj bo deležen boljše usode kakor njegov oče. Devet sto izbranih hudičev, katerih bog bo Rdeč bik na zelenem polju, bo služilo Kimu, če ne bodo pozabili O'Hara — ubogega O'Hara, ki je bil višji delavec na progi Ferozeporeu. Po teh besedah je vselej bridko zaihtel na svojem polomljenem stolu iz bičja na verandi. Tako se je dogodilo, da je všila ženska po njegovi smrti pergament, listino in rojstni list v usnjeno amuletno vrečico ter jo obesila Kimu okoli vratu.

»In danes ali jutri,« je govorila, zmedeno se spominjajoč O'Harovih prerokb, »pride velik Rdeč bik na zelenem polju k tebi in polkovnik, jahajoč svojega visokega konja, res, in« — je prešla mahoma v angleščino — »devet sto hudičev.«

»Oh,« je rekel Kim, »to si velja zapomniti. Rdeč bik in polkovnik na konju prideta; najprej pa prideta, je rekel oče, dva moža, ki bosta šele pripravila prostor za vse to. Tako, je dejal oče, kakor so to vedno delali, in je sploh vselej tako, kadar se moški ukvarjajo s čarovnijo.«

Če bi poslala ženska Kima z onimi listinami v bližnji Jadoo-Gher, bi ga seyeda pokrajinska loža prevzela ter ga poslala v prostozidarsko sirotišnico v gorovju; a ženska je bila po vsem onem, kar je slišala o čarovništvu, nezaupna. Tudi Kim je imel svoje mnenje. Ko je prišel v fantovska leta, se je pričel pridno izogibati misijonarjev in belih ljudi resne vnanjosti, ki so imeli navado izpraševati, kdo je in s čim se ukvarja. Saj se Kim z velikanskim uspehom ni ukvarjal z ničimer. Res je dodobra spoznal vse čudovito, obzidano mesto Lahore od Delhijskih vrat do skrajnega trdnjavskega jarka, tikal se in bratil z ljudmi, ki so živeli tako ne-navadno življenje, da se Harun al Raschid še v sanjah ne bi bil domislil česa takega, in je tudi sam živel brezumno, kakor v povesti »Tisoč in ena noč«, le misijonarji in tajniki dobrodelnih društev niso mogli v tem videti ničesar lepega. Po vsem mestnem okraju so poznali njegov priimek »prijateljček vsega sveta«; ker je bil spreten in ni zbujal pozornosti, je često izvrševal ponoči na natrpanih strehah razna naročila za uglajene in izlikane mlade gizdalinčke. Ljubezenske zadevščine, kajpada — toliko je že vedel — saj so mu bile znane vse nerodnosti, odkar se je naučil govoriti. Kar pa mu je bilo pri tem najljubše, je bila pustolovščina sama kot taka — plaziti se na primer skrivaj skozi temne iztoke in uličice, plezati po vodovodnih ceveh, gledati in prisluškovati ženskam na ploščatih strehah, pod zastorom soparne teme drzno preskakovati s strehe na streho. Nadalje so bili njegovi miljenci sveti možje, od pepela zamazani fakirji pred svojimi opečnimi celicami pod drevjem ob reki, s katerimi je bil čisto domač, ki jih je pozdravljal, kadar so se vračali s svojega beračenja, in s katerimi je, če ni bilo nobenega drugega tam, jedel iz iste sklede.

Ženska, ki je pazila nanj, ga je s solznimi očmi prosila, da naj se oblači po evropsko — da naj nosi hlače, srajco in klapast klobuk. Toda Kim je navadno rajši smuknil v hindujsko ali mohamedansko oblačilo, kadar mu je bilo izvršiti kako opravilo. Nekdo izmed mladih lahkoživcev — ki so ga pozneje v potresni noči

našli mrtvega na dnu vodnjaka — mu je nekoč podaril vso obleko hindujske noše, opravo nekega potepinčka nižje kaste; Kim jo je stlačil na skrit kraj med brunovje Nil Ramove drvarnice, za punjabskim sodnijskim poslopjem, tam, kjer ležijo ter se sušijo dišeča deodarska debela, ki so jih bili naplavili po Ravi. Kadar pa je bilo treba kaj nujnega izvršiti ali sodelovati pri kakšni zabavni reči, je prišel Kim po svojo lastnino in se potem navadno šele proti jutru vrnil skozi verando v hišo, ves zbit od vriskanja za kakim hindujskim ženitovanjskim sprevedom ali pa od vpitja pri kaki hindujski svečanosti. Kdaj pa kdaj ga je čakala doma večerja, češče pa ne; in tedaj se je Kim spet odpravil z doma ter jedel v družbi svojih prijateljev domačinov.

Ko je bobnal s svojimi petami po Zam-Zammahu, je kdaj pa kdaj prekinil svojega »kraljevskega graščaka«, igro, ki se jo je igral z malim Chota Lalom in Abdullahom, sladčičarjevim sinom, in zavpil kakšno robato opazko proti čuvaju domačinu, ki je pazil na vrsto obuval pri muzejskih vratih. Rejeni Punjabec se je prizanesljivo zarežal, saj je že dolgo poznal Kima. Takisto tudi vodni nosač, ki je škropil suho cesto iz svojega mehu iz kozje kože. Prav tako Jawahir Sing, muzejski mizar, ki se je sklanjal nad novimi zaboji. Enako so ga poznali vsi naokoli, razen kmetov z dežele, ki so prihajali v »čudežno« hišo, gledat stvari, ki so jih izdelavali v njihovi pokrajini ali pa kje drugod. Muzej je bil namenjen proizvodom indijske umetnosti in industrije in kdor je bil vedoželjen, je lahko vprašal oskrbnika za pojasnilo.

»Dol! Dol! Pusti mene gor!« je zavpil Abdullah, plezajoč na kolo Zam-Zammaha.

»Tvoj oče je bil lectar, tvoja mati je kradla ghi,«* mu jo je zabrusil Kim. »Vsi muslimani so že zdavnaj popadali z Zam-Zammaha!«

»Pa pusti mene gor!« je zavreščal mali Chota Lal v svoji zlatoizvezeni čepici. Oče mu je bil nemara

* Topljeno maslo.

vreden pol milijona funtov, a Indija je edina demokratska dežela na svetu.

»Tudi hindujci so popadali z Zam-Zammaha. Muslimani so jih pahnili z njega. Tvoj oče je bil lektar.«

Umolknil je; izza vogala je prikrevsal od hrupnega Moti bazara, s težkimi koraki človek, kakršnega Kim, ki je menil, da pozna vse kaste, še svoj živ dan ni videl. Bil je približno šest čevljev visok, na sebi je imel konjski odeji podoben, zamazan, rjav in ves naguban ogrinjač, pa niti ene gube ni mogel spraviti Kim v zvezo s katero si bodi znano mu obrtjo ali poklicem. Ob pasu mu je visela podolgovata železna umetno izdelana škatla za peresa in pa lesen mōlek, kakor jih imajo pri sebi sveti možje. Na glavi je imel nekakšno velikansko kučmo. Obraz mu je bil rumen in naguban, nalik obrazu Fook Shinga, kitajskega čevljarja v bazaru. Oči so mu bile v kotih zašiljene navzgor in se svetile kakor majhna razpoka iz oniksa.

»Kdo pa je ta?« je vprašal Kim svoja tovariša.

»Nemara je človek,« je rekel Abdullah, s prstom v ustih strmeč proti njemu.

»Nedvomno,« je pritrdil Kim, »toda človek, kakršnega še nisem videl v Indiji.«

»Morda duhovnik,« je menil Chota Lal, opazujoč mōlek. »Glejta ga, v 'čudežno hišo' gre!«

»Ne, ne,« je izpregovoril paznik ter odkimal z glavo. »Ne razumem vašega govorjenja.« Stražnik je govoril punjabsko. »Hej, prijateljček vsega sveta, kaj pa hoče povedati?«

»Pošlji ga sem,« je velel Kim, plezajoč s Zam-Zammaha ter vihteč svoje bose noge. »Tujec je, ti si pa vol.«

Mož se je v zadregi obrnil in se primaknil k dečku. Star je bil in njegovo volneno vrhnje oblačilo je še zaudarjalo po jedkem pelinu gorskih sotesk.

»Oh, otroci, kaj pa je ta velika hiša?« je vprašal v zelo čisti urdujščini.

»Ajaib-Gher, 'čudežna hiša'!« Kim mu ni dal nobenega naslova, kakor lala ali mian. Dečko ni mogel ugeniti tujčeve vere.

»Ah! Čudežna hiša! Ali gre lahko vsakdo vanjo?«
»Nad vrati je napisano — vstop vsakomur prost.«
»Brez vstopnine?«

»Jaz hodim noter in ven. Pa nisem nikakšen ban-
kir,« se je zasmel Kim.

»Oh, no! Star človek sem. Nisem vedel.« Nato se
je okrenil, prebirajoč jagode svojega molka, proti
muzeju.

»Iz katere kaste ste? Kod pa ste doma? Ali priha-
jate od daleč?« je izpraševal Kim.

»Prišel sem tam preko Kuluja — izza Kailasa — pa
kaj ti veš! Z gorá, odtam« — je zavzdihnil — »kjer sta
zrak in voda sveža in hladna.«

»Aha! Khitai (Kitajec),« je dejal Abdullah ponosno.
Fook Shing ga je bil nekoč zapodil iz svoje delavnice,
ker je pljunil v Jossa,* sedečega ondi vrhu čevljev.

»Pahari (gorjānec),« je zinil mali Chota Lal.

»Ej, fantek — gorjanec z gorá, ki jih ne boš nikoli
videl. Ali si že kdaj slišal za Bhotiyal (Tibet)? Nisem
Kitajec, temveč Tibečan, če že moraš vedeti — lama,
— ali pa, če hočeš po vaše, guru.«

»Guru iz Tibeta,« je vzkliknil Kim. »Še nikoli ni-
sem videl takega človeka. Ali so potemtakem hindujci
v Tibetu?«

»Mi smo romarji Srednje poti in živimo mirno po
svojih lamskih samostanih, jaz pa sem se odpravil
gledat štiri svete kraje, preden umrjem. In zdaj veste,
vi, ki ste otroci, prav toliko kakor jaz, ki sem star.«
Starec se je dobrohotno nasmehljaval dečkom.

»Ali ste že jedli?«

Začel je tipajoč iskati po svojem nedrju in izvlekel
obrabljeno leseno beraško skodelico. Otroci so priki-
mali. Vsi duhovniki njihovega poznanstva so prosili
vbogajme.

»Ni me še želja, da bi jedel.« Okrenil je glavo
nalik stari krstači na soncu. »Je to res, da je toliko
slik v lahorski čudežni hiši?« Zadnje besede je ponovil
kakor vsakdo, ki si hoče zapomniti kak naslov.

* Kitajski malik (izg. Džosa).

»Res je,« je potrdil Abdullah. »Polna je poganskih butov (malikov). Tudi vi ste malikovalec.«

»Ne poslušajte njega,« je dodal Kim. »To je vladna hiša in nobenega malikovalstva ni v nji; samo neki Sahib z belo brado je notri. Pojdite z menoj, pokažem vam.«

»Tuji duhovniki žro otroke,« je zašepetal Chota Lal.

»In mož je tujec ter but-parast (malikovalec),« je pristavil Abdullah, mohamedanec.

Kim se je zasmel. »Tujec je. Kar stecita in se skrijta materi pod krilo, tam bosta na varnem. Pojdite z menoj!«

Kim se je zmuznil skozi samogibno vrtačo pri vходу; starec je stopal za njim, pa se začudeno ustavil. V vežni dvorani so stali večji kipi grško-buddhističnega kiparstva, ki so jih izdelali — učenjaki bodo že vedeli, kedaj, pozabljeni umetniki, katerih roke so tipale, pa ne nespretno, za skrivnostno izročnim grškim slogom. Tu je bilo na stotine likovnega nakitja v reljefu, ostankov soh in kamnitnih plošč polnih postav, ki so svoj čas pokrivalo opečnate stene buddhističnih stûpa* in vîhara** v severnih predelih in so bile zdaj, izkopane in opremljene z etiketami, v ponos muzeju. Ves osupel se je obračal z odprtimi usti od enega lika do drugega, dokler se ni ustavil naposled v napeti zamaknjenosti pred velikim altoreljefom, predstavljajočim kronanje ali apoteozo Buddhe. »Gospod« je bil prikazan sedeč na lotosu, katerega listi so bili tako globoko vdolbeni, da so bili videti malone ločeni od stebila. Okoli Njega je bila razvrščena hierarhija kraljev, starešin in Njegovih predhodnikov, ki so Ga molili. Pod Njim je bila z lotosjem pokrita voda z ribami in vodnimi pticami. Dva dewa*** z metuljnimi krili sta Mu držala venec nad glavo; dva druga pa sta Mu držala sončnik, preko katerega je molel, ves sijoč od draguljev, Bodhisatov o glavni nakit.

* Tempeljske stavbe.

** Samostani.

*** Demona.

»Gospod! Gospod! Sam Sakya Muni je,« je govoril lama na pol ihteč in pričel s pridrževanim glasom moliti čudoviti buddhistični zaziv:

»Do Njega vodi Zakon — Pot,
ki bil je Maje žlahtni plod,
Gospod Ananda — Bodhisat.«

»In On je tukaj! In najmodrejši Zakon je tudi tukaj. Kako srečno se je začelo moje romanje. Pa kakšno delo! Kakšno delo!«

»Tamkajle je Sahib,« je dejal Kim in smuknil v stran med omarami z umetno obrtjo in industrijskim oddelkom. Belobrad Anglež se je ozrl semkaj na lamo, ki se je zdaj slovesno okrenil in ga pozdravil ter po kratkem tipanju po obleki potegnil od nekod beležnico ter kos papirja.

»Da, tako mi je ime,« je dejal Anglež, smehljaje se nerodni, otroški pisavi.

»Eden naših, ki je svoj čas romal v Svete kraje — zdaj je opat samostana Lung-Choja — mi ga je dal,« je zajecel lama. »Govoril je o teh tukaj.« Njegova mršava roka je trepetaje pokazala naokoli.

»Pozdravljen torej, lama iz Tibeta. Tu so podobe bogov; tu pa sem jaz« — pogledal je lami v obraz — »da si nabiram znanje. Stopi z menoj v mojo delovno sobo.« Stari mož se je tresel od razburjenja.

Pisarna je bila zgolj majhna pregrada, oddeljena od s skulpturami natrpane galerije. Kim je légel na tla in prislonil uho k špranji od vročine razpokanih cedrovih vrat, da bi po svojem vrojenem nagonu prisluškoval in opazoval.

Večji del njunega razgovora je presegal njegovo pamet. Lama je sprva obotavlja se pripovedoval oskrbniku o svojem lamskem samostanu, Suchzenu, onstran Pisanega skalovja, ki leži štiri mesece hodá od tod. Oskrbnik je prinesel veliko knjigo s slikami ter mu res pokazal oni samostan: čepeč na svoji pečini je gledal tam v velikansko dolino pestrobarvnih skladov skalovja pod seboj.

»Ej, ej!« Lama si je nataknil naočnike z roženim

okvirom, kitajski izdelek. »Tu so ona mala vratca, skozi katere nosimo kurivo za zimo. In ti, Anglež, veš zanje? On, ki je zdaj opat v Lung-Choju, mi je to že pravil, pa nisem verjel. Gospod — Vsevišnji — se potemtakem časti tudi tod? In poznajo Njegovo življenje?«

»Vse je vklesano v kamenje. Pridi in si oglej, ko se boš spočil.«

Lama je smuknil v glavno dvorano in stopal ob oskrbnikovi strani med zbirkami s pobožnostjo vernika in razumevanjem pristnega umetnika.

Prepoznal je prizor za prizorom iz bajne zgodovine na sprhnelem kamenju, ponekod v zadregi spričo nenavadnega grškega izraza, a ves vzhičen kakor otrok ob slednji novi najdbi. Kjer je bila kaka vrzel v zapovrstnosti, kakor pri Oznanjenju, jo je oskrbnik izpopolnjeval iz kupa svojih knjig — francoskih in nemških, s slikami in posnetki.

Bil je tu pobožni Asita, drug Simeonov v krščanski zgodovini, držeč Sveto dete v naročju, ko oče in mati prisluškujeta; bili so tu dogodki iz legende o bratrancu Devadatti. Tam je bila hudobna ženska, zdaj vsa skrušena, ki je obdolžila Učenika nečistosti; tu pridiga v živalskem parku; čudež, ki je spreobrnil častilce ognja; tu je bil Bodhisat kot princ v kraljevskem oblačilu; čudežno rojstvo; smrt v Kusiganari, kjer je slabotni učenec omedlel; malone vse neštevilne ponovitve pobožnega premišljevanja pod drevesom bodhi so bile tam; in povsod si mogel videti češčenje miloščinske skledice. Že čez nekaj minut je oskrbnik videl, da njegov gost ni navaden, svoj molek prebirajoč berač, ampak resničen učenjak. In še enkrat sta pregledala vse od začetka; lama nosljajoč, čisteč si naočnike in z jadrno naglico kar venomer drdrajoč svojo čudovito zmes urdujskega in tibetanskega narečja. Slišal je bil o potovanju obeh kitajskih romarjev Fo-Hiana ter Hwen-Thianga, pa bi bil rad zvedel, ali imajo kje prevod njunih poročil. Pridrževal je sapo, ko je brez uspeha obračal liste Beala ter Stanisla Juliena. »Vse to tukaj je — zaklenjen zaklad zame.«

Nato se je zbral, da bi spoštljivo poslušal odlomke, ki mu jih je njegov sobesednik hitro prevajal v urdujščino. Prvikrat je slišal o delu evropskih učenjakov, ki so s pomočjo teh in stoterih drugih dokazil ugotovili buddhistične Svete kraje. Nato mu je pokazal oskrbnik mogočen zemljevid, ves premrežen z rumenimi pikami in črtami. Rjavi prst je drsal za oskrbnikovim svinčnikom od točke do točke. — Tu je bil Kapilavastu; tu Srednja kraljevina in tu Mahabodhi, buddhistična Meka; in tu je bila Kusiganara, žalostno prizorišče Svetnikove smrti. Starec je nekaj časa molče sklanjal glavo nad listi; oskrbnik pa si je znova prižgal pipo. Kim je zaspal. Ko se je prebudil, mu je bil razgovor, ki je živahno žuborel dalje, bolj razumljiv.

»In tako se je namerilo, da sem, o Vrelec modrosti, sklenil poromati v Svete kraje, ki je bila stopila nanje Njegova noga — v Njegov rojstni kraj, celo tja v Kapilo; potem pa v Maha Bodhi, kar je isto ko Buddh-Gaya — v samostan — v živalski park — v kraj Njegove smrti.«

Lama je začel govoriti tiše. »In sem sem prišel sam. Že pet, sedem, osemnajst — štirideset let mi je na umu, da se Stari zakon ne izvršuje pravilno. Preobložen je, kakor veste, s hudičevstvom, čarovništvom in malikovalstvom. Prav tako, kakor je pravkar dejal oni otrok tam zunaj. Ej, prav tako, kakor je dejal otrok: z butparasti.«

»Tako se godi z vsakim verstvom.«

»Misliš? Čital sem knjige svojega lamskega samostana in bile so kakor usehel mozeg; in obrednik, ki smo se po Predelanem zakonu pozneje obremenili z njim — tudi ta ni imel prave vrednosti v teh starih očeh. Še učenci Vsevišnjega živijo v neprestanih sporih med seboj. Vse je slepilo. Da, Maja, slepilo! Jaz pa hrepenim po nečem drugem« — nagubani žolti obraz se je približal na tri palce oskrbnikovemu obrazu in dolgi nohet na kazalcu mu je tipal po mizi. »Vaši učenjaki so hodili v teh knjigah za Svetimi nogami po vseh Njegovih potih; toda so stvari, ki jih niso pre-

iskovali. Nič ne vem — res, nič ne vem —, a stopal bom, da se oprostim Kolesa razmer, po odprti, široki cesti.« Smehljal se je z naivnim zmagoslavjem. »Kot romar v Svete kraje si pridobim zasluženja. A v tem je še nekaj več. Slišal bom glas resnice. Ko je bil naš milostni Gospod še mladenič in si je iskal družice, so bili ljudje na dvoru Njegovega očeta mnenja, da je prešibek za zakonski stan. Ali vam je znano to?«

Oskrbnik je prikimal, radoveden, kaj bo še zvedel.

»Zaradi tega so zahtevali trojno preizkušnjo Njegove moči s katerim koli tekmečem. In pri preizkušnji z lokom je naš Gospod prelomil lok, ki so Mu ga bili dali, pa je zahteval takega, ki ga nihče ne bi mogel napeti. Ali vam je to znano?«

»Tako je pisano. Čital sem.«

»In ko je prekosila Puščica vse druge cilje, je letela dalje in dalje in daleč izpred dosega oči. Nazadnje je padla na tla; in tam, kjer se je dotaknila zemlje, je brizgnil na dan curek, ki je mahoma narastel v Reko. In po milosti našega Gospoda in po zaslugi, ki si jo je lokostrelec pridobil, preden se je rešil, je dobila ona Reka čudežno moč, da izmije vsako sled in vsak grešni madež z onega, ki se koplje v nji.«

»Tako je pisano,« je pripomnil oskrbnik žalostno.

Lama je globoko zajel sape. »Kje je ta Reka, o Vrelec modrosti? Kam je padla Puščica?«

»Obžalujem, brat moj, tega ne vem,« je odvrnil oskrbnik.

»O ne, saj si bržkone samo pozabil — to edino, česar mi nisi povedal. Gotovo moraš vedeti to? Glej, star sem! Vprašam te — z glavo med tvojimi stopali — o Vrelec modrosti! Vem o, napel je lok! Vem o, puščica je padla! Vem o, curek vode je brizgnil na dan! Kje je torej Reka? Sanje so mi velele, naj jo poiščem. Tako sem prišel. Toda kje je Reka?«

»Ali misliš, da ne bi na ves glas razodel tega, če bi vedel?«

»Po nji,« je nadaljeval lama, ne da bi pazil nanj, »si pridobimo odrešenje od Kolesa razmer. Reka Puščice! Premišli še enkrat! Nemara le neznatna rečica,

vsa usehla od pripeke? Toda Svetnik starega človeka ne bi tolikanj varal.«

»Ne vem. Ne vem.«

Lama se je zopet približal s svojim obrazom tisočeri gub za dlan k Angleževemu obrazu. »Vidim, ni ti znano. Ker nisi pripadnik Zakona, ti je to prikrito.«

»Saj — prikrito — prikrito.«

»Oba sva vezana, ti in jaz, brat moj. Toda jaz« — sunkoma se je dvignil s svojim mehkim težkim ogrinjačem — »pojdem na pot, da se rešim. Pojdi z menoj!«

»Vezan sem,« je odvrnil oskrbnik. »A kam pojdeš?«

»Najprej v Kashi (Benares), kam bi drugam? Tam najdem v Jaininem svetišču onega mesta pristaša čistega nauka. Tudi on je skriven Iskatelj in nemara bom mogel od njega kaj izvedeti. Prav lahko mogoče, da pojde z menoj v Buddh-Gayo. Odondod severno in zapadno proti Kapilavastu, in tam bom iskal Reko. Ne, ne, povsod, kamorkoli pojdem, bom iskal — kajti mesto, kjer je padla Puščica na tla, ni znano.«

»In kako kaniš potovati? Daleč je do Delhija in še dalje do Benaresa.«

»Po glavni cesti in z vlaki. Od Pathânkota sem se pripeljal z vlakom do sem, ko sem zapustil gorovje. Vlak je nagel. Sprva sem se čudil visokim drogovom ob cesti, ki kar venomer hlastajo po svojih nitih,« narisal je z roko dviganje in padanje brzojavnih žic poleg drvečega vlaka. »Pozneje sem se pa čutil silno na tesnem in sem si želel, da bi mogel hoditi peš, kakor sem vaje.«

»Ali ti je pot dobro znana?« je vprašal oskrbnik.

»Oh, treba je samo vprašati in plačati z denarjem, nastavljenici odpravijo vsakogar, kamor si želi. To sem vedel že v lamskem samostanu iz zanesljivega poročila,« je dejal lama ponosno.

»In kdaj pojdeš?« Oskrbnik se je smehljaj tej mešanici starodedne pobožnosti in sodobne naprednosti, ki je dandanes tako značilna za Indijo.

»Kakor hitro bo mogoče. Obiskal bom vse kraje Njegovega življenja, dokler ne pridem do Reke Pu-

ščice. Razen tega se dobi tiskan vozni red vlakov, ki vozijo na jug.«

»Pa tvoja prehrana?« Lame nosijo navadno pri sebi precejšen mošnjiček denarja, toda oskrbnik se je le želel prepričati o tem.

»Na poti nosim s seboj beraško skodelico kakor naš Učenik. Da. Kakor je hodil On, hodim jaz, ko sem zapustil mir svojega samostana. Ko sem prišel z gorovja, sem imel s seboj nekega chela (učenca), ki je prosil zame, kakor zahteva predpis; v Kuluju pa, kjer sva se malo pomudila, ga je napadla mrzlica in je umrl. Zdaj sem brez chela, svojo beraško skodelico pa hočem le nositi in dajati tako radodarnim ljudem priložnost, da si pridobé zasluženje.« Prikimal je pogumno z glavo. Samostanski učenjaki ne beračijo; lama pa je bil v tem pogledu entuziast.

»Pa bodi tako,« je dejal oskrbnik s smehljajem. »Privošči mi zdaj, da si pridobim zasluženje. Oba sva poznavalca, jaz in ti. Tu je nova knjiga na belem angleškem papirju, tu so našiljeni svinčniki, dva, trije, debeli in tanki — vsi dobri za pisca. Prosim, da pogledam še tvoje naočnike.«

Oskrbnik je pogledal skozi naočnike. Bili so hudo razpraskani, a prav tako močni kakor njegovi, ki jih je vtaknil lami v roko z besedami: »Poskusi te-le.«

»Peresce! Pravo peresce na obrazu!« Starec je zanosno zasukal glavo in privihnil nos. »Komaj da jih čutim. Kako razločno vidim!«

»Naočniki so iz bilaura, iz kristala, in se nikdar ne razpraskajo. Naj bi ti pomagali priti k tvoji Reki; tvoji so!«

»Vzamem jih, tudi svinčnike in belo knjigo, znamenje prijateljstva med duhovnikom in duhovnikom — in zdaj!« — prišel je tipati okoli svojega pasu, si odvezal umetno izdelano železno škatlo za peresa ter jo položil na oskrbnikovo mizo — »to je za spomin med nama — moja škatla za peresa. Nekaj starega je — kakršen sem jaz.«

Škatla je bila delo starega vzorca, kitajska, iz takega železa, kakršnega dandanes ne ulivajo več, in

zbirateljsko srce v oskrbnikovih prsih je bilo že od prvega trenutka závérovano vanjo. Za nobeno ceno ni hotel lama svojega daru vzeti nazaj.

»Če se vrnem in najdem Reko, ti prinesem popisano sliko na padmi samthori,* kakršne sem izdelaval v lamskem samostanu na svilo. Da — in pa sliko Kolesa razmer,« se je polglasno nasmejal, »kajti oba sva poznavalca, ti in jaz.«

Oskrbnik bi ga bil rad še pridržal: kajti le malo jih je na svetu, ki še poznajo skrivnosti stare buddhistične umetnosti čopiča in peresa, ki je na pol pisanje, na pol risanje. Lama pa je že odhajal, držeč glavo pokonci, obstal še trenotek pred velikim kipom nekega v premišljevanje zatopljenega Bodhisata, nato pa je odšumel skozi vrtačo.

Kim je stopal za njim kakor senca. Divje ga je prevzemalo, kar je bil ujel na uho. Ta mož je bil njegovemu mnogoznalnemu srcu popoln novinec in hotel ga je še naprej spoznavati, prav tako kakor je spoznaval to ali ono novo poslopje ali nenavadno slovesnost v Lahoreu. Lama je bil zanj najdba in sklenil si jo je prisvojiti. Kimova mati ni bila zaman Irka.

Stari mož se je ustavil pri Zam-Zammahu ter se ozrl naokoli, dokler mu ni obtičal pogled na Kimu. Romarsko navdušenje se mu je bilo medtem poleglo; čutil se je starega, zapuščenega in silno lačnega.

»Ne posédajte pod topom!« je zavpil stražnik vzvišeno.

»Hu! Ti soval!« je odvrnil Kim namesto lame. »Kar sédi pod top, če te mika. Kdaj si pa ukradel mlekarici copate, Dunnoo?«

To je bila docela neosnovana obdolžitev, ki mu jo je navdahnila trenutna muha; Dunnoo pa je onemel spričo nje, ker je vedel, da bi utegnil Kimov vreščeči glas spraviti pokonci cele legije hudobnih bazarskih frkolinov, če bi bilo treba.

* Lotos.

»Koga pa ste molili tam notri?« je vprašal Kim priljudno, čepeč v senci poleg lame.

»Jaz ne molim nikogar, dečko. Poklonil sem se Vseodličnemu zakonu.« Kim je sprejel to novo božanstvo brez notranjega ganotja. Poznal jih je že lepo število.

»In kaj počnete zdaj?«

»Vbogajme prosim. Zdaj sem se spomnil, da je že dolgo, kar sem jedel in pil. Kakšna je navada v tem mestu, če prosi človek miloščine? Ali dela to molče, kakor v Tibetu, ali z besedami?«

»Kdor molče prosi, slabo kosi,« je odvrnil Kim v smislu znanega pregovora. Lama je poskušal vstati, pa se je zgrudil nazaj in zastokal po svojem učencu, ki mu je bil umrl v daljnem Kuluju. Kim je gledal — z glavo postrani, zamišljen in prevzet.

»Dajte mi skodelico. Poznam ljudi v tem mestu — vse, ki so usmiljenega srca. Dajte mi skodelico, prinesem vam jo polno nazaj.«

Preprosto kakor otrok mu je podal starec skodelico.

»Spočijte se. Saj poznam ljudi.«

Ubral jo je proti odprti stojnici neke kunjri — branjeveke iz nižje kaste — ki je stala na trgu Moti nasproti cestne železnice. Ženska je že dolgo poznala Kima.

»Oho,« je vzkliknila, »Ali si postal jogi s svojo beraško skodelico?«

»Ne,« je odvrnil Kim ponosno, »neki tuj duhovnik je v mestu — mož, kakršnega še živ dan nisem videl.«

»Star duhoven — mlad tiger,« je rekla ženska osorno. »Sita sem že tujih duhovnov! Kakor muhe hlastajo po našem blagu. Ali je oče mojega sina vrelec usmiljenja, da bi jim dajal vsem, ki prosjačijo?«

»Ne,« je rekel Kim; »tvoj mož je prej jagi (medved) kakor pa jogi (svet mož). Ta duhoven pa je nekaj novega. Sahib v 'čudežni hiši' se je razgovarjal z njim kakor z bratom. O mamica moja, napolni mi to skodelico! Čaka me!«

»Skodelica‘ — ni slabo! Takšna trebušasta košara! Nič manj spodoben nisi kakor Sveti bik boga Šive; ta mi je že navsezgodaj požrl celo košaro čebule, zdaj pa naj napolnim še tvojo skodelo. Že prihaja.«

Velikanski, mišjesivi brahmanski bik tega mestnega okraja se je z zibajočimi se pleči prerival skozi pisano množico, držeč v gobcu ukradeno banano. Ubiral jo je naravnost proti stojnici, dobro se zavedajoč svojih prednostnih pravic kot sveta žival, povetil glavo ter krepko vohljaj ob vrsti košar, preden si je izbral. Zdajci pa je zletela Kimova trda mala peta v zrak ter ga treščila po vlažnem modrem smrkčku. Bik je jezno zarenčal in odlomastil po tračnicah nazaj; viher se mu je kar tresel od jeze.

»Vidiš, več sem ti prihranil, kakor bi stale tri take skodele. No, mamica, malo riža in posušenih rib po vrhu — no, pa še malo svežega kurryja.«*

Iz ozadja stojnice, kjer je ležal neki moški, se je oglasilo renčanje.

»Prepodil je bika,« je dejala ženska polglasno. »Dobro je, dajati siromakom.« Vzela je skodelico in jo vrnila polno vročega riža.

»Pa saj moj jogi ni krava,« je dejal Kim spoštljivo in napravil s prsti luknjo v gori riža. »Trohica kurryja dobro dé, pa pečen kolaček in nekaj vkuhanega sadja bi menda tudi rad zaužil.«

»Ta luknja je tako velika kakor tvoja glava,« je pripomnila ženska jezno. Navzlic temu pa jo je napolnila z izbornim dušenim kurryjem, posadila nanj osušeni kolač s trohico precejenega masla, prilepila ob stran kupček konzervirane tamarinde — in Kim je zadovoljno opazoval vso to naloženo bero.

»Tako je prav. Kadar bom v bazaru, ne bo hodil bik več k tej stojnici. To je nesramen bernjavs.«

»Pa ti?« se je zasmejala ženska. »A ne govori mi slabo o bikih. Ali mi nisi svoj čas pravil, da pride nekoč Rdeč bik na zelenem polju, ki ti bo pomagal? No, zdaj pa le vse lepo odnesi in prosi svetega moža

* Ostra ind. začimba.

blagoslova zame. Nemara ve tudi kakšen pripomoček za vnete oči moje hčerke. Še to ga vprašaj, ti, prijateljček vsega sveta.«

Kim pa je odskakljal še pred sklepom njenega govora, skrbno se izogibajoč psom brez gospodarja ter gladnih znancev.

»Tako beračimo mi, ki razumemo to stvar,« je ponosno dejal lami, ki je ob pogledu na vsebino skodelice kar odprl oči. »Le jejte, jaz pa bom jedel z vami. Ohé, bhistie!« je zavpil vodarju, ki je škropil nasade pred muzejem, »prinesi sem vode. Možaki smo žejni.«

»Možaki!« se je zakrohotal bhistie. »Ali bo ena cev dovolj za tak parček? Pa pijta v imenu Usmiljenega.«

Spustil je tenek curek Kimu v perišče, ki je pil kar po šegi svoje dežele. Lama je pa moral seveda izvlači iz svoje neizčrpne vrhnje obleke kozarec in je silo slovesno srkal iz njega.

»Paresi (tujec),« je dejal Kim, ko je starec v neznanem jeziku nekaj rekel, kar je bil očitvidno nekak blagoslov.

Jedla sta skupaj na vso moč zadovoljno, dokler ni bila beraška skodela prazna. Potem je vzel lama iz zajetne lesene škatle ščepec njuhanca, spustil svoj mōlek parkrat skozi prste, nato pa, ko se je senca Zam-Zammaha podaljšala, rahlo, po starčevsko zadremal.

Kim se je odpravil k bližnji trafikantki, dokaj živahni mladi mohamedanki, in si izprosil smrdljivo smotko take vrste, kakršne se prodajajo študentom punjabskega vseučilišča, ki posnemajo angleške običaje. Nato je kadil in, tiščeč kolena k bradi ter čepeč pod topovim trebuhom, globoko premišljal; in posledica tega premišljanja je bilo to, da jo je skrivaj ubral v smer proti drvarnici Nila Rama.

Lama se je prebudil šele, ko se je pričelo v mestu večerno življenje, s prižiganjem svetilk in odhajanjem belo oblečenih uradnikov in poduradnikov iz vladnih pisaren. Zmedeno je bulil na vse strani; a nihče se

ni zmenil zanj, razen nekega hindujskega paglavca v zamazanem turbanu in v obleki izabeline barve. Iznenada je sklonil lama glavo na kolena ter pričel stokati.

»Kaj pa je?« je vprašal dečko, ki je stal pred njim. »Ali so vas okradli?«

»Oh, moj novi chela, šel je od mene, pa ne vem, kje je.«

»In kakšen človek je bil vaš učenec?«

»Deček je bil, prišel je k meni namesto onega, ki mi je bil umrl. Prav gotovo zaradi tega, ker sem si pridobil zasluženje, ko sem se tu notri poklonil Zakonu.« Pokazal je proti muzeju. »Prišel je k meni in mi pokazal pot, ki sem jo bil izgubil. Povedel me je v 'čudežno hišo' in njegove besede so mi dale pogum, da sem govoril s čuvanjem božjih podob. To me je obodril in okrepilo. In ko sem medlel od lakote, je šel prosit zame vbogajme, kakor chela za svojega učitelja. Mahoma mi je bil poslan. Mahoma je izginil. Imel sem v mislih, da bi ga učil Zakona na poti v Benares.«

Kim je bil ves iznenaden, kajti slišal je bil pogovor v muzeju in je vedel, da starec govori resnico, resnico, ki jo domačin tujcu le redkokedaj nudi.

»Zdaj pa vidim, da mi je poslan iz nekega določnega namena. Po vsem tem mi je jasno, da bom našel Reko, ki jo iščem.«

»Reko Puščice?« je vprašal Kim in se zviška nasmehnil.

»Ali je to spet drugo poslanstvo?« je vzkliknil lama. »Nikomur nisem še govoril o svojem iskanju, razen duhovniku svetih podob. Kdo si ti?«

»Vaš chela,« je odvrnil Kim preprosto, čepeč na svojih petah. »Svoj živ dan še nisem videl človeka, kakršen ste vi. Z vami pojdem v Benares. In razen tega mislim, da je staremu človeku, kakršen ste vi, ki vsakemu človeku na cesti še pozno zvečer govori resnico, učenec nujno potreben.«

»Pa Reka Puščice?«

»Oh, to sem slišal, ko ste govorili z Angležem. Ležal sem pri vratih.«

Lama je vzdihnil. »Mislil sem že, da si mi bil poslan za vodnika. Kdaj pa kdaj se dogodi kaj takega — a jaz nisem vreden. Potemtakem ne poznaš te Reke?«

»Jaz ne.« Kim se je nasmehnil malce v zadregi. »Jaz iščem Bika — Rdečega bika na zelenem polju, ki mi bo pomagal.« Kakor dečki sploh je imel Kim, če je imel kak znanec ta ali oni načrt, takoj tudi lastnega pri roki; in res je cele četrť ure premišljal o prerokbi svojega očeta.

»Pomagal pri čem, dečko?« je vprašal lama.

»Bog si ga vedi, a oče mi je tako rekel. Slišal sem vajin pogovor v „čudežni hiši“ o vseh novih tujih krajih v gorovju; in če človek, ki je tako prileten ter tako malo... tako vaje, govoriti resnico — odide z doma zaradi take malenkosti kot je reka, sem si mislil, tedaj moram kreniti tudi jaz na potovanje. Če nama bo naklonjena usoda, da najdeva svoje, tedaj najdeva — vi svojo Reko in jaz svojega Bika — in visoko stebrovje in še vsakovrstne druge stvari, ki pa sem jih pozabil.«

»Ne gre za stebrovje, temveč za Kolo, ki bi se ga rad oprostil,« je dejal lama.

»To je isto. Nemara me napravijo za kralja,« je rekel Kim vedro, pripravljen na vse.

»Poučil te bom še o drugih in boljših stremljenjih na najinem potu,« je odvrnil lama s častitljivostjo Učenika. »Pojdiva torej v Benares.«

»Ponoči ne. Tatje se klatijo tam zunaj. Počakajte, da se zdani.«

»A tukaj nimava prenočišča.« Starec je bil vaje reda svojega samostana, in četudi je vedno spal na tleh, kakor zahteva to predpis, je vendarle v teh zadevah upošteval dostojnost.

»V Kašmir-Seraju najdeva dobro stanovanje,« je menil Kim, smejoč se starčevi zadregi. »Imam prijatelja tam, hajdiva!«

Soparni natrpani bazari so tonili v svetlobi, ko sta si utirala pot skozi gnečo vseh plemen Zgornje Indije, in lama se je zibal naprej kakor v sanjah. Prvič v

svojem življenju je videl veliko, obrtniško mesto in prenatrpani vozovi cestne železnice z neprestanimi vreščečimi zavorami so ga plašili. Zdaj so ga porivali naprej, zdaj vlekli s seboj, tako da je naposled le došel do visokih dvoriščnih vrat Kašmir-Seraja: tega velikanskega odprtega štirikotnika nasproti železniški postaji, obdanega od obokanih hodnikov, kjer so se ustavljale karavane velblodov in konj na povratku iz Srednje Azije. Tu je bila množina vsakovrstnega ljudstva s severa, ki je krmilo privezane ponije in klečeče velblode, nakladalo in razkladalo bale in zavoje, črpalo na škripajočih škripcih za večerjo vodo iz vodnjakov, polagalo seno pred hrzajoče, divje gledajoče žrebce, odirvalo popadljive karavanske pse, izplačevalo gonjače velblodov, iskalo novih hlapcev, kričalo, preklinjalo, prepiralo se in barantalo v ograjenem prostoru. Križni hodniki nad tremi ali štirimi stopnicami iz opeke so bili varen pristan okoli tega razburkanega morja.

Večidel so se oddajali v najem prekupčevalcem, kakor se oddajajo v najem pri nas obokani prostori cestnih prehodov. Prostori med dvema stebroma so bili predeljeni z opeko ali deskami v pregrade, ki so vsako od njih varovala težka lesena vrata z okornimi žabicami domačega izdelka. Zaprta vrata so dokazovala, da je gospodar odsoten, a sirove — včasih na vso moč sirove — čačke, naslikane z barvami ali s kreda so povedale, kam je odšel. Približno takole: »Lutuf Ullah je odpotoval v Kurdistan.« Spodaj pa nemara v robatih verzih: »O Allah, ki trpiš, da živé uši na Kabulijevi suknji, čemu dopuščaš, da ta uš Lutuf tako dolgo živi?«

Kim, ki je ščitil lamo v gneči razburjenih ljudi in razburjenih živali, se je preril ob hodnikih do skrajnega konca blizu železniške postaje, kjer je stanoval Mahbub Ali, konjski mešetar, kadar je došel semkaj iz one skrivnostne dežele onkraj severnih gorskih prelazov.

Kim je imel v svojem malem življenju — zlasti med svojim desetim in trinajstim letom — že razno-

tere opravke z Mahbubom in veliki, plečati Afganec s škrlatastordeče pobarvano brado (kajti mož ni bil več mlad, pa ni hotel kazati svojih sivih las) je znal ceniti dečka kot prenašalca poročil. Često je poveril Kima z nalogo, naj opazuje kakega možakarja, ki ni imel prav nobenega opravka s konji, ali pa da naj hodi po ves dan za njim ter si zapomni slehernega človeka, ki bi govoril ž njim. Kim mu je nato zvečer podal svoje poročilo in Mahbub ga je poslušal, ne da bi bil kaj zinil ali pa se genil. Kim je vedel, da je šlo za kakršno že bodi spletko; vedel je pa tudi, da je glavna vrednost vsega v tem, da ne sme nikomur o tem črhniti besede, razen Mahbubu, ki mu je dajal tečne prigrizke, še čisto vroče, iz velike kuhinje na koncu seraja, nekoč pa celo kar osem an v zlatu.

»Tukaj je,« je vzkliknil Kim in udaril hudobnega velbloda po smrčku. »Ohé, Mahbub Ali!« Ustavil se je pred temnim obokom in smuknil za hrbet začudenega lame.

Konjski mešetar je ležal z nizko pod trebuhom odpetim vezanim bokhariotovim pasom in leno kadil iz velikanske srebrne huke* na dveh sedelnih vrečah iz grobe svile. Na klic je komaj opazno okrenil glavo, ko pa je zagledal pred seboj visoko, nemo postavo, mu je zagrčal smeh v prsih.

»Alah! Lama! Rdeči lama! Daleč je od Lahorea do gorskih prelazov, kaj pa počenjaš tukaj?«

Lama je mehanično pomolil svojo skodelo predenj.

»Prekletstvo božje na vse nejevernike!« je vzkliknil Mahbub. »Nič ne dam nobenemu ušivemu Tibetancu; a poprosi moje Baltije tam za velblodi; oni bi morda znali ceniti tvoj blagoslov. Hej, konjarji, evo vam vašega rojaka. Poglejte, ali ni lačen.«

Ostriženi, sključeni Balti, ki je prišel semkaj s konji in bil po vsem videzu nekaj izgubljen buddhist, se je prihuljeno priplazil k duhovniku ter z debelimi goltniki poprosil svetega moža, naj séde k ognju konjskih hlapcev.

* Vodna pipa.

»Pojdite!« je dejal Kim in ga lahno sunil, na kar je lama odštorkljal ter pustil Kima ob robu hodnika.

»Pojdi!« je velel tudi Mahbub Ali in se zopet okrenil k svoji huki. »Mali hindu, idi stran! Prekletstvo božje na vse nejevernike! Poprosi vbogajme pri ljudeh, ki so tvoje vere.«

»Maharaj,« je zacvilil Kim, rabeč hindujski način govorjenja in veseleč se od vsega srca te šale. »Oče mi je mrtev — mati mi je mrtva — želodec mi je prazen.«

»Prosi vbogajme pri mojih konjskih hlapcih, ti pravim. Saj mora biti med mojimi ljudmi tudi nekaj hindujcev.«

»O, Mahbub Ali, ali sem jaz hindujec?« je vprašal Kim po angleško.

Mešetar ni dal nobenega znamenja začudenja, samo pogledal ga je izpod čopastih obrvi.

»Prijateljček vsega sveta,« je dejal, »kaj pa pomeni to?«

»Nič. Zdaj sem učenec tega svetega moža in skupaj odhajava na romarsko pot — v Benares, kakor pravi. Ves je zaslepljen v to, jaz pa sem tudi že sit Lahorea. Treba mi je drugega zraka in druge vode.«

»A za koga delaš? Počemu prihajaš k meni?« Glas mu je zvenel osorno od sumničenja.

»H komu drugemu naj bi pa šel? Denarja nimam. Brez denarja se slabo potuje. Ti boš prodal častnikom veliko konj. Prav čedni konjički so, tile novi, videl sem jih. Daj mi eno rupijo, Mahbub Ali, in če pridem do svojega bogastva, ti bom dal zadolžnico in jo plačal.«

»Hm,« je odvrnil Mahbub Ali, hitro premišljujoč. »Še nikoli me nisi nalagal. Pokliči svojega lamo — ostani zdaj v temi.«

»Oh, on bo povedal isto kakor jaz,« se je zasmeljal Kim.

»V Benares odhajava,« je izpregovoril lama, ko je razumel smisel Mahbubovih vprašanj. »Jaz in dečko. Jaz, da poiščem Reko.«

»Že mogoče — pa deček?«

»Moj učenec je. Poslan mi je bil, mislim, da me povede k Reki. Sedel sem tam pod nekim topom, kar je iznenada prišel k meni. Kaj takega se je že večkrat primerilo srečnikom, ki jim je bilo dodeljeno vodstvo. A zdaj mi je prišlo na misel, rekel je, da je sin te zemlje — hindujec.«

»Pa njegovo ime?«

»Po imenu ga nisem vprašal. Ali ni moj učenec?«

»Njegova dežela — njegovo pleme — njegova vas? Musliman, sikh, hindujec, jaina iz nizke kaste ali visoke?«

»Čemu naj bi to spraševal? Na Srednji poti ni ne visokega ne nizkega. Če je moj chela, ali mi ga sme — hoče — more kdo vzeti? Kajti, glej, brez njega ne bi nikoli našel svoje Reke.« Slovesno je zanikal s svojo glavo.

»Nihče ti ga ne bo vzел. Pojdi in sedi k mojim Baltijem,« je velel Mahbub Ali in lama je odštorkljal pomirjen po tej obljubi.

»Ali ni čisto ob pamet?« je vprašal Kim, ki se je spet pojavil v luči. »Počemu bi ti lagal, hadži*?«

Mahbub je molče vlekел iz svoje huke. Nato je pa izpregovoril napol šepetaje: »Umballa leži na poti v Benares — če res odhajata tja —«

»T-k! T-k! Saj ti pravim, da ne zna lagati — kakor midva.«

»In če hočeš vzeti do Umbale s seboj neko moje naročilo, ti bom dal denarja. Gre za nekega konja — za nekega belega žrebca —, ki sem ga prodal nekemu častniku, ko sem se vračal zadnjič s prelazov. A tedaj — stopi bliže in drži pokoncu roke, kakor da prosiš vbogajme — še rodovnik belega žrebca ni bil čisto ugotovljen in častnik, ki je sedaj v Umballi, mi je ukazal, naj ga uredim.« (Tu je Mahbub opisal konja in častnikovo zunanost.) »Poročilo za onega častnika se torej glasi takole: 'Rodovnik belega žrebca je čisto ugotovljen.' Po tem bo spoznal, da prihajaš od mene.

* Naziv muslimana, ki je že romal v Meko.

Potlej bo vprašal: „Kakšne dokaze imaš?“ in ti mu boš odgovoril: „Mahbub Ali mi je dal dokaz.“

»In vse to zaradi nekega belega žrebca,« se je zahihital Kim s plamtečimi očmi.

»Ta rodovnik ti bom sedaj dal — po svoje — pa še nekaj robatih besed povrhu.« Neka senca je šinila za Kimovim hrbtom in prežvekujoč velblod. Mahbub Ali je povzdignil svoj glas:

»Alah! Si mar ti edini berač v mestu? Mati ti je mrtva, oče mrtev? Tako je z vami vsemi. No, no —« Okrenil se je, kakor da bi tipal za nečim na tleh zraven sebe, in vrgel dečku kos mehkega, mastnega muslimanskega kruha. »Pojdi in lezi za to noč k mojim konjskim hlapcem — ti in lama. Jutri te nemara sprejemem v službo.«

Kim se je odplazil s kosom kruha med zobmi. In kakor je pričakoval, je našel zavojček zganjenega tkaninastega papirja, zavitega v povoščeno koženico hkratu s tremi srebrnimi rupijami — ogromnim bogastvom. Nasmehnil se je in vtaknil denar in papir v svoj usnjeni amulet ni etui. Lama, ki so ga bili Mahbubovi Baltiji izborna pogostili, je že spal v hlevu v nekem kotu. Kim je legel tik njega in se zasmel. Vedel je, da je storil Mahbubu uslugo in ni niti trenotek verjel bajki o žrebčevem rodovniku.

Kim pa ni slutil, da je bil Mahbub Ali, ki je bil na glasu enega najboljših konjskih mešetarjev v Punjabu, kot premožen in podjeten prekupčevalec, čigar karavane so prodirale daleč, daleč onstran mejá, vpisan v eno tajnih knjig indijskega izvidniškega odseka kot C. 25 I. B. Dvakrat ali trikrat na leto je odposlal C. 25 kratko, suhoparno, vendarle pa na vso moč zanimivo poročilo in v večini primerov — saj je bilo kontrolirano po ugotovitvah R-a. 17 in M-a. 4 — popolnoma zanesljivo. Ta poročila so se tikala vseh mogočih oddaljenih gorskih kneževin, potujočih znanstvenikov neangleške narodnosti in trgovine z orožjem — skratka, bila so majhen del one ogromne množine »informatijskega gradiva«, na katerega osnovi podvzema indijska vlada svoje ukrepe. Pred kratkim pa

je bila petorica zveznih kraljev, ki so se bili zvezali vrag si ga vedi v kakšen namen, opozorjena po neki naklonjeni sili na severu, da so jele prihajati vesti iz njihovega ozemlja v britansko Indijo. Ministrski predsedniki teh kraljev so bili resno vznemirjeni in so na orijentalški način ukrenili vse potrebno. Med številnimi drugimi so imeli na sumu bahatega, rdečebrednega konjskega mešetarja, čigar karavane so do trebuha v snegu orale preko njihovih ozemelj. Vsaj njegovo letošnjo karavano so na njenem povratku v nižave dvakrat napadli in obstreljevali, kakor so zatrjevali Mahbubovi ljudje, trije tuji lopovi, ki so bili za to delo najeti ali pa kako drugače zainteresirani pri tem. Zategadelj se Mahbub rajši ni zadrževal v nezdravem Peshawuru, in je brez obotavljanja odpotoval skozi to mesto do Lahorea, kjer je, ki je poznal svoje ljudi, pričakoval nadaljnjih pomembnih dogodkov.

In Mahbub Ali je skrival pri sebi nekaj, česar ni želel imeti pri sebi niti eno uro dalj, nego je bilo treba — zavojček tesno zloženega tkaninskega papirja, zavitega v povoščeno koženico — brezosebno poročilo, brez vsakega naslova, s petimi mikroskopsko majčkenimi iglinimi vbodi v enem kotu. To je kar najsrამotnejše izdajalo onih pet zveznih kraljev, blagonaklonjeno severno silo, nekega hindujskega bančnika v Peshawuru, trdsko neke tvornice za orožje v Belgiji in nekega pomembnega, na pol neodvisnega mohamedanskega vladarja na jugu. To je bilo delo R-a. 17, ki ga je Mahbub prevzel onstran Doraškega prelaza ter ga za R-a. 17 ponesel dalje, ker ta zaradi razmer, nad katerimi ni imel moči, ni smel zapustiti svoje opazovalne postojanke. Dinamit je bil blag in nedolžen v primeri s tem poročilom C-a. 25, in celo kak orijentalec z orijentalskimi pojmi o vrednosti časa si je bil na jasnem, da je najbolje, da pride stvar čimprej v prave roke. Mahbub ni čutil posebne želje, umreti nasilne smrti, kajti onstran meje so ga čakale dve ali tri rodbinske krvne osvete, ki še niso bile izvedene; šele potlej, ko bi bil ta račun poravnán,

se je kanil nastaniti v miru božjem kot bolj ali manj kreposten državljani. Po svojem prihodu pred dvema dnevoma še ni prestopil praga svojega seraja, pač pa je kar najočitneje razposlal brzojave: v Bombay, kjer je imel naložen v banki del svojega denarja, v Delhi, kjer je prodajal neki podružabnik njegove zadruga konje nekemu agentu države Rajputane, in pa v Umballo, kjer je neki Anglež nestrpno zahteval rodovnik nekega belega žrebca. Javni dopisnik, ki je razumel angleščino, je sestavljal izborne brzojavke, kakor: »Creighton, Laurel-Bank, Umballa. — Konj je Arabec kakor že poročano. Obžalujem zakasnitev rodovnika — ga prevajam.« In pozneje na isti naslov: »Zelo obžalujem zamudo. Rodovnik pošljem čimprej.« Svojemu podružabniku v Delhiju je brzojavil: »Lutuf Ullah. Nakazal brzojavno 2000 rupij v dobro vašega računa, Luchmann Narains Bank.« To je bilo vse čisto trgovsko, a glede vsake teh brzojavk so se pričkale in pričkale neke osebe, ki so menile, da se morajo zanimati za to, preden so dospele iz rok nekega preprostega Baltija, ki jih je spotoma dal čitati vsakovrstnim ljudem, na železniško postajo.

Ko je Mahbub na ta način, da govorimo v njegovem lastnem slikovitem jeziku, skalil studenec poizvedovanja s palico previdnosti, mu je padel v roke Kim, kakor da so ga poslala nebesa sama; in Mahbub, ki je bil prav tako naglo odločen kakor brezvesten in vaje, izkoristiti vsako nenadno priliko, ga je kar pri priči priklenil v svojo službo.

Potujoč lama z mladim strežnikom iz nižje kaste bi mogel pač vzbujati trenutno zanimanje na svoji poti po Indiji, zemlji romarjev, živ krst pa ju ne bo imel na sumu, ali kar je bilo še važnejše, ju ne bo okradel.

Poklical je, naj mu prinesejo novega ognja za huko, ter premišljal o položaju. Če pa se le zgodi najhujše in se dečku kaj pripeti, ne bo papir obremenjeval nikogar. In tedaj pojde lahko čisto mirno sam v Umballo in ponovi prizadetim osebam — čeprav nekam tvegano, da zbudi sum — ustno svojo zgodbo.

Toda poročilo R-a. 17 je bilo jedro vse te zadeve, in če ne bi prišlo v prave roke, bi bilo to skrajno nerodno. Vsekakor, Bog je velik, in Mahbub Ali se je zavedal, da je za sedaj storil, kar mu je bilo mogoče. Kim je bil edino bitje na svetu, ki ga ni nikoli ukanilo. To bi bil usoden madež na Kimovem značaju, če Mahbub ne bi vedel, da je znal dečko druge bodisi v svoj prid ali pa zaradi Mahbuba ociganiti kakor kak pravi orientalec.

Po vsem tem se je Mahbub Ali kmalu odmajal preko seraja do vrat k harpijam, ki si barvajo oči ter lovijo tujce v svoje mreže. Tam je našel ne brez težave deklino, ki je bila, kakor je upravičeno domneval, srčna prijateljica nekega gladkoličnega kašmirskega pundita*, ki je bil prežal na njegovega trapastega Baltija zastran brzojavk. To je bilo od sile bedasto početje; kajti kmalu sta pričela, kljub Prerokovi postavi, z deklino piti odišavljeno žganje in Mahbuba je zazibala pijača v najslajšo pijanost; duri njegovih ust so se odprle, s pijanimi nogami je šel za to rožo vse radosti, dokler se ni lagodno zgrudil med blazine, kjer ga je roža vse radosti s pomočjo nekega gladkoličnega pundita kar najskrbneje preiskala od temena do peta.

Nekako ob isti uri je slišal Kim v Mahbubovi zapuščeni pregradi tihe korake. Mešetar je pustil, za čuda, vrata tam nezaklenjena in njegovi ljudje zunaj so se z vso vnemo mastili v proslavo svoje vrnitve v Indijo kar s celo ovco, ki jo jim je bila podarila Mahbubova velikodušnost. Okreten mlad gospod iz Delhija je, opremljen s svežnjem ključev, ki ga je odtrgala 'roža' nezavestnežu od pasa, preiskoval kovčke in bale, odeje in sedelne vreče v Mahbubovi posesti še bolj sistematično, kakor sta preiskovala 'roža' in njen pundit gospodarja samega.

»In zdi se mi,« je zaničljivo dejala 'roža' uro pozneje, držeč svoj okrogli komolec na smrčecem truplu, »da ni ta človek nič drugega kot navaden

* Brahmanski učenjak, često v slabem pomenu.

svinjarski afganski mešetar, ki misli samo na ženske in konje. Sicer je pa najbrže že odposlal, če je sploh kaj bilo.«

»Ne — stvar, ki se tiče petih kraljev, bi nosil tesno na svojem črnem srcu,« je dejal pundit.

»Nisi nič našel?«

Delhijec se je zasmejal ter si popravil svoj turban. »Preiskal sem podplate njegovih opank prav tako skrbno kakor 'roža' njegovo obleko. Ta ni pravi. Nekdo drugi mora biti. Mojemu očesu ne uide nič.«

»Saj niso rekli, da je ta,« je dejal pundit pre-mišljeno. »Rekli so le, poglejte, ali je ta, ker so naša poročila nejasna.«

»Sever je tako poln konjskih mešetarjev kakor stara suknja uši. Saj so tam Sikhander Khan, Nur Ali Beg in Farrukh Šah — vsi voditelji kafilov* — ki delajo kupčije,« je pripomnila »roža«.

»Ti se še niso vrnili,« je menil pundit. »Ujeti jih moraš pozneje.«

»Eh!« je odvrnila »roža« z globokim gnusom ter odvalila Mahbubovo glavo s svojega naročja. »Jaz zaslužim svoj denar. Farrukh Šah je medved, Ali Beg je bahač in stari Sikhander Khan — fej! Kar pojdi! Rada bi spala zdaj. Ta prašič se ne bo premaknil pred svitom.«

Ko se je Mahbub prebudil, ga je obsula »roža« s ploho ostrih očitkov zaradi grešnega pijančevanja. Azijci niti z očesom ne trenejo, če prelisičijo svojega sovražnika; Mahbub Ali je bil pa že čisto blizu na tem, da bi trenil vzlic temu, ko se je izhrkal, si zapel pas in se pod zgodnjimi jutranjimi zvezdami odzibal ven.

»Taka glupa ukana!« je govoril sam pri sebi. »Kakor da ne bi sleherna deklina v Peshawuru storila kaj takega. A ta je to res spretno napravila. No, bog ve, koliko drugih je še spotoma, ki me bodo morda preiskavale — nemara tudi z nožem. To je pa nesporno: dečko mora v Umballo, toda z vlakom, ker

* Karavan.

pisanje je nujno. Sam pa ostanem tukaj, lazil bom za ,rožo' in pil vino, kakor pristoji afganskemu konjskemu mešetarju.«

Ustavil se je pri sosednjem hlevu tik svojega. Njegovi ljudje so še trdno spali. O Kimu in lami ne duha ne sluha.

»Vstanite!« Stresel je enega spečih. »Kam pa sta odšla onadva, ki sta sinoči ležala tukaj — lama in deček? Ali ni kaj v redu?«

»Ne,« je zamrmral moški, »stari bedak je vstal že ob drugem petelinjem petju in rekel, da hoče v Benares, in mladi ga je odvedel.«

»Alahovo prekletstvo na vse nejevernike!« je zavpil Mahbub z globokim prepričanjem ter se splazil, mrmrajoč si v brado, v svojo pregrado.

V resnici pa je Kim prebudil lamo — Kim, ki je z očesom, prislonjenim k luknji od grče opazoval skozi leseno pregrado, kako je Delhijec preiskoval kovčege. To ni mogel biti navaden tat, ki je prevračal pisma, račune in sedla — ni mogel biti navaden vlomilec, ki je zataknil nožek s strani med podplate Mahbubovih opank ter tako spretno prerezaval šive sedelnih vreč. Sprva je hotel Kim zavpiti na pomoč — z zategnjenim choor — choor! (tat! tat!), ki spravi ponoči ves seraj pokoncu; nato pa je le še bistreje opazoval ter, držeč roko na svojem amuletu, napravil svoj sklep.

»Nedvomno gre za rodovnik, za to kakor pest debelo laž o konju,« si je mislil, »za zadevo, ki jo nosim v Umballo. Najbolje, da precej odrineva. Kdor zbada z nožem po žepih, bo bržkone kmalu zbadal z nožem tudi v trebuh. Haj! St!« je pisnil rahlo spečemu starcu v uho. »Pojdiva. Čas je — čas, da kreneva v Benares.«

Lama se je poslušno dvignil in izmuznila sta se iz seraja kakor dve senci.

DRUGO POGLAVJE

Kdor brez napuha bo priznal
tako človeka ko žival,
le-ta skrivnost bo zaznal
Vsevhodnosti v Kamakuri.

Stopila sta na železniško postajo, podobno utrdbi, pogreznjeno v globoko nočno temo; električne iskre so pobliskavale nad skladišči, kjer se pripravljajo veliki prevozi žita za na sever.

»To je delo samih hudičev!« je dejal lama, drhteč od strahu spričo votlo odmevajoče teme, lesketanja tračnic med peroni iz zidne opeke in goste mreže brunovja nad njima. Stal je v ogromni kamnitni dvorani, ki je bila videti tlakovana z mumijami — to je s potniki tretjega razreda, ki so kupili zvečer svoje vozne listke in so čakaje spali. Orijentalcu je vseh štiri in dvajset ur enako vrednih in potniški promet je urejen temu primerno.

»Semkaj prihajajo ognjeni vozovi. Za onole lino stoji človek« — Kim je pokazal na prodajno okence — »ta vam bo dal listek, ki vas odvede v Umballo.«

»A midva hočeva v Benares,« je razburjeno odvrnil lama.

»Nič zato. Pa v Benares. Hitro! Že prihaja.«

»Vzemi ti denarnico.«

Lama, ki ni bil tako dobro vaje vlakov, kakor je trdil, je prestrašeno planil, ko je pridrdral vlak za na jug ob 3.25 zjutraj na postajo. Speči so mahoma oživali in postaja se je napolnila s hruščem in truščem, z vpitjem prodajalcev vode in sladčic, s klici domačih redarjev in z rezkim vreščanjem žensk, iščočih svoje košare, rodbine in može.

»To je vlak — samo vlak. Saj ne pride sem. Počakajte!« Ves iznenaden po lamovi brezkončni preproščini (izročil mu je celo vrečico rupij), je Kim zahteval in plačal vozni listek do Umballe. Zaspani uradnik je nekaj zamrmral ter mu vrgel listek do prve, šest milj oddaljene postaje.

»Oho,« je dejal Kim, gledajoč ga z jezno mrdo. »Tako bi morda šlo s kmeti, jaz pa živim v mestu Lahoreu. Prebrisana reč to, babu*. Zdaj mi pa daj listek do Umballe.«

Babu se je nakremžil ter mu dal pravi listek.

»Zdaj pa še enega do Amritzara,« je vzkliknil Kim, ki mu ni šlo v glavo, čemu naj bi trošil Mahbubov denar za nekaj tako malo vrednega, kot je vozni listek do Umballe. »Toliko in toliko velja. Vrnjeni drobiž znaša prav toliko. Jaz vem, kako se je voziti z vlakom... še nikoli ni noben jogi tako krvavo potreboval chela, kakor ga potrebujete vi,« je bodro čeblljal osuplemu lami. »Že pri Mianu Miru bi vas vrgli ven, če ne bi bilo mene. Tod okrog! Pojdiva!« Vrnil mu je denar in si pridržal samo po eno ano od vsake rupije voznine do Umballe za svojo nagrado — za to starosveto azijsko nagrado.

Lama se je obotavljaše ustavil pred odprtimi vrati prenatrpanega voza tretjega razreda. »Ali ne bi bilo bolje iti peš?« je vprašal tiho.

Plečat rokodelec sikh je pomolil ven svojo bradato glavo. »Ali se boji? Nič se ne boj. Spominjam se časa, ko sem se še tudi jaz bal vlaka. Kar noter! To je delo vlade.«

»Ne bojim se,« je odvrnil lama. »Ali imate prostora za dva?«

»Še za miško ni tukaj prostora,« je zavrnila žena premožnega kmeta — nekega hindu-jata iz bogatega jullundurskega okraja. »Našim nočnim vlakom ne posvečajo tolikanj pažnje kakor dnevnim vlakom, kjer sedijo ljudje v vozech ločeno po spolu.«

* Prvotno indijski knez, potem pa vobče gospod, zlasti pisar.

»Oh, mati mojega sina, saj lahko napravimo prostor,« je dejal njen mož z modrim turbanom na glavi. »Vzemi otroka v naročje. Svet mož je, ali ne vidiš?«

»In moje naročje je natrpano s sedemdesetimi zavitki. Še to ga prosi, naj mi séde na kolena, nesramnež! Pa moški so že taki.« Ozrla se je naokoli, ali ji kdo pritrjuje. Pri oknu sedeča kurtizana iz Amritzara se je hihitala za svojimi oglavnicami.

»Le noter, le noter!« je zavpil rejen hindustanski posojevalec denarja, držeč svojo v platno zavito računsko knjigo pod pazduho. Nato pa z oljenim cmokanjem: »Dobro je biti prijazen z ubožci.«

»Saj! Saj! S sedmimi odstotki na mesec in pa z zastavnim listom za še nerojeno tele,« je dodal mlad vojak, dogra, ki se je peljal na jug na dopust; in vse se je zasmejalo.

»Ali gre vlak v Benares?« je vprašal lama.

»Gotovo. Zakaj pa bi bila drugače tukaj? Vstopite, sicer bova obsedela tu,« je vzkliknil Kim.

»Glejte ga no!« je zavrisnila amritzarska deklina. »Še nikoli ni stopil na vlak. Oh, glejte ga no!«

»Ne, pomagajte rajši,« je rekel kmet in iztegnil svojo veliko rjavo roko roko ter ga potegnil noter. »Tako se napravi to, očka.«

»Ali — ali — rajši bom sedel kar na tleh. Proti predpisom je, sedeti na klopi,« je dejal lama — »in vrh tega — mi povzroča to krče.«

»Jaz pa pravim,« je povzel posojevalec denarja, vihajoč nos, »da ga ni predpisa o pravilnem življenju, ki ga ne bi morali prekršiti zaradi teh vlakov. Tako sedimo na priliko kar drug ob drugem z ljudmi vseh kast in slojev.«

»Res, pa še z neznosnimi brezstidneži po vrhu,« je dodala žena, škileč ogorčeno proti amritzarski deklini, ki je zapeljivo upirala oči v mladega sepoja*.

»Saj sem rekel,« je menil mož, »da bi šla rajši z vozom. Pri tem bi še denarja prihranila.«

* Vojak domačin v angl. službi.

»Pa potrošila prihranek v dvojni meri za prehrano. Saj se je že deset tisočkrat govorilo o tem.«

»Da,« je zamrmral, »in z deset tisoč jeziki.«

»Sam Bog nam pomagaj ubogim ženskam, če še govoriti ne smemo. Tale je take sorte, ki ne pogleda ženske in ne govori ž njo.« Kajti lama se zvest svojemu predpisu ni niti najmanj menil zanjo. »Ali je njegov učenec prav tak?«

»Ne, mamka. Ne, če je ženska čedna, posebno pa, če ima srce za lačnega človeka,« se je bistro odrezal Kim.

»Beraški odgovor,« se je zasmel sikh. »Sama si si ga kriva, sestra!« Kimove roke so se proseče sklenile.

»Kam pa romaš?« je vprašala žena in mu ponudila iz mastnega zavoja pol kolača.

»Naravnost v Benares.«

»Komedijant najbrže?« je menil mladi vojak. »Ali nam ne bi zaigrala kake umetnije, da si preženemo dolgčas? Zakaj pa rumeni mož nič ne odgovori?«

»Zato,« je odvrnil Kim zviška, »ker je svet in ker misli o stvareh, ki so tebi prikrite.«

»Prav lahko mogoče. Mi od ludhianskih sikhov,« je zabrundal z zvočnim glasom, »si ne trapimo glav s svetimi nauki. Mi se vojskujemo!«

»Moje sestre bratov sin,« je mirno pripomnil sikh rokodelec, »je naik (korporal) pri polku. Tudi nekaj dograških stotnij je tam.« Vojak je obmolknil, kajti dogra je iz nižje kaste kakor sikh; in denarnik se je zahihital.

»Meni so vsi enaki,« je menila deklina iz Amritzara.

»To že verjamemo,« je zlobno smrknila kmetova žena.

»Ne, a vsi, ki služijo sirkau* z orožjem v roki, so ena sama bratovščina. Je tudi neka bratovščina kast — nad njo pa še —« ozrla se je plaho okoli sebe — »skupnost pultona — polka — mar ne?«

* Vlada.

»Moj brat je pri nekem jatskem polku,« je dejal kmet. »Dogre so vrli možje.«

»Vsaj tvoji sikhi so tako mislili,« je spregovoril vojak in se zmrnil proti dobrodušnemu staremu možu tam v kotu. »Tvoji sikhi so mislili tako, ko sta jim prišli naši dve stotniji pred pičlimi tremi meseci pri Pirzaiju Kotalu na gorskem prelazu na pomoč proti osim zastavam Alfridov.«

Pripovedoval je o nekem obmejnem spopadu, pri katerem so se odlikovale dograške stotnije ludhianskih sikhov. Deklina iz Amritzara se je nasmehnila; vedela je, da pripoveduje to zgodbo zaradi nje.

»Jojme!« je vzkliknila kmetova žena, ko je nehal. »Njih vasi so jim bile požgane in njihovi otročki so izgubili svoje strehe?«

»Naše mrliče so onečastili. Plačali so pošteno, ko smo jih mi sikhi naučili kozjih molitvic. Tako je bilo. Ali je že Amritzar?«

»Je, in tu moramo pokazati vozne listke,« je dejal bankir, tipajoč se za pasom.

Svetilke so že medlele v somraku, ko se je približal sprevodnik mešane krvi. Pobiranje vozniških listkov je na Vzhodu počasno opravilo, kajti ljudje se skrivajo po vseh mogočih kotih. Kim je pokazal svojega in veleli so mu oditi.

»Kako,« je ugovarjal, »saj se vozim v Umballo. S tem svetim možem se peljem.«

»Zastran mene se lahko pelješ v jehannum*, če hočeš. Ta listek velja samo do Amritzara. Ven!«

Ploha solza se je udrla Kimu iz oči, rotil se je, da mu je lama oče in mati, da je lami v oporo na njegove stare dni in da bi lama brez njegove pomoči umrl. Ves voz je prosil sprevodnika, naj ima usmiljenje — zlasti denarni človek se je kazal silo zgovornega — sprevodnik pa je potisnil Kima ven.

Lama je mežikal, ker ni mogel dohajati dogodkov, in Kim je povzdignil svoj glas ter jokal zunaj pred oknom voza.

* Izg.: džehanum, pekel

»Velik ubožec sem. Oče mi je mrtev — mati mi je mrtva. Oh, blagi ljudje, kdo naj skrbi za starega moža, če ostanem tukaj?«

»Kaj — kaj je to?« je vprašal lama večkrat zapovrstjo. »V Benares mora. Z menoj mora. Moj chela je. Če treba plačati —«

»Oh, molčite no,« je zašepetal Kim, »saj nisva rajah*, da bi metala dobro srebro od sebe, če je svet tako dobrega srca?«

Deklina iz Amitzara je izstopila s svojo culo in Kimovo budno oko se je obrnilo k nji. Vedel je, da so ženske tega poklica radodarne.

»Listek — boren listek do Umballe — oh, ti, osvojevalka src!« Ta se je smejala. »Kaj nimaš nič srca?«

»Ali prihaja sveti mož s severa?«

»Od daleč, daleč s severa prihaja,« je vzkliknil Kim. »Z gorá.«

»Sneg leži med smrekovimi debli na severu — sneg je na gorah. Moja mati je bila iz Kuluja. Skoči si po vozni listek. Prosi ga blagoslova.«

»Deset tisoč blagoslovov!« je zavrnil Kim. »Oh, sveti mož, neka ženska nama je iz usmiljenja podarila toliko, da pojdem lahko z vami — ženska z zlatim srcem. Stekel bom po listek.«

Deklina se je ozrla proti lami, ki je mehanično stopal za Kimom na peron. Povesil je glavo, da je ne bi videl, in je zamrmral v tibetanščini, ko se je izgubila ona v množici.

»Lahko prisluženo — lahko zafrčkanó,« je opomnila kmetova žena zaničljivo.

»Pridobila si je zasluženje,« je odvrnil lama, »gotovo je nuna.«

»Takih nun je samo v Amritzaru deset tisoč. Vrne se, stari, drugače odpelje vlak brez tebe,« je zaklical bankir.

»Zadoščalo je ne samo za vozni listek,« je rekel Kim in skočil na svoj sedež, »temveč je še nekaj ostalo za prigrizek. Jejte, sveti mož. Glejte, daní se že!«

* Izg.: radža, ind. knez, gospod, pisar.

Zlato, rožasto, žafranasto in nageljnasto so se razpršile jutranje megle preko ravne zelene planjave.

Ves bogati Punjab je ležal v sijaju žarkega sonca. Lama se je nekoliko zdrznil, ko so brzojavni drogovi bežali mimo.

»Veliko brzino ima vlak,« je rekel izposojevalec denarja in se pokroviteljsko zarežal. »Prišli smo že delj od Lahorea, nego bi mogel prehoditi človek v dveh dneh, drevi bomo že v Umballi.«

»In to je še daleč od Benaresa,« je spregovoril lama trudno, grizeč kolač, ki mu ga je dal Kim. Vsi so odprli zdaj svoje cule ter zajtrkovali. Nato so bankir, kmet in vojak pripravili svoje pipe ter preplavili ves voz z ostrim, rezkim dimom, pljuvajoč, kašljajoč in zadovoljni na vso moč. Sikh in kmetova žena sta žvečila pan*, lama je njuhal in molil na svoj molek, Kim pa je prekrižal noge in se smehljaj ob blagem občutku polnega želodca.

»Katere reke imate v Benaresu?« je vprašal lama iznenada, obrnivši se k vsem v vozu.

»Gungo** imamo,« je odvrnil bankir, ko se je poлегel smeh.

»Katere še?«

»Katero še razen Gunge?«

»Ah, mislil sem na neko zdravilno reko.«

»To je Gunga. Kdor se okoplje v nji, postane čist in pride k bogovom. Trikrat sem že romal h Gungi.« Ponosno se je ozrl okoli sebe.

»Saj ti je bilo tudi treba,« je rekel mladi sepoj suho in smeh potnikov se je obrnil zdaj proti bankirju.

»Čist — da se vrne k bogovom,« je zamrmral lama, »in da lahko potuje dalje skozi nova življenja — še vedno priklenjen na Kolo.« Zamišljeno je zmajal z glavo. »Lahko je mogoče, da je tu kaka zmota. Kdo pa je ustvaril Gungo v začetku?«

»Bogovi. Kateri znani veri pa potemtakem pripadaš?« je vprašal bankir ves prepadel.

* List betelovega poprovca.

** Ganges.

»Jaz se ravnam po Zakonu: po Višjem Najodličnejšem zakonu. Tak bogovi so ustvarili Gungo. Pa kakšni bogovi so bili to?«

Vsa družba v vozu se je osuplo ozrla vanj. Bilo je nekaj nepojmljivega, da ne bi kdo prav nič vedel o Gungi.

»Kaj pa — kaj je tvoj bog?« je vprašal nazadnje posojevalec denarja.

»Čujte!« je vzkliknil lama in si opletel molek okoli rok. »Čujte! Zakaj o Njem bom govoril! Oh, ljudstvo hindustansko, poslušaj me!«

Pričel je pripovedovati v urdujščini o bogu Budhi, a je, zanesen po svojih mislih, kmalu prešel v tibetanščino in enolično besedilo neke kitajske knjige o Buddhovem življenju. Blagi, strpljivi ljudje so spoštljivo upirali oči vanj. Vsa Indija je polna svetih mož, ki jecljajo v tujih jezikih svete nauke, prežarjeni in razjedeni od ognja lastne gorečnosti — sanjačev, brbljačev in tajnovidcev — kakor je bilo to od prapočetka in bo tako do konca dni.

»Hm!« je hrknil vojak od ludhianskih sikhov. »Bil vam je neki mohamedanski polk, ki je taboril zraven nas pri Pirzaju Kotalu, in eden njegovih duhovnikov — bil je, kakor se še spominjam, naik — je pričel prerokovati, kadar ga je prijelo. Toda blazniki so vsi v božjem varstvu. Njegovi predstojniki so mu marsikaj izpregledali.«

Lama je zopet prešel v urdujščino, kajti domislil se je, da je v tuji deželi. »Poslušajte zgodbo o Puščici, ki jo je naš Gospod sprožil s tetive,« je izpregovoril.

To je bolj prijalo njihovemu okusu, pa so radovedno poslušali, ko je pripovedoval. »Zdaj pa, ljudje iz Hindustana, sem se odpravil iskat ono Reko. Ali poznate kaj, kar bi mi moglo pomagati? Kajti mi vsi, moški in ženske, živimo v pregrehah.«

»Gunga — in samo Gunga — izpira vse grehe,« je prebežalo šepetanje po vozu.

»Čeprav imamo nesporno dobre bogove tudi v Jullunduru,« je pripomnila kmetova žena, zroč skozi okno. »Glejte, kako so blagoslovili posevke.«

»Poiskati vsako reko v Punjabu, ni majhna stvar,« je dodal njen mož. »Meni zadošča reka, ki pušča na mojem svetu zadosti mulja, in sem hvaležen Bhumiji, bogu domačije.« Skomignil je s svojimi kitastimi, bronastimi pleči.

»Ali misliš, da je prišel naš Gospod tako daleč na sever?« je vprašal lama, obrnjen proti Kimu.

»Že mogoče,« je odvrnil Kim pomirljivo in izpljunil rdeči betelov sok na tla.

»Zadnji izmed Vélikih,« je izpregovoril sikh s podarkom, »je bil Sikander Julkarn (Aleksander Véliki). Tlakoval je ceste v Jullunduru in zgradil veliki vodnjak pri Umballi. Ta tlak je vzdržal do današnjega dne, pa vodnjak tudi še stoji tam. O tvojem bogu še svoj živ dan nisem slišal.«

»Pusti si kar dolge lasé in govori kakor punjabski ljudje,« je dejal mladi vojak šaljivo Kimu v smislu nekega severnega pregovora. »To je vse, pa boš cel sikh.« Tega pa ni rekel posebno na glas.

Lama je vzdihnil in se skrčil vase, da je bil podoben rjavi, brezoblični gmoti. Med presledki njunega pomenka so slišali potniki nizko momljanje — »Om mane padme hum! Om mane padme hum!« in mehko trkljanje jagod lesenega mólka.

»Moti me,« je dejal nazadnje. »Ta naglica in ta ropot me moti. In razen tega, chela moj, smo po mojih mislih nemara že preko one Reke.«

»Le mirno, mirno,« je odvrnil Kim. »Ali ni bila Reka blizu Benaresa? Daleč smo še od onega kraja.«

»Toda — če je prišel naš Gospod na sever, tedaj bi utegnila biti ta ali ona teh malih, ki smo se vozili preko njih.«

»Ne vem.«

»Pa saj si mi bil poslan — ali mi nisi bil poslan? — zaradi zaslužnja, ki sem si ga bil pridobil tam gori onstran Suchzena. Od topa sem si prišel in dva obraza si imel in dve obleki.«

»Tiho! O tem ne smeva govoriti tukaj,« je zašepetal Kim. »Bil je samo eden. Pomislite, pa se boste spom-

nili. Dečko — hindujski dečko — pri velikem zele-
nem topu.«

»Pa, ali ni bil tam še neki Anglež z belo brado
— svet med svetimi podobami —, ki me je še bolj
zagotovil v moji gotovosti o Reki Puščice?«

»On — midva — sva šla v lahorski Ajaib-Gher, da
bi ondi pomolila pred bogovi,« je pojasnil Kim pri-
sluškujoči družbi. »In Sahib* v čudežni hiši se je raz-
govarjal z njim — da, to je res — kakor brat z
bratom. To je zelo svet mož, od daleč onkraj gorovja.
Kar mirni bodite, bova že pravi čas prispela v Um-
ballo.«

»Pa moja Reka — Reka mojega zdravja?«

»In potem bova, če hočete, peš iskala Reko, tako
da ne bova zgrešila nobene — še najmanjšega potoka
na polju ne.«

»Pa saj imaš ti sam svoje Iskanje?« Lama se je,
močno obveseljen spričo svojega dobrega spomina,
čvrsto zravnal.

»Eh!« je dejal Kim pomirljivo. Deček je bil do
dna duše srečen, da je sedel, grizel betel in si ogle-
doval tuje ljudstvo sredi velikega, dobrodušnega sveta.

»Bil je Bik — Rdeč bik — ki naj bi prišel, da bi
ti pomagal — da bi te nosil — kam? To sem pozabil.
Rdeč bik na zelenem polju, ali ni bilo tako?«

»Ne, nikamor me ne bo nosil,« je odvrnil Kim.
»Kar sem vam pripovedoval, je samo bajka.«

»Kaj je to?« Kmetova žena se je pripognila, da
so ji zacingljale zapestnice na roki. »Ali se vama
obema sanja? Rdeč bik na zelenem polju, ki naj bi
te nesel v nebesa — ka-li? Ali je bila to prikazen?
Prerokba? Mi imamo rdečega bika v svoji vasi, za
mestom Jullunduirom; ta se pase po naših najbolj
zelenih poljanah, kolikor ga je volja.

»Daj ženski babjo storijo in vodni ptici list in
nit, pa ti bosta spletli čudovite zgodbe,« je menil
sikh. »Vsi sveti možje sanjajo sanje in njihovi učenci,
ki hodijo z njimi, se takisto naučé tega.«

* Sahibe nazivajo Indijci Angleže in sploh Evropejce.

»Rdeč bik na zelenem polju, kaj ne?« je ponovil lama. »Nemara si si v nekem svojem prejšnjem življenju pridobil zasluženje, pa pride Bik ter te poplača.«

»Ne — ne — saj je bila samo bajka, ki mi jo je nekdo povedal — za šalo bržkone. A iskal bom Bika tam okrog Umballe, vi boste pa lahko iskali svojo Reko ter se odpočili od ropota na vlakcu.«

»Zelo verjetno, da Bik ve — in da nama je obema poslan za vodnika,« je menil lama, poln upanja kakor otrok. Nato pa obrnjen proti družbi in kažoč na Kima: »Ta tule mi je bil šele včeraj poslan. Po mojih mislih ni od tega sveta.«

»Na cele trume beračev sem že naletela in svetih mož povrhu,« je rekla kmetica, »na takega jogija in na takega učenca pa še svoj živ dan ne.«

Njen mož se je rahlo potrkal s prstom na čelo in se nasmehnil. Ko pa je lama zaželel nato jesti, so se vsi podvivali, da bi mu dali vsega najboljšega.

In navsezadnje so — trudni, zaspani in prašni — dospeli na postajo mesta Umballe.

»Midva morava ostati tukaj zaradi neke pravde,« je dejala kmetova žena Kimu. »Stanujeva pri mlajšem bratu bratranca mojega moža. Na dvorišču ima dovolj prostora za tvojega jogija in zate. Ali mi bo — dal blagoslov?«

»O sveti mož! Ženska z zlatim srcem nama nudi prenočišče. Prijazna dežela to, ta dežela na jugu. Glejte, kako so nama že od davi šli na roko.«

Lama je sklonil glavo k blagoslovu.

»Polniti hišo mlajšega brata mojega bratranca s potepuhi —« je izpregovoril mož in zadell na ramo svojo težko bambusovo palico.

»Tvojega bratranca mlajši brat je mojega očeta bratrancu dolžan denarja še od poroke njegove hčerke,« je ciknila žena. »Naj vpiše njuno hrano na ta račun. Jogi bo gotovo tudi vbogajme prosil.«

»Da, saj beračim jaz zanj,« je pritrdil Kim, ki mu je bilo pri srcu samo to, da bi spravil lamo čez noč

pod streho ter bi mogel sam poiskati Mahbubovega Angleža in se odkrižati rodovnika belega žrebca.

»No,« je dejal, ko je spravlil lamo v varen pristan na notranjem dvorišču dostojne hindujske hiše za vojašnicami, »zdaj pa pojdem za nekaj časa stran, da — da nakupim v bazaru hrane za naju. Ne lazite okoli, dokler se ne vrnem.«

»Pa se boš vrnil? Saj se gotovo vrneš?« Starec ga je prijel za zapestje. »In se vrneš v prav tej postavi? Je že prepozno, da bi šla še danes iskat Reko?«

»Prepozno in pretemno. Pomirite se. Pomislite, kakšno pot imava že za seboj — že sto ,kosov“ od Lahorea.«

»Res — in še veliko več od mojega samostana. Joj! Velik in strašen je ta svet.«

Kim je smuknil ven ter odšel — prav tako neopazno kakor katera si bodi druga postava, noseč svojo lastno ter tisočev drugih usodo na svojih ramah. Mahbubovi podatki mu niso prizadevali mnogo dvomov glede hiše, v kateri je prebival njegov Anglež, neki hlapec pa, ki je pravkar pripeljal lahak lovski voz izpred kluba, ga je povsem zagotovil glede nje. Zdaj je veljalo samo še poiskati svojega moža. Kim se je splazil skozi vrtno ograjo ter se skril v kup mehke trave tik verande. Hiša je tonila v luči, strežniki so smukali okoli miz, okrašenih s cvetjem, kristalom in srebrom. Zdajci se je prikazal neki Anglež v belem in črnem, polglasno pojoč neki napev. Bilo je pretemno, da bi mu mogel videti v obraz, zato je poskusil Kim staro beraško zvijačo.

»O, zaščitnik ubožcev!«

Človek je stopil nazaj, proti govorečemu.

»Mahbub Ali pravi —«

»Ha, kaj pravi Mahbub Ali?« Ni si prizadeval, da bi videl govorečega; to je bil Kimu dokaz, da mu je bilo vse znano.

»Rodovnik belega žrebca je popolnoma ugotovljen.«

»Kakšen dokaz za to?« Anglež je švrknil s paličico proti cvetoči ograji ob vozni poti.

* Ind. mera za dolžino, 2 milji.

»Mahbub Ali mi je dal tale dokaz.« Kim je vrgel zavitek zloženega papirja kvišku; padel je na pot k možu, ki je stopil z nogo nanj, ko je zavil vrtnar okoli vogala.

Ko je hlapec odšel, je Anglež pobral papir — spustil na tla rupijo — Kim je slišal, kako je zažvenketalo — ter odkorakal v hišo, ne da bi se bil okrenil. Kim je naglo pobral denar; kljub vsem svojim navadam pa je bil le še toliko Irca, da je smatral srebro zgolj za manj pomemben privesek pri kaki spletki. To, po čemer je hrepenel, naj bi bilo viden učinek nekega dejanja; zategadelj je, namesto da bi se splazil proč, legel lepo v travo ter se prikradel bliže k hiši.

Videl je — indijski bungalowi so skoz in skoz odprti —, kako je stopil Anglež v majhen salon v kotu verande, ki je bil hkratu pisarna, natrpana s papirji in aktovkami — in sedel, da bi si ogledal Mahbubovo poročilo. Obraz se mu je v polni luči petrolejke spremenil in zmračil in Kim, vaje opazovati človeške obraze, kakor mora biti to vsak berač, je to dobro opazil.

»Will! Will!« je vzkliknil ženski glas. »V salon moraš. Vsak čas bodo tukaj.«

Mož pa je napeto čital dalje.

»Will!« je čez pet minut spet zavpil glas. »Že prihaja. Jezdece slišim na poti.«

Mož je razglav planil ven, ko se je ustavil pred verando velik kmetski voz s štirimi domačini na konjih in se je visok črnolas možki, raven kakor puščica, zavihtel z njega; pred njim je stopil z voza mlad, prijazno se smehljajoč častnik.

Kim je ležal na trebuhu, dotikajoč se malone visokih koles. Gospodar in črnolasi tujec sta izmenjala nekaj besed.

»Gotovo, sir,« je dejal mladi častnik ročno, »vse mora čakati, kadar gre za konja.«

»Ne bomo se zamudili več kot dvajset minut,« je dejal gospodar. »Tačas lahko počastite ljudi — poskrbite za zabavo in tako dalje.«

»Recite, naj eden vojakov počaka,« je dejal visoko-

rasli mož in oba sta nato stopila v salon, medtem ko je voz oddrdral. Kim je videl, kako se njuni glavi sklanjata nad Mahbubovim pisanjem, in slišal njuna glasova — prvi je bil tih in spoštljiv, drugi rezek in odločen.

»To ni vprašanje tednov. To je vprašanje dni — malone ur,« je dejal starejši. »Pričakoval sem tega že nekaj časa, to pa« — potrkal je na Mahbubov papir — »potrjuje vso to zadevo. Saj bo večerjal nocoj Grogan tukaj, ali ne?«

»Bo, sir, in Macklin tudi.«

»Izborno. Govoril bom sam ž njima. Zadeva bo predložena svetu, kajpada; a to je slučaj, za katerega se smemo smatrati upravičene, da pretresamo o njem. Obvestite pindijske in peshawurske brigade. To bo sicer prekrižalo vse letne dopuste, a pomagati si ne moremo. Vsa krivda je v tem, da nismo zadeve takoj spočetka temeljito rešili. Osem tisoč jih bo menda dovolj.«

»In topništvo, sir?«

»Moram se posvetovati z Macklinom.«

»To pomeni torej vojno?«

»Ne. Kazen. Če je človek vezan po početju svojih prednikov —«

»Toda C. 25 je utegnil lagati.«

»Potrdil je poročilo drugega. Prav za prav so že pred šestimi meseci pokazali svoje karte. A Devenish se ni dal odvrniti od mnenja, da je miren izhod še mogoč. Seveda so izkoristili to, da so dobili ojačenja. Odpošljite takoj te brzojavke — po novem ključu, ne po starem — po mojem in Whartonovem. Po mojem mnenju ni treba, da bi dame zaradi nas še dalje čakale. Ostalo lahko izvršimo ob smotki. Mislil sem si, da pride do tega. To je kazen — ne vojna.«

Ko je jezdec oddirjal, se je splazil Kim po ovinku k ozadju hiše, kjer je po svoji lahorski skušnji upal dobiti hrane in novic. Kuhinja je bila polna mrzlično zaposlenih kuharskih učencev, katerih eden mu je dal brco.

»Av,« je zavpil Kim, hlineč solze. »Hotel sem pomagati samo pomivati, za pošten prigrizek.«

»Vsa Umballa bi rada to. Glej, da mi izgineš. Zdaj nosijo juho na mizo. Ali misliš, da potrebujemo posli Sahiba Creightona tujih kuharčkov za pomočnike pri velikih pojedinah?«

»Silo veliko pojedino imate,« je dejal Kim, ozirajoč se po pladnjih.

»Ni čuda. Saj je častni gost sam Jang-i Lat Sahib (vrhovni poveljnik).«

»Ho!« je vzkliknil Kim s pristnim goltnikom začudenja. Izvedel je, kar je hotel vedeti, in ko se je kuharski učenec ozrl okrog, ga že ni bilo več tam.

»In vse te reči,« je dejal sam pri sebi, misleč kakor navadno po hindujsko, »zaradi rodovnika nekega kljuseta! Mahbub Ali bi moral priti k meni, da bi se naučil malo lagati. Doslej je bila vselej kaka ženska pri tem, kadar je bilo treba opraviti kako poročilo. Zdaj so pa moški. Še bolje! Oni dolgin je dejal, da kanijo poslati veliko armado ter da bodo nekoga — nekje — kaznovali. Poročilo pojde v Pindi in Peshawur. Tu so tudi topovi. Škoda, da se nisem še bliže splazil. Kakšna novica!«

Ko se je vrnil, je našel kmetovega bratranca mlajšega brata, ki je vneto od vseh strani pretresal rodbinsko pravdo s kmetom, njegovo ženo in nekaterimi prijatelji, medtem ko je lama dremal. Po večerji je nekdo ponudil Kimu vodno pipo, pa se je ta zdaj čutil celega moža: razkoračil se je v mesečini na široko, srkal iz gladke lupine kokosovega oreha in kdaj pa kdaj s cmokajočim jezikom kaj pripomnil. Njegovi gostitelji so bili na vso moč prijazni, kajti kmetova žena jim je povedala o njegovi prikazni Rdečega bika in o njegovem domnevnem poreklu z drugega sveta. Vrh tega je bil lama velika in častitljiva znamenitost. Pozneje se je pridružil še družinski duhovnik, star krotak sarsutski brahmanec, ki je seveda kmalu prišel na dan z nekim bogoslovnim dokazom, da bi napravil vtis na družino. Po svoji veri so bili seveda vsi na duhovnikovi strani; lama pa je bil gost in

novost. Njegova blaga prijaznost in njegovi v srce segajoči kitajski reki, zveneči kakor zagovori, so imeli zanje mogočen čar in lama se je razvijal v tem ubranem preprostem ozračju kakor Bodhisatov lastni lotosov cvet, pripovedoval o svojem življenju v velikem suchzenskem gorovju, »preden sem se,« kakor je dejal, »dvignil na pot, iskat Razsvetljenja«.

Pri tem je prišlo na dan, da je bil v onih svojih posvetnih dneh velik mojster v postavljanju horoskopov in nativitet. Družinski duhovnik mu je prigovarjal, naj opiše svojo metodo. Nato je vsakdo od njih navedel ime planeta, ki ga drugi ni mogel razumeti, in pokazal proti velikemu ozvezdju, plavajočemu skozi temo. Otroci so brez kazni vlekli za njegov mlek, on pa je čisto pozabil predpis, ki prepoveduje gledati ženske, ko je govoril o večnem snegu, plazovih, zaprtih gorskih prelazih, oddaljenih prepadih, kjer so najdišča safirov in tirkizov, in o čudovitosti velike ceste, ki drži navsezadnje v samo veliko Kino.

»Kako sodiš o tem človeku?« je vprašal kmet duhovnika, ki ga je odvedel v stran.

»Svet mož — resnično svet mož. Njegovi bogovi niso pravi bogovi, a njegove noge so na Poti,« se je glasil odgovor. »In njegov način ugotavljanja nativitet je, čeprav presega tvoj razum, moder in zanesljiv.«

»Povej mi,« je vprašal Kim ravnodušno, »ali bom našel Rdečega bika na zelenem polju, kakor mi je bilo obljubljeno?«

»Kaj ti je znanega o uri svojega rojstva?« je vprašal duhovnik, napihnjnjen od svoje pomembnosti.

»Rojen sem med prvim in drugim petelinjim kikirikanjem v prvi majski noči.«

»Katerega leta?«

»Ne vem; v uri pa, ko sem prvičrat zacvilil, je bil velik potres v Srinaguru, ki leži v Kašmiru.« To je zvedel Kim od ženske, ki mu je dajala prenočišče, ta pa zopet od Kimballe O'Hara. Potres so čutili v vsej Indiji in ostal je dolgo časa odločilen datum v Punjabu.

»Ej!« je vzkliknila razburjeno neka ženska. To jo

je po vsem videzu še bolj potrdilo v njeni veri o Kimovem nadnaravnem pokolenju. »Ali se ni tudi Sundsova hči rodila tedaj?«

»In njena mati je rodila možu štiri sinove v štirih letih — same zale fante,« je potrdila kmetova žena, sedeč v senci izven družbe.

»Nihče, kdor je bil vzgojen v znanju,« je izpregovoril družinski duhovnik, »ne pozabi, kako so stali tisto noč planeti v njihovih hišah.« Pričel je črtati po prahu na dvorišču. »S precejšnjo verjetnostjo pričakuješ lahko vsaj polovico Bikove hiše. Kako se glasi prerokba?«

»Nekega dne,« je dejal Kim vzhičeno spričo pozornosti, ki jo je zbudil, »bom postal mogočen s pomočjo Rdečega bika na zelenem polju; a najprej morata priti dva moža, da pripravita vse potrebno.«

»Res, tako je zmerom, kadar dobiš prikazen. Globoka tema, ki se po malem jasni; nato pa pride nekdo z metlo in naredi prostor. In nato se prične privid. Dva moža — si rekel? Kakopa — saj! Ko zapusti Bikovo hišo, stopi sonce v znamenje dvojčkov. Od tod ona dva moža, ki jih omenja prerokba. No, premislimo malo. Prinesi mi vejico, fant.«

Namrščil je obrvi, popraskal, zbrisal in spet razpraskal skrivnostne znake po prahu, — v začudenje vseh, ne samo lame, ki se je po svojem rahločutnem nagonu varoval kakršnega koli vmešavanja. Čez pol ure je vrgel duhovnik mrmraje palico od sebe.

»Hm! Takole pravijo zvezde. V treh dneh prideta dva moža, da pripravita vse potrebno. Za njima pa pride Bik, a znamenje nad njim je znamenje vojne in oboroženih mož.«

»Saj je bil res neki moški od ludhianskih sikhov v lahorskem vlaku,« je dejala ženska polna upanja.

»T-k! Oboroženi možje — na stotine in stotine. Kaj imaš ti opraviti z vojno?« je vprašal duhovnik Kima. »Tvoje znamenje je rdeče, zlovešče znamenje vojne, ki bo kmalu izbruhnila.«

»Ne — ne,« je dejal lama resno. »Midva iščeva samo miru in svojo Reko.«

Kim se je smehljaj, spominjajoč se, kar je slišal v salonu. Bil je odločno ljubljenelec zvezd.

Duhovnik je potegnil z nogo preko neprijaznega horoskopa. »Več kakor to ne morem videti. V treh dneh pride Bik k tebi, dečko.«

»Pa moja Reka, moja Reka,« je proseče nadaljeval lama. »Upal sem, da naju oba povede njegov Bik k oni Reki.«

»Oh, ta čudežna Reka, brat moj,« je odvrnil duhovnik. »Take stvari niso vsakdanje reči.«

Drugo jutro je silil lama na pot, čeprav so ju prosili, naj ostaneta. Dali so Kimu veliko culo dobrega živeža in skoraj tri ane bakrenega denarja za potnino in so blagoslavljač ju gledali za njima, ko sta se izgubila v jutranjem svitu proti jugu.

»Škoda,« je dejal lama, »da se ti in taki ljudje ne morejo osvoboditi Kolesa razmer.«

»Ne,« je odvrnil Kim, »potlej bi ostali na zemlji samo hudobni ljudje in kdo nama bi potem dajal streho in mesa?« — In je veselo korakal dalje pod svojim tovorom.

»Tamle je majhna rečica. Poglejva no,« je rekel lama in krenil z bele ceste čez polje, stopajoč v pravo sršenovo gnezdo klateških psov.

TRETJE POGLAVJE

Da, slednje duše glas, ki pnè
v življenje in dviguje se,
nosi molitve verne vse
dih toplih sap v Kamakuro.

Za njima je neki kmet jezno vihtel bambusovo palico. Bil je to trgovec s povrtnino, po svoji kasti arain, ki je gojil zelenjavo in cvetje za mesto Um-ballo. Kim je prav dobro poznal njegove sadeže.

»Ta človek,« je dejal lama, ne meneč se za pse, »je nevljuden do tujcev, neumerjen v govorjenju in trdosrčen. Váruj se takega vedenja, učenec moj.«

»Hoj, berača nesramna,« je zakričal kmet. »Proč! Poberíta se!«

»Saj greva,« je odvrnil lama z mirno dostojnostjo, »že greva s tega neblagoslovljénega polja.«

»Oh,« je dejal Kim in potegnil sapo vase. »Če bo tvoja prihodnja žetev jalova, lahko pripišeš krivdo za to svojemu lastnemu jeziku.«

Možakar je nerodno prištorkljal v svojih coklah.

»Dežela je polna beračev,« je pričel na pol opravičujoč se.

»In po kakšnem znamenju veš, da te bova prosila česa vbogajme, o Mali?« ga je zbodel Kim z besedo, ki je bila trgovcu najmanj povšeči. »Vse, kar sva hotela videti, je onale reka tamle za polji.«

»Ha, reka!« se je zadril kmet. »Iz katerega mesta sta se pa vzela, da ne ločita kanala? Ta teče ravno kakor puščica in jaz plačujem vodo, kakor da bi bila topljeno srebro. Tamle naprej je majhna reka. Če pa sta potrebna vode, vama je lahko dam — pa tudi mleka.«

»Ne, k reki hočeva,« je dejal lama in se prestopil.

»Mleka in malico,« je jecljal možakar, zroč tujo visoko postavo. »Ne — ne bi rad nakopal sebi — in svojemu polju česa hudega; toda toliko beračev je v teh slabih časih.«

»Glej,« se je obrnil lama h Kimu, »rdeča megla jeze ga je zavedla, da je govoril sirovo, zdaj pa, ko se mu je razpršila izpred oči, je postal prijazen in blagega srca. Bog blagoslovi njegova polja. Varuj se in nikogar prenašlo ne sodi, o ratar.«

»Naletel sem bil že na svete može, ki bi ti bili prekleli vse od ognjišča do kravje staje,« je dejal Kim osramočenemu možakarju. »Ali ni ta mož moder in svet? Njegov učenec sem.«

Kim je ošabno privihnil nos in odkorakal z velikim dostojanstvom po ozkih poljskih mejah.

»Ni napuha,« je spregovoril lama po kratkem presledku, »ni napuha med njimi, ki hodijo po Srednji poti.«

»Pa saj ste rekli, da je neprijazen in iz nižje kaste.«

»Iz nižje kaste — tega nisem rekel, kajti kako bi moglo biti kaj takega, česar ni? Saj je popravil svojo neprijaznost, pa sem mu pozabil žalitev. Vrh tega je tak kakor midva oba: privezan na Kolo razmer; toda on ne hodi po poti odrešenja.« Pri potočku med polji se je ustavil in opazoval s kopiti razrito obrežje.

»No, in kako boste spoznali svojo Reko?« je vprašal Kim ter počenil v senco visoke sladkorne trstike.

»Če jo najdem, me bo gotovo obšlo Razsvetljenje. Ta kraj, kakor čutim, ni pravi. O najmanjša med vodkami, če bi mi le mogla povedati, kje teče moja Reka! Toda bodi blagoslovljena, ko plodiš polja!«

»Glejte! Glejte!« Kim je skočil k njemu ter ga potegnil nazaj. Neka rumena in rjava proga je smuknila iz škrlatastega stebličja na bregu, stegnila vrat k vodi, pila tiho in obležala — velika kobra z nepremičnimi očmi brez trepalnic.

»Nimam palice — nimam palice,« je dejal Kim. »Po palico pojdem, da ji strem hrbet.«

»Zakaj? Pripeta je na Kolo, kakor sva midva — v tem navzgor in navzdol se vrtečem življenju — kako daleč še od odrešenja. Velik greh je morala zagrešiti ona duša, ki je bila obsojena v tako podobo.«

»Jaz sovražim kače,« je rekel Kim. »Nobeno prizadevanje, privaditi se deželi, v kateri je odrastel, ne more ublažiti strahu, ki ga ima beli človek pred kačo.«

»Pusti jo, naj dopolni svoje življenje.« V klopčič zvita žival je siknila in odprla na pol svojo čopko. »Naj bi kmalu prišlo tvoje odrešenje, o sestra,« je nadaljeval lama blago. »Nemara veš ti slučajno za mojo Reko?«

»Svoj živ dan še nisem videl človeka, kakor ste vi,« je ves prevzet zašepetal Kim. »Ali razumejo celó kače vaš jezik?«

»Kdo ve?« Šel je samo za čevelj mimo dvignjene glave kobre, ki se je ploskoma vila po prahu.

»Pojdi!« je zaklical čez rame.

»Jaz ne,« je odvrnil Kim. »Rajši pojdem okoli nje.«

»Pojdi! Nič ti ne bo storila.«

Kim se je trenotek obotavljal. Lama je podkrepil svoj poziv s tem, da je momljaje izgovoril neki kitajski rek, ki ga je smatral Kim za zagovor. Slušal je, preskočil potoček in kača se res ni zgenila.

»Svoj živ dan še nisem videl takega človeka.« Kim si je obrisal pot s čela. »In zdaj, kam zdaj?«

»To moraš povedati ti. Jaz sem že star in še tujec — daleč od svoje domovine. Če mi ne bi bil napolnil vlak glave z onim hudičevskim ropotom, bi se vozil zdaj v Benares... a na ta način bi utegnila zgrešiti Reko. Pojdiva si iskat drugo reko.«

Po poljih, kjer daje dobro obdelana zemlja po tri in štiri žetve na leto — skozi pasove sladkorne trstike, tobaka, dolge bele redkve in orehov kola, sta kolo-vratila ves dan, ubirajoč jo po stranskih stezah k vsaki lesketajoči se vodi in budeč vaške pse in vasi iz njih poldanskega spanja. Lama je odgovarjal na raz-notera vprašanja z neomahljivo preprostostjo. Iskala

sta Reko — Reko s čudežno zdravilno močjo. Ali je komu kaj znanega o taki Reki? Ponekod so se ljudje smejali, češče pa so poslušali njegovo pripovedovanje do konca ter jima ponudili počivališče v senci, pa mlečne pijače in južino. Ženske so bile vedno prijazne, otroci pa so bili, kakor so pač otroci po vsem svetu, zdaj plahi, zdaj predrzni. Večer ju je zatel počivajoča pod vaškim drevesom med ilovnatimi strehami neke vasice, kjer sta kramljala s starešino, ko se je živina vračala s pašnikov domov in so ženske pripravljale zadnji prigrizek. Že sta prekoračila pas tržnih vrtov okoli gladne Umballe in zdaj sta bila sredi milje in milje širokega zelenja posejanega sveta.

Starešina je bil belobradat, prikupen človek, vaje, sprejemati tujce. Prinesel je lami z oprtami zvezano ležalo, postavil predenj toplo kuhane jedi, mu pripravil pipo in poslal po vaškega duhovnika, ko so bile večernice v vaškem svetišču končane.

Kim je pripovedoval odraslejšim otrokom to in ono o velikosti in lepoti Lahorea, o potovanju z vlakom in sličnih mestnih zadevah, moški pa so se pomenkovali medtem, počasi, kakor prežvekuje njihovo govedo svojo krmo.

»Ne morem razumeti tega,« je dejal naposled starešina duhovniku. »Kako si razlagaš ta govor?« Lama je jel, ko je končal svojo zgodbo, molče prebirati svoj mōlek.

»Iskatelj,« je odvrnil duhovnik. »Vsa dežela je polna takih. Ali se spominjaš onega, ki je bil šele zadnji mesec tukaj — fakirja z želvo?«

»Že, pa tisti je imel dovolj razloga za to, ker se mu je sam Krišna prikazal v prividu in mu obljubil paradiž brez grmade, če bo romal v Prayag. Ta človek pa ne išče nobenega boga, ki bi bil meni znan.«

»Molči, star je: od daleč prihaja in slaboumen je,« je odvrnil gladko obriti duhovnik. »Poslušaj me.« Obrnil se je k lami. »Tri kose (šest milj) proti zapadu drži velika cesta proti Kalkutti.«

»A jaz bi šel rad v Benares — v Benares.«

»In proti Benaresu prav tako. Cesta križa vse reke na tej strani Hindustana. Svetujem ti, sveti mož, odpočij se tukaj do jutri. Potem pa kreni po cesti« (menil je glavno vojaško cesto) »in preišči vsako reko, ki drži cesta čeznjo; kajti, če te prav razumem, ne leži zdravilna moč tvoje reke samo v enem pritoku ali pa na enem samem mestu, ampak se razteza ob vsem njenem toku. Tako prideš, če bodo hoteli tvoji bogovi, do svojega odrešenja, o tem si lahko prepričan.«

»To si dobro povedal.« Ta predlog se je lame globoko dojmil. »Jutri pričneva, bodi blagoslovljen, da si pokazal starim nogam tako bližnjo pot.« Globok kitajski polnapev je zaključil njegove besede. Celó duhovnik je bil ginjen in starešina se je zbal kakega uroka, ali ne prvi ne drugi ni mogel pogledati lami v njegovo preprosto, razvneto obličje, ne da bi mu takoj zaupal.

»Ali vidiš mojega chelo?« je vprašal lama in izdatno posegel v svojo škatlo z njuhancem. Bila je njegova dolžnost, vrniti mu vljudnost za vljudnost.

»Vidim — in slišim.« Starešina je okrenil svoje oči tja, kjer je kramljal Kim z nekim dekletom v modri obleki, ki je metala prasketajoče robidje na ogenj.

»Tudi on ima neko Iskanje zase. Pa on ne išče Reke, ampak Bika. Da, Rdeč bik na zelenem polju ga bo danes ali jutri povzdignil do časti. Po mojem mnenju ni on čisto od tega sveta. Poslan mi je bil kar iznenada, da bi mi pomagal pri tem Iskanju, ime pa mu je ‚prijateljček vsega sveta‘.«

Duhovnik se je zasmel. »Hej, ti prijateljček vsega sveta,« je zavpil preko rezko zaudarjajočega dima, »kaj pa si?«

»Učenec tegale svetca,« se je odrezal Kim.

»On pravi, da si ‚but‘ (duh).«

»Ali butje lahko jedo?« ga je zavrnil Kim mežikaje. »Jaz sem namreč lačen.«

»To ni šala,« je vzkliknil lama. »Neki zvezdoslovec v mestu, ki sem mu pa pozabil ime, je —«

»To je samo mesto Umballa, kjer sva sinoči prenočila,« je šepnil Kim duhovniku.

»Ah, Umballa je bila? Postavil je horoskop in izjavil, da bo moj chela videl v dveh dneh svojo željo uresničeno. A kaj je rekel o pomenu zvezd, prijateljček vsega sveta?«

Kim se je odhrkal in se ozrl po vaških sivobradcih.

»Moja zvezda pomeni vojno,« je odvrnil bahato.

Nekdo se je zasmeljal tej mali razcapani postavitvi, ki se je košato prestopala po opečnem tlaku pod velikim drevesom. Zmerom, kadar so domačini že legali spat, je pognala Kima njegova bela kri na noge.

»Da, vojno,« je vzkliknil.

»To je zanesljivo preročanstvo,« je zabrundal globok glas. »Tam nekje za mejo je zmerom vojna, kolikor vem.«

Bil je star, preséhel možak, ki je služil v dneh vstaje kot domači častnik pri nekem novoustanovljenem vladnem konjiškem polku. Vlada mu je dala v najem dobro posestvo v vasi, in čeprav so ga njegovi sinovi, sedaj že sami sivobradati častniki, s svojimi zahtevami spravili na beraško palico, je bil vendarle še vedno pomembna osebnost. Angleški uradniki — celo podkomisarji — so često zakrenili z glavne ceste in ga obiskovali. Ob takih prilikah je oblekel uniformo nekdanjih dni in je stal strumno pokonci kakor nabijač.

»A to pa bo velika vojna — vojna osmih tisočev.« Kimov glas je tako glasno zavreščal preko naglo se zbirajoče množice, da se mu je sam začudil.

»Rdečesuknježi ali naši domači polki?« mu je hlastno segel v besedo stari možanec, kakor da bi vprašal sebi enakega. Njegovo vprašanje je vtilo moškimi spoštovanjem do Kima.

»Rdečesuknježi,« je odvrnil Kim na slepo srečo. »Rdečesuknježi in topovi.«

»Ali — saj zvezdoslovec ni govoril ničesar o tem,« je vzkliknil lama ter pričel silovito kihati v svoji razburjenosti.

»A jaz vem. Prišla mi je beseda, ki sem učenec

tegale svetega moža. Izbruhnili bo vojna — vojna osmih tisočev rdečesuknježev. Od Pinda in Peshawura jih bodo pozvali. To je zanesljivo.«

»Fant je poslušal govorice na bazaru,« je menil duhovnik.

»Pa saj je bil vedno ob moji strani,« je dejal lama. »Kako bi mogel vedeti? Jaz nisem vedel.«

»To bo prebrisan glumač, kadar stari umre,« je zamrmral duhovnik proti starešini. »Kakšna nova ukanja je to?«

»Znamenje. Pokaži mi znamenje,« je zagrmel iznenada stari vojščak. »Če naj bi bila vojna, bi mi bili moji sinovi povedali to.«

»Ko bo vse pripravljeno, bodo tvoji sinovi zvedeli, kar nič ne dvomi o tem. Toda dolga je pot od tvojih sinov do moža, v čigar rokah leži vse to.« Kim se je razvnel ob tej igri, kajti spominjala ga je njegovih doživetij o priliki prenašanja pisem, ko je za nekaj bakrencev hlinil, da ve več, kakor pa je vedel. Zdaj pa je igral za nekaj večjega — zgolj v izpodbudo in v zavest moči. Potegnil je znova sapo vase in nadaljeval:

»Stari, daj ti meni znamenje. Ali dajejo podrejenci povelje za pohod osmih tisočev — s topovi?«

»Ne.« Stari možakar je še vedno odgovarjal, kakor da bi mu bil Kim enak.

»Ali pa potemtakem veš, kdo je oni, ki daje povelje?«

»Videl sem ga.«

»Pa bi ga mogel spoznati?«

»Poznal sem ga že, ko je bil še poročnik pri topkhani (topništvu).«

»Visok človek. Visok človek s črnimi lasmi, s takole hojo?« Kim se je parkrat prestopil, držeč se togo, leseno.

»Že, že. Pa to bi bil lahko vsakdo videl.« Mnóžica je ob vsem tem razgovoru molčala in pridrževala sapo.

»To je res,« je dejal Kim. »Toda povedal bom več. Glej! Prvič hodi veliki mož takole. Potlej — kadar

premišlja — stori takole.« (Kim si je potegnil s kazalcem preko čela ter navzdol, dokler se mu ni prst ustavil v kotu čeljusti.) »Nadalje si takole prekriža prste. Potem si deva takole klobuk pod levo pazduho.« Kim je ponazoril kretnjo in stal tam kakor štokrlja.

Starec je zahropel, nem od začudenja, in vsa množica je zadrhtela od groze.

»Tako — tako — tako. No, kaj pa stori, kadar hoče dati povelje?«

»Drgne si kožo za tilnikom — takole. Nato potrka s prstom na mizo in komaj slišno malo zanosljá. Nato pravi: ‚Mobilizirajte ta in ta polk. Vzemite té in té topove.‘«

Starec se je strumno dvignil in salutiral.

»,Kajti.« Kim je prevedel zgoščene stavke, ki jih je bil slišal pred salonom v Umballi, v domače narečje — »,kajti,‘ pravi, ‚že zdavnaj bi bili morali storiti to. To ni vojna — to je kazen. Snf!‘«

»Dovolj. Verjamem ti. Videl sem ga takega v dimu bitk. Videl in slišal. On je.«

»Jaz dima nisem videl« — Kimov glas se je spremenil v zamaknjeno zateglo napevanje pocesnih pre-rokovalcev. »Videl sem to v temi. Najprej je prišel človek, da je pripravil vse potrebno. Potem so prišli jezdecí. Nato je prišel sam ter se ustavil v kolobarju svetlobe. Vse drugo pa se je dogodilo, kakor sem povedal. Ali sem govoril resnico?«

»On je. Nedvomno je on.«

Množica je drgetaje globoko zajela sape vase in je strmela zdaj na še vedno napeto mislečega moža, zdaj na razcapanega Kima, odražajočega se od škrlatnega somraka.

»Ali nisem rekel — nisem rekel, da je iz drugega sveta?« je vzkliknil lama ponosno. »To je prijatelj vsega sveta. Prijatelj zvezd je to!«

»Nas vsaj se to ne tiče,« je zavpil nekdo. »O ti prerok mladi, če imaš moč svojega daru ob vsaki priliki pri sebi — jaz imam rdečelisasto kravo. Nemara je to sestra onega tvojega bika, kaj vem jaz —«

»Ali, kaj meni to mar,« je dejal Kim. »Moje zvezde nimajo nobenega opravka s tvojim govedom.«

»Ne, pa krava je hudó bolna,« je posegla vmes neka ženska. »Moj mož je bivól, ker bi bil sicer izbral boljše besede. Povej mi, ali bo ozdravela?«

Če bi bil Kim navaden dečko, bi nadaljeval to igro; ampak nekdo, ki pozna že trinajst let mesto Lahore, predvsem pa fakirje pri vratih Taksali, bo nedvomno poznal tudi človeško naravo.

Duhovnik je nekam trpko postrani škilil proti njemu in se suho in strupeno smehljal.

»Ali ni potemtakem nobenega duhovnika v tej vasi? Menil sem, da sem pravkar videl nekega imenitnega,« je vzkliknil Kim.

»Že — ampak,« je pričela ženska.

»Ampak ti in tvoj mož sta menda upala, da vama bo krava ozdravela za peščico zahvale.« Strel je zadel: zakonca sta bila na glasu kot najskopejši par v vasi. »Ni prav, če se oslepari svetišče. Daj svojemu duhovniku mlado tele, in če se tvoji bogovi niso nepreklicno raztogotili, bo krava v enem mesecu dala mleko.«

»Mojstrski berač si,« je zagodrnjal duhovnik pri-trjujoče. »Še zvitost štiridesetih let ne bi mogla storiti bolje. Gotovo si že obogatil starca?«

»Trohica moke, trohica masla, pa grižljaj kardamoma — ali naj človek obogati od tega?« je odvrnil Kim, ki ga je pohvala poščegetala, a je bil še vedno oprezen. »In, kakor vidiš, je slaboumen, meni pa je to potovanje pogodu, ker vsaj pot spoznam.«

Znano mu je bilo, kako delajo fakirji pri vratih Taksali, kadar se pogovarjajo med seboj, in je jel posnemati način govorjenja njihovih malopridnih učencev.

»Ali je potemtakem njegovo Iskanje resnica ali pa samo plašč za druge namene? Nemara gre za kak zaklad?«

»Slaboumen je — večkrat čisto ob pamet. Nič drugega ni.«

Tedaj je prikrevsal stari vojak ter vprašal, ali bi

hotel Kim sprejeti njegovo gostoljubnost za to noč. Duhovnik mu je priporočal, naj stori to, vztrajal pa je pri tem, da pripada čast, pogostiti lamo, svetišču — čemur se je lama preprosto nasmehnil. Kim se je ozrl od enega obraza do drugega ter napravil svoje sklepe.

»Kje imate denar?« je šepnil in potegnil starca v temo.

»Na svojih prsih. Kje pa drugje?«

»Dajte ga meni. Mirno in tiho ga dajte.«

»A počemu? Saj tu ni treba kupovati voznega listka.«

»Ali sem vaš chela ali nisem? Ali ne varujem vaših starih nog na vseh potih? Dajte mi denar, ob zori pa vam ga spet vrnem.« Smuknil je z roko lami za pas ter potegnil denarnico iz njega.

»Pa bodi — pa bodi.« Starec je zmajal z glavo. »To je velik in strašen svet. Ne bi si mislil, da živi toliko ljudi na njem.«

Drugo jutro je bil duhovnik silo slabe volje, lama pa ves veder in vesel; Kim je prebil zanimiv večer v družbi starega vojaka, ki je prinesel od nekod svojo konjiško sabljo in, zibajoč jo na svojih suhih kolenih, pripovedoval prigode iz časa vstaje ter o mladih poročnikih, počivajočih že trideset let v grobu, tako dolgo, da je Kim zadremal.

»V tej deželi je gotovo dober zrak,« je izpregovoril lama. »Mirno spanje imam kakor vsi stari ljudje, sinoči pa sem spal do belega dne, ne da bi se bil prebudil. Še sedaj sem zaspan.«

»Srknite malo vročega mleka,« je dejal Kim, ki je često prinašal svojim opij kadečim znancem taka zdravila. »Čas je, da kreneva spet na pot.«

»Na dolgo pot, ki drži preko vseh hindustanskih rek,« je dejal lama veselo. »Pojdiva. Toda, chela, kako kaniš povrniti temu ljudstvu in zlasti duhovniku, njegovo veliko prijaznost? Res so but-parasti, a nemara bodo dobili v svojem drugem življenju razsvetljenje. Kako rupijo za svetišče? V njegovi notranjosti ga je sam kamen in rdeča barva; človeško srce pa moramo pripoznati, kadarkoli in kjerkoli je dobro.«

»Sveti mož, ali ste kedaj potovali sami?« Kim je ostro zapičil pogled vanj, nalik indijskim vranam, ki so skakale po poljih.

»Gotovo, deček: od Kuluja do Pathânkota — od Kuluja, kjer mi je umrl prvi chela. Kadar so bili ljudje prijazni z nama, sva jih obdarovala, in vsi v gorah so bili povsod prijazni z nama.«

»V Hindustanu je to drugače,« je dejal Kim suho. »Tu so bogovi, ki imajo mnogo rok in ki so hudobni. No, pa naj bodo.«

»Rad bi te malo spremljal na tvoji poti, prijatelj vsega sveta — tebe in tvojega rumenega moža.«

Stari vojščak je prikrevsal po mračni vaški cesti na suhem poniju z iksastimi nogami. »Sinoči so v mojem tako izsušenem srcu privreli na dan viri spomina in to je bil blagoslov zame. Res, vojna visi v zraku. Kar diham jo. Glej! Svoj meč sem prinesel s seboj.«

Sedel je dolgonog na svoji mali živali, z velikim mečem ob boku — z roko na držaju mrko strmeč na ravnino proti severu. »Povej mi še enkrat, kakšen je bil v tvoji prikazni. Stopi gor in mi sédi za hrbet. Žival lahko nosi oba.«

»Učenec sem tega svetega moža,« je dejal Kim, ko so odšli skozi vaška vrata. Vaščani so bili videti skoraj žalostni, ko sta odhajala od njih, duhovnikovo slovo pa je bilo hladno in malobesedno. Potrošil je svoj opij za človeka, ki ni imel denarja pri sebi.

»To si dobro povedal. Ne razumem se na svete ljudi, spoštljivost pa je zmerom dobra. Dandanes ni več pravega spoštovanja — še tedaj ne, če me pride obiskat komisar Sahib. Ali čemu naj bi človek hodil za svetim možem, če ga njegova zvezda vodi v vojno?«

»Pa to je svet mož,« je dejal Kim resno. »V resnici svet v besedi in v dejanju. On ni, kakor so drugi. Še živ dan nisem videl takega človeka. Midva nisva vedeža ali glumača ali pa berača.«

»Ti ne, to vidim jasno; tovariša pa ne poznam. Koraka pa dobro.«

Svežina ranega jutra je nosila lamo z dolgim, lahkotnim velblodjim korakom. Bil je ves zatopljen v pobožno premišljevanje in mōlek mu je mehanično rožljaj. Potovali so po izvoženi, grapavi deželni cesti, vijoči se po ravnini med visokimi, temnozelenimi mangovimi gozdovi in gorska veriga s snegom ovenčanega himalajskega slemenā se je blestela na vzhodu. Vsa Indija je bila pri delu na polju, zaposlena pri škripajočih vodnih kolesih, sredi vpitja oračev za voli in vranjega krakanja. Celo poni se je čutil poživljenega in je pričel malone dirjati, ko mu je položil Kim roko na jermen pri stremenu.

»Žal mi je, da nisem podaril niti ene rupije tempelskemu zakladu,« je dejal lama ob zadnji svojih enoinosemdesetih jagod.

Stari vojščak je zagodrnjal v svojo brado. Lama ga je šele zdaj pozorno pogledal.

»Ali tudi ti iščeš Reke?« ga je vprašal in se okrenil.

»Dan je nov,« se je glasil odgovor. »Kakšno drugo korist pa bi imel od reke, razen da napojim svojega konja pred sončnim zahodom? Prišel sem ti pokazat bližnjico k glavni cesti.«

»To je uslužnost, ki si jo velja zapomniti, o človek dobre volje. A počemu ti meč?«

Stari vojak je pogledal v zadregi kakor otrok, ki so ga zasačili pri igri.

»Meč,« je dejal ter udaril po njem, »oh, to je bil samo moj domislek — domislek starega človeka. Res je, policijski ukaz pravi, da ne sme v vsem Hindustanu nihče nositi orožja, toda« — obraz se mu je zjasnil in potapljal jo je po držaju — »vsi stražniki tod okoli me poznajo.«

»To ni dober domislek,« je rekel lama. »Kakšno korist pa imaš od pobijanja ljudi?«

»Prav majhno — kolikor vem; a če ne bi tu pa tam pobili nekaj hudobnih ljudi, bi ne bilo na svetu dobro za neoborožene sanjače. Tega ne govorim brez skušnje, ki sem videl vse ozemlje od Delhija do juga oprano s krvjo.«

»Kakšna blaznost pa je bila to?«

»Bogovi sami, ki so jo poslali za preizkušnjo, vedo to. Nekakšna blaznost se je zajedla v vso vojsko in vojaki so se obrnili proti častniku. To je bilo prvo zlo, a bi se bilo dalo še popraviti, če bi bile potem njih roke pri miru. Oni pa so se lotili namesto tega pobijanja sahibskih žen in otrok. Nato pa so prišli Sahibi od onstran morja ter kar najstrože obračunali ž njimi.«

»Podoben glas, se mi zdi, je prispel pred davnim časom tudi k meni. Imenovali so ono leto 'črno leto', kolikor se spominjam.«

»Kakšno življenje pa si živel tedaj, da ne poznaš onega leta? 'Glas!' Vsa zemlja je vedela za to in se tresla.«

»Naša zemlja se je tresla samo enkrat — oni dan, ko je Vseodlični dobil razsvetljenje.«

»Hm! Delhi vsaj sem videl tudi sam, kako se je tresel, in Delhi je popek sveta.«

»Tako, tak lotili so se žensk in otrok? To je bilo zlo delo, za katero se niso mogli ogniti kazni.«

»Mnogi so se poskušali, a z bore malo uspeha. Jaz sem bil takrat pri nekem konjiškem polku. Ta se je uprl. Od šeststoosemdesetih sabelj jih je ostalo pri svojem praporu — koliko, meniš? Tri. In eden teh sem bil jaz.«

»Tem večja zasluga.«

»Zasluga! V tistih dneh nismo tega smatrali za zaslugo. Moji ljudje, moji prijatelji, moji bratje so odpadli od mene. Govorili so: 'Za Angleže je minil čas. Vsakdo od nas si mora sam priskrbeti svoj kotiček.' Jaz pa sem govoril z ljudmi iz Sobraona, iz Chillianwallaha, iz Mudkija in Ferozeshaha. Dejal sem: 'Počakajte malo, veter se bo zaobrnil, pri tem delu ni blagoslova.' V tistih dneh sem pojezdil nekoč sedemdeset milj z neko angleško memsahibo in njenim otrokom na svojem sedlu. (Hej! To je bil konj za možake!) Spravil sem ju na varno ter se vrnil k svojemu častniku — k enemu izmed onih petih, ki niso bili pobiti. 'Dajte mi dela,' sem rekel, 'kajti vrgli

so me iz rodne žlahte in kri mojega bratranca je še zdaj mokra na mojem meču. 'Pomiri se,' je odvrnil, 'veliko dela še čaka. Ko bo te blaznosti konec, pride plačilo.'«

»Saj plačilo pride za gotovo, kadar je blaznosti konec,« je zamrmral lama na pol samemu sebi.

»V tistih časih še niso pripenjali kolajne vsakomur, kdor je slučajno slišal kdaj kako topovsko streljanje. Ne! Bil sem v devetnajstih vročih bitkah; v šestinštiridesetih konjiških spopadih in v neštevilnih manjših praskah. Devet ran imam; eno kolajno in štiri zaponke, pa en križec; kajti moji poveljniki, zdaj vsi generali, so se me spomnili, ko je Kaiser-i-Hind (cesarica Indije) dovršila petdeseto leto svojega vladanja in je vsa dežela vriskala. Rekli so: 'Dajte mu red Berittish India.' Nosim ga na vratu. Od države imam tudi svoj jaghir (posestvo) — prostovoljno darilo meni in mojim. Možje onih davnih dni — sedaj komisarji — prijezdijo često preko polj k meni visoko na svojih konjih, da jih vidi vsa vas, in pogovarjamo se o starih vojaških praskah in o mrtvih ter prehajamo z imena na ime.«

»In potem?« je vprašal lama.

»Oh, potem odidejo, a ne prej, dokler jih ni videla vsa vas.«

»In na zadnje, kaj boš storil?«

»Na zadnje bom umrl.«

»In potem?«

»To naj uredi bogovi. Nikoli jih nisem mučil z molitvami: mislim, da me tudi oni ne bodo mučili. Glej, v svojem dolgem življenju sem opazil, da so vsi tisti, ki onim tam gori s svojim jadikovanjem in pritoževanjem, tarnanjem in jokanjem večno trobijo na ušesa, kar meni nič tebi nič iznenada pozvani k raportu, prav tako, kakor je naš polkovnik komandiral k raportu one klapouste kmečke telebane, ki so se preveč ustili. Ne, nikoli nisem trafil bogov. Zapomnili si bodo to in mi dali miren kotiček, kjer bom zasadil v senco svojo sulico ter čakal, da bom pozdravil svoje

sinove: imam jih nič manj nego tri — vse tri res-saldarske majorje* — vse pri armadi.«

»In vsi ti hodijo takisto od življenja do življenja — od obupa do obupa, privezani na Kolo razmer,« je zamrmral lama tiho, »vroči, nemirni, željni.«

»Saj, saj,« se je nasmehnil stari vojščak. »Trije ressaldarski majorji pri treh polkih. Igrajo po malem, kakor tudi jaz. Dobro morajo sedeti na sedlih; in konj danes ni mogoče jemati, kakor smo jemali v starih časih ženske. No, no, moje posestvo lahko plačuje za vse. Kaj meniš? Saj je to z vodo dobro preskrbljen košček sveta, le moji ljudje me sleparijo. Ne morem se drugače razumeti ž njimi kakor s sulico. Uh! Tedaj me popade jeza, pa jih pričnem preklinjati, oni pa se hlinijo, češ, da jim je žal; za mojim hrbtom pa, saj vem, me pitajo z brezzobo staro opico.«

»Ali si nisi nikoli zaželel nič drugega?«

»Sem — sem — tisočkrat že! Novo krepko hrbtenico in kolena, kakor primož; nove spretne roke in bistro oko; pa mozeg, ki stori moža. Oh, tisti davni časi — dobri časi moje moči!«

»Tista moč je slabost.«

»Postala je res; a petdeset let popred bi jo bil lahko drugače dokazal,« je odvrnil stari vojščak ter potisnil rob streмена poniju v mršavi bok.

»A jaz poznam Reko z veliko zdravilno močjo.«

»Saj sem pil vodo iz Gunge, da sem malone dobil vodenico. A vse, kar mi je dala, je bila driska, o moči pa ne duha ne sluha.«

»To ni Gunga. Reka, ki jo poznam, opere vse grešne madeže. Ko pride človek na drugi breg, mu je prostost zagotovljena. Ne poznam tvojega življenja, a tvoj obraz ima izraz poštenega in prijaznega človeka. Hodil si po svoji poti, ohranil zvestobo, ki jo je bilo težko ohraniti v onem črnem letu, ki se ga spominjam zdaj tudi iz marsikaterega drugega pripovedovanja. Kreni zdaj na Srednjo pot, ki je pot k

* Častniki domačini.

svobodi. Poslušaj Vsevišnji Preodlični zakon in nikar ne hodi za svojimi sanjami.«

»Govori torej, mož stari,« se je nasmehnil vojščak in mu na pol salutiral. »V naših letih vsi radi govorimo.«

Lama je počenil pod mangovo drevo, katerega senca mu je poigravala po obrazu kakor šahovska deščica; vojak je sedel toga na svojem konju, Kim pa je legel v viličevje prepletenih korenin, potem ko se je prepričal, da ni nobene kače v bližini.

Uspavajoče brenčanje drobnih žuželk je prevevalo vročo sončno pripeko, gruljenje golobov in zaspano klopotanje vodnih koles širom polj. Počasi in pomenljivo je lama dvignil glavo. Čez deset minut je zdrknil stari vojščak s svojega ponija, da bi, kakor je dejal, bolje slišal, ter sédel z vajetmi okoli zapestja na tla. Lami je zamiral glas — odmori so postajali daljši. Kim je budno opazoval sivo veverico. Ko je izginil mali švigajoči sveženjček v krznenem plaščku tesno se držeč veje, so pridigar in njegova srenja že trdno zaspali. Ostrorezana glava starega vojščaka je počivala na njegovi roki, lamova glava pa je bila naslonjena vznak na drevesno deblo in se je od njega odražala kakor žolta slonova kost. Gol otrok je pričapljal k njim, debelo gledal in se v nenadnem navalu spoštovanja slovesno malce priklonil lami — a je bil tako majhen in rejen, da se je postrani prekucnil na tla, Kim pa se je moral na ves glas zasmejati njegovim capljajočim klobasastim nogam. Malček je od strahu in ogorčeno glasno zacvilil.

»Hoj! Hoj!« je zakričal vojščak ter planil na noge. »Kaj pa je? Kakšna povelja?... Ah, saj je samo otrok! Sanjalo se mi je, da slišim poziv k orožju. Malček — malček — nič ne jokaj. Ali sem zaspal? To je bilo zares neprijazno!«

»Strah me je! Strah me je!« je tulil otrok.

»Kaj te bo strah? Tehle dveh starčkov in tegale fanta? Kakšen vojak pa boš danes ali jutri, kraljiček moj?«

Lama se je tudi zbudil, a ne da bi bil takoj opazil otroka, je pričel rožljati s svojim mólkom.

»Kaj pa je to?« je vprašal otrok in umolknil kar sredi cvileža. »Nikoli še nisem videl takih jagod. Dajte jih meni.«

»Aha,« se je zasmel lama, potegnil z molkovo zanko preko trave in zapel:

»To je perišče kardamona,
tu zraven pa je sladki ghi:
tukaj proso, malo popra in riža,
zdaj pa kar jejva — jaz in ti!«

Otrok je od veselja zavrnil ter hlastnil po temnih, lesketajočih se jagodah.

»Oho!« je izpregovoril stari vojak. »Od kod pa imaš to popevko, ti, ki preziraš svet?«

»Naučil sem se je v Pathânkotu — ko sem sedel na pragu pred hišo,« je odvrnil lama plaho. »Dobro je, biti prijazen z otroki.«

»Kolikor se spominjam, si mi dejal, preden naju je objelo spanje, da sta poroka in rojstvo potemnjevalca prave luči, kamen spotike na Poti. Ali padajo v tvoji domovini otroci kar z neba? Ali spada to k Poti, da jim poješ popevke?«

»Ni ga človeka, ki bi bil brez vseh napak,« je odvrnil lama resno in spravil svoj mólak. »Teci zdaj k materi, mali.«

»Poslušaj ga no!« je dejal vojak Kimu. »Sram ga je, ker je osrečil otroka. Kako dober gospodar bi bil, škoda zate, brat moj. Hej, otrok!« Vrgel mu je bakrenec. »Sladčice so zmerom sladke.« In ko je mali možek odskakljal v soncu: »Tako odraščajo in postajajo možje. Sveti mož, žal mi je, da sem zadremal sredi tvoje pridige. Odpusti mi.«

»Oba sva stara,« je odvrnil lama. »Kriv sem jaz. Poslušal sem tvoje besede o svetu in njega ničemurnosti, pa je ena napaka vodila k drugi.«

»Poslušaj ga no! Kaj pa škoduje tvojim bogovom takale igrice z otrokom? In ono pesemco si prav lepo

pel. No, odrinimo naprej, jaz pa ti bom zapel pesem o Nikalu Seynu pred Delhijem — staro pesem.«

In dvignili so se iz mraku mangovega drevja. Visoki, rezki glas starega vojaka se je razlegal preko polja, ko je žalostno zategnjeno brundal pripovedko o Nikalu Seynu (Nicholsonu) — pesem, ki jo pojó v Punjabu do današnjega dne. Kim je bil ves vznemirjen in lama je poslušal z globokim zanimanjem.

»Ahi! Nikal Seyn je mrtev — umrl je pred Delhijem! Sulice s severne strani, maščujte Nikala Seyna.« Tresljaje jo je izpel do konca, dajoč takt svojim tresljajem s tem, da je tolkel s ploskim mečem ponj po zadnji plati.

»In zdaj pridemo na veliko cesto,« je rekel, ko je dobil pohvalo od Kima; kajti lama je bil izredno tih. »Dolgo je že, kar sem jezdil po tej cesti, a besede tvojega fanta so me spravile pokonci. Glej, sveti mož — velika vojaška cesta, ki je hrbtenica vsega Hindustana. Kakor tod, je zasenčena po veliki večini s štirimi vrstami drevja; srednja cesta je — čisto trda — za brzi promet. Ko še ni bilo železnice, jih je potovalo na stotine Sahibov po nji naprej in nazaj. Zdaj pa vidiš tu samo še kmetijske vozove in podobno. Na desni in levi je bolj grapava pot za težke vozove — za prevoz žita, bombaža, lesa, bhuse,* apna in kož. Tu je popotnik čisto varen — kajti na vsakih par milj stoji stražnica. Redarji so tatje in izsiljevalci — (jaz bi patroljiral tod s konjenico — z mladimi rekruti pod čvrstim poveljstvom) — a ne trpijo vsaj nobenih tekmecev. Ljudje vseh sort in kast se pomikajo tod. Glej! Brahmani in čumari,** bankirji in kotlarji, brivci in bunnije,*** romarji in piskrovezci — ves svet prihaja in odhaja tod. Zame je to reka, ki sem bil vržen iz nje na kopno kakor klada po povodnji.«

In res, velika vojaška cesta nudi očem čudovit prizor. Izpeljana je ravno kakor puščica ter prenaša brez

* Škopa.

** Čevljarji.

*** Hind. kasta.

gneče indijski promet po petnajst sto milj daleč — življenjski veletok, kakršnega ni nikjer drugje na svetu. Ogledali so si zeleno obokano, senčnolisasto daljino, belo širino, pikčasto od počasi romajočega ljudstva, in dvosobno policijsko stražnico na nasprotni strani.

»Kdo pa nosi tukaj orožje proti vsem predpisom?« je vzkliknil s smehom stražnik, ko je zagledal vojakov meč. »Ali ni dovolj stražnikov, da zatro vse zločince?«

»Vprav zaradi stražnikov sem ga kupil,« se je glasil odgovor. »Ali je vse dobro v Hindustanu?«

»Ressaldar Sahib, vse je dobro.«

»Vidiš, kakor stara krastača sem, ki pomalja svojo glavo izpod brega, pa jo spet vtika nazaj. Da, to je hindustanska cesta. Vse hodi po tej poti...«

»Sin svinjski, ali je cestni gramoz za to tukaj, da si ogrebaš svoj hrbet obenj? Ti oče vseh sramotnih hčera in mož desetisočev nečistnic, tvoja mati se je vdajala hudiču in njena mati jo je zavajala k temu; tetke so ti bile brez nosu v sedmih rodovih! Tvoje sestre! Kakšna sovja neumnost pa ti je velela zavleči voz postrani čez cesto? Strto kolo? Vzemi tedaj svojo razbito bučo ter skrpaj to dvoje, kakor se spodobi!«

Ta glas in besno pokanje z bičem je prihajalo od kakih petdeset vatlov oddaljenega stebra prahu, kjer se je zlomil neki voz. Vitka, visoka kattiwarska kobila s plamtečimi očmi in nozdrvmi je skočila kakor raketa iz meteža in prhala ter ritala, ko jo je jezdec obrnil preko ceste, podeč nekega kričečega človeka pred seboj. Jezdec je bil vitek in je imel sivo brado, sedel je na malone pobesneli živali, kakor da bi bil zrastel z njo, ter je med vzpenjanjem spretno udrihal po svoji žrtvi.

Obraz starega vojščaka je zažarel od ponosa. »Otrok moj!« je zavpil kratko ter poskušal nategniti z vajetjo ponijev vrat v primeren lok.

»Ali naj se dam pretepati vpričo policije?« je kričal voznik. »Pravico! Pravico hočem —«

»Ali naj si dam jaz zapirati pot taki kričeči opici,

ki mi zavali deset tisoč vreč mlademu konju pred nos? Saj mi mora pokvariti kobilo na ta način.«

»Resnico govori. Resnico govori. Toda dobro sluša svojega jezdeca,« je vzkliknil stari vojščak. Voznik je skočil med kolesje svojega voza ter pretil odondod z vsem mogočim maščevanjem.

»Krepki ljudje so tvoji sinovi,« je menil policist ravnodušno in si dregnil z zobotrebcom med zobe.

Jezdec je zadal z bičem zadnji ponesrečeni udarec in nato pridirjal bliže.

»Oče!« Potegnil je z vajetjo konja deset vatlov nazaj ter razjahal.

Starec je kakor bi trenil skočil s svojega ponija in objela sta se, kakor se objemajo očetje in sinovi na Vzhodu.

ČETRTO POGLAVJE

Sreča ni gospa častita,
najslabša je ničvrednih cip:
podmolkla, prepirljiva, zvita,
lahka, kupljiva slednji hip.
Pozdravi jo — že tujca snubi!
Pristopi k nji — že proč beži!
Zapusti jo, predaj pogubi,
koj spet te za rokav drži!
O le polagoma, Fortuna!
Kar deli, jemlji — tvoja stvar —
Če nič mi zanjo ni, Fortuna
mi za petami bo vsekdar!

Hrepeneči klobuček.

Potem so se pomenkovali s pridušenimi glasovi. Kim se je odpravljaj, da bi se odpočil pod drevesom, lama pa ga je nestrpno dregal za komolec.

»Pojdiva naprej. Tukaj ni Reke.«

»Hai mai! Ali se še nisva nahodila za nekaj časa? Reka nama ne bo odtekla. Le potrpljenje, dal nama bo kaj vbogajme.«

»Tale,« je iznenada izpregovoril stari vojščak, »je prijatelj zvezd. Vest mi je prinesel včeraj. V svojem prividu je videl onega moža osebno, ko je dajal povelja.«

»Hm!« je odgovoril sin iz globine svojih širokih prsi. »Ujel je na uho kake bazarske govorice in se okoristil ž njimi.«

Njegov oče se je zasmel. »A k meni vsaj ni prihajal zato, da bi me prosil za novega vojnega konja in si izmoledoval Bog si ga vedi koliko rupij. Ali so polki tvojih bratov tudi že dobili povelja?«

»Ne vem. Vzel sem si dopust ter se podvizal k tebi, za slučaj —«

»Za slučaj, da bi te mogli oni prehiteti z moledovanjem. Oh! Kvartopirci in zapravljivci ste vsi skupaj! V naskok še menda nisi jezdil. Res, za to je treba dobrega jahanca. Pa dobrega konjika in dobrega ponija za pohod takisto. No, poglejva — poglejva.« Potrkal je po glaviču.

»To ni kraj, da bi sestavljala račune, oče. Pojdiva k tebi domov.«

»Tedad pa vsaj fanta prej plačaj: jaz ga nimam počenega bakrenca pri sebi, a prinesel je ugodne vesti. Ho! Prijatelj vsega sveta, nekšna vojna je pred nami, si rekel.«

»Ne, kakor vem: resnična vojna,« se je odrezal Kim mirno.

»Eh?« je vzdihnil lama, prebirajoč svoje jagode, na vso moč željan potovanja.

»Moj učitelj ne vprašuje zvezd za nagrado. Prinesla sva vest — ti sam si priča — prinesla sva vest in zdaj odrineva.« Kim je nastavil ukrivljeno votlo pest ob strani.

Sin je zalučil srebrnik preko sončne luči ter zagodrnjal nekaj o beračih in glumačih. Bil je štirianski novc, dovolj za nekaj dni prehrane. Ko je lama zagledal lesketajočo se kovino, je zamrmral svoj blagoslov.

»Pojdi svojo pot, prijatelj vsega sveta,« je vzkliknil stari vojščak, zaobračajoč koščeno kljuse. »Enkrat sem v svojem življenju vendarle srečal pravega pre-roka, ki ni bil vojak.«

Oče in sin sta skupaj zaokrenila konja; stari je sedel prav tako ravno na sedlu kakor mladi.

Punjabski stražnik v rumenih platnenih hlačah je skočil čez cesto. Videl je, ko je sfrčal novc po zraku.

»Stoj!« je zaklical strogo po angleško. »Ali ne vesta, da se pobira takkus dveh an od vsakogar, kdor stopi s te stranske poti na glavno cesto? To znaša štiri ane. Tako se glasi sirkarski ukaz in cestnina se porablja za nasaditev drevja in olepšavo cest.«

»In pa za trebuh policije,« je vzkliknil Kim in

se mu izmuznil iz dosega. »Pomisli no malo, ti človek z zabito bučo. Ali misliš, da sva pricapljala iz prve luže kakor žaba, tvoja tašča? Ali si kedaj slišal ime svojega brata?«

»In kdo je bil ta? Pusti fanta pri miru,« je zavpil silo dobre volje neki starejši stražnik, ki je pravkar počenil na verandi, da bi si prižgal pipo.

»Odlepil je napis s steklenice belaiti-panija (soda-vice), pa jo prilepil na mostu in pobiral ves mesec mostnino od potnikov ter govoril, da je to sirkarski ukaz. Pa je prišel neki Anglež in mu razklal glavo na dvoje. O, bratec, jaz sem mestni krokar, ne pa kaka vaška vrana.«

Policist se je v zadregi umaknil, Kim pa je bril norce iz njega, dokler ga je še videl na cesti.

»Ali ste že poznali kdaj učenca, kakršen sem jaz?« je veselo vzkliknil proti lami. »Deset milj za Lahoreom bi vam že vsi populili kosti iz telesa, če vas ne bi varoval jaz.«

»Večkrat premišljam sam pri sebi, ali mi nisi nekak dober duh, včasih pa, ali nisi zloben škrat,« je odvrnil lama s tegobnim smehljajem.

»Vaš chela sem.« Kim jo je ubral v korak poleg njega — v nepopisno hojo vseh daljnih romarjev po vsem svetu.

»Na pot torej,« je zamrmral lama in ob rožljanju njegovega mōlka sta hodila molče miljo za miljo. Lama je bil kakor po navadi zatopljen v globoko premišljevanje, Kimove bistre oči pa so bile široko odprte. Ta široka, smejoča se reka življenja je bila po njegovem mnenju resnično veliko boljša kakor gneča in stiska po lahorskih cestah. Ob vsakem koraku je videl nove ljudi in nove prizore — kaste, ki jih je poznal, in kaste, ki še pojma ni imel o njih.

Srečala sta gručo dolgolasih, ostrozaudarjajočih sansijev, nosečih na svojih hrbtih košare, navrhane z martinčki in drugimi nečistimi živili, za petami pa so se jim podili mršavi vohajoči psi. Ti ljudje so hodili po določeni jim strani ceste z naglim, plahim korakom in vse druge kaste so jim hodile široko

spotí, kajti dotik sansija velja za najnižjo oskrumbo. Za njimi je stopal široko in trdo preko ostrih senc pravkar iz ječe izpuščen jetnik, čuteč še vedno na nogah sledove železnega okovja; njegov rejeni trebuh in svetla polt sta dokazovala, da hrani vlada svoje jetnike bolje, kakor se morejo pošteni ljudje povečini hraniti sami. Kim je dobro poznal to hojo in je mimogrede dal duška svoji robati šegavosti. Nato je prištorkljajal na svojih berglah neki Akali, divjeok in divjelas pobožen sikh v modroprogastem oblačilu svoje vere, z iskrečimi se, poliranimi jeklenimi ploščicami na stožcu svojega visokega modrega turbana. Vračal se je z obiska v neki neodvisni sikhski državi, kjer je prepeval na angleških univerzah vzgojenim knezom v škornjih in hodničnih kratkih hlačah o Khalsu. Kim se je skrbno pazil, da ne bi razžalil tega človeka, kajti Akaliji so po svoji naravi razdražljivi in njih roke hitre. Kdaj pa kdaj sta srečala, ali pa ju je prehitelo pisano oblečeno prebivalstvo celih vasi, vračajoče se z bližnjega sejma. Ženske so stopale z malčki na svojih bokih za moškimi, večji dečki so s palicami iz sladkorne trstike moško stopicali, vlekli za seboj okorne lokomotive iz medí, predmete po pol penija, ali pa delali s cenenimi malovrednimi zrcalci svojim staršem zajčke na oči. Že na prvi pogled si lahko uganil, kaj je kdo kupil; če pa bi bil v dvomu glede tega, bi ti bilo treba samo opazovati ženske, kako so držale svoje rjave roke ob drugih rjavih rokah in primerjale pravkar kupljene okorne steklene zapestnice, ki so se uvažale s severozahoda. Ti zabavni ljudje so stopali počasi, klicali venomer drug drugega in se ustavljali, da so barantali s prodajalci sladčic ali pa opravljali spotoma kako pobožnost pred tem ali onim svetiščem — zdaj hindujskim, zdaj muslimanskim — ki so lepa nepristranska last nižjih kast obeh veroizpovedi. Gosta, sinja črta, vijoča se navzgor in navzdol kakor hrbet naglo premikajoče se gosenice, se je bližala skozi vzvrtinčeni prah ter z naglim zamolklím topotanjem odšla mimo. To je bila truma changaric — družba ploščato-

nogih, prsatih, koščatih, v modre suknje oblečenih žensk, ki so nosile prst in katerih opravilo je bilo skrbeti za nasipe vseh severnih železniških prog; zdaj so hitele proti severu za novim delom in niso marale gubiti časa na poti. Te pripadajo kasti, v kateri njih moške ne prihajajo v poštev, in stopale so z razkrečenimi komolci, zibajoč se v bokih in držeč glave pokoncu, kakor pristojna ženskam, ki nosijo težka bremena. Kmalu nato je prihrumel z godbo in vriskanjem po veliki cesti ženitovanjski sprevod, močnejše dišeč po zlatih in jasmínu kakor po sopari prahu. Videl si nevestino nosilnico, ki se je rdeče in zlato spreminjajoč zazibala skozi meglo prahu, medtem ko se je ženinov ovenčani poni obrnil v stran ter hlastnil z gobcem po šopu krme z mimo se pomikajočega senenega voza. Kim se je pridružil ob tej priliki križnemu ognju voščil in slabih dovtipov, želeč poročencema po stari šegi sto sinov in nobene hčere. Še zanimiveje pa je bilo in še več prilike za hrup je povzročilo, kadar je prikolovratil mimo kak potujoči glumač z nekaj na pol ukročenih opic ali s hropečim slabotnim medvedom ali pa z žensko, ki si je privezala kozje rogove na noge ter plesala na ohlapni vrvi, da so se plašili konji in da so ženske od začudenja vreščale s svojimi rezkimi, zateglimi glasovi.

Lama ni niti enkrat oči dvignil. Ni mu bilo mar oderuha, ki se je gnal mimo na svojem gosi podobnem poniju, da bi brezsrčno izterjal obresti, ne maloštevilne, z nizkimi glasovi zamolklo prepevajoče trume vojakov domačinov na dopustu, ki so, stopajoč v vojaških vrstah, od veselja, da so bili prosti svojih kratkih hlač in dokolenk, vzklikali kar najopolzkejšo opazke dostojnim ženskam v obraz. Še človeka, ki je prodajal vodo iz Gange, ni videl, čeprav je Kim pričakoval, da bo kupil vsaj steklenico te dragocene tekočine. Venomer je upiral oči v tla in prav tako se mu je tudi duša vztrajno mudila drugje uro za uro, Kim pa je bil od samega veselja v sedmih nebesih. Glavna cesta je bila na tem mestu speljana preko nasipa, ki naj bi jo varoval pred zimskimi po-

plavami s severnega predgorja in tako si potoval tod nekako vrh tal, kakor po nekakšnem visokem mostovžu ter na desni in levi gledal vso Indijo razprostrto pred seboj. Krasen je bil pogled na mnogovprežne vozove z žitom in bombažem, pomikajoče se po poljskih potih: miljo daleč je bilo slišati ječanje osi, ki se je bližalo bolj in bolj, ko so se vozovi med vpitjem, hruščem in zmerjanjem vzpenjali po strmem klancu in se nato sunkoma spuščali na trdo veliko cesto in je voznik psoval voznika. Enako krasen je bil pogled na ljudi, majhne gruče v rdečih, modrih, rožnatih, belih, zafranastih oblekah, ko so zavijale z glavne ceste proti svojim vasem, se razhajale ter postajale manjše in manjše, tako da sta bila nazadnje samo še po dva ali po trije videti na plani ravnini. Kim je čutil vse to, a z jezikom ni mogel dati duška svojim čuvstvom, pa se je zadovoljeval s tem, da je kupoval oluščeno sladkorno trstiko in radodarno pljuval stržen okoli sebe. Lama je kdaj pa kdaj vzel malo njuhanca in Kim nazadnje ni mogel več prenašati tega molčanja.

»Dobra dežela je to — ta dežela na jugu!« je izpregovoril. »Zrak je dober, voda je dobra. Ne?«

»In vsi so privezani na Kolo,« je odvrnil lama. »Privezani od življenja do življenja. Nobenemu izmed teh ni bila razodeta Pot.« Vzdramil se je tudi sam v ta svet.

»Dolgo pot sva prehodila,« je dejal Kim. »Gotovo prideva kmalu do kakega paraoja (počivališča). Ali ostaneva ondi? Glejte, sonce se že nagiblje.«

»Kdo naju bo drevi sprejel?«

»To je brez pomena. Ta dežela je polna dobrih ljudi. Razen tega pa« — znižal je svoj glas v šepet — »imava denar.«

Množica je postajala gostejša, ko sta se bližala počivališču, ki je pomenilo konec njunega dnevnega pota. Vrsta prodajaln preprostih živil in tobaka, skladanice drv, policijska postaja, vodnjak, korito za konje, nekaj drevja in poteptana tla pod njim, pomešana s črnim pepelom prejšnjih ognjev, to je vse,

iz česar sestoji tak parao ob veliki glavni cesti, če ne prištevamo sem tudi vran in beračev — ki so takisto vsak čas lačni.

Sonce je metalo zdaj široke zlate snope skozi spodnje vejevje mangovega drevja; papagaji in golobje so se vračali v svoja domovališča; klepetave srake s sivimi hrbti so brbljale o prigodah čez dan in poletavale po dve in tri sem ter tja, potnikom skoraj k nogam, stresanje in vztrepetavanje po vejevju pa je bilo znamenje, da se pripravljajo netopirji za svoj nočni polet. Luč se je naglo zgostila in za trenotek pobarvala obraze, vozna kolesa in volovske rogove rdeče kakor kri. Nato pa je zagrnila svet noč, spremenila toploto zraka, razstrla nizko, enakomerno meglo, podobno sinjikasti poznopoletni kopreni, preko lica pokrajine in izvabila na dan ostro in razločno vonjavo kadečega se lesa in goved ter blagi vonj v pepelu pečenih pšeničnih kolačev. Z važnim odhrkavanjem in ponavljanjem ukazov so stopili nočni izvidniki naglo iz policijske stražnice, živo oglje v posodi vodne pipe nekega obcestnega voznika pa je rdeče zažarelo, medtem ko so Kimove oči mehanično obvisle na zadnjem podrhtevanju sonca na medenih okovih pipe.

Življenje v paraoju je bilo zelo podobno življenju v manjšem kašmirskem seraju. Kim se je potopil v blaženi azijski dirindaj, ki ti nudi, če si dovolj potrpežljiv v čakanju, vsega, česar je treba preprostemu človeku.

Njegove potrebe so bile kaj neznatne, in ker lama ni poznal izbirčnosti posameznih kast, jim je lahko zadostil s kuhano hrano iz prve stojnice. Iz potratnosti si je Kim kupil peščico netljivega gnoja, da je prižgal ogenj. Vse se je sukalo prihajajoč in odhajajoč okoli malih plamenov. Tu je vpil nekdo po olju ali koruzi, tam po sladčicah ali tobaku; vsevprek so se prerivali, da bi prišli do vodnjaka, med moškimi glasovi pa se je čulo iz priklenjenih zastrtih voz visoko cviljenje in hihitanje žensk, ki niso smele javno kazati svojih obrazov.

Dandanes se zdi dobro odgojenim domačinom primerno, naj se ženske, kadar potujejo — in te hodijo često na obiske — vozijo v dostojno zastrti posebnih oddelkih na vlaku, in ta šega se je udomačila. Toda še vedno je mnogo ljudi starega kova, ki se držé šeg svojih prednikov, predvsem pa se radi odpravljajo stare ženske — konservativnejše od moških — ob zatonu svojih dni na taka romanja. Te se, odcvele, in ker jih nihče ne poželi, ob posebnih prilikah čisto radi odgrinjajo. Po svojem dolgotrajnem odmaknjenju, v katerem pa so bile vendarle v tisočeri poslovnih zvezah z zunanjim svetom, se veselé življenja in drevenja na odprti cesti, gneče pred svetišči in česte priložnosti, kramljati z enako mislečimi starimi ženami. Često je tej ali oni težko preizkušeni rodbini zelo pogodu, da se jezična, svojevoljna stara gospa odpravi na tako pot po Indiji: kajti romanje je bogovom zmerom ugodno. Zategadelj naletiš v Indiji povsod, na najoddaljenejših kakor na najjavnejših krajih, na gruče osivelih strežnikov, ki so naročeni za navidezno varstvo te ali one stare odlične gospe, bolj ali manj skrite za zavesami z voli vpreženega voza. Taki ljudje so resni, molčljivi, in če je v bližini kak Evropejec ali pa kak domačin iz visoke kaste, opravljajo svoje delo s kar najpozornejšo skrbnostjo. Pri navadnih slučajnih srečanjih takega romana pa se tolika previdnost ne upošteva. Stara gospa je namreč konec koncev nadvse posvetna in živi predvsem zato, da opazuje življenje.

Kim je opazil pisano ozaljšano ruth ali družinsko volovsko vprego, z veznim baldahinom z dvema kupolama, nalik dvogrbemu velblodu, ki je pravkar zavila v parao. V njenem spremstvu je bilo osem mož in dva od njih sta bila oborožena z zarjavelimi sabljami — nedvomen znak, da spremljajo neko odlično osebo, kajti navadni ljudje ne nosijo orožja. Zmerom bolj naraščajoč hrup povelj, tožba, dovtipov in po evropejskem mišljenju sirovega klepetanja je prihajal iz za zagrinja. Očividno je bila za njimi ženska, vajena ukazovanju.

Kim je s kritičnim pogledom opazoval spremstvo. Polovica tega je pripadala tenkonogim, sivobradim Ooryjancem z nižavja. Druga polovica v grobih plaščih in kosmatih klobukih, pa gorjancem s severa. Že ta mešanica sama bi mu zadosti povedala, če bi tudi ne poslušal neprestanega prerekanja obeh skupin. Stara dama je bila namenjena obiskati nekoga na jugu — bržkone kakega bogatega sorodnika, najverjetneje svojega zeta, ki ji je v znak svojega spoštovanja poslal spremstvo. Gorjanci so bili najbrže njeni rojaki — Kulujci ali Kangračani. Povsem jasno je bilo, da ni imela s seboj svoje hčere, da bi jo omožila, kajti tedaj bi bila zagrinjala trdno zadržana, in ne bi straža nikomur dovolila blizu. Res, vesela in živahna gospa, si je mislil Kim, težkajoč z eno roko netljivi gnoj, z drugo pa kuhano hrano, ter vodil lamo dalje, potiskajoč ga narahlo z ramo. Iz tega srečanja mu je bilo treba vsekakor nekaj izbiti. Lama mu ne bi pomagal pri tem, sam pa bi mogel kot vesten chela z veseljem beračiti za dva.

Napravil je ogenj kolikor mogoče blizu voza, pričakujoč, da ga bo kdo iz spremstva zapodil odondod. Lama je utrujen legel na tla ter se spet lotil svojega mōlka.

»Pojdi malo bolj stran, berač!« Ta ukaz je zaklical v spačeni hindustanščini nekdo izmed gorjancev.

»Hu! Saj je samo navaden pahari (hribovec),« je dejal Kim čez ramo. »Od kdaj so pa vzeli ti hribovski osli ves Hindustan v zakup?«

Odgovor na to je bil ročno izmišljen in sijajen osnutek Kimovega rodovnika tja dol v tretje pokolenje.

»Oh!« Kimov glas je bil blažji ko kdajkoli, medtem ko je razdrobil gnoj na drobne kose. »V moji domovini imenujejo to začetek ljubezenskega pomenka.«

Trdo, tenko hihitanje za zastori je podžgalo gorjanca k drugemu strelu.

»Ni tako slabo — ni hudo,« je dejal Kim hladno. »Ampak varuj se, bratec, da se nama — nama, pra-

vim — ne bi zazdelo vredno, vrniti ti to s preklestvom ali pa s čim drugim takim. In najina preklestva imajo to lastnost, da se uresničijo.«

Ooryjanci so se zakrohotali. Gorjanec je preteče planil naprej. Lama je nenadoma dvignil glavo ter približal svojo ogromno kučmo v polno svetlobo ognja, ki ga je Kim pravkar zanetil.

»Kaj je to?« je vprašal.

Možak je obstal kakor okamenel. »Rešil — rešil sem se velikega greha,« je zajeceljal.

»Tujec je nazadnje le opazil, da je to duhovnik,« je zašepetal nekdo izmed Ooryjancev.

»He! Zakaj pa ne pretepete te beraške zalege, kakor se spodobi?« je zavpila stara gospa.

Gorjanec se je umaknil nazaj k vozu in šepnil nekaj v zastor. Nastala je smrtna tišina, nato šepet.

»Dobro gre,« si je mislil Kim in je storil, kakor da ne bi ničesar videl ne slišal.

»Ko — ko bo povečerjal,« je prihuljeno rekel gorjanec proti Kimu, »prosi nekdo svetega moža za počaščenje, da bi smel govoriti ž njim.«

»Ko bo povečerjal, bo zaspal,« ga je zavrnil Kim zviška. Ni še mogel docela dognati, kako se je zadeva zaobrnila, toda odločen lje bil, da se bo okoristil ž njo. »Zdaj mu pojdem po hrano.« Zadnji stavek, izgovorjen glasno, se je končal z vzdihom, kakor od izčrpanosti.

»Jaz — jaz sam in drugi izmed naših mu jo pri-skrbimo — če je dovoljeno.«

»Dovoljeno je,« je odvrnil Kim, objestneje ko kdajkoli. »Sveti mož, ti ljudje nama prinesó hrane.«

»Ta dežela je dobra. Vsa dežela na jugu je dobra — velik in strašen svet,« je zamrmral lama zaspalo.

»Naj zaspi,« je dejal Kim, »toda glejte, da se bova pošteno nasitila, kadar se prebudi. Zelo svet mož je.«

Spet je ciknil nekdo izmed Ooryjancev nekaj zaničljivega.

»Starec ni fakir. Tudi ni berač,« je nadaljeval Kim s strogim glasom, gledajoč proti ozvezdju. »To je med

vsemi svetimi najsvetejši mož. Nad vsemi kastami je. Jaz sem njegov učenec.«

»Pojdi sem!« je vzkliknil plehki, tenki glas izza zastora. Kim je prišel k vozu, dobro vedoč, da so ga oči, ki jih ni mogel videti, ostro opazovale. Suh, rjav prst, težak od prstanov, je slonel na robu voza, pogovor pa se je razpredel takole:

»Kdo je oni tam?«

»Izredno svet mož. Od daleč prihaja. Iz Tibeta prihaja.«

»Odkod iz Tibeta?«

»Izza snežnikov — iz nekega silno oddaljenega kraja. Zvezde pozna; horoskope postavlja; napoveduje usodo po nebesnih znamenjih ob rojstvu. A tega ne dela za denar. To dela iz prijaznosti in velikega usmiljenja. Jaz sem njegov učenec. Imenujejo me tudi prijatelja zvezd.«

»Tak nisi z gorà?«

»Vprašajte njega. Povedal vam bo, da sem mu poslan z neba, da mu pokažem cilj njegovega romanja.«

»Eh kaj! Pomisli ti skot, da sem že priletna in prav nič skregana s pametjo. Dobro poznam lame in jim dajem čast, a ti si prav tak chela po predpisih, kakor je moj prst ojnica tegale voza. Ti si hindujec brez kaste — predrzen, nesramen berač, ki si se po vsem videzu obesil na tega svetega moža zaradi svojega dobička.«

»Ali ne delamo vsi za dobiček?« Kim je mahoma spremenil svoj glas in ga ročno prilagodil tem predrugačenim besedam. »Slišal sem« — napel je svoj lok na slepo srečo — »slišal sem« —

»Kaj pa si slišal?« je naglo povzela gospa in potrkala s prstom.

»Nič, česar bi se mogel tako dobro spominjati; nekakšne bazarske govorice, ki so nedvomno izmišljene, da še celó radže — gorski radže —«

»Pa vendarle dobre rajputske krvi.«

»Dobre krvi, kajpada. Da prodajajo celó ti za dobiček dol na jug lepše izmed svojega ženstva, jih

prodajajo — zemindarom in podobnim ljudem v Oudhu.«

Če je sploh kaj na svetu, kar gorski radže taje, je to prav ta obdolžitev; a prav tej govorici po bazarih najbolj verjamejo, kadar govore o skrivnostni trgovini s sužnji v Indiji. Stara dama je Kimu točno pojasnila s prodirnim, ogorčenim šepetom, kakšen in kolikšen malopridnež je. Če bi se bil upal namigniti na kaj takega, ko je bila še dekle, bi ga bil slon še tisti večer do mrtvega pomandral. To je gola resnica.

»Hej, saj sem samo navaden beraški skot, kakor je reklo oko lepote,« je zajavkal s pretiranim strahom.

»Oko lepote, res! Kdo pa sem jaz, da mi upaš obešati na vrat svoje beraške ljubeznivosti?« Pa vendarle se je smejala ob tej že zdavnaj pozabljeni besedi. »Pred štiridesetimi leti bi mi bil mogel reči kaj takega in to ne brez vsake podlage — eh, še pred tridesetimi leti. A to potepanje vsekrižem po Hindustanu je krivo, da se mora kraljeva vdova sniti z vsem izmečkom te zemlje ter biti beračem v porog.«

»Vélika kraljica,« se je podvizal Kim, kajti slišal je, kako se je vsa stresla od nejevolje, »jaz sem res to, kar me je nazvala vélika kraljica; kljub temu pa ni moj učenik nič manj svet. Ni še zvedel za ukaz vélike kraljice, da bi —«

»Ukaz? Jaz da bi ukazovala svetemu možu — učitelju zakona — naj pride semkaj, da bi govoril z žensko? Nikoli!«

»Bodite usmiljeni z mojo neumnostjo. Menil sem, da je to ukaz?«

»Pa ni bil. Bila je le prošnja. Ali ti je zdaj vse jasno?«

Srebrn novc je zacingljajal na robu voza. Kim ga je sprejel in se globoko priklonil. Stari dami je bilo jasno, da si ga mora kot lamovo oko in uho napraviti naklonjenega.

»Jaz sem učenec svetega moža. Kadar povečerja, pride nemara sem.«

»Oh, divjak ti in nesramni capin!« Z dragulji ob-

teženi kazalec mu je očitajoče zapretil; vendar pa je slišal, kako se je stara dama namuznila.

»No, kaj pa je?« je vprašal mahoma s svojim najbolj ljubeznivim in zaupnim glasom, o katerem je vedel, da se mu more le malokdo upirati. — »Ali je v vaši rodbini treba še kakega sina? Govorite odkrito, kajti mi duhovniki —« zadnje besede so bile nepovrjen posnetek nekega fakirja pri taksalijskih vratih.

»Mi duhovniki! Saj ti ni še niti toliko let, da bi —,« prekinila je dovtip z novim smehom. »Verjemi mi, ti, duhovnik, da imamo me ženske kdaj pa kdaj v mislih tudi še kaj drugega kakor pa sinove. Vrh tega je moja hčerka rodila dečka.«

»Bolje v tulju dve puščici kakor ena sama, tri pa so še boljše.« Kim je pospremil ta pogovor s premišljenim kašljanjem in obzirno uprl oči v tla.

»Res — oh, res. Pa nemara tudi to še pride. Ti brahmani na deželi niso res prav nič prida. Pošiljala sem jim darov in denarja in spet darov, pa so pre-rokovali —«

»Oh!« je zategnil Kim z brezkončnim prezirom, »prerokovali so!« Še prerok po poklicu ne bi mogel bolje napraviti tega.

»In šele potem, ko sem se domislila lastnih bogov, sem bila uslišana. Izbrala sem si ugodno uro — in nemara je tvoj sveti mož slišal to že od opata v samostanu Lung-Choju. Le-temu sem predložila svojo zadevo in glej, ob določenem času se je uresničilo vse, kakor sem si želela. Brahmanec v hiši očeta moje sestre sina trdi posihmal, da se je to zgodilo po njegovi molitvi, kar je pa majhna zmota, kakor mu bom povedala, ko pridem na cilj svojega potovanja. Kesneje pa odidem nato v Buddh Gayo, da opravi shraddho* po očetu svojih otrok.«

»Tja pojdeva tudi midva.«

»Dvojna sreča,« je vzkliknila gospa veselo. »To pomeni najmanj še enega sina.«

»Oh, prijateljček vsega sveta!« Lama se je pre-

* Pogrebne svečanosti.

budil in je poklical Kima naivno kakor otrok, ki se začudi, da je v tuji postelji.

»Že grem! Že grem, sveti mož!« Kim je pohitel k ognju, kjer je našel lamo že obdanega od skled z jedačo. Gorjanci so ga očitno častili in ljudje z juga so s kislimi obrazi gledali to.

»Nazaj! Odstranite se!« je zavpil Kim. »Ali naj jeva očitno vpričo vseh kakor psa?« Molče sta po-večerjala, obrnjena malce drug od drugega, in Kim je venčal večerjo z domačo svaljčico.

»Ali nisem že stokrat rekel, da je jug dobra de-žela? Tamle je krepostna in odlična vdova nekega radže iz gorâ in potuje, kakor pravi, v Buddh Gayo. Ona nama je poslala ta jedila, in kadar se spočijete, bi rada govorila z vami.«

»Ali je tudi to tvoje delo?« Lama je segel globoko v svojo škatlo z njuhancem.

»Kdo drugi je pa pazil na vas, odkar sva se odpravila na to čudežno pot?« Kimu so plesale oči v glavi, ko se je, puhajoč umazani tobakov dim skozi nosnice, zleknil na prašna tla. »Ali sem zamudil kedaj skrbeti za vaše udobje, sveti mož?«

»Blagoslov tebi.« Lama je sklonil svojo slovesno glavo. »Mnogo ljudi sem spoznal v svojem tako dolgem življenju in ne malo učencev. Toda za nobenega od njih, postavim, da si res rojen od ženske, se ni moje srce tako ogrelo kakor zate — ti skrbni, umni in vljudni, pa tudi nekam malce škrtasti dečko.«

»In tudi jaz še nisem videl duhovnika, kakor ste vi.« Kim je gledal njegov dobrohotni žolti obraz, gubo ob gubi. »Komaj tri dni je, odkar sva odrinila na pot, pa mi je, kakor da je preteklo že sto let.«

»Nemara mi je bilo kedaj v kakšnem prejšnjem življenju sojeno, izkazati ti kako uslugo. Mogoče« — se je nasmehnil — »sem te rešil iz kake pasti; ali pa sem te ujel na trnek v onih dneh, ko še nisem bil deležen razsvetljenja, pa sem te vrgel nazaj v reko.«

»Že mogoče,« je rekel Kim mirno. Takšne vrste nazora je bil že večkrat slišal iz ust marsikoga, ki bi mu kak Anglež ne prisojal Bog ve koliko domišljije.

»No, kar se tiče onele gospe v volovski vpregi, ji je treba po mojem mnenju še enega sina za njeno hčerko.«

»To ne leži na Poti,« je vzdihnil lama. »A vsaj iz gorâ je. Oh, goré! In sneg teh gorâ!«

Vstal je in odstopical k vozu. Kim bi bil dal svoja ušesa za to, da bi smel iti z njim, toda lama ga ni povabil in ono malo besed, ki jih je ujel na uho, je bilo izrečenih v neznanem mu jeziku, kajti razgovarjala sta se v nekem gorskem narečju. Gospa je, kakor je bilo videti, zadajala vprašanja, ki je lama zmerom šele po daljšem premišljevanju odgovarjal nanja. Včasih je Kim razložil zategli napev kakega kitajskega reka. Bila je to navadna slika, ki jo je gledal Kim skozi svoje priprte trepalnice: lama je stal, ves raven in pokončen, v svojem rumenem oblačilu, ki je bilo v svitu paraojskih ognjev videti razparano od globokih gub, kakor je razpokano drevesno deblo videti vse razparano v senci nizkega sonca, obrnjen k pozlačeni in lakirani kočiji, ki je žarela v enaki negotovi luči nalik pestrobarvnemu dragulju. Vzorci na zlatovezenih zavesah so plesali sem ter tja, se skrivali in se spet nabirali, kadar jim je nočni veter razgibal gube; in ko je postajal razgovor živejši, je sipal gospejin z dragulji okrašeni kazalec iskrice po vezenini. Za vozom se je dvigala stena nedoločne teme, oškropljene s plamenčki in oživljene s samo na pol zaznavnimi liki, obrazi in sencami. Glasovi zgodnjega večera so se znižali v eno samo rahlo brnenje, katerega najnižji zvok je bilo enolično prežvekovanje volov nad kupom slame, najvišji pa brenkanje kitare mlade bengalske plesalke. Večina moških je že povečerjala ter krepko vlekla iz svojih grgrajočih, krulečih vodnih pip, ki so zakvakale kakor žabe, če je kdo pošteno potegnil.

Nazadnje se je lama vrnil. Neki gorjanec je prinesel za njim z vato podloženo odejo ter jo skrbno razgrnil ob ognju.

»Deset tisoč vnukov zasluži,« je mislil Kim. »Kljub temu pa brez mene ne bi prišla taka darila sem.«

»Krepostna žena — modra žena.« Lama je mlahavo legel na tla, z udom ob ud, kakor okoren velblod. »Svet je poln usmiljenja z onimi, ki hodijo po Poti.« Dobršno polovico odeje je vrgel čez Kima.

»In kaj je rekla?« Kim se je zavil v svoj del odeje.

»Zastavila mi je mnogo vprašanj in načela marsikak problem — večidel pa so bile le prazne bajke, ki jih je bila slišala od hudiču služečih duhovnikov, izdajajočih se, da hodijo po Poti. Na nekatera sem ji odgovoril, na druga pa sem dejal, da so nesmiselna. Veliko jih je, ki nosijo oblačilo, a le malo jih vztraja na Poti.«

»Res. To je res.« Kim je govoril z zamišljenim, uslužnim glasom človeka, ki bi rad, da bi se mu nekaj zaupalo.

»Do koder sega njeno spoznanje, je prav dobrega mišljenja. Nujno želi, da bi potovala ž njo v Buddh Gayo, ker drži njena pot, kolikor sem razumel, več dni hodá dalje proti jugu kakor najina.«

»In?«

»Malo potrpljenja. Odvrnil sem nato, da ima moje Iskanje prednost pred vsem drugim. Slišala je že marsikatero abotno bajko, vélike resnice o moji Reki pa še ni slišala. Taki so duhovniki s predgorja! Poznala je opata Lung-Choja, a ni vedela ničesar o moji Reki, niti o zgodovini Puščice.«

»In?«

»Govoril sem ji zato o Iskanju in o Poti in o stvarih, koristnih za dušo. Ona pa ni želela ničesar drugega, kakor da bi jo spremljal in da bi opravljal molitve za rojstvo drugega sina.«

»Aha! ,Me ženske' ne mislimo vendarle na nič drugega kakor na otroke,« je rekel Kim zaspano.

»No, ker potujeva nekaj časa po isti poti, menim, da ne bova krenila s svojega Iskanja, če jo spremliva — vsaj do — no, pozabil sem ime tistega mesta —«

»Ohé!« je vzkliknil Kim, se obrnil in ogovoril z rezkim šepetajočim glasom nekaj korakov oddaljenega Ooryjanca: »Kje je hiša vašega gospodarja?«

»Malo za Saharunporeom, med sadovnjaki.« Povedal je ime vasi.

»To je tisti kraj,« je pritrdil lama. »Vsaj do tod lahko greva z njo.«

»Muhe letajo za mrhovino,« je dodal Ooryjanec mimogrede.

»Za bolno kravo vrana, za bolnega človeka brahmanec.« Kim je naperil pregovor čisto neosebno proti senčnemu vrhu drevja nad seboj.

Ooryjanec je zagodrnjal in ostal miren.

»Potemtakem pojdeva z njo, sveti mož?«

»Ali je kak razlog zoper to? Kljub temu bom lahko stopal ob strani ter preiskoval reke, preko katerih drži cesta. Njena želja je, naj grem z njo. Njena vroča želja.«

Kim je zadušil smeh pod odejo. Ko si bo ta oblastna stara gospa opomogla od svojega naravnega strahu pred lamo, si je mislil, jo bo najbrže vredno poslušati.

Spal je že skoraj, ko mu je lama iznenada navedel tale pregovor: »Zakonskim drugovom klepetavih žená bo dodeljeno plačilo sveta.« Nato je Kim slišal, kako je lama trikrat ponjuhal, na kar je zadremal, še vedno smejoč se sam pri sebi.

Demantno jasni svit je prebudil ljudi, vrane in vole hkratu. Kim je sedel, zazehal, se stresel in zadrhtel od veselja. To je pomenilo gledati svet v resnici; to je bilo življenje, kakršno mu je bilo pogodu — drevenje in kričanje, zvonjenje zvonov, priganjanje volov in škripanje koles, svetlikanje ognjev in kuhanje zajtrka, novi prizori, kamorkoli se je ozrlo zadovoljno oko. Jutranja megla se je dvigala v srebrnem vrtincu, papagaji so poletavali v zelenih, kričečih jatah k oddaljenim rekam; vsa kolesa vodnjakov so se pričela vrteti, kakor daleč je bilo slišati. Indija se je prebudila in Kim je bil sredi tega budnejši in čilejši od kogarkoli drugega in je žvečil vejico, ki jo je uporabljal hkratu za zobno ščetko, kajti z desne in leve se je okoriščal s šegami dežele, ki jo je poznal in ljubil. Ni mu bilo treba skrbeti za hrano — niti beliča mu ni bilo treba potrošiti v na-

trpanih stojnicah. Bil je učenec svetega moža, ki se je pridružil stari dami močne volje. Vse bo lepo pripravljeno zanja, in ko bosta spoštljivo povabljena, bosta sedla in jedla. Sicer pa — Kim se je namuznil, ko si je čistil zobe — bo njuna gostiteljica dokaj povečala zabavnost njunega potovanja. Pazno je ogledoval vole, ki so prihajali težko sopeč in hropeč pod svojimi jarmi. Če bodo prehitro hodili — to ni bilo verjetno — bo lahko prijetno sedel na ojnici, lama pa ob priganjačevi strani. Spremstvo bo kajpada hodilo peš. Stara dama bo seveda mnogo govorila in po vsem tem, kar je slišal, ta pogovor ne bo brez soli. Saj je že zdaj pričela ukazovati, kričati, zmerjati in, povedati moramo, preklinjati hlapce zaradi zamude.

»Prinesite ji njeno pipo. V imenu bogov, prinesite ji njeno pipo ter ji zamašite bogokletna usta,« je zavpil neki Ooryjanec, zavezujoč nerodno butaro posteljnine. »Ona in papagaji so si podobni. Že na vse zgodaj vrešče.«

»Voli vodniki! Hej! Poglej za voli vodniki!« Ti so tiščali nazaj in se obračali, ker jih je os nekega voza z žitom zgrabila za roge. »Sin sovji, kod pa voziš?« To proti režečemu se vozniku.

»Ao! Jav! Jav! Tale tu notri je pa delhijska kraljica, ki gre molit za svojega sina,« je vzkliknil možakar nazaj preko svojega visokega tovara. »Prostor za delhijsko kraljico in njenega ministrskega predsednika, sivo opico, ki pleza po lastnem meču!« Drug voz, naložen z ljubjem za strojarno, se je pomikal tik za njim in njega voznik je dodal še nekaj laskavih besed, ko so voli z zastrto kočijo čedalje bolj silili nazaj.

Izza razgibanih zaves se je vsula toča psovk. Ni sicer trajala dolgo, a po načinu in vsebini, po strupeni, ujedljivi točnosti je prekašala celó ono, kar je bil Kim slišal dotlej. Videl je, kako so vozniku od strahu vpadle njegove gole prsi, medtem ko je možakar spoštljivo pripognil glavo pred onim glasom, skočil z ojnice ter pomagal spremstvu, da so krenili

s svojim vulkanom na glavno cesto. To mu je oni glas še veselo sporočil, kakšno žensko si je vzela za ženo in kaj vse je ona počenjala v njegovi odsotnosti.

»Oh, shabash!« je zamrmral Kim, nezmožen, da bi se vzdržal, ko se je možakar že splazil od tod.

»Dobro napravila, kaj? Sramota je to in škandal, da uboga ženska ne more potovati in pomoliti k svojim bogovom, ne da bi se obregnili obnjo ves hindustanski izmeček in jo opljuval — da mora jesti gali (psovke), kakor jedó moški ghi (maslo)! Toda še zmerom lahko pomigam s svojim jezikom — za eno ali dve besedici, ki se dobro prilegata priliki. In še sem brez svojega tobaka! Kod pa tiči ta enooki, nesrečni sin sramote, ki mi še ni pripravil pipe?«

Neki gorjanec ji je ročno podal pipo in oblaki gostega dima na obeh straneh zavese so bili priča, da je spet zavladal mir.

Če je Kim prejšnji dan ponosno korakal kot učenec svetega moža, je stopal danes še desetkrat ponosneje v vrsti na pol kraljevskega spreveda, kjer mu je bilo priznано mesto pod pokroviteljstvom stare gospe očarljivih manir in silnega bogastva. Spremstvo se je s turbani na glavah razvrstilo na pot ob obeh straneh voza in dvigalo velikanske oblake prahu.

Lama in Kim sta hodila drug tik drugega na eni strani; Kim je žvečil palico sladkorne trstike in ni šel spotí nikomur, ki ni imel najmanj duhovniškega čina. Slišala sta jezično regljanje stare dame, ki je neumorno drdralo kakor stroj za luščenje riža. Gospa je velela spremstvu, naj ji poroča, kaj se dogaja na cesti, in komaj so prišli izven paraoja, je že odgrnila zaveso, si potegnila tenčico samo čez tretjino obraza in pokukala ven. Njeni ljudje ji niso videli v obraz, kadar je govorila z njimi in potemtakem je bila dostojnost bolj ali manj ohranjena.

Mrk, temnobled nadzornik okrajne policije, v brezhibni uniformi, Anglež, je pridirjal na upehanem kljusetu, in ko je po njenem spremstvu spoznal, kakšna osebnost je, ji je laskavo zaklical:

»Oh, mamica, ali je taka šega v zenanih (haremihi)?«

Pomisli no, če bi prišel blizu kak Anglež in videl, da nimaš nosu?«

»Kaj?« je zavrnila nazaj. »Tvoja mati nima nosu? Čemu pa govoriš take stvari na javni cesti?«

To je bil krasen udarec nazaj. Anglež je dvignil roko s kretnjo kakor človek, ki je bil zadet v borbi. Ona se je zasmejala in prikimala.

»Ali je to obraz, ki bi zapeljal čednost v skušnjavo?« Vrgla je tenčico čisto nazaj in se zastrmela vanj.

Obraz je bil vse prej kakor ljubeč, človek pa ga je, potegnivši za vajeti, imenoval rajski mesec, pogubitelja devištva in mu dal še več drugih takih fantastičnih pridevkov, ki so gospe podvojili njeno dobro voljo.

»To vam je kujon,« je dejala. »Vsi policijski uradniki so kujoni, policijski wallahi pa so najhujši. Hej, sinko moj, tega vsega se gotovo nisi naučil, odkar si prišel iz Belaita (Evrope). Kdo te je doжил?«

»Paharina — gorjanka iz Dalhousieje, moja mati. Drži svojo lepoto v senci — o razsipateljica vse čarobnosti,« in že ga ni bilo več.

»To je navada,« ubrala je fin kritičen ton in si dela v usta založaj betela — »to je navada, s katero bi morali nadzirati pravico. Ti poznajo deželo in šege v deželi. Drugi, ki so šele prišli iz Evrope, ki so jih dožile bele ženske in poznajo naš jezik samo iz knjig, ti pa so hujši od kuge. Kako obtežujejo kraljem njih življenje.« Nato je pripovedovala neko dolgo, dolgo povest, svetu na splošno o nekem neumnem mladem policistu, ki je gnjavil nekega majhnega gorskega radžo, enega njenih bratrancev v devetem kolenu, z nekim smešnim zemljiškim sporom, in je zaključila to s citatom iz nekega dela, ki ni prav nič dišalo po nabožnosti.

Nato pa je prešla v drugačno razpoloženje in velela komu iz spremstva naj prosi lamo, da bi stopal tesno ob njeni strani ter razpravljal z njo o verskih vprašanjih. Kim je stopil nazaj v prah in se zopet lotil svoje sladkorne trstike. Celo uro in še dlje se je videla lamova kučma kakor mesec nad oblaki prahu; in po vsem, kar je slišal, je Kim razbral, kakor da se

stara gospa joče. Nekdo izmed Ooryjancev se mu je na pol opravičeval zastran svoje sirovosti sinoči in je zatrjeval, da ni še nikoli videl svoje gospodarice take blage volje, pa je pripisoval to navzočnosti tujega duhovnika. Za svojo osebo je verjel brahmanom, čeprav je bil kakor veliko domačinov trdno prepričan o njih zvijačnosti in lakomnosti. Ker pa so brahmani mater njegovega gospodarja samo razjezili s svojim prosjačenjem, tako da jih je zapodila, na kar so oni od jeze prekleli vse njeno spremstvo (kar je bilo pravi vzrok temu, da je drugi priprežni vol ohromel in se je ojnica sinoči prelomila), je bil seveda pripravljen priznavati prav tako katerega koli duhovnika katere koli kaste v Indiji ali izven nje. Kim je pritrdjeval temu s pametnim prikimavanjem ter opozoril Ooryjanca na to, da lama ne sprejema denarja in da stroške za Kimovo in lamovo preživljanje stokrat krije sreča, ki naj bi spremljala karavano posihmal. Pripovedoval je tudi zgodbe o mestu Lahoreu ter zapel to in ono, da se je moralo spremstvo smejati. Kot prava mestna miš je bil doma v vseh najnovejših pesmih najpriljubljenejših skladateljev — večidel so to ženske — in je imel Kim v tem znatno prednost pred prebivalci majhne sadonosne vasi tem zadaj za Saharunporeom; pa té svoje prednosti jim ni dal prav nič čutiti.

Opoldne so krenili v stran, da bi poobedovali. Kosilo je bilo dobro, obilno in podajano na krožnikih iz čistih listov, osnaženih cestnega prahu. Ostanke so dali nekim beračem, da je bilo ustrezno predpisom, na kar so sedli k dolgotrajnemu, razkošnemu kajenju. Stara dama se je izmaknila za zavese, a je kljub temu živahno posegala v pogovor. Razpravljala je s svojimi služabniki in ti so ji ugovarjali, kakor delajo posli po vsem Vzhodu. Primerjala je hlad in borovce kangraških in kulujskih gorâ s prahom in mangovim drevjem na jugu; pripovedovala je zgodbo o starih krajevnih bogovih na meji ozemlja njenega moža; preklinjala je tobak, ki ga je pravkar kadila, stresala svojo jezo na vse brahmane in izražala brez prikrivanja svoje nade na skorajšnje številne vnuke.

PETO POGLAVJE

Spet sem doma kot davne dni,
sit, čist med svojimi ljudmi —
kost zopet rodne sem kosti,
v očetni izbi spet!
Ocvrto tele voham že —
a bolj tropine mi dišé...
in pujski bolj mi slast budé,
nazaj tedaj v hlev prejšnjih let.

Izgubljeni sin.

Leni, oprtani, opotekajoči se sprevod se je spet odpravil na pot, stara gospa pa je spala vse dotlej, da so prišli do prihodnjega počivališča. Pohod je bil zelo kratek in še celo uro je bilo do sončnega zatona; zato se je odpravil Kim na nove zabave.

»Čemu ne bi rajši sedél in počival?« je menil nekdo iz spremstva. »Samo hudiči in Angleži tekajo brez vzroka naokoli.«

»Ne sklepaj prijateljstva s hudičem, opico ali dečkom,« je dejal drugi. »Živ krst ne ve, kakšno bi ti utegnili zagosti.«

Kim jim je prezirno obrnil hrbet — ni ga bila volja poslušati teh starih storij, kako se je hudič igral z dečki in mu je bilo potem žal tega — pa je krenil polagoma preko pokrajine.

Lama je stopical za njim. Kadarkoli so prišli ta dan do kake reke, je krenil s ceste, da bi jo opazoval, a ob nobeni ni bilo dano znamenje, da je našel svojo Reko. Neopazno so se mu misli nekoliko odvrnile od Iskanja zaradi udobnosti, ko se je mogel z nekom pametno razgovarjati in ko je videl, da ga visokorodna gospa dostojno upošteva in ceni kot svojega duhovnega svetovalca. In vrh tega je bil itak pripravljen, posve-

titi v miru temu Iskanju še lepo število let, kajti v njem ni bilo prav nič nestrpnosti belega človeka, pač pa velika vernost.

»Kam pa greš?« je zaklical za Kimom.

»Nikamor — bila je samo kratka pot danes, vse to pa« — zamahnil je z rokami okrog sebe — »mi je novo.«

»Nesporno je to modra in bistra ženska. A težko si je misliti to, ko —«

»Vse ženske so take.« Kim je govoril, kakor bi svoje dni govoril Salomon.

»Pred lamskim samostanom je bila široka ploščad,« je zamrmral lama, vrteč svoj obrabljeni mōlek, »iz kamenja. Na nji sem pustil sledove svojih nog — ko sem stopal po nji s temle tu.«

Zarožljaj je z jagodami ter pričel moliti »On mane padme hum« svoje pobožnosti, hvaležen za hlad, pokoj in zavetje pred prahom.

Kimove nezaposlene oči so zajemale sliko za sliko na širni ravnici. Njegovo potovanje je bilo brez smotra; nov se mu je zdel samo način, kako so zgrajene kočje v bližini, in ga je mikalo, da si jih je malo bliže ogledal.

Prišla sta na prostran kos pašnika, rjavega in škr-latnega v popoldanski svetlobi, s težko gručo mangovega drevja v sredini. Kima je obšla radovednost, zakaj ni nobenega svetišča na tako prikladnem kraju: dečko je imel za take stvari bistrejše oči od kate-regakoli duhovnika. Daleč preko ravnice so stopali, majhni zaradi oddaljenosti, drug ob drugem štirje moški. Izpod ukrivljene dlani je Kim ostro uprl oči tja in zagledal lesketanje kovine.

»Vojaki. Beli vojaki!« je vzkliknil. »Pojdiva pogledat.«

»Vselej so vojaki, kadar hodiva ti in jaz sama skupaj. Živ dan pa še nisem videl belih vojakov.«

»Nič hudega ne store, razen če so pijani. Stopiva za tole drevo.«

Stopila sta za debela v hladnem mraku mangove skupine. Dve majhni postavi sta se ustavili, drugi

dve pa sta negotovo stopali dalje. Bila je prednja straža polka na pohodu, poslana kakor običajno naprej, da bi določila taborišče. Vojaki so imeli po pet čevljev dolge palice s plapolajočimi zastavami in so klicali drug drugemu, ko so se razkropili po ravnici.

Nazadnje so dospeli s težkimi koraki k skupini mangovega drevja.

»Tule, ali pa kje v bližini — častniški šotori pod drevjem, mislim, mi drugi pa lahko ostanemo zunaj. Ali so že naznačili prostor za prtljažne vozove?«

Spet so zaklicali nekaj tovarišem v daljavi, osorni odgovor pa je došel nazaj šibak in napol pridušen od vetra.

»Zasadi zastavo tukaj,« je velel nekdo.

»Kaj pripravljajo?« je vprašal lama začudeno. »To je velik in strašen svet. Kaj pomeni podoba na zastavi?«

Eden vojakov je zasadil nekaj čevljev od njiju v tla drog, nezadovoljno zagodrnjal, ga spet izdrl, se posvetoval s tovarišem, ki se je razgledoval po senčnem, zelenem prostoru, in ga spet prinesel nazaj.

Kim je strmel z obema očesoma in kratko in ostro dihal skozi zobe. Vojaki so odtopotali tja v sončni žar.

»O sveti mož! je zazelhal, »moj horoskop! Risba, ki jo je načrtal duhovnik v prah v Umballi! Spomnite se, kaj je dejal. Najprej prideta dva — feraša — da pripravite vse — na nekem temnem prostoru, kakor je to zmerom v začetku prikazni.«

»Pa saj to ni prikazen,« je rekel lama. »To je slepilo sveta, nič drugega.«

»In za njima pride Bik — Rdeč bik na zelenem polju. Glejte! Evo ga!«

Pokazal je s prstom proti zastavi, ki je komaj deset čevljev stran zanihala v večernem vetru. Bila je le navadna taborska zaznambna zastava; polk pa, ki mu je bilo zmerom do tega, da je bil lepo opremljen, jo je ozaljšal s polkovnim znakom, z rdečim bikom — grbom Maverickov — z velikim rdečim bikom na polju irske zelene barve.

»Vidim in spominjam se,« je odvrnil lama. »Gotovo

je to tvoj Bik. Gotovo sta prišla tudi moška, da pripravita vse.«

»Vojaki so — beli vojaki. Kaj je že dejal duhovnik? ‚Znamenje v ozadju Bika pomeni vojno in oborožene ljudi.‘ Sveti mož, to se tiče mojega Iskanja.«

»Res. O, res je.« Lama je nepomično uprl oči proti grbu, ki se je svetil kakor rubin v somraku. »Duhovnik v Umballi je rekel, da je tvoje znamenje znak vojne.«

»Kaj nama je zdaj storiti?«

»Počakati. Počakajva.«

»Zdaj se je pričela že tema jasniti,« je rekel Kim. Bilo je čisto naravno, da je zahajajoče sonce tačas prodrlo skozi vejevje ter napolnilo ves mangov gaj za nekaj minut s prosojno zlato lučjo; za Kima pa je bilo to krona vsega brahmanskega prerokovanja v Umballi.

»Čuj,« je dejal lama. »Nekdo udarja na boben — daleč nekje.«

Spočetka je bil glas, ki je prihajal razredčen skozi tiho ozračje, podoben utripanju odvodnice v glavi. Kmalu pa se je pridružil temu ostrejši glas.

»Oh! godba,« je vzkliknil Kim. Poznal je igranje polkovne godbe, lamo pa je vsega osupnila.

Na daljnem robu ravnice se je pomikala pred njunimi očmi težka zaprašena kolona. Nato jima je veter prinesel na uho tale napev:

»Sedaj pa, dovolite,
omenim znani sport,
marš mulliganske garde,
tja dol v naš Sligo Port.«

Tedaj so zadonele vmes rezke piščali:

»Hej, s puškami na ramah
ob možu mož naprej,
od Feniks Parka strumno
v koraku v Dublin Bay.
A bobni in piščali
igrajo vmes sladkó —
in marš — marš — marš — po cesti
z mulligansko gardo to!«

Bila je godba Maverickov, igrajoča pred polkom, korakajočim v taborišče. Moštvo je marširalo z vso svojo prtljago. Valoveča vrsta se je dvigala na ravnici — z vozovi za seboj — se razcepila na levo in desno — migotala nalik mravljišču in...

»To je čarovnija!« je vzdiknil lama.

Ravnica se je napolnila s pisanimi lisami, s šotori, ki so bili videti, kakor da so že razpeti zrasli z vozov. Druga truma moštva je planila v gaj, postavila molče velikanski šotor, poleg njega pa še osem ali devet manjših, nekoliko stran od prvega, nanesla neglinastih kuhinjskih loncev, ponev in svežnjev, kar je vse prevzela skupina hlapcev domačinov. In glej! Mangov gaj se je spremenil pred očmi obeh opazovalcev v pravo pravcato mesto.

»Pojdiva zdaj,« je dejal lama in strahoma omahnil nazaj, ko so se zabliskali ognji in so beli častniki z žvenketajočimi sabljami pritopotali v častniški šotor.

»Ostanite zadaj v senci. Nihče ne more videti preko žarečega ognja,« je dejal Kim, upirajoč še vedno oči v zastavo. Še nikoli dotlej ni bil videl, kako se izvežban polk v tridesetih minutah utabori.

»Glej! Glej! Glej!« je zajavkal lama. »Tamle prihaja neki duhovnik.«

Bil je Bennett, anglikanski polkovni kaplan, šepajoč v zaprašeni črnini. Nekdo izmed njegovih ovčic je napravil zlobno opazko o kaplanovi podjetnosti, pa je Bennett, da bi ga osramotil, ves dan hodil korakoma z vojaštvom. Njegovo črno oblačilo, zlati križec na verižici pri žepni uri, obriti obraz in mehki, črni, širokokrajni klobuk bi ga bili kjerkoli širom vse Indije označevali za svetega človeka. Zgrudil se je na vojaški stol pri vratih častniškega šotora ter si sezul škornje. Trije ali štirje častniki so se zbrali okoli njega, se smejali in brili norce iz njegovega junaštva.

»Govorjenju belcev nedostaja vsakršne dostojnosti,« je rekel lama, sodeč zgolj po zvoku glasu. »Jaz pa sem opazoval obraz tega duhovnika in sem prepričan, da je učen človek. Bogve, ali razume naš jezik? Rad bi govoril ž njim o svojem Iskanju.«

»Ne ogovarjaj belca, dokler se ni nasitil,« je dejal Kim z znanim pregovorom. »Zdaj bodo jedli in — po mojem mnenju ta čas ne bi bilo dobro beračiti pri njih. Pojdiva nazaj k počivališču. Ko se najeva, prideva spet nazaj. Prav gotovo je bil to rdeč bik — m o j Rdeči bik.«

Oba sta bila vidno odsotna v mislih, ko je spremstvo stare gospe postavilo večerjo prednju. Nihče ju ni motil pri jedi, ne spodobi se, motiti gosta.

»Zdaj pa,« je dejal Kim, trebeč si zobe, »se vrniva spet na ono mesto; a vi, sveti mož, morate počakati nekoliko ob strani, kajti vaše noge so težje od mojih, in jaz bi si rad onega rdečega bika malo bolj ogledal.«

»Pa kako boš mogel razumeti njih govorico? Hodi počasi. Pot je temna,« je odvrnil lama v strahu.

Kim se ni zmenil za to vprašanje. »Zapomnil sem si mesto pri drevju,« je dejal, »kjer lahko mirno sedite, dokler vas ne pokličem. Ne,« ko je hotel lama nekaj ugovarjati, »pomislite, da je to m o j e Iskanje — Iskanje Rdečega bika. Znamenje v zvezdah ni bilo za vas. Navade belih vojakov so mi nekoliko znane in zmerom me mika, da bi videl kaj novega.«

»Kaj je, kar bi bilo tebi neznanega na tem svetu?« Lama je počenil v majhno vdolbino ob poti, niti sto korakov od mangovega gaja, ki se je temno odražal od zvezdnatega neba.

»Ostanite tukaj, dokler vas ne pokličem.« Kim je smuknil v mrak. Znano mu je bilo, da bodo bržkone postavljene straže okoli taborišča, in se je nasmehnil sam pri sebi, ko je začul težke vojakove korake. Za dečka, ki je vaje v mesečnih nočeh plaziti se po lahorskih strehah in izkoristiti vsak najmanjši kotiček in prostorček v temi, da ukani svojega zasledovalca, ni po vsej priliki tak pravilen vojaški korдон nobena zapreka. Izkazal je vojakom svoje spoštovanje s tem, da se je izmuznil med dvema izmed njih, in se zdaj tekoč, zdaj počivajoč, zdaj čepeč in po trebuhu se plazeč prikradel k razsvetljenemu častniškemu šotoru, kjer je, stisnivši se za mangovo drevo, čakal, ali mu bo sreča prijazno namignila.

Edina misel, ki ga je prevzemala, je bila, kako bi izvedel kaj več o rdečem biku. Po njegovem mnenju — in Kimova omejenost je bila v mnogih stvareh prav tako nenavadna in presenetljiva kakor v drugih njegova izkušnost — bodo možje, onih devet sto živih hudičev, kakor mu je prerokoval oče, bržkone molili k Biku, ko bo padla tema, kakor molijo hindujci k sveti Kravi. To vsaj se mu je zdelo pravilno in logično, in potemtakem mora biti vprav ta pater z zlatim križcem, ta, ki ga je treba v tej zadevi vprašati za svet. Po drugi strani so mu pa stopili živo pred oči strogi obrazi patrov, ki se jih je v mestu Lahoreu tako skrbno izogibal, pa je menil, da bi mu utegnil tudi ta duhovnik prisojati, naj se gre rajši učiti v šolo. Toda ali ni bilo v Umballi dokazano, da njegovo znamenje pomeni v visokih nebesih vojno in oborožene može? Ali ni bil prijatelj zvezd, prav tako kakor prijatelj vsega sveta, do zob ves poln strašnih skrivnosti? In navsezadnje — in to je bilo od vsega začetka podzavesten tok vsega njegovega naglega mišljenja — ni bilo to naključje samo uresničenje vzvišenega preročanstva, marveč tudi predrzna burka — zabavno nadaljevanje njegovega nekdanjega tekanja po strehah. Vrgel se je torej na trebuh in se, držeč se z eno roko za amulet na vratu, zvijaje splazil proti vratom častniškega šotora.

Bilo je, kakor je domneval. Sahibi so molili k svojemu Bogu; kajti sredi častniške mize je stal — kot edini okras, ki ga je vzel polk s sabo na pohod, — zlat bik v starinski izdelavi, plen iz letne palače v Pekingu — zlatordeč bik s povešeno glavo, pripravljen za skok, na polju irske zelene barve. Proti temu so Sahibi dvigali svoje kozarce ter vsevprek glasno kričali.

Častni pater Arthur Bennett se je po večerji, kakor navadno, odstranil, in ker je bil po maršu zelo utrujen, so mu bile kretnje nekam bolj nerodne kakor sicer. Kim je s privzdignjeno glavo venomer strmел v malika na mizi, kar mu je kaplan nepričakovano stopil na desno lopatico. Kim se je izmaknil podplatu, se prevalil v stran in pripravil kaplana do tega, da je padel;

ta pa, ki je bil vedno človek dejanja, ga je zgrabil za grlo ter mu malone iztisnil dušo iz telesa. Kim ga je v obupu brcnil v trebuh. Mr. Bennett je zahropel, se obrnil, a ne da bi mu bila roka popustila, se z dvojno močjo vrgel nanj ter ga molče zvlekel v svoj šotor. Mavericki so nepoboljšljivi porogljivci, pa se je zdelo Angležu najboljše molčati, dokler ne bo zadeve temeljito preiskal.

»Kaj, deček!« je vzkliknil, ko je privlekel svoj plen pod svit svetilke na šotorskem drogu. In krepko ga tresoč, je pričel vpiti nanj: »Kaj si počel tam? Tat si. Choor? Mallum?« Zaloga njegove hindustanščine je bila zelo pičla, razkuštrani ter razljučeni Kim pa je sklenil obdržati značaj, ki mu ga je vsiljeval. Ko je prišel do sape, si je izmislil prekrasno verjetno povest o svojem sorodstvu z nekim vajencem častniške kuhinje, pri tem je pa venomer upiral svoje bistro oko pod kaplanovo levo pazduho. Ugodna prilika je res prišla: smuknil je proti durim, dolga roka pa je hlastnila za njim, ga zgrabila za vrat, prijela za amuletno vrvico in se zaprla nad amuletom.

»Dajte mi ga nazaj. Oh, dajte mi ga. Ali ga ni več? Dajte mi papirje.«

Te besede je izgovoril po angleško — v plehki skrhani angleščini domačinov in kaplan je kar poskočil.

»Škapulir,« je vzkliknil, ko je odprl roko. »Ne, nekak poganski čar. Kaj — kaj, angleško govoriš? Frkolini, ki kradejo, jih dobé s palico. Ali veš to?«

»Jaz — jaz ne kradem.« Kim je plesal v smrtnem strahu kakor pes pred dvignjeno palico. »Oh, dajte mi ga nazaj. To je moj spominek. Nikarte mi ga ukrasti.«

Kaplan se ni menil zanj, ampak je stopil proti šotornim durim ter krepko zaklical. Prikazal se je debe-luhast, gladko obrit možki.

»Rad bi slišal vaš svet, oče Viktor,« je dejal Bennett. »Zasačil sem tegale fanta v temi zunaj pred častniškim šotorom. Po svoji navadi bi ga našeškal in izpustil, kajti po mojem mnenju je nedvomno tat. Toda, kakor kaže, razume angleško in mu je posebno

pri srcu nekaj čar, ki mu je obešen okoli vratu. Mislil sem, da bi mi nemara utegnili pomagati.«

Med njim in med rimskokatoliškim kaplanom irskega ozemlja je zijal po Bennettovem mišljenju nepremostljiv prepad, a vredno je omeniti, da je bila angleška cerkev vselej, kadar je bilo treba rešiti ta ali oni človeški problem, pripravljena, vprašati za svet rimsko cerkev. Bennettovo oficijelno odklanjanje »ženske v škrlatu in vseh njenih prilastkov« ni bilo močnejše od njegovega zasebnega spoštovanja očeta Viktorja.

»Tat, ki govori po angleško? Poglejva njegov amulet. Ne, to ni škapulir, Bennett.« Iztegnil je roko.

»Toda ali ga imava pravico odpreti? Malo zdravega mazila s palico —«

»Ni sem kradel,« je oporekal Kim. »Obrcali ste me sirovo po vsem telesu. Dajte mi zdaj nazaj moj spominek, pa pojdem od tod.«

»Ne kar tako naglo, prej bova pogledala,« je pripomnil oče Viktor in je lagodno odmotaval »ne variétur« — pergament ubogega Kimbala O'Hara — njegovo odpustnico in Kimov rojstni list. Nanj je O'Hara v svojih zmedenih domnevah, misleč da dela s tem čudeže za svojega sina — neštetokrat načelkal: »Skrbíte za fanta. Prosim, skrbíte za otroka« — in se je pod tem podpisal s svojim pravim imenom ter dodal številko svojega polka.

»O, moči temè!« je vzkliknil pater Viktor in dal vse skupaj Mr. Bennettu. »Ali vam je jasno, kaj vse to pomeni?«

»Da,« je rekel Kim. »To je moje in jaz bi rad od tod.«

»Ni mi čisto jasno,« je odvrnil Mr. Bennett. »Bržkone je to nalašč prinesel s seboj. Nemara je kakšna beraška ukana.«

»Tedad pa še nisem videl berača, ki bi se mu bolj mudilo od ljudi. Po vsem videzu tiči za tem nekakšna mična skrivnost. Verujete v Previdnost, Bennett?«

»Upam, da.«

»No, jaz verujem v čudeže, kar je navsezadnje isto. Moči temè! Kimball O'Hara! Pa njegov sin! A tale tu

je vendar domačin in na lastne oči sem videl, da se je Kimball poročil z Anni Schottovo. Kako dolgo imaš že te stvari, fant?»

»Odkar sem bil še otrok.« Pater Viktor je hitro stopil naprej ter odprl Kimovo vrhno obleko. »Vidite, Bennett, da ni čisto teman. Kako ti je ime?»

»Kim.«

»Ali Kimball?»

»Mogoče. Ali me boste izpustili?»

»Kaj še?»

»Pravijo mi Kim Rishti Ke. To pomeni: Kim Rishtijev.«

»Kaj pa je to — Rishti?»

»Eh — Rishti — to je bil polk — mojega očeta polk.«

»Irski, oh, vidim.«

»Saj. Tako mi je povedal moj oče. Moj oče, živel je.«

»Živel, pa kje?»

»Živel. Kaj pa da — mrtev je — ni ga več.«

»Oh, to je vaše skrajšano izražanje, ka-li?»

Bennett mu je segel v besedo. »Mogoče je, da sem storil fantu krivico. Belec je, nedvomno, čeprav je očitno zanemarjen. Gotovo sem ga zmikastil do črnega. Po mojem mnenju žgane pijače niso za —«

»Dajte mu torej čašo sherryja in dovolite mu, da leže malo na prično. No, Kim,« je nadaljeval oče Viktor, »nihče ti ne bo storil nič žalega. Izpij tole, pa nama povej kaj o sebi. Res, seveda, če nimaš nič zoper to.«

Kim je malo pokašljaj, ko je odložil prazni kozarec, in premišljal. Zdaj je veljalo biti previden in iznajdljiv. Frkolini, ki se potikajo po vojnih taboriščih, dobé navadno batine, na to pa jih zapodé. On pa ni bil tepen; amulet mu je očitvidno učinkoval v njegov prid in videti je bilo, kakor da bi se umballski horoskop in pa peščica besedi, ki se jih je spominjal iz očetovega brbljanja, čudovito ujemali. Čemu naj bi se bil sicer debeli pater tako razvnel in mu njegov mršavi tovariš dal čašo vročega rumenega vina?

»Moj oče je umrl v mestu Lahoreu, ko sem bil še čisto majhen. Ženska, ta pa je imela prodajalno ka-

barri* blizu mesta, kjer se najemajo vozovi.« Kim je pričel z vratolomnim skokom in si ni bil čisto v svesti, koliko mu koristi resnica.

»Tvoja mati?«

»Ne« — je rekel z nejevoljno kretnjo. »Odšla je, ko sem prišel na svet. Moj oče pa je dobil te papirje od Jadoo-Ghera — kako že pravite temu?« (Bennett je prikimal) — »kajti bil je ondi — na dobrem glasu — kako že pravite temu?« (Benett je zopet prikimal.) »Moj oče mi je povedal to. Takisto je rekel tudi brahmanec, ki je napravil pred dvema dnevoma risbo v prah v Umballi, rekel je, da bom našel Rdečega bika na zelenem polju in da mi bo Bik pomagal.«

»O, čudoviti mali lažnivec!« je zamrmral Bennett.

»Moči temè, kakšna dežela to!« je zagodel pater Viktor. »Nadaljuj, Kim.«

»Nisem kradel. Vrh tega pa sem zdaj učenec nekega silno svetega moža. Tamle zunaj sedi. Videla sva, ko sta prihajala dva moža, ki sta pripravila prostor. To je vselej tako, v sanjah ali pa pri kaki prerokbi. Zavaljo tega sem vedel, da se bo uresničilo. Videl sem Rdečega bika na zelenem polju in moj oče je dejal: ‚Devet sto pukka** hudičev in polkovnik na konju bodo skrbeli zate, kadar najdeš Rdečega bika!‘ Ko sem zagledal Bika, nisem vedel, kaj bi počel; zato sem odšel in se spet vrnil, ko se je zmračilo. Želel sem spet videti Bika in videl sem spet Bika in — Sahibi so molili k njemu. Mislim, da mi bo Bik pomagal. Sveti mož je tudi rekel to. Tamle zunaj sedi. Pa ne, da bi mu kaj hudega storili, če ga pokličem? On je silno svet, lahko potrdi vse, kar sem rekel, in on ve, da nisem tat.«

»Častniki, ki molijo k biku! Kaj, za božjo voljo, pa naj napravimo s tem?« je dejal Bennet. »Učenec svetega moža! Ali je fant ob pamet?«

»On je O'Harov sin, čisto gotovo. O'Harov sin, zapleten z vsemi silami temè. Prav tak kakor njegov

* Starina.

** Pristen, pravi.

oče — kadar je bil pijan. Najbolje bi bilo, če bi povabili onega svetega moža. Nemara on kaj ve.«

»On ne ve nič,« je rekel Kim. »Pokažem ga vam, če greste z menoj. On je moj Učenik. Potemtakem torej lahko gremo.«

»Moči temè!« To je bilo vse, kar je mogel izpregovoriti oče Viktor, ko je Bennett stopil ven, držeč roko čvrsto na Kimovi rami.

Našla sta lamo, kjer je bil legel na tla.

»Iskanje je zame končano,« mu je vzdiknil Kim v domačem narečju. »Našel sem Bika, a Bog si ga vedi, kaj pride zdaj. Nič vam ne bodo storili. Pojdite s tem suhim človekom k šotoru debelega duhovnika, da boste videli konec. Vse to je novo in oni ne razumejo po hindujsko. Vsi so samo neizčohani osli.«

»Potemtakem ni prav, briti norce iz njih nevednosti,« je odvrnil lama. »Veseli me, da si tako vesel, chela.«

Tako počaščen in nič hudega sluteč je odstopical v šotorček, pozdravil obe »cerkvi« kot človek cerkve ter sédel zraven odprtega zaboja za premog. V luči svetilke, ki se je odbijala od rumene šotorovine, se mu je pobarval obraz z zlatordečo barvo.

Bennett se je ozrl nanj s trikratnim oklepom brezbriznosti one vere, ki meče v en koš devet desetih vsega svetá kot »pogane«.

»In kaj je bil konec tvojega Iskanja? Kakšen dar ti je prinesel Rdeči bik?« Lama se je obrnil s temi besedami h Kimu.

»Pravi: ‚Kaj kaniš storiti?‘« Bennett je z neudobjem bulil v patra Viktorja, ko je Kim iz lastnega nagiba prevzel vlogo tolmača.

»Ni mi jasno, kaj ima ta fakir s fantom, ki je bodisi njegov norček ali pa zaveznik,« je izpregovoril Bennett. »Ne moremo dovoliti, da bi deček angleškega rodu — — V slučaju pa, da je sin kakega prostozidarja, naj bi ga dali — čim prej, tem bolje — v prostozidarsko sirotišnico.«

»Oh! Tako mislite vi kot tajnik polkovne lože,« je dejal oče Viktor, »a prav tako lahko povemo staremu

možu, kaj nameravamo storiti mi. Saj ni videti, da bi bil kak hudobnež.«

»Po moji skušnji se ne dá orientalska duša nikoli dodobra dognati. Torej, Kimball, ali bi hotel sedaj ponoviti temule možu besedo za besedo, kar bom dejal?«

Kim je zbral vsebino vseh teh stavkov in je pričel takole:

»Sveti mož, tale mršavi bedak, ki je videti kakor velblod, pravi, da sem sin nekega Sahiba.«

»A kako to?«

»Oh, to je res. Vedel sem to že od svojega rojstva, toda on je mogel to dognati šele, ko je prebral moj amulet na vratu in vse moje listine. On misli, da, kdor je kedaj Sahib, je potem Sahib za zmerom, in zdaj se pogajata med seboj, ali naj bi me obdržali v tem polku ali pa me poslali v kako madrissah (šolo). Večkrat se mi je že obetalo kaj takega. A zmerom sem se izmuznil. Debeli bedak misli tako in velblodu podobni tovariš, tako. A to vse skupaj ne pomeni nič. Eno noč, ali pa nemara še drugo, ostanem tukaj. To se mi je že popred zgodilo. Nato jo bom popihal in se vrnil k vam.«

»A povej jim vendar, da si moj chela. Povej jim, kako si prišel k meni, ko sem bil slab in sem zablodil na poti. Povej jim o najinem Iskanju, pa te bodo gotovo kar zdaj izpustili.«

»Saj sem jim že vse povedal. Smejejo se in govorijo o policiji.«

»Kaj pa govoriga tu?« je vprašal Bennett .

»Oah. On pravi samo, da bi ga, če me ne izpustita, ovirala v njegovem opravilu — v njegovih nujnih zasebnih zadevah.« Tega zadnjega izraza se je spomnil iz razgovora z nekim evrazijskim pisarjem v odseku za prekope, a izzval je samo nasmeh, kar ga je ujezilo. In če bi vedela, kaj je njegovo opravilo, se vama ne bi tako grdo mudilo in se ne bi vmešavala.«

»Kaj pa je potemtakem?« je vprašal pater Viktor ne brez sočutja, opazujoč lamov obraz.

»V tej deželi je neka Reka, ki bi jo tako rad našel. Svoj izvirek ima po neki puščici, ki —« Kim je ne-

strpno zacepetal z nogo, ko je poskušal prevesti svoje misli iz deželnega narečja v svojo okorno angleščino. »Oh, ustvaril jo je namreč naš Gospod Bog Buddha, in če se umijete v nji, vas opere vseh grehov in postanete beli kakor bombaž.« (Kim je poslušal nekoč neko misijonsko pridigo.) »Jaz sem njegov učenec in midva morava najti to Reko. To je tako silno važno za naju.«

»Povej to še enkrat,« je dejal Bennet. Kim je storil tako, z nekaterimi dodatki.

»Pa saj to je sirovo bogokletstvo,« je vzkliknila, »angleška cerkev.«

»Tèk! Tèk!« je dejal sočutno pater Viktor. »Mnogo mi je do tega, da bi mogel razumeti to narečje. Reka, ki opere vse grehe! In kako dolgo jo že iščeta!«

»Oh, že veliko dni. Zdaj bi rada šla in jo spet začela iskati. Kakor vidite, je ni tukaj.«

»Vidim,« je pritrdil pater Viktor resno. »Toda on ne more ostati dalje pri tem starcu. Nekaj drugega bi seveda bilo, Kim, če ne bi bil vojaški sin. Povej mu, da bo polk skrbel zate in te napravil za dobrega človeka, prav tako dobrega, kakor je bil tvoj — tako dobrega, kakor le more biti kak človek. Povej mu, če veruje v čudeže, da mora verjeti, da —«

»Ni treba zlorabljati njegove lahkovernosti,« ga je prekinil Bennett.

»Saj ne delam nič takega. Verjeti mora, da je to nekak čudež, da je fant, išoč svojega Rdečega bika, prišel sem k svojemu polku. Pomislite vendar, Bennett, kako čudno je to! Prav ta dečko v vsej Indiji in prav naš polk na maršu sta se srečala tu! To je neovržno predestinacija. Da, da, povejte mu, da je to kizmet. Kizmet mallum? Ali razumete?«

Obrnil se je proti lami, ki pa bi mu bil prav tako lahko govoril o Mezopotamiji.

»Pravijo« — starčevo oko se je zjasnilo ob Kimovih besedah — »pravijo, da se je zdaj uresničil pomen mojega horoskopa in da moram, ko sem že prišel nazaj k temu ljudstvu in njega Rdečemu biku — čeprav sem

šel z doma, kakor vam je znano, iz same radovednosti — na vsak način v kako šolo ter postati Sahib. Navidezno bom zdaj pristal na to, v najslabšem slučaju bom pa samo nekolikokrat obedoval brez vas. Nato pa jim odnesem peté in pridem za vami po cesti proti Saharunporeu. Zato, sveti mož, ostanite pri tej kulujski ženski — ne hodite na noben način od njenega voza, dokler se ne vrnem. Nesporno, moje znamenje pomeni vojno in oborožene ljudi. Glejte, kako so mi dali piti vina in me položili na častno ležišče! Moj oče je moral biti res velika osebnost. Če me torej povzdignejo do časti, prav. Če ne, pa tudi prav. Naj bo že kakorkoli, kadar se naveličam, pritečem zopet k vam. Toda ostanite pri Rajputni, sicer izgubim sledove vaših nog... Oah, da-a,« je končal fant, »povedal sem mu vse, kar mi je bilo povedati.«

»Ni mi jasno, zakaj še čaka,« je menil Bennett in segel v hlačni žep. »Podrobnosti lahko določimo pozneje — dal mu bom eno rupijo —«

»Pustite mu časa. Nemara ima fanta rad,« je dejal pater Viktor in je prekinil duhovnikovo kretnjo.

Lama je natezal dalje svoj môlek in si potegnill široki krajec klobuka čez oči.

»Kaj bi še mogel želeli?«

»Pravi« — Kim je dvignil roko — »pravi: da bodite tiho. Sam hoče govoriti z menoj. Saj vidite, niti besedice ne razumete, kar govori, in če boste kaj rekli, vas bo nemara prav hudo preklel. Kadar prebira tako svoje jagode, želi vselej, naj bo vse tiho.«

Oba Angleža sta obsedela brez besed, v Bennettovem očesu pa je bilo nekaj, kar ni obetalo Kimu nič dobrega v slučaju, če se ne bi bil hotel ukloniti roki cerkve.

»Sahib in sin Sahiba —« Lamov glas je bil ves hrapav od bridkosti. »Pa saj noben belec ne pozna te dežele in običajev te dežele tako, kakor jih poznaš ti. Kako je mogoče, da bi bilo to res?«

»Kaj pa je za to, sveti mož: pomislite, da gre samo za eno noč ali za dve. Spomnite se, kako hitro se lahko spremenim. Vse bo zopet tako, kakor je bilo tedaj, ko

sem privikrat govoril z vami pod Zam-Zammahom, velikim topom —«

»Dečko v obleki belih ljudi — ko sem privikrat stopil v „čudežno hišo“. In drugič si bil hindujec. Kakšno bo tvoje tretje vtelesenje?« Otožno se je nasmehnil. »Oh, chela, krivico si storil staremu človeku, kajti moje srce je prešlo k tebi.«

»In moje k vam. A kako sem mogel vedeti, da me bo Rdeči bik privedel do vsega tega?«

Lama si je zopet zakril obraz in pričel nervozno rožljati z molkom. Kim je počenil tik njega ter se prijel za rob njegovega oblačila.

»No, torej naj to razumem tako, da je deček Sahib?« je nadaljeval s potrjim glasom. »Tak Sahib, kakor je bil oni, ki je varoval svete podobe v „čudežni hiši“. Lamova skušnja z belci je bila dokaj omejena. Videti je bilo, kakor da bi ponavljal naučeno berilo. »Potemtakem se ne spodobi, da bi počel kaj drugega, kar delajo Sahibi. K svojemu ljudstvu se mora vrniti.«

»Za en dan in eno noč in en dan,« je tolažil Kim.

»Stoj, ne boš!« Oče Viktor je opazil, kako se Kim smuka proti vratom, in mu je s krepko nogo zastavil pot.

»Ne razumem šeg belcev. Duhovnik svetih podob v lahorski „čudežni hiši“ je bil vljudnejši od tegale suhca tu. Tega dečka mi hočejo vzeti? Sahiba hočejo narediti iz mojega učenca? Joj meni, kako naj najdem svojo Reko? Ali oni nimajo nobenih učencev? Vprašaj!«

»Pravi, da je zelo žalosten, da zdaj nikakor ne bo mogel najti svoje Reke. Pravi, ali nimate sami nobenih učencev in zakaj ga ne pustite pri miru? Oprati se hoče svojih grehov.«

Ne Bennett ne oče Viktor nista našla primerneга odgovora.

Zategadelj je rekel Kim, ves v skrbah zastran lamove bridkosti, po angleško: »Če me izpustite sedaj, se bova čisto mirno odstranila in ne bova kradla. Šla bova iskat ono Reko, kakor sva jo iskala, preden ste me ujeli. Bolje bi bilo, da nisem prišel sem iskat Rdečega bika in vsega tega. Ni mi ga treba.«

»To je najboljše, kar si kdaj storil zase, mladec,« je odvrnil Bennett.

»Usmiljena nebesa, ne vem, kako naj ga potolažim,« je dejal pater Viktor, pozorno opazujoč lamo. »Dečka ne sme vzeti s seboj, pa vendarle, dober človek je — prepričan sem, da je dober človek. Bennett, če mu podarite rupijo, vas bo preklel do hrbtenice in nohtov!«

Prisluškovali so dihanju drug drugega — tri — celih pet minut. Nato je lama dvignil glavo ter se zagledal preko ljudi tja v prostor in praznino.

»In jaz sem romar Poti,« je dejal zagrenjeno. »Greh je moj in kazen je moja. Samega sebe sem bil preveril — kajti zdaj vidim, da je bila le domišljija —, da si mi bil poslan za pomoč pri Iskanju. Tako je prešlo moje srce zavoljo tvojega usmiljenja in ustrežljivosti in modrosti tvojih mladih let k tebi. Toda oni, ki hodijo po Poti, ne smejo trpeti nobene iskrice hrepenjenja ali nagnjenja, kajti to vse je ukana. Kakor je pisano...« Navedel je staro, staro kitajsko besedilo, ga podkrepil z drugim in potrdil oba s tretjim. »Zakrenil sem bil s Poti, chela moj. To ni bila tvoja krivda. Užival sem v pogledu na življenje, na novo ljudstvo na cestah in v tvojem veselju spričo vsega tega. Veselil sem se s teboj, ko bi bil moral misliti na svoje Iskanje in samo na svoje Iskanje. Zdaj pa me obhaja žalost, kajti vzeli so mi tebe in Reka je daleč od mene. Prekršil sem Zakon.«

»Moči temè!« je vzkliknil pater Viktor, ki je po skušnjah iz spovedovanja razbral bolečino v vsakem slogu.

»Sedaj vidim, da je bilo znamenje Rdečega bika znak tako zame kakor zate. Vsako poželenje je rdeče — in zlo. Delal bom pokoro ter sam poiskal Reko.«

»Vrnite se vsaj h Kulujčanki,« je prosil Kim, »sicer se boste spotoma izgubili. Vzdrževala vas bo, dokler ne pritečem nazaj k vam.«

Lama je zamahnil z roko, v znamenje, da je vso zadevo do kraja rešil sam s seboj.

»Toda« — glas se mu je spremenil, ko se je okrenil

h Kimu — »kaj bodo neki počeli s teboj? Nemara bi mogel, ko si pridobim zasluženje, izbrisati vsaj preteklo zlo.«

»Narediti iz mene Sahiba — to imajo v mislih. Pojutrišnjem se vrnem. Nikar se ne žalostite.«

»Kakšnega Sahiba? Ali takega, kakršen je tale ali onile?« Pokazal je s prstom proti patru Viktorju. »Ali pa takšnega, kakršne sem videl nocoj — može, ki imajo meče in topotajo z nogami?«

»Že mogoče.«

»To ni dobro. Ti ljudje se pehajo za pohlepom in zaidejo v praznoto. Take vrste človek ne smeš postati.«

»Umballski duhovnik je dejal, da pomeni moja zvezda vojno,« je pripomnil Kim. »Vprašal bom to bedaka — pa saj mi res ni treba tega. Še nocoj to noč jim odnesem peté, pa najsi bi še tako rad videl kaj novega.«

Kim je zadal patru Viktorju nekaj vprašanj v angleščini in je prevedel lami odgovore.

Nato: »On pravi: ‚Jemljete mi ga, pa ne morete povedati, kaj boste storili iz njega.‘ Pravi: ‚Povejte mi to, kajti vzgajati otroka ni majhna stvar.‘«

»Dali te bomo v šolo. Pozneje bomo že videli. Kimball, po mojem mnenju bi bil rad vojak?«

»Gorah-log (belo ljudstvo). Oh, ne! Ne!« Kim je krepko odkimal z glavo. V njegovi naravi ni bilo niti sledu tega, kar bi se nagibalo k vojaškemu urjenju in redoljubju. »Ne maram biti vojak.«

»To boš, kar boš moral biti,« je dejal Bennett, »in moral bi biti hvaležen, da ti hočemo pomagati.«

Kim se je pomilovalno nasmehnil. Če živijo ti ljudje v slepi veri, da bo nekaj storil, česar ne misli storiti — tem bolje.

Spet je nastal dolg molk. Bennett se je od nestrpnosti premikal sem ter tja in nasvetoval, naj bi poklicali stražo, da bi fakirja odvedla.

»Ali dajejo med Sahibi nauke zastonj ali jih prodajajo? Vprašaj ju,« je velel lama in Kim jima je raztolmačil.

»Pravita, da plačujejo učitelje z denarjem — a da bo dal polk denar... Čemu? Saj gre samo za eno noč.«

»In — čim bolje se plačuje, tem bolje se poučuje?« Lama se ni oziral na Kimove načrte glede skorajšnjega pobega. »Ni napak, da se pouk plačuje; pomagati nedvednemu k modrosti, je vsekakor zasluženo.« Mòlek je krepko rožljajl kakor abakus (igra na deski). Nato je pogledal svojima mučiteljema v obraz.

»Vprašaj ju, koliko plačujejo za pameten in primeren pouk? Pa v katerem mestu se pouk daje?«

»No,« je dejal pater Viktor, ko mu je Kim to prevedel, »to je odvisno od tega in onega. Polk bi plačeval zate ves čas, dokler bi bil v vojaški sirotišnici; lahko bi se pa dal vpisati tudi v seznam Punjabske prostozidarske sirotišnice (tega pa ne bosta razumela niti on niti ti); najboljša vzgoja pa, ki jo more deček v Indiji prejeti, je seveda pri Sv. Ksaveriju in Partibus v Lucknowu.« To je bilo treba precej dolgo prevajati; zato je izrazil Bennett željo, naj bi se hitro opravilo.

»Vedeti hoče, koliko?« je dejal Kim mirno.

»Dve sto do tri sto rupij letno.« Pater Viktor že zdavnaj ni kazal nikakršnega sledu osuplosti. Bennett, ves nestrpen, pa ni razumel.

»Pravi: Napišite ta naslov in znesek na papir in ga dajte njemu. In dalje pravi, da morate zapisati spodaj svoje ime, ker vam kani čez nekaj dni pisati pismo. Pravi, da ste dober človek. Pravi, da je oni drugi bedak. Oditi hoče.«

Lama se je nenadoma dvignil. »Pojdem za svojim Iskanjem,« je vzkliknil in odšel.

»Zamotovilil bo med straže,« je zakričal pater Viktor in planil pokoncu, ko je lama odštorkljajl. Kim je napravil naglo kretnjo, da bi skočil za njim, a se je zaustavil. Nobenega klica ni bilo slišati tam zunaj. Lama je izginil.

Kim je udobno sédel na kaplanovo posteljo. Če nič drugega, je lama obljubil vsaj, da bo ostal pri Rajputni iz Kuluja, vse ostalo pa je bilo brez vsakršnega pomena. Všeč mu je bilo, da sta bila oba patra

tako očitno razvneti. Dolgo časa sta se polglasno pomenkovala. Videti je bilo, da pater Viktor nujno predlaga Bennettu nekaj načrt, Bennett pa da ga odklanja. Vse to je bilo nekaj čisto novega in mikavnega, a Kim se je čutil zaspanega. Poklicala sta v šotor več častnikov — eden je bil nedvomno polkovnik, ki mu je bil oče o njem prerokoval — in zadali so mu nešteto vprašanj, predvsem glede ženske, ki je skrbela zanj, in Kim je po resnici odgovarjal na vse. Videti je bilo, da niso smatrali one ženske za primerneга varuha.

Navsezadnje pa je bilo vse to samo nova skušnja. Pozneje bo, če bo hotel, lahko ubežal prej ali slej v veliko, sivo, brezliko Indijo, daleč od vseh šotorov in patrov in polkovnikov. Medtem pa bo, če se mu je res treba navzeti sahiškega duha, storil vse mogoče, da se ga bo navzel. Saj je tudi sam beli človek.

Po dolgem razgovarjanju, ki ga pa ni mogel razumeti, so ga izročili nekemu naredniku, ki je dobil strog ukaz, naj ga ne izpusti, da bi pobegnil. Polk bo odmarširal dalje v Umballo in Kima bodo poslali, deloma na stroške lože, deloma na račun prostovoljnih darov, v mesto z imenom Sanawar.

»Čudno, da nikoli tega, polkovnik,« je zaključil pater Viktor, ko je govoril deset minut brez prestanka. »Njegov buddhistični prijatelj jo je odkuril, ko si je vzel moje ime in naslov. Ne morem si priti na jasno, ali kani plačevati za dečkovo vzgojo, ali pa pripravlja kako čarovnijo na lastno pest.« Potem h Kimu: »Vendarle boš danes ali jutri hvaležen svojemu prijatelju, Rdečemu biku. V Sanawaru bomo napravili iz tebe moža — pa če bi moral postati protestant.«

»Gotovo — čisto gotovo,« je pritrdil Bennett.

»Pa saj ne pojdete v Sanawar« je rekel Kim.

»A gotovo pojdemo v Sanawar, mladec. Tako je povelje vrhovnega poveljnika, ki je menda nekaj več kakor pa O'Harov sin.«

»Ne pojdete v Sanawar. Na vojno pojdete.«

Gromki smeh je zadonel ob teh besedah po vsem šotoru.

»Ko boš malo bolje spoznal svoj polk, ne boš za-
menjal več marša z vojnim pohodom, Kim. Nekoč,
upajmo, odrinemo tudi na vojno.«

»Oh, saj vem vse to.« Kim je zopet napel svoj lok
na slepo srečo. Če že niso bili na poti v vojno, potem
vsaj niso vedeli, kar je vedel on iz razgovora na ve-
randi v Umballi.

»Vem, da zdaj še niste v vojni; toda povem vam:
kakor hitro boste v Umballi, vas bodo poslali na vojno
— v novo vojno. To je vojna osmih tisočev mož in
vrh tega topov.«

»To je točno. Ali imaš tudi preroški dar poleg dru-
gih darov? Narednik, odvedite ga proč. Oblecite ga za
bobnarčka in pazite, da se vam ne izmuzne med prsti.
Kdo pravi, da je že minil čas čudežev? Zdi se mi, da
bi bil že rad v postelji. Moja borna glava mi že kar
medlí.«

Na daljnem koncu šotora je sedel uro pozneje Kim,
tiho kakor divja žival, čez in čez sveže umit, v grozan-
ski obleki iz suknà, ki ga je opraskala po rokah in
nogah.

»Divji mlad ptič,« je dejal narednik. »Kar iznenada
se postavi prédte v družbi žoltoglavega učenega brah-
manskega duhovnika, z očetovimi prostozidarskimi
listinami okrog vratu, pa ti govori o Bog si ga vedi
kakšnem rdečem biku. Brahmanski kozel ti izgine brez
vsakršnega pojasnila, fant pa ti sedi s prekrižanimi
nogami na kaplanovi postelji in pridiga ljudem na
široko o nekakšni krvavi vojni. Indija je divja dežela
za bogaboječega človeka. Rajši ga bom privezal za
nogo k šotorskemu drogu, da mi ne uide skozi streho.
Kaj si že govoril o vojni?«

»Osem tisoč mož in topovi povrhu,« je odvrnil Kim.
»Prav kmalu boste videli.«

»Preklemanski škrtelj si. Lezi k bobnarjem, pa
lepo zaspančkaj. Ta dva fanta zraven te bosta stražila
med spanjem.«

ŠESTO POGLAVJE

Spominjam starih se drugóv —
s pomorskih novih prog —
ko šminko smo prodajali
divjakom naokrog.
Milj stokrat sto na južno stran,
let trideset je že —
ne vitez Valdez, j a z sem bil
njih znanec, njih srcé.

Pesem o Diegu Valdezu.

Drugo jutro so bili že na vse zgodaj beli šotori porrti in so izginili, kajti Mavericki so po stranski poti krenili proti Umballi. Ta cesta ni držala mimo počivališča in Kim, capljajoč ob prtljažnem vozu, v križnem ognju opazk vojaških žená ni bil več tako samozavesten kakor sinoči. Opazil je, da strogo pazijo nanj — oče Viktor po eni strani, Bennett po drugi.

Predpoldne se je kolona nenadoma ustavila. Velblodji ordonančnik je izročil polkovniku neko pismo. Ta ga je prebral in govoril nato z nekim majorjem. Kake pol milje za seboj je zaslišal Kim robot, vesel hrup, ki se je skozi gosti prah valil proti njemu. Nato pa ga je nekdo udaril po rami in vzkliknil: »Povej nam, od kod si vedel to, ti piščè satanovo? Dragi pater, glejte, da spravite to iz njega, če vam je mogoče.«

Poni se je ustavil poleg njega in Kima so dvignili k duhovniku na sedlo.

»No, sinko moj, tvoje sinočnje prerokovanje se je uresničilo. Naša povelja se glasé, naj se ,uvagoniramo' jutri v Umballi za na fronto.«

»Kaj je to?« je vprašal Kim, kajti besedi »fronta« in »uvagoniramo« sta mu bili novi.

»Na vojno pojdemo, kakor praviš ti.«

»Seveda odhajate v vojno. Saj sem vam rekel sinoči.«

»Da, rekel si; toda, moči temè, kako pa si vedel to?«

Kimu so se zablistale oči. Zaprl je ustnice, pokimal z glavo in je bil videti neizrečeno skrivnosten. Kaplan je odjezdil skozi prah, prostaki pa, naredniki in poročniki so opozarjali drug drugega na dečka. Polkovnik je na čelu svoje kolone radovedno bulil vanj. »Bržkone so bile bazarske govorice,« je dejal; »a še tedaj —« Prečital je spet papir v svoji roki. »Hudiča, pa saj se je odločilo šele v zadnjih osem in štiridesetih urah.«

»Ali je v Indiji več takih, kakršen si ti?« je vprašal pater Viktor, »ali si pa ti nekak ‚*lusus natura*‘?«

»Povedal sem vam,« je odvrnil dečko, »ali me boste zdaj pustili nazaj k mojemu staremu možu? Če ni ostal pri oni ženski iz Kuluja, se bojim da bo umrl.«

»Po vsem, kar sem videl, sodim, da je prav tako sposoben skrbeti zase kakor ti. Ne. Prinesel si nam srečo, pa bomo napravili moža iz tebe. Zdaj te odpravim nazaj k tvojemu prtljažnemu vozu, drevi pa prideš k meni.«

V preostalem času dneva je bil Kim predmet spoštljivega upoštevanja med nekaj stotinami belih mož. Zgodba o njegovem prihodu v taborišče, o odkritju njegovega rodu in o njegovem prerokovanju ni zastonj čestega pripovedovanja izgubila niti trohice svoje mičnosti. Neka brezlika debelušna bela žena ga je skrivnostno vprašala s kupa posteljnine, ali se ji bo po njegovem mnenju mož vrnil iz vojne ali ne. Kim je resno premišljal in odvrnil, da se bo vrnil, na kar mu je dala ženska jesti. Ta veliki sprevod, ki je presledkoma korakal z godbo — ta množica, ki se je tako brezskrbno razgovarjala in smejala — je bila v marsikaterem oziru podobna tej ali oni svečanosti v mestu Lahoreu. Težko delo ga po vsem videzu za zdaj ni čakalo, zato je Kim sklenil posvetiti temu prizoru svoje zanimanje. Proti večeru so jim prikorakali naproti oddelki vojaške godbe in so odvedli Mavricke v taborišče, blizu umballske železniške postaje.

To je bila zanimiva noč. Moštvo drugih polkov je prihajalo v obiske k Maverickom. Mavericki so pa prav tako odhajali v obiske na svojo roko. Izvidnice so odhajale, da bi jih privedle nazaj, pa so srečavale izvidnice drugih polkov z istim ukazom; in kmalu so začeli rogovi blazno trobiti po še številnejših izvidnicah s častniki, da bi zaježili splošno zmedo. Mavericki so delali svojemu razgrajaskemu slovesu vso čast. Drugo jutro pa so stale vojaške vrste v popolnem redu na peronu; in Kim, ki je ostal z bolniki, ženskami in otroki na postaji, je na lastno začudenje navdušeno pozdravljal odhajajoče, ko so se začeli vlaki pomikati. Sahibsko življenje je bilo v tem pogledu zelo zabavno; vendar pa se ga je namenil za zdaj zelo previdno pričeti. Nato so ga odpravili pod nadzorstvom nekega bobnarskega učenca nazaj k neki prazni, z apnom pobeljeni baraki, ki so ji bila tla pokrita z odpadki vrvic in papirja in so od njenega stropa odmevali Kimovi samotni koraki. Po šegi te dežele se je Kim zvil na ogoljeno prično in zaspal. Čemerem možak je prikorakal po verandi, ga prebudil in mu dejal, da je učitelj. To je zadoščalo Kimu, da se je zaril vase. Kim je znal za silo razvozlati razne oglase angleške policije v Lahoreu, kajti ti so bili važni za mir v njegovem življenju; in med številnimi gosti one ženske, ki je skrbela zanj, je bil tudi neki čudaški Nemec, ki je slikal kulise za potujoče perzijsko gledališče. Ta je pripovedoval Kimu, da je bil na »barikadah l. 1848.«, pa da ga bo zategadelj — vsaj Kim ga je tako razumel — naučil za hrano pisati. Kim si je z velikim trudom usvojil nekaj črk, a se nikakor ni mogel sprijazniti z njimi.

»Saj ne znam nič. Pojdite no!« je vzkliknil Kim, sluteč nekaj hudega. Nato ga je možakar zgrabil za ušesa, ga vlekel s seboj v neko izbo v oddaljeni prištavi, kjer je sedelo na klopeh tucat bobnarskih učencev, ter mu ukazal mirno sedeti, če že ne more nič drugega. To je napravil Kim z velikim uspehom. Mož je nekaj razlagal s pomočjo belih črt na črni tabli, vsaj pol ure, če ne več, in Kim je nadaljeval svoje

prekinjeno dremanje. Sedanje stanje razmer mu je bilo na vso moč zaprno, saj je bila to vprav ona šola in disciplina, za kar je dal dve tretjini svojega mladega življenja, da se ji je ognil. Iznenada pa mu je šinila v glavo čudovita misel, pa se je začudil, da že popred ni pomislil na to.

Učitelj jih je odpustil in prvi, ki je skozi verando planil na žarko sonce, je bil Kim.

»Čuj, ti! Stoj! Počakaj!« mu je zakričal cvileč glas za petami. »Paziti moram nate. Ukazano mi je, da te ne smem izpustiti izpred oči. Kam pa hočeš?«

Bil je bobnarski učenec, ki se je célo predpoldne smukal okoli njega — debelušen, pegast fant, približno štirinajstih let, ki ga je Kim preziral vse od podplatov na njegovih škornjih do trakov na njegovi čepici.

»V bazar — po sladčice — zate,« je odvrnil Kim s preudarkom.

»Oho, bazar je izven našega območja. Če gremo tja, jih dobimo s palico. Pojdi nazaj!«

»Kako blizu pa smemo iti?« Kim ni vedel, kaj pomeni izraz »območje«, hotel pa je biti vljuden — za sedaj.

»Kako blizu? Kako daleč, meniš? Do onegale drevesa ob poti lahko gremo.«

»Pa pojdem do tja.«

»Prav. Mene pa ni volja, da bi šel. Prevroče je. Saj lahko od tod pazim nate. Pobegniti ti ne kaže. Že obleki bi te spoznali kot ubežnika. Obleka, ki jo imaš na sebi, je iz polkovega sukna. Prva umballska patrulja bi te privedla nazaj prej, kakor bi jo popihal od tod.«

Ta misel ni delala Kimu posebnih preglavic, pač pa spoznanje, da bi ga njegova obleka ovirala pri teku. Leno je stopal proti drevesu na vogalu gole ceste, držeče proti bazaru, in je ogledoval mimo hiteče domačine. Bili so večjidel kasarniški pazniki, po rodu iz najnižje kaste. Kim je poklical nekega pometača, ki se mu je ročno odzval s ploho nepotrebne zarobljenosti, misleč kajpada, da ga evropski deček ne bo

mogel razumeti. Tih, nagel odgovor pa ga je drugače poučil. Kim je položil v to vso svojo zaslužnjeno dušo, hvaležen usodi, da je navsezadnje le mogel nekoga opsovati v jeziku, ki ga je najbolje poznal. »Zdaj pa pojdi k najbližjemu pisarju v bazaru ter mu reci, naj pride sem. Rad bi pisal pismo.«

»Toda — kakšnega belca sin pa si, da potrebuješ bazarskega pisarja? Ali ni nobenega učitelja v vojašnici?«

»Je, pa tudi pekel jih je ves poln. Stôri, kakor ti ukazujem, ti — ti od!* Tvoja mati se je pod košem poročila! Ti hlapec Lal Bega« (Kim je poznal boga pometačev), »teci, kakor sem ti velel, ali pa se bova še kaj pomenila.«

Pometač se je naglo odpravil. »Pod drevesom pri vojašnici čaka neki beli deček, ki pa ni beli deček,« je zajeceljal prvemu bazarskemu pisunu, ki mu je prišel pred oči. »Potrebuje te.«

»Ali pa bo plačal?« je vprašal načičkani pisar ter lepo zložil svojo pisalno mizico, peresa in pečatni vosek.

»Ne vem. Ni podoben drugim fantom. Pojdi in poglej. Izplača se.«

Kim je od nestrpnosti poskakoval, ko mu je prišel drobni mladi Kayet pred oči. Ko je čutil, da ga bo dosegel njegov glas, ga je obsul s točo kletvic.

»Najprej hočem plačilo,« je rekel pisar. »Zaradi tvojih grdih besed bo znesek malo večji. A kdo pa si, da si oblečen tako, zmerjaš pa drugače?«

»Aha! To je torej v pismu, ki ga kaniš pisati. Kaj takega še nisem slišal. A meni se ne mudi. Saj mi tudi kak drug pisar lahko opravi to. Umballa je vsa polna pisarjev kakor Lahore.«

»Štiri ane,« je rekel pisar, sédel ter razgrnil svoj prt v senci neke zapuščene pristave pri vojašnici.

Kim je mehanično počenil poleg njega — počenil, kakor znajo samo domačini — kljub temu, da so mu bile hlače neznansko tesne.

* Psotka.

Pisar ga je postrani opazoval.

»To je znesek, ki ga zahtevajo od Sahibov,« je rekel Kim. »Določi mi pravo ceno.«

»Poldrugo ano. Pa ne, da jo bi popihal, ko ti napišem pismo, kdo ve?«

»Ne smem naprej od tega drevesa. A potem bi bilo treba še poštno znamke.«

»Od cene za znamke nimam provizije. Še enkrat, kakšen beli deček pa si?«

»To bo povedano v pismu, ki je namenjeno za Mahbuba Alija, konjskega mešetarja v kašmirskem seraju v Lahoreu. On mi je prijatelj.«

»Čudo vseh čud!« je zamrmral pisar in vtaknil paličko v črnilnik. »Ali naj pišem v hindustanščini?«

»Seveda. Mahbubu Aliju torej. Začni! S starim možem sem se pripeljal v vlaku do Umballe. V Umballi sem izročil pismo o rodovniku rjave kobile. Po vsem, kar je videl na vrtu, ni maral napisati ,belega žrebca'.«

»Malo bolj počasi. Kaj pa ima rjava kobilica opraviti s... Ali je to oni Mahbub Ali, veliki trgovec?«

»Kdo pa drugi? Bil sem pri njem v službi. Vzemi črnila. Dalje. Storil sem, kakor je bilo naročeno. Potem sva potovala peš proti Benaresu, tretji dan pa sva naletela na neki polk. Ali si napisal to?«

»Ej, šment ti,« je zamrmral pisar in napeto poslušal.

»Odpravil sem se v njegovo taborišče in bil ujet in po amuletu na mojem vratu, ki ga poznaš, se je izkazalo, da sem sin nekega moža pri polku, kakor se je glasilo preroštvo o Rdečem biku, ki je splošno krožilo po našem bazaru, kakor ti je znano. Kim je prenehal, da bi se ta puščica pošteno zapičila pisarju v srce, se odhrkal in nadaljeval nato: »Neki duhovnik me je oblekel in mi dal novo ime... Neki drugi duhovnik pa je bil bedak. Te obleke so zelo težke, a Sahib sem, in moje srce je tudi težko. V šolo me silijo in tepejo me. Ne maram za ta zrak in to vodo tukaj. Pridi torej in mi pomagaj, Mahbub Ali, ali pa mi pošlji denarja, ker še toliko nimam, da bi plačal pisarja, ki to piše.«

»Ki to piše.« Sam sem kriv, da sem se dal oslepariti. Zvit si kakor tisti Husain Bu, ki je ponarejal denar v Nucklaoju. A kakšna zgodba! Kakšna zgodba! Ali pa je tudi resnična?»

»Nič bi ne koristilo, lagati Mahbubu Aliju. Pametneje je pomagati njegovim prijateljem in jim posoditi poštno znamko. Kadar pride denar, bom plačal.«

Pisar je dvomeče zagodrnjal, vendar pa je le vzel znamko iz svoje pisalne mizice, zapečatil pismo, ga izročil Kimu in odšel. Mahbubovo ime je pomenilo moč v Umballi.

»To je pot, po kateri se prikupiš bogovom,« je zavpil Kim za njim.

»Plačaj mi dvojno, kadar pride denar,« mu je zaklical mož nazaj čez rame.

»Kaj pa si počel z onim črncem?« je vprašal bobnarski učenec, ko se je Kim vrnil na verando. »Pazil sem.«

»Samo govoril sem ž njim.«

»Ti znaš govoriti kakor črncem, kaj?«

»Ne! Ne, samo nekaj drobcev znam. Kaj pa naj počnemo zdaj?«

»Čez pol minute bo trobil rog h kosilu. Moj Bog! Če bi bil šel vsaj s polkom v fronto. To je strašno, nič drugega tukaj kakor sama šola in šola. Ali se tebi ne zdi tako?«

»O sa-aj!«

»Pobegnil bi, če bi vedel, kam, a v tej preklicani Indiji si, kakor pravijo, povsod ujetnik. Nikamor ne moreš uteči, da te ne bi takoj privedli nazaj. Do grla sem že sit tega.«

»Ali si že bil na Ban — Angleškem?«

»I, seve, saj sem šele z zadnjim vojaškim prevozom prišel z materjo sem. Bil sem na Angleškem, kajpada. Kakšen trapast beraški poba si ti. Ali si v koritu rastel, kaj?«

»Oh, saj. Povej mi kaj o Angleški. Moj oče je prišel odondod.«

Kim ni verjel seveda niti besedice, kar mu je pravil bobnarski učenec o liverpoolskem predmestju,

ki je bilo zanj Anglija — a tega ni maral reči. To mu je preganjalo dolgčas do kosila — tega kaj malo slastnega prigrizka, ki so ga dobivali dečki in peščica invalidov v kotu neke izbe v vojašnici. Če ne bi bil Kim pisal Mahbubu, bi mu bilo malone obupati. Bil je vaje brezbriznosti domačinov v družini, ta silna osamelost med belimi ljudmi pa ga je neznansko težila. Zadovoljen je bil, ko ga je popoldne neki vojak odvedel k patru Viktorju, ki je stanoval v drugem krilu vojašnice, onstran drugega zaprašene ga vežbališča. Duhovnik je pravkar bral neko s škrlatno-rdečo tinto pisano angleško pismo. Ozrl se je na Kima radovedneje kakor sicer.

»Kako ti je dozdej vseč tu, sinko? Nič posebnega, eh? Težko mora biti to — silno težko za divjo žival. Slušaj zdaj. Tu imam neko neverjetno pismo tvojega prijatelja.«

»Kje pa je? Ali se mu dobro godi? Oh! če mi le ve, kam pisati, potem je vse prav.«

»Tak ga imaš rad?«

»Kakopa da ga imam rad. Tudi on me je rad imel.«

»Videti je tako po tem tu. On ne zna angleško pisati, ali ne?«

»O, ne. Ne, kolikor je meni znano, a bržkone je dobil kakega pisarja, ki dobro piše angleško, in tako je pisal. Upam, da me razumete.«

»Potem je stvar jasna. Ali veš kaj o njegovih denarnih razmerah?« Kimov obraz je pričal, da ne ve.

»Kaj bi mogel vedeti?«

»Prav to vprašujem tudi jaz! Zdaj pa poslušaj, če boš mogel dobiti glavo in rep iz vsega tega. Prvi del bova preskočila... pisano je iz Jagadhir Rooda... Sedeč ob robu ceste v strogem premišljanju, in zapujoč, da bom oblagodarjen od naklonjenosti Vaše milosti k temu koraku, ki ga priporočam Vaši milosti v izvršitev zaradi vsemogočnega Boga. Vzgoja je največji blagoslov, če je najboljše vrste. Drugače pa brez haska na zemlji. (Resnično, tu je zadel stari tarčo naravnost v sredo!) Če blagovoli Vaša milost

dati mojemu dečku najboljšo vzgojo Ksaverija' (menim, da misli tu Sv. Ksaverija in Partibus) ,v skladu z našim razgovorom, dne 15. t. m. v Vašem šotoru,' (čisto posloven ton tukaj!) ,tedaj blagoslov vsemogočnega Boga Vaše milosti potomstvu do tretjega in četrtega kolena in' — (zdaj poslušaj!) — ,prosim zaupanja do Vaše milosti ponižnega služabnika za celotno plačevanje menice v znesku po tri sto rupij na leto za drago vzgajanje pri Sv. Ksaveriju v Lucknowu ter za dovoljenje kratkega roka, da pošljem imenovano menico v katerikoli kraj v Indiji, kakor ga bo Vaša milost sama naznačila. Ta služabnik Vaše milosti nima ob tej priliki niti prostora, kamor bi položil teme svoje glave, ampak se vozi z vlakom v Benares, ker ga preganja stara ženska, ki toliko govori, in ker ne mara stanovati v Saharunporeu v kakršnikoli domači obveznosti.' — Kaj za božjo voljo pa naj pomeni to?»

»Zahtevala je od njega, naj bi bil njen puro — njen hišni duhoven — v Saharunporeu, mislim jaz. On pa neče tega zaradi svoje Reke. Toliko je govorila.«

»Je tebi to jasno? Meni kar ne gre v glavo. ,Potemtakem potujem v Benares, kjer najdem naslov ter pošljem rupije za dečka, ki je zenica očesa, in zavoljo vsemogočnega Boga, dajte mu to vzgojo in Vaš prosilec bo v ponižni vdanosti vedno kar najbolj bogaboječe molil. Pisano po Sobraoju Sataiju, ki je padel na vseučilišču Alahabadu, za častitega Teshoo Lamo, duhovnika v Such-zenu, ki išče Reko. Nasloviti na: Oskrbništvo Tirthankerskega tempeljna, Benares. P. M. — Dovoljujem si pripomniti: dečko je zenica očesa in rupije pošljem v menici po tri sto na leto. Zaradi Boga vsemogočnega.' No, kaj je to — očitna blaznost ali poslovno pismo? Vprašujem tebe, ker jaz sem s svojo pametjo pri kraju.«

»Pravi, da mi bo dajal po tri sto rupij na leto, in tedaj mi jih bo res dajal.«

»Oh, tako si razlagaš ti to, kaj?»

»Seveda. Če pa pravi!«

Duhovnik je zažvižgal; nato pa je dejal Kimu kakor sebi enakemu:

»Jaz ne verjamem, a saj bomo videli. Danes bi bil moral oditi v vojaško sirotišnico v Sanawaru, kjer naj bi te vzdrževal polk, dokler ne bi dorastel za vojaško službo. Vzgojili bi te v angleški cerkvi. Bennett je ukrenil tako. Če bi pa, po drugi strani, prišel k Sv. Ksaveriju, bi dobil boljšo vzgojo in — in tudi vero. Ali vidiš, v kakšnih škripcih sem?«

Kim ni videl ničesar drugega kakor lamo, kako se vozi v vlaku in nima nikogar, ki bi beračil zanj.

»Počakal bom malo, kakor dela večina ljudi. Če tvoj prijatelj res pošlje denar iz Benaresa — moči temè, kje pa naj pocestni berač izmoleduje tri sto rupij! — pojdeš v Lucknow in sam ti bom plačal voznino, kajti subskripcijskega denarja se ne smem dotakniti, če hočem napraviti katolika iz tebe, kakor nameravam. Če pa ne pošlje denarja, boš moral v vojaško sirotišnico na stroške polka. Dal mu bom tri dni odloga, čeprav sploh ne verjamem temu. Pa še tedaj, če pozneje ne bi plačeval... a to presega moje področje... Na tem svetu moremo samo korakoma naprej, hvala Bogu. In Bennetta so poslali v fronto, mene pa pustili doma. Vsega ne morem zahtevati.«

»O, saj, saj,« je zavzdihnil Kim samogibno.

Duhovnik se je pripognil naprej. »Celo mesečno plačo bi dal, če bi mogel dognati, kaj se kuha v tej tvoji okrogli glavici.«

»Prav nič,« se je odrezal Kim in se popraskal. Premišljal je, ali mu bo Mahbub Ali poslal vsaj eno rupijo. Tedaj bi mogel plačati pisarja in pisati lami v Benares. Nemara ga je Mahbub Ali iskal, ko je prišel drugič na jug. Gotovo mu je bilo znano, da je nastala po izročitvi pisma onemu umballskemu častniku velika vojna, ki so o nji možje in dečki v vojašnici tako glasno razpravljali za mizami pri kosilu. Toda če Mahbub Ali vsega tega ne ve, bi bilo zelo nevarno, govoriti mu o tem. Mahbub Ali je strog do dečkov, ki preveč vedo, ali pa mislijo, da vedo.

»No, dokler ne dobim nadaljnjih novic« — je pre-

kinil glas patra Viktorja to sanjarjenje — »lahko tekaš okrog in se igraš z drugimi fanti. Marsičesa te bodo naučili — a po mojem mnenju ti to ne bo ugajalo.«

Dan se je trudoma bližal koncu. Ko je Kim želel iti spat, so mu pokazali, kako mora zložiti svojo obleko in odnesti svoje škornje ven; drugi fantje so brili norce iz njega. Ob jutranjem svitu so ga prebudili rogovi; učitelj ga je po zajtrku zgrabil, mu molil stran neumljivih črk pod nos, jim dajal nesmiselne nazive in ga povsem na lepem pretepel. Kim je premišljal, kako bi ga mogel zastrupiti z opijem, ki bi si ga izposodil od kakega pometaća v vojašnici, a ker so jedli vsi skup pri eni mizi vpričo vseh (to je bilo Kimu, ki je pri jedi najrajši vsem hrbet kazal, posebno zoprno), je sprevidel, da bi bilo tako početje nevarno. Nato je poskusil pobegniti proti vasi, kjer je oni duhovnik omamil lamo z opijem — proti vasi, kjer je živel stari vojščak. Bistre in budne straže pa so malo rdečo postavico ob vsakem poskusu odpodile nazaj. Hlače in jopič sta mu ohromila telo in dušo hkratu, zato je opustil ta načrt ter se po orijentalško zaupno vdal času in slučaju. Trije dnevi muke so mu pretekli v velikih, odmevajočih belih prostorih. Vsak popoldan je šel v spremstvu bobnarskega učenca na sprehod, in nekaj nesmiselnih psov — po vsej priliki dve tretjini ničvrednega besednega zaklada belih ljudi — je bilo vse, kar je slišal. Kim jih je vse že zdavnaj poznal in preziral. Deček se je maščeval na njegovo molčanje in brezbržnost z udarci, kar je bilo seveda čisto naravno. Prav nič mu ni bilo mar za prepovedane bazare. Vse domačine je nazival »črnce«; hlapci in pometaći so mu metali v obraz najgrše priimke, ki jih pa on, varan po njih spoštljivem vedenju, ni razumel. To je bila Kimu nekakšna uteha za udarce.

Zjutraj četrtega dne pa je doletela tega bobnarja kazen. Odpravila sta se skupaj proti umballskemu dirkališču. Spremljevalec pa se je vrnil sam in ves objokan s poročilom, da je mladi O'Hara, kateremu

ni nič žalega storil, poklical spotoma nekega rdečebrednega črnca na konju; ta črnc da se je vrgel nadenj s posebno nežnim konjskim bičem, dvignil nato mladega O'Hara na konja in v polnem diru odpeketal ž njim. Ta vest je prišla na uho patru Viktorju, ki se mu je pobesila njegova dolga zgornja ustnica. Bil je že dovolj razburjen zaradi pisma iz Tirthankerskega svetišča v Benaresu, ki sta mu bila priložena nakazilo nekega domačega bankirja, glaseče se na tri sto rupij, in pa grozanska molitev k »vsemogočnemu Bogu«. Lama bi bil še bolj nejevoljen, kakor je bil duhovnik, če bi bil vedel, kako je bazarski pisar prevedel njegov izraz »za dosego zasluženja«.

»Moči temè!« Pater je krilil tam okrog s tem nakazilom. »No, pa ti jo odkuri s prijateljem, ki ga sreča na cesti. Ne vem, kaj bi bilo večje olajšanje, dobiti ga nazaj ali pa iznebiti se ga. Fant presega mojo pamet. Kako za vraga — saj prav tega mislim! — more tak pocestni berač dobiti denarja za vzgojo belega fanta?«

Tri milje stran je Mahbub Ali na umballskem dirkališču potegnil svojega sivega kabulskega žrebca za uzdo in dejal Kimu, sedečemu pred njim na sedlu: »Toda, prijateljček vsega sveta, tu gre za mojo čast in za moj sloves. Vsi častniki Sahibi pri vseh polkih in vsa Umballa poznajo Mahbuba Alija. Ljudje so me videli, ko sem te dvignil na konja in pretepel onega fanta. Vidiijo naju zdaj že od daleč na tej ravnici. Kako naj te odvedem zdaj, ali pa odgovarjam, da si izginil, če te postavim na tla in izpustim, da mi pobegneš v žito na polju? Vrgli bi me v ječo. Potrpi. Enkrat Sahib, zmerom Sahib. Kadar postaneš mož — kdo ve — boš hvaležen Mahbubu Aliju.«

»Vzemi me s seboj preko teh straž, kamorkoli, kjer bom mogel zamenjati to rdečo obleko. Daj mi denarja, pa pojdem v Benares in ostanem pri svojem lami. Nečem biti Sahib — in spomni se: ponesel sem ti ono naročilo.«

Žrebec se je divje vzpel. Mahbub Ali ga je po neprevidnosti zbodel z ostrimi stremeni v boke.

(Jezdec ni bil izmed današnjih gizdalinskih konjskih trgovcev, ki nosijo angleške škornje in ostroge.) Kim je napravil iz onega izdajstva svoje zaključke.

»To je bila malenkost, saj je ležalo ob ravni cesti proti Benaresu. S Sahibom sva to že zdavnaj pozabila. Poslal sem že toliko pisem in poročil ljudem, ki povprašujejo po konjih, pa se ne morem dobro spominjati tega ali onega, Ali ni šlo za neko rjavo kobilo, ki si je Peter Sahib želel njenega rodovnika?«

Kim je mahoma pregledal past. Če bi rekel »rjava kobila«, bi Mahbub Ali po njegovi takojšnji pripravljenosti, pristati na zamenjavo izraza, takoj spoznal, da fant nekaj sumi. Zategadelj je odvrnil:

»Rjava kobila? Ne. Jaz ne pozabim tako hitro svojih naročil. Bel žrebec je bil.«

»Ej, tako je bilo. Bel arabski žrebec. A ti si mi pisal 'rjava kobila'?«

»Kdo pa naj bi takemu pisarju pravil resnico?« se je odrezal Kim, čuteč Mahbubovo roko na svojem srcu.

»Hej, Mahbub Ali, stari malopridnež, stoj!« je zakričal nekak glas in neki Anglež je na majhnem pološkem poniju pridirjal mimo njega. »Pol dežele sem že pretaknil, da bi te našel. Ta tvoj Kabuli zna res teči. Naprodaj, bržkone?«

»Pripravljeno imam mlado robo, ustvarjeno od nebes kakor nalašč za krasni in težavni polo. Ta nima para. Ta —«

»Igra polo in streže za mizo. Vem. Poznamo to. Kaj za hudiča imaš pa tule?«

»Dečka,« je odvrnil Mahbub resno. »Neki drug fant ga je tepel. Oče mu je bil svoj čas beli vojak v veliki vojni. Deček je bil od svojih otroških let v mestu Lahoreu. Igral se je z mojimi konji, ko je bil otrok. Zdaj ga pa hočejo menda napraviti za vojaka. Pred kratkim ga je ujel polk njegovega očeta, ko je bil pretekli teden na poti v vojno. A po mojem mnenju neče biti vojak. Vzel sem ga s seboj na ježo. Povej mi, kje je tvoja vojašnica, pa te odložim ondi.«

»Spusti me. Sam lahko najdem vojašnico.«

»In če pobegneš: kdo ne poreče da ni to moja krivda?«

»Tekel bo nazaj h kosilu. Kam pa bi tekel drugače?« je menil Anglež.

»V tej deželi se je rodil. Prijatelje ima. Hodi, kamor mu je drago. To je chabuk sawai (prebrisan paglavec). Treba se mu je samo preobleči, pa ti je na mah hindujski deček nižje kaste.«

»Kaj za vraga!« Anglež je kritično pogledal fanta, Mahbub pa se je okrenil proti vojašnici. Kim je škripal z zobmi. Mahbub se mu je očitno posmehoval, kakor vsak pravi nejeverni Afganec; nadaljeval je namreč:

»Poslali ga bodo v kako šolo, mu nataknili na noge težke škornje in ga zamotali v tole obleko. Potem bo pozabil vse, kar ve. Katera je torej tvoja vojašnica?«

Kim je pokazal s prstom — govoriti ni mogel — proti pristavi s stanovanjem patra Viktorja, ki se je vsa bela bleščala v bližini.

»Nemara bo dober vojak,« je rekel Mahbub premišljeno. »Vsaj dober sel bo. Poslal sem ga svoj čas iz Lahorea, da bi mi bil izvršil neko poročilo. Poročilo o rodovniku nekega belega žrebca.«

To je bila smrtna žalitev in še hujša krivica — in Sahib, ki mu je bil Kim tako zvito prinesel ono vojno povzročujoče pismo, je slišal vse. Kim je videl v duhu, kako se Mahbub Ali v plamenih peče za svoje izdajstvo, zase pa je imel pred očmi zgolj dolgo sivo vrsto vojašnic, šol in zopet vojašnic. Proseče je upiral oči v ostre zareze obraza, ki pa ni bilo na njem nobene iskrice umevanja; toda niti v tej skrajni sili mu ni prišlo na misel, da bi prosil belega moža milosti, ali da bi ovadil Afganca. In Mahbub je premišljeno upiral oči v Angleža, ki je prav tako premišljeno upiral svoje v drgetajočega in onemelega Kima.

»Moj konj je dobro izurjen,« je rekel mešetar. »Drugi bi brcali, Sahib.«

»Oh,« je vzkliknil naposled Anglež in podrgnil

kadeči se viher svojega ponija z glavo svojega biča. »Kdo pa hoče napraviti dečka za vojaka?«

»Pravi, da polk, ki ga je našel, zlasti pa pater Sahib tega polka.«

»Evo vama patra!« Kimu je zastal glas, ko se je pater Viktor gologlav prizibal z verande k njim.

»Moči temè, O'Hara! Koliko prijateljev vsake vrste pa imaš v Aziji?« je vzkliknil, ko je Kim zdrsnil s konja in nebogljen obstal pred njim.

»Dobro jutro, padre,« je zavpil polkovnik veselo. »Poznam vas že. Po vašem slovesu vas poznam že prav dobro. Večkrat sem že mislil priti sem preko ter vas obiskati. Jaz sem Creighton.«

»Od etnološkega znanstvenega društva?« je vprašal pater. Polkovnik je prikimal. »Na mojo vero, veseli me, da vas vidim; in dolžan sem vam hvalo, da ste mi privedli fanta nazaj.«

»Nič zahvale, pater. Sicer pa fant sploh ni pobegnil. Ali ne poznate starega Mahbuba Alija« — konjski mešetar je sedel brezbrizno na soncu. »Ko boste mesec dni na postaji, ga boste poznali. Vsa naša kljuseta nam prodaja. Tale fant pa je neka posebnost. Ali bi nam mogli kaj povedati o njem?«

Ali bi vam mogel kaj povedati?« je zastokal pater Viktor. »Saj ste vi edini, ki bi mi mogli pomagati v moji zadregi. Povedati vam kaj! Moči temè, saj sam kar pokam od nestrpnosti, da bi mogel vprašati koga, ki ve kaj o domačinih!«

Neki konjski hlapec je prišel izza vogala. Polkovnik Creighton je povzdignil glas in vzkliknil v urdujščini: »Vse prav, Mahbub Ali, a kaj pomaga, pripovedovati mi vse te storije o poniju. Tri sto petdeset rupij dam, pa niti enega pieja* več.«

»Sahib je nekam razgret in vroč od ježe,« je odvrnil konjski mešetar, škileč postrani nalik privilegiranemu šaljivcu. »Kmalu bo jasneje videl boke mojega konja. Počakal bom, da konča svoj razgovor s patrom. Počakal bom pod onimle drevesom.«

* Bakrenec.

»Vrag te vzemi!« Polkovnik se je zasmel. »To pride od ogledovanja Mahbubovega konja. On vam je prava stara pijavka, padre. Počakaj torej, če imaš toliko časa na pretèk, Mahbub. Zdaj sem vam na uslugo, padre. Kje je fant? Oh, z Mahbubom se je šel razgovarjat. Čudaški fant! Dovolite, da pošljem svoje kljuse v zavetje.«

Spustil se je na stol, ki mu je nudil jasen pogled na Kima in Mahbuba Alija, ki sta moževala pod drevesom. Pater je odšel v sobo po smotke.

Creighton je slišal, ko je rekel Kim ogorčeno: »Zaupaj brahmanu bolj od kače, kači bolj od vlačuge in vlačugi bolj od Afganca, Mahbub Ali.«

»Nič za to,« se je slovesno pozibala velika rdeča brada. »Otroci ne bi smeli videti preproge na statvah, dokler vzorec ni stkan. Verjemi mi, prijateljček vsega sveta, storil ti bom veliko uslugo. Ne bodo te napravili za vojaka.«

»Ti zvitorepi grešnik stari,« si je mislil Creighton. »Toda ne govoriš tako nápak. Fanta ne gre tako brez haska uničiti, če je res tako sposoben.«

»Dovolite mi pol minute,« je vzkliknil pater od znotraj, »poiskati hočem samo listine o tej zadevi.«

»Kako pa se boš zahvalil Mahbubu Aliju, kadar postaneš mož, če boš po meni deležen naklonjenosti tega drznega in modrega Sahiba in povzdignjen k slavi?«

»Nikar no; prosil sem te samo, da bi me pustil nazaj na cesto, kjer bi bil na varnem; ti pa si me spet prodal Angležem. Koliko krvnine pa ti bodo dali?«

»Zabaven mlad hudiček!« Polkovnik je odgriznil svojo smotko in se vljudno okrenil k patru Viktorju.

»Kakšni papirji pa so to, ki maha debeli pater ž njimi pred polkovnikom? Stopi malo za žrebca, kakor bi pogledal po vajetih!« je velel Mahbub Ali.

»Pismo mojega lame, ki ga je pisal iz Jagadhir Rooda; po tri sto rupij na leto hoče plačevati za moj pouk.«

»Oho! Kaj je stari Rdeči klobuk take sorte? V kateri šoli?«

»Bog ve. Mislim da v Nucklaoju.«

»Saj. Tam je velika šola za sinove Sahibov — in po poli Sahibov. Videl sem jo, ko sem tam konje prodajal. Tak je tudi lama ljubil prijateljčka vsega sveta?«

»Je, samo da ni lagal in me ni izročal v ujetništvo.«

»Ni čuda, da pater ne zna razvozlati niti. Kako se mu mudi pripovedovati polkovniku Sahibu.« Mahbub Ali se je nasmehnil. »Pri Alahu!« — bistro oko mu je za trenotek prebežalo preko verande — »tvoj lama je poslal, kakor se mi zdi, nekakšno menico. Imel sem že posla z menicami. Polkovnik Sahib je ogleduje.«

»Kaj mi pomaga vse to?« je rekel deček otožno. »Ti odideš proč, mene pa bodo poslali nazaj v one prazne dvorane, kjer ni nobenega dobrega prostora za spanje in kjer me fantje tepó.«

»Ne verjamem. Potrpi, otrok. Saj niso vsi Pathani verolomni — razen pri konjski kupčiji.«

Pet — deset — petnajst minut je minilo, pater Viktor je energično pripovedoval ali zadajal vprašanja, ki je polkovnik odgovarjal nanja.

»Zdaj sem vam povedal vse, kar vem o dečku, od začetka do konca; in to mi je pravo olajšanje. Ali ste že slišali kedaj kaj podobnega?«

»Na vsak način je stari mož res poslal denar. Menice Gobinda Sahaija so dobre od tod pa do Kine,« je dejal polkovnik. »Čim več ve kdo o domačinih, tem manj more reči, kaj bodo storili ali česa ne bodo storili.«

»To je tolažljivo slišati — od načelnika etnološkega odseka. Ta kolobocija rdečih bikov in zdravilnih rek (ubogi pogan, Bog mu pomagaj!) in menic in prostožidarskih izkazov. Ali ste nemara tudi vi prostožidar?«

»Pri Jupitru, sem, zdaj mi je prišlo na misel. To je še en razlog več,« je dejal polkovnik raztreseno.

»Veseli me, da sploh vidite kak smisel v tem. Kakor sem rekel, kolobocija presega moje obzorje. Pa njegovo prerokovanje našemu polkovniku, ko je

sedel na moji postelji z odprto srajco, da je kazal svojo belo kožo; in kako se je uresničilo to pre-roštvo! No, pri Sv. Ksaveriju ga bodo že ozdravili te neumnosti, he?»

»Poškropili ga z blagoslovljeno vodo,« se je zakrohotal polkovnik.

»Častna beseda, včasih se mi zdi, da bi moral tudi jaz storiti to. Upam pa, da ga bodo vzgojili za dobrega katolika. Skrbi me samo to, kaj bo, če stari berač —«

»Lama, lama, dragi moj gospod; in marsikateri od njih je gospod v svoji deželi.«

»— lama torej, drugo leto ne bo plačal. V prvem navalu se je izkazal za treznega poslovnega človeka, a utegne nekega dne umreti. In sprejemati denar od pogana, da bi otroka krščansko vzgajali —«

»Pa saj je jasno povedal, kaj hoče. Kakor hitro je zvedel, da je deček belec, je po vsej priliki temu primerno ukrenil. Vso mesečno plačo bi dal, če bi mogel dognati, kako je vse to pojasnil v Tirthanker-skem svetišču v Benaresu. Glejte, padre, ne domišljam si, da vem Bog ve koliko o domačinih, a če pravi, da bo plačeval, bo plačeval — mrtev ali živ. S tem hočem reči, da bodo njegovi dediči prevzeli ta dolg. Moj svet je, da pošljite fanta v Lucknow. Če misli vaš anglikanski kaplan, da ste mu prevzeli s tem stopnjo —«

»Smola za Bennetta! Poslali so ga namesto mene v fronto. Doughty me je spoznal iz zdravstvenih ozirov za nesposobnega. Izobčil bom Doughtyja, če se vrne živ! Bennett bi moral biti prav za prav zadovoljen s —«

»— s slavo in prepustiti vero vam. Čisto prav! A res mislim, da si ne bo gnal tega k srcu. Zvalite vso krivdo name. Jaz — hm — vam nujno priporočam, da pošljite dečka k Sv. Ksaveriju. Tja se lahko vozi brezplačno kot vojaška sirota, na ta način se mu prihrani voznina. Opremo mu lahko kupite z denarjem iz polkovne subskripcije. Loži bodo prihranjeni stroški za njegovo vzdrževanje in to jo bo spravilo v dobro voljo. To je čisto preprosto. Jaz moram pri-

hodnji teden dol v Lucknow. Spotoma bom obiskal fanta — ga izročil varstvu svojih služabnikov in tako dalje.«

»Dober človek ste.«

»Še malo ne. Nikar se ne motite. Lama nam je poslal denar za določeni smoter. Vrniti mu ga pač ne moremo. Storititi moramo, kakor pravi. No, to bi bilo urejeno, ne? Reciva, prihodnji torek mi ga privedite za nočni vlak proti jugu? Tega je samo še tri dni. V teh treh dneh ne more bogve kaj zlega napraviti.«

»S tem je moja duša rešena enega bremena, ampak — to tukaj?« — pomahal je z menico — »jaz ne poznam Gobinda Sahaija niti njegove banke, ki je prav tako lahko luknja v zidu.«

»Pač niste bili nikoli zadolžen poročnik. Vnovčim vam to menico, če hočete, in vam v redu pošljem potrdilo.«

»A še to povrhu k vsemu vašemu drugemu delu! Vprašanje je le —«

»Še malo truda me ne stane to. Kot etnologu, vidite, mi je zadeva nadvse zanimiva. Rad bi napravil o tem beležko v nekem svojem delu, ki ga sestavljam za vlado. Preobrazba polkovnega znaka, kakor je vaš rdeči bik, v nekak fetiš, ki ga išče deček, je na vso moč zanimiva.«

»Ne morem se vam zadosti zahvaliti.«

»Nekaj pa lahko storite zame. Mi etnologi smo ljubosumni glede svojih odkritij kakor srake. Sicer nimajo pomena za nikogar razen nas, pa saj veste, kakšni so zbiratelji knjig. No, ne omenjajte niti z besedico, bodisi neposredno ali posredno, azijske platí dečkovega značaja — njegovih pustolovščin, njegovih preroštev in tako dalje. Pozneje bom že spravil vse to iz fanta in — saj razumete?«

»Razumem. Nenavadno poročilo boste napravili iz tega. Niti besedice ne bom zinil nikomur, dokler ne bom videl zgodbe natisnjene.«

»Hvala vam. To gre etnologu naravnost v srce. No, zdaj pa moram k svojemu zajtrku. Sveta nebesa! Stari Mahbub še zmerom tukaj?« Povzdignil je glas

in konjski mešetar je stopil iz sence pod drevesom.
»No, kaj pa je še?«

»Kar se tiče onega mladega konja,« je izpregovoril Mahbub, »pravim, če je žrebe rojeno, da postane pološki poni, ki pazno sledi za žogo, ne da bi ga bilo treba učiti — če ima tako žrebe že po nagonu smisel za igro — tedaj, pravim, je velika krivica, zapregati žrebe pred težek voz, Sahib.«

»To pravim tudi jaz, Mahbub. Žrebe bo izvežbano samo za polo. (Ti ljudje ne mislijo na nič drugega pod milim nebom, kakor na konje, padre.) Jutri bom videl, Mahbub, ali imaš kaj dobrega naproday.«

Mešetar je salutiral po jahaško z zamahom roke. »Potrpi malo, prijateljček vsega sveta,« je zašepetal proti obupanemu Kimu. »Tvoja sreča je gotova. Kmalu pojdeš v Nucklao in — na, tole malenkost, da boš plačal pisarja. Po mojih mislih te bom še večkrat obiskal,« nato je oddirjal po cesti.

»Poslušaj,« je zaklical polkovnik v domačem narečju z verande. »Čez tri dni pojdeš z menoj v Lucknow, pa boš ob vsakem koraku videl in slišal kaj novega. Zatorej sedi te tri dni lepo mirno tukaj in mi nikar ne uteci. V Lucknow pojdeš v šolo.«

»Ali bom srečal tam svojega svetega moža?« je zatarnal Kim.

»Vsaj bliže je iz Lucknowa v Benares kakor pa iz Umballe. Nemara pojdeš v mojem varstvu tja. Mahbub Ali ve vse in bo jezen, če bi se sedaj vrnil na cesto. Zapomni si — mnogo so mi povedali, česar ne bom pozabil.«

»Počakal bom,« je odvrnil Kim, »a fantje me bodo topli.«

Nato so zatrobili rogovi h kosilu.

SEDMO POGLAVJE

Čemu krog nôsnih sonc ta roj zvezdâ,
in okrog njih neumnih lun nebroj?
Nihčè ne spazi te — kar smukni tja:
tam vzvišen se, tu nizek bije boj.
Ti, za prepir in hrup in strah spočet,
(ki greh Adámov v mrežah te drži):
poglej svoj horoskop: kateri drug planet
od Marsa razcefrano srečo skrpa ti!

Sir John Christie.

Popoldne je dejal rdečelični učitelj Kimu, da je »rešen kadra«, česar pa Kim ni razumel, dokler mu niso veleli, naj gre ven in se igra. Ubral jo je takoj proti bazaru in poiskal mladega pisarja, kateremu je bil dolžan poštno znamko.

»Zdaj bom plačal,« je izpregovoril Kim po kraljevsko, »in treba mi je pisati novo pismo.«

»Mahbub Ali je v Umballi,« je odvrnil pisar veselo. Po svojem poklicu je bil nekak informacijski birô.

»To pismo ni za Mahbuba, ampak za nekega duhovnika. Vzemi pero in piši hitro. ‚Teshoo Lami, svetemu možu iz Bhotiyala, ki išče Reko in je tačas v Tirthankerskem svetišču v Benaresu.‘ Vzemi več črnila! ‚Čez tri dni pojdem tja dol v Nucklao, v šolo v Nucklaoju. Šola se imenuje Ksaverij. Ne vem, kje je ta šola, a v Nucklaoju je na vsak način.‘«

»Meni je znan Lucknao,« ga je prekinil pisar. »Vem, kje je šola.«

»Pojasni mu, kje je, pa ti bom dal pol ane.«

Pero iz trstike je pridno prasketalo. »Ne bo je zgrešil.« Pisar je dvignil roko. »Kdo pa naju ogleduje sem s ceste?«

Kim se je naglo ozrl tja in zagledal polkovnika Creightona v teniški opravi.

»Oh, neki Sahib, ki se pozna z debelim duhovnikom v vojašnici. Miga mi.«

»Kaj pa delaš tukaj?« je vprašal polkovnik, ko je Kim pristopical k njemu.

»Ne — ne bom pobegnil od tod. Samo svojemu svetemu možu pošiljam pismo v Benares.«

»Na to nisem mislil. Ali si mu sporočil, da te odvedem v Lucknow?«

»Ne, nisem. Prečitajte pismo, če mi ne verjamete.«

»Zakaj si pa zamolčal moje ime v pismu svetemu možu?« Polkovnik se je čudno nasmehnil. Kim je z obema rokama zbral svoj pogum.

»Rekli so mi nekoč, da ni primerno navajati imen tujcev, ki so udeleženi pri tej ali oni zadevi, kajti z navedbo imen se lahko marsikak dober načrt izjalovi.«

»Dobro so te poučili,« je odvrnil polkovnik in Kim je zardel. »Pustil sem svojo tobačno dozo na patrovi verandi. Prinesi mi jo drevi na dom.«

»Kje pa je vaša hiša?« je vprašal Kim. Njegova bistroumnost mu je velela, da ga čaka ta ali ona preizkušnja, zato je bil oprezen.

»Vprašaj koga v velikem bazaru.« Polkovnik je odšel.

»Pozabil je svojo tobačno dozo,« je rekel Kim, ko se je vrnil. »Drevi mu jo moram prinesiti. Moje pismo je zdaj gotovo, zapiši samo še trikrat: ‚Pridite k meni! Pridite k meni! Pridite k meni!‘ Zdaj bom plačal znamko in odnesel pismo na pošto.« Vstal je, da bi šel, pa je samo še mimogrede vprašal: »Kdo pa je ta Sahib s čemernim obrazom, ki je izgubil svojo tobačno dozo?«

»Oh, to je samo Creighton Sahib — silno prismojen Sahib, polkovnik Sahib brez polka.«

»S čim pa se ukvarja?«

»Bog si ga vedi. Venomer kupuje konje, ki jih pa ne zna jahati, in izprašuje zagonetno za dela božja — za rastline in kamenje in ljudske navade. Pre-

kupčevalci ga imenujejo očeta bedakov, ker ga je glede konj tako lahko prevariti. Mahbub Ali pravi, da je neumnejši od vseh drugih Sahibov.«

»Oh!« je zinil Kim in odšel. S svojimi doživetji si je pridobil precejšnje poznanje človeškega značaja, pa je menil, da se bedakom ne dajejo poročila, ki imajo za posledico sklicanje osmih tisočev mož s topovi povrhu. Vrhovni poveljnik vse Indije ne govori z bedakom na tak način, kakor ga je slišal govoriti Kim. Pa tudi Mahbubov glas se ne bi bil vsakikrat tako menjal, kadar je imenoval polkovnikovo ime, če bi bil polkovnik bedak. Potemtakem — Kim je spričo te misli kar poskočil od veselja — mora tičati za tem neka skrivnost in Mahbub Ali najbrže vohuni za polkovnika prav tako, kakor je vohunil Kim za Mahbuba. In po vsej priliki zna polkovnik, prav tako kakor konjski mešetar, ceniti tiste ljudi, ki se ne kažejo preveč prebrisane.

Vesel je bil, ker ni izdal, da mu je znano, kje je polkovnikova hiša; in ko se je ob njegovem povratku v vojašnico izkazalo, da ni ondi nobene pozabljene doze, mu je obraz kar zažarel od veselja. To je bil človek po njegovem srcu — prikrita dvolična osebnost, ki igra neko tajno igro. No, če je ta bedak, potem je tudi Kim lahko bedak.

Prav nič ni izdal svojih misli, ko mu je pater Viktor tri dolge predpoldneve pripovedoval o čisto novem rodu bogov in polbogov — zlasti o neki boginji z imenom Marija, ki je bila, kakor se mu je zdelo, isto ko Bibi Miriam iz Mahbubovega bogoslovja. Nikakršnega sledu kake razburjenosti ni kazal, ko ga je vodil pater Viktor po tem pouku od trgovine do trgovine, kupujoč mu posamezne predmete za opravo, in se ni pritoževal, ko so ga zavidni bobnarski učenci brcali, ker bo pomaknjen v višjo šolo; z napetostjo v duši je pričakoval, kako se bodo razmere zaobrile. Dobri pater Viktor ga je povedel na postajo, ga spravil v prazni oddelek drugega razreda, zraven prvega razreda polkovnika Creightona, ter se z resnično ginjenostjo poslovil od njega.

»Človeka bodo napravili iz tebe, O'Hara, pri Sv. Ksaveriju — belega človeka in upam, dobrega človeka. Znano jim je, da prideš, in polkovnik bo pazil, da se ne boš izgubil ali pa spotoma kjer si bodi napačno izstopil. Seznanil sem te nekoliko z verskimi zadevami — tako vsaj upam; ne pozabi torej, da si katolik, če te bo kdo vprašal po tvoji veri. Še bolje je pa, če rečeš rimski katolik, čeprav ta beseda meni ni všeč.«

Kim si je prižgal slabo dišečo svaljčico — pobrigal se je bil, da jih je v bazaru kupil celo zalogo — pa je legel, da bi premišljal. Ta samotna vožnja je bila vse kaj drugega od nekdanjega potovanja z lamo v tretjem razredu. »Sahibi imajo res kaj malo zabave na potovanju,« si je mislil. »Hai mai! Kakor žoga se zaletavam iz kraja v kraj. To je moj kizmet. Nihče ne more uiti svojemu kizmetu. Toda jaz moram moliti k Bibi Miriam in jaz sem Sahib« — žalostno je uprl pogled v svoje škornje. »Ne; Kim sem. To je veliki svet, jaz pa sem samo Kim. Kdo je Kim?« Zamislil se je v samega sebe, kakor se ni bil še nikoli, da se mu je začelo kar blesti po glavi. Bil je zgolj neznatna oseba v vsem hrumečem vrtincu Indije, vozeča se proti jugu, kdo ve kakšni usodi naproti.

Nepričakovano ga je poklical polkovnik in se dolgo časa ž njim razgovarjal. Kolikor je Kim razumel, naj bi se pridno učil, da bi mogel potem priti v stalno zemljemersko službo v Indiji. Če bo posebno marljiv in napravil predpisano izkušnjo, bi mogel s sedemnajstimi leti zaslužiti po trideset rupij mesečno, polkovnik Creighton pa bo skrbel za to, da bo dobil primerno mesto.

Sprva se je Kim delal, kakor da razume komaj vsako tretjo njegovo besedo. Tedaj je polkovnik spoznal svojo zmoto in začel govoriti v tekoči, slikoviti urdujščini in Kim je bil zadovoljen. Človek, ki tako dobro pozna ta jezik, ki se tako mehko in tiho kreče in čigar oči se tako razlikujejo od topih, zalitih oči drugih Sahibov, pač ne more biti bedak.

»Da, in učiti se moraš črtati ceste, gorovja in reke

— in ohraniti te risbe v svojem notranjem očesu, dokler ne bo napočil pravi trenotek, da jih boš spravil na papir. Nemara bom mogel danes ali jutri, ko boš zemljemerec in bova skupaj delala, reči: 'Pojdi čez to hribovje in poglej, kaj leži na oni strani.' Pa bo nemara dejal kdo: 'Hudobno ljudstvo živi v tem hribovju, ubilo bo zemljemerca, ko bo videlo, da je podoben Sahibu.' Kaj tedaj?«

Kim je razmišljal. Ali bi bilo varno, odgovarjati polkovnikovi vabi?

»Rekel bi, kar je rekel oni drugi človek.«

»A če bi ti jaz odvrnil: 'Dam ti sto rupij, če izslediš, kaj je za tem gorovjem — za kako risbo reke ali pa za kako poročilce, kaj ljudje v onih vaseh govorijo?'«

»Kako naj vam povem to? Saj sem še deček. Počakajte, da postanem mož.« Potem pa, ko je opazil, da se je polkovnikovo čelo stemnilo, je dostavil: »Menim pa, da bi v nekaj dneh zaslužil sto rupij.«

»Na kak način?«

Kim je odločno odkimal z glavo. »Če bi povedal, kako bi jih zaslužil, bi mogel kdo drugi slišati ter me prehiteti. Prodajati zastonj znanje, ni dobro.«

»Povej zdaj.« Polkovnik je dvignil eno rupijo predenj. Kimu se je iztegnila roka proti njemu, pa mu zopet omahnila.

»Ne, Sahib, ne. Poznam sicer plačilo za odgovor, a ne vem, čemu je vprašanje stavljeno.«

»Pa vzemi to kot darilo,« je dejal Creighton in vrgel denar predenj. »Dobra sposobnost tiči v tebi. Ne daj, da bi ti pri Sv. Ksaveriju otopela. Mnogo fantov je tam, ki prezirajo temnopolteže.«

»Njihove matere so bile bazarske ženske,« je odvrnil Kim. Prav dobro mu je bilo znano, da ga ni večjega sovraštva, kakor je mržnja mešancev do njih temnopoltih bratov.

»Res; a ti si Sahib in Sahibov sin. Potemtakem se ne daj nikoli zavesti, da bi preziral temnopolte. Poznal sem fante, ki so se, komaj da so stopili v vladno službo, delali, kakor da ne poznajo ne jezika ne šeg temno-

poltih ljudi. Zaradi njihove nevednosti jim je bila plača znižana. Ni ga večjega greha od nevednosti. Zapomni si to.«

Še večkrat med štiriindvajseturno vožnjo proti jugu je polkovnik dal poklicati Kima in vselej mu je pričel razlagati to.

»Potemtakem bomo vsi vlekli za isto vrv,« si je naposled dejal Kim, »polkovnik, Mahbub Ali in jaz — kadar postanem zemljemerec. Po mojem mnenju me bo rabil tako, kakor me je rabil Mahbub Ali. To bi bilo dobro, če bi se mogel potem vrniti na odprto cesto. Ta obleka ne postane nič udobnejša, če jo imaš dolgo na sebi.«

Ko so privozili na natrpano postajo v Lucknowu, ni bilo tam nobenega sledu o lami. Kim je pogoltnil svoje razočaranje, polkovnik pa ga je spravil medtem z vsem njegovim ličnim imetjem v neki ticca-garri* ter ga odpravil samega proti Sv. Ksaveriju.

»Ne bom ti rekel zbogom, ker se bova spet videla,« je zavpil za njim. »Spet in še večkrat, če boš dobrega duha. A doslej še nisi preizkušen.«

»Niti tedaj ne, ko sem ti« — Kim se ga je dejansko osmelil tikati s tum, kakor sebi enakega — »prinesel ono noč rodovnik belega žrebca?«

»O pravem času pozabiti, pomeni veliko pridobiti, bratec,« je odvrnil polkovnik s pogledom, ki je prebadal Kimu njegova ramena še tedaj, ko se je že zmotovil na voz.

Trajalo je malone pet minut, da se je zbral. Potem je s priznavanjem ovohaval novo ozračje. »Bogato mesto,« je rekel sam pri sebi. »Bogatejše kakor Lahore. Kako krasni morajo biti tu bazari. Voznik, popelji me malo skozi bazare tule.«

»Ukazano mi je, naj te peljem v šolo.« Voznik ga je tikal, kar je v govoru z belcem robato. V najčističem in najbolj tekočem domačem narečju pa mu je Kim pojasnil to zmoto, splezal na sedež spredaj in se dal, ko je bil na ta način dosežen popoln sporazum, nekaj

* Voz.

ur voziti sem in tja, ocenjujoč, primerjajoč in veseleč se iz vsega srca. Ni vam ga mesta — razen Bombaya, kraljice mest — ki bi po svojem razkošnem slogu prekašalo Lucknow v lepoti, bodisi če ga gledaš z mostu nad reko ali pa z vrha Imambare, nudeče pogled preko dežnikom podobnih streh Chuttera Munzila in drevja, ki leži mesto v njem kakor v zelenem gnezdu. Kralji so ga okrasili s fantastičnimi stavbami, ga oskrbeli z dobrotelnimi ustanovami, natrpali z upokojenim uradništvom in napojili s krvjo. Lucknow je središče vsakršne brezdelnosti, spletkarstva in razkošja in deli z Delhijem sloves, da govori najčiščo urdujščino.

»Lepo mesto — čudovito mesto.« Vozniku je kot rojenemu Lucknowčanu, ta pohvala prijala in pripovedoval je Kimu najpresenetljivejše stvari, kjer bi kak angleški vodnik govoril zgolj o upor.

»Zdaj pa kreniva proti šoli,« je velel Kim naposled. Velika stara šola Sv. Ksaverija in Partibus, strnjena skupina nizkih belih poslopij, stoji sredi obsežnih nasadov nasproti reki Gumtiju, malce izven mesta.

»Kakšni ljudje so tu notri?« je vprašal Kim.

»Mladi Sahibi — sami vragovi. A če povem po pravici — in vozim jih mnogo na postajo in s postaje — še nobenega nisem videl, ki bi bil imel v sebi več daru za popolnejšega vraga kakor ti — mladi Sahib, ki te sedaj vozim.«

Kim se je med tem, — ker mu ni seveda nihče nikoli vtepal v glavo, da so takšne osebe kakor koli nedostojne, — pozabaval s to ali ono lahkoživo gospodičnico, zročo iz zgornjega okna neke zloglasne ulice, ter se v izmenjavanju laskavih poklonov seveda pošteno postavil. Ko se je baš pripravil, da bo dostojno zavrnil zadnjo voznikovo nesramnost, je zagledalo njegovo oko — pričelo se je že mračiti — neko postavo, sedečo ob belo prepleskanem stebru pri vhodu dolgega zidovja.

»Stoj!« je zavpil. »Počakaj tu. Ne grem še v šolo.«

»A kdo mi bo plačal to vozarjenje sem in tja?« je poterjal voznik. »Ali je fant ob pamet. Malo prej ona plesalka, zdaj pa ta duhovnik.«

Kim je na nos na glavo planil na cesto ter pričel božati prašne noge pod umazanim rumenim oblačilom.

»Ves dan in pol sem čakaj tukaj,« je pričel lamov enakomerni glas. »Ne, imel sem nekega učenca s seboj. Ta, ki mi je prijatelj v Tirthankerskem svetišču, mi je dal vodnika za to potovanje. Pripeljal sem se baš z vlakom iz Benaresa, ko so mi dali tvoje pismo. Da, dobro hrano imam. Ničesar ne pogrešam.«

»A zakaj niste ostali pri Kulujčanki, sveti mož? Kako ste prišli v Benares? Srce mi je bilo tako težko, odkar sva se bila ločila.«

»Tista ženska me je utrujala z neprestanim klepetanjem in zahtevami po čarovnih sredstvih za spočetje. Ločil sem se od njene družbe in dovolil ženski, naj si z darovi pridobi zasluženje. To je vsaj ženska odprtih rok, pa sem ji obljubil, da se vrnem v njeno hišo, če bo treba. Potem, ko sem videl, da sem sam na tem velikem in strašnem svetu, sem se domislil vlaka za v Benares, kjer sem poznal nekoga, ki stanuje v Tirthankerskem svetišču in je prav tako Iskatelj kakor jaz.«

»Oh! Vaša Reka,« je vzkliknil Kim. »Pozabil sem Reko.«

»Tako kmalu, chela moj? Jaz pa je nisem pozabil. A ko sem te zapustil, se mi je zdelo bolje iti k svetišču ter povprašati za svet, kajti glej, Indija je zelo prostrana, pa je mogoče, da je kak moder človek pred nama, nemara tudi dva ali trije, zapustil kako poročilo o tem, kje teče najina Reka. V Tirthankerskem svetišču se zdaj zadeva pretresa: ti pravijo tako, oni drugače. Prav vljudni so ti ljudje.«

»To je dobro. A kaj počenjate zdaj?«

»Pridobivam si zasluženje s tem, chela moj, da pomorem tebi k modrosti. Duhovnik one trume mož, ki služijo Rdečemu biku, mi je pisal, da se bo glede tebe vse tako zgodilo, kakor sem želel. Poslal sem denar, ki bo zadoščal za eno leto, nato pa sem prišel, kakor vidiš, da bi videl, ko boš stopil skozi vrata tega šolanja. Ves dan in pol sem čakal — ne da bi me bilo k temu sililo kako nagnjenje do tebe — to ni delež

Poti — ampak zato, ker so v Tirthankerskem svetišču rekli, da mi zdaj, ko je znesek za šolanje plačan, pristoji popaziti na izid tega ukrepa. Tam so mi docela razpršili vse dvome. Bil sem namreč malo v strahu, ali nisem nemara prišel sèm iz hrepenenja, da bi te videl — zaveden torej po rdeči megli svojega nagnjenja. To pa ni tako... Vrh tega me vznemirjajo nekakšne sanje.«

»Ali, sveti mož, gotovo niste pozabili velike ceste in vsega onega, kar se je pripetilo na nji. Nedvomno je bila vmes tudi iskrica nečesa, da bi me videli, ko ste prišli sem?«

»Konja sta se ohladila in čas za krmljenje je že minil,« je zavikal voznik.

»Hodi v džehanum in ostani tam s svojo zavrženo strino vred!« je škrtnil Kim čez ramo. »Čisto sam sem v tej deželi; ni mi znano, kam pojdem in kaj bo z menoj. Moje srce je bilo v pismu, ki sem vam ga poslal. Razen Mahbuba Alija, ta je pa Pathan, nimam nobenega prijatelja mimo vas, sveti mož. Ne hodite za vselej od mene.«

»Tudi sam sem razmišljal o tem,« je odvrnil lama z omahujočim glasom. »Jasno je, da si bom kdaj pa kdaj pridobil zaslužnje — če ne najdem prej svoje Reke — ko se bom ob tej ali oni priliki prepričal, da so stopile tvoje noge na pot modrosti. Ne vem, česa te bodo učili, a duhovnik mi je pisal, da se ne bo noben Sahibov sin v vsej Indiji izobrazil bolje od tebe. Potemtakem kdaj pa kdaj spet pridem. Lahko mogoče, da postaneš nekoč tak Sahib, kakor je oni, ki mi je dal tele naočnike« — lama si jih je skrbno obrisal — »v 'čudežni hiši' v Lahoreu. To je moj up, kajti ta je bil Vrelec modrosti — modrejši od marsikaterega opata... In spet bi se utegnilo zgoditi — da boš pozabil mene in najino srečanje.«

»Če jem vaš kruh,« je vzkliknil Kim strastno, »kako naj bi vas kedaj pozabil?«

»Ne — ne.« Lama je odrinil dečka od sebe. »Vrniti se moram v Benares. Ob tej ali oni priliki, zdaj ko poznam navade pisarjev v tej zemlji, ti bom poslal kako pismo, in kdaj pa kdaj pridem sam ter te obiščem.«

»A kam naj pošiljam svoja pisma?« je zaječal Kim in se ga prijel za rumeno haljo ter čisto pozabil, da je Sahib.

»V Tirthankersko svetišče v Benaresu. To je mesto, ki sem si ga izbral, dokler ne najdem svoje Reke. Nikar ne joči, kajti glej, vsako hrepenenje je samo slepilo in vez, ki znova priklene na Kolo. Odidi k vratom svojega šolanja. Da te vidim, ko boš odhajal... Ali me imaš rad? Pojdi tedaj, ali pa mi bo počilo srce... Saj pridem spet. Gotovo pridem spet.«

Lama je gledal, kako je ticca-garri odropotal v naročje zavoda, in odcapljal ob vsakem koraku jemaje ščepec njuhanca.

»Vrata šolanja« so se ropotaje zaprla.

Deček, rojen in vzgojen v Indiji, ima svoje posebne šege in navade, ki niso podobne običajem drugih dežel, in njegovi učitelji si prizadevajo najti pot do njegovega srca z metodami, ki bi bile angleškemu učitelju nerazumljive. Zategadelj bi čitatelja komajda zanimali Kimovi doživljaji, ko je bil gojenec pri Sv. Ksaveriju med dvema ali tremi sto zgodaj dozorelih mladeničev, katerih večina jih še nikoli ni videla morja. Prestal je na primer vse običajne kazni zaradi prestopa zavodovih meja, ko je bila v mestu kolera. To je bilo, še preden se je naučil pisati lepo angleščino, in bil potemtakem primoran, iskati si bazarskega pisarja. Večkrat je bil seveda ovaden zaradi kajenja in rabe tako mastnih in krepkih izrazov, kakršnih celo pri Sv. Ksaveriju niso bili vajeni. Učil se je umivati s pobožnjaško vestnostjo domačinov, ki imajo v svojih srcih Angleže prav za prav za umazance. Uganjal je vse navadne neumnosti s potrpežljivimi kuliji, ki so morali raztezati punkahe* v spalnicah, po katerih so se dečki v soparnih nočeh premetavali in si vse do zore pripovedovali povesti; in mirno se je meril s svojimi samozavestnimi tovariši.

* Zastore.

Ti so bili sinovi nižjih uradnikov, uslužbenih pri železnici, brzojavu in prekopih, častnikov, deloma upokojenih, deloma služečih kot vrhovni poveljniki v fevdni armadi tega ali onega radže, kapetanov indijske mornarice, upokojenih vladnih uradnikov, vrtnarjev prestolniških trgovcev in misijonarjev. Nekaj jih je bilo mlajših sinov iz starih evrazijskih rodbin, ki so se zakoreninile v Dhurumtollahu — kot rodbine Pereira, de Suoza in de Silva. Njihovi starši bi jih bili prav tako lahko odgajali na Angleškem, a jim je bila pri srcu šola, ki so sami preživeli v nji svojo mladost. In tako so pri Sv. Ksaveriju sledili žoltobledi rodovi drug drugega. Njihovi domači okraji so se razprostirali od Howraha, živo prepreženega z železnicami, do zapuščenih pokrajin, kakor sta Monghyr in Chunar, samotnih čajnih nasadov proti Shillongu, vasi v Oudhu ali v Dekkanu, kjer so jim bili očetje imoviti veleposestniki, misijonskih postaj, po sedem dni oddaljenih od bližnje železniške proge, morskih pristanišč, po tisoč milj južno ob kovinastem valovanju Indijskega oceana ali pa do še južnejših činkonaških plantaž. Že ob samem pripovedovanju njihovih pustolovščin, ki pa zanje niso bile nikakšne nenavadne prigode, na poti v šolo in iz šole, bi se zapadnemu dečku ježili lasje. Vajeni so bili hoditi sami po džunglah sto milj daleč, zmeraj s prijetno možnostjo, da jih ustavi kak tiger. V Angleškem prekopu pa bi se v mesecu avgustu prav tako malo kopali, kakor bi njihovi evropski bratje onstran morja mirno obležali, če bi kak leopard vohal okoli njihovega palankina.* Bili so dečki pri petnajstih letih, ki so prebili po poldrugi dan na kakem otočku sredi narasle reke in kakor po nekakšni pravici prevzeli vodstvo té ali one ondi taboreče prestrašene romarske družbe na njenem povratku iz kakega svetega kraja; bili so večji fantje, ki so si prisvojili, kadar so razdrli nalivi vozno pot k posestvom njihovih očetov, v imenu Sv. Frančiška Ksaverija kakega radžovega slona, ki jim je ravno prišel

* Potni voz.

naproti, in na kaki nevarni sipini malone izgubili ogromno žival. Bil je tam dečko, ki je pripovedoval, in nihče ni dvomil o tem, kako je pomagal svojemu očetu odbiti s puško v roki napad Akov z domače verande, v onih dneh ko so se ti lovci na glave še upali v bližino osamljenih nasadov.

In vsako teh zgodb so pripovedovali z enakomernim, nestrastnim glasom domačinov in, mešajoč jih s čudnimi, deloma nezavedno od domačih krušnih mater izposojenimi opazkami in s takimi besednimi obrati, da jim je bilo takoj videti, da jih kar sproti nerodno prevajajo iz svojega domačega narečja. Kim je opazoval, prisluškoval in pritrjeval. To ni bilo ono pusto, enolično blebetanje bobnarskih učencev. Tu se je govorilo o življenju, ki ga je poznal in ga na pol razumel. To ozračje mu je prijalo in stopnjema je kar vidno doraščal. Dali so mu belo hodnično obleko, kadar je postalo toplejše, in veselil se je prav tako novo odkritega telesnega udobja, kakor je bil vesel, da se mu je bistril duh ob nalogah, ki so mu bile stavljene. Njegovo hitro pojmovanje bi bilo navdajalo evropskega učitelja na Angleškem z veseljem, pri Sv. Ksaveriju so pa vse preveč poznali to prvo vihravo razvijanje duševnosti pod vplivom sonca in okolice, kakor so poznali tudi nenadno delno otopelost že pri dvaindvajsetih in triindvajsetih letih.

Vendarle pa Kim ni pozabil, da se je treba skromno vzdrževati. Kadar so v soparnih nočeh pripovedovali svoje povesti, ni nikoli spravljal na dan svojih spominov, kajti pri Sv. Ksaveriju so gledali zviška na fante, ki se preveč ukvarjajo z domačini. Nikoli ne smeš pozabiti, da si Sahib in da boš danes ali jutri, ko napraviš izpite, ukazoval domačinom. Kim si je vtisnil to v spomin, kajti postajalo mu je jasno, kam vodi dober izpit.

Potem so prišle počitnice od avgusta do oktobra — dolge počitnice zaradi vročine in deževja. Kimu so dejali, da pojde proti severu do neke postaje v gorovju onstran Umballe, kjer bo skrbel pater Viktor za njegovo preživljanje.

»Vojaška učilnica?« je rekel Kim, ki je mnogo izpraševal in še več mislil.

»Da, mislim,« je odvrnil učitelj. »Ne bo ti škodovalo, če se varuješ neumnih razposajenosti. Pelješ se lahko z mladim del Castrom do Delhija.«

Kim je premišljal to v luči vseh možnosti. Bil je marljiv, kakor mu je bil svetoval polkovnik. Počitnice so študentova last — toliko je razbral iz govorjenja svojih tovarišev — vojaška učilnica pa bo po Sv. Ksaveriju prava mučilnica. Vrh tega pa — to je bila neprecenljiva čarovnija — je znal zdaj pisati! V treh mesecih je odkril, kako se moreta dva pomenkovati brez tretjega za ceno pol ane in trohice znanja. Nobene besedice še ni prejel od lame, a še vedno je bila pred njim odprta cesta. Kim je zahrepenel po božanju mehkega blata, ki polzi med prsti na nogah, in usta so mu bila željna bravine, dušéne z maslom in kislim zeljem, riža, pomešanega z ostro dišečim kardamomom, žafranastega riža s čebulo in česnom in prepovedanih mastnih bazarskih sladčic. V vojaški učilnici mu bodo pa dajali sirove govedine s ploščatih pladnjev in kaditi bo smel samo skrivoma. A vendar, Sahib je in gojenec Sv. Ksaverija, in ta prašič Mahbub Ali... Ne, Mahbubove gostoljubnosti ni maral preizkusiti — pa vendar... V spalnici je razmišljal o tem sam pri sebi do konca in je prišel do zaključka, da je bil nepravichen do Mahbuba.

Učilnica je bila prazna, skoraj vsi učitelji so odšli; Kim je držal v roki brezplačni vozni listek polkovnika Creightona in kar pihal, da ni rajši zapravil polkovnikovega ali Mahbubovega denarja za kako urico veselja. A še vedno je imel v rokah dve rupiji in sedem an. Njegov novi kovčeg iz bivolje kože, zaznamovan s »K. O'H.« in njegova zmotana posteljnina sta ležala v prazni spalnici. »Sahibi so vedno privezani k prtljagi,« je rekel Kim in prikimal svoji. »Kar tukaj mi ostaneš.« Stopil je ven v topli dež, se pregrešno nasmehnil in poiskal neko hišo, ki si je bil njeno vnanjščino že pred precejšnjim časom vtisnil v spomin...

»Arré! Ali ne veš, kakšne ženske so v tem okraju? O sramota!«

»Ali sem včeraj prišel na svet?« Kim je po navadi domačinov počenil na blazine v zgornji izbi. »Malo barvila in tri vatlje blaga bo pripomoglo k zabavi. Ali je to veliko?«

»Kdo pa je ona? Šmentano si mlad kot Sahib za take hudičevske neumnosti.«

»Oh, ona? Hčerka je nekega učitelja pri polku, ki je nastanjen v tem okraju. Dvakrat me je pretepel, ker sem splezal v tej obleki čez zid. Zdaj pa bi rad poskusil kot vrtnarski vajenec. Stari moški so strašno ljubosumni.«

»To je res. Drži svoj obraz pri miru, jaz pa bom medtem nakapljaj nanj soka.«

»Ne prečrno, Naikan. Ne bi se ji zdel rad podoben kakemu hubshiju (črncu).«

»Oh, kaj vpraša ljubezen po tem. In koliko let ima?«

»Dvanajst let, mislim,« je brez sramu odvrnil Kim. »Namaži tudi po prsih. Utegne se namreč pripetiti, da oče strga obleko z mene in če bom pegast —« se je zasmel.

Dekle se je pridno lotilo dela in pomohilo košček zvite cunjice v posodico z rjavo barvo, ki drži delj kakor pa orehov sok.

»Zdaj pa mi preskrbi blaga za turban. Gorjé mi, ostrižen nisem! In nedvomno mi bo strgal turban z glave.«

»Nisem brivec, a ti bom pomagala. Rojen osvajalec src si! In vsa ta preobleka za en sam večer? Pomni, da se to blago ne dá prati.« Vsa se je tresla od smeha, da so ji cingljale zapestnice in nagleznjice. »A kdo mi bo plačal za to? Sama Huneefa ti ne bi mogla dati boljše robe.«

»Zaupaj bogovom, sestra,« je dejal Kim resno, ki se mu je pričel obraz kremžiti, ko se je barva sušila. »Razen tega pa, ali si že kedaj pomagala na tak način barvati kakega Sahiba?«

»Res, še nikoli ne. Ali šala ni denar.«

»Pa je veliko več vredna.«

»Otrok, ti si nedvomno najnesramnejši sin šaitanov,* kar sem jih kdaj spoznala, ko kradeš tako ubogemu dekletcu čas, potlej pa praviš kar: „Ali ni šala dovolj?“ Še daleč boš prišel na tem svetu.« Poklonila se mu je porogljivo kakor plesalka.

»Nič zato. Podvizaj se in me ostrizi po glavi.« Kim se je prestopal z noge na nogo, oči so mu plamtele od veselja ob misli na mastne dneve, ki ga čakajo. Dal je deklici štiri ane in stekel po stopnicah, do pičice podoben dečku iz nižje hindujske kaste. Koj nato je obiskal kuhinjsko stojnico, kjer si je v izredni meri in mastnem razkošju privoščil prigrizka.

Na peronu lucknowske postaje je opazil del Castra, vsega mozoljčastega od pripeke, stopajočega v voz drugega razreda. Kim si je izvolil tretji razred in je bil mahoma srce in duša vse družbe. Pojasnjeval je potnikom, da je pomočnik nekega glumača, ki ga je pustil zadaj, ker je obolel za mrzlico, in da bo našel zdaj svojega gospodarja v Umballi. Ko so se potniki menjali, je izpremenil svoje pripovedovanje, ali ga pa okrasil z vsem mogočim cvetjem bujne mladostne fantazije, ki se je še tolikanj bolj razbohotila, ker že tako dolgo ni mogel govoriti v svojem domačem narečju. Po vsej Indiji ga ni bilo ono noč tako veselega človeškega bitja, kakor je bil Kim. V Umballi je izstopil in se napotil na vzhodno stran, brodeč preko razmočenih poljan proti vasi, kjer je živel znani mu stari vojščak.

Skoraj istočasno je bil polkovnik Creighton v Simli iz Lucknowa brzojavno obveščen, da je mladi O'Hara izginil. Mahbub Ali je bil v mestu, kjer je prodajal konje, in polkovnik mu je zaupal to zadevo, ko je neko jutro jezdil okoli dirkališča Annandala.

»Oh, to ni nič,« je dejal konjski mešetar. »Ljudje so kakor konji. Ob določenem času jim je treba soli, in če je ni v jasliah, jo izližejo iz prsti. Potepel se je za nekaj časa nazaj na veliko cesto. Šola ga je dolgo-

* Satan.

časila. Vedel sem, da bo prišlo do tega. Drugič ga vzamem sam s seboj na veliko cesto. Ne vznemirjajte se, Creighton Sahib. To je prav tako, kakor če se poni iztrga pri poloku in oddirja, da se gre sam učiti igre.«

»Potemtakem ni mrtev, meniš?«

»Mrzlica bi ga mogla pogubiti. Drugače se pa ne bojim za fanta. Opica ne pade med drevjem na tla.«

Drugo jutro je gnal Mahbub na istem mestu svojega žrebca poleg polkovnika.

»Tako je, kakor sem si mislil,« je rekel. »Vsaj prišel je skozi Umballo, in ko je v bazaru zvedel, da sem tukaj, mi je pisal pismo.«

»Čitaj,« je rekel polkovnik z vzdihom olajšanja. Saj je bilo smešno, da se človek njegovega položaja zavzema za neznatnega domačega potepina. A polkovnik ni pozabil razgovora v vlaku in v zadnjih mesecih se je često zalotil pri mislih na tega čudnega, molčljivega, samozavestnega dečka. Fantov pobeg je pomenil seveda višek nesramnosti, a dokazoval je le njegov pogum in iznajdljivost.

Mahbub je mežikal z očmi, ko jo je zavil v sredo ograjenega majhnega prostora, kamor se ni mogel nihče neopaženo približati.

»Priatelj zvezd, ki je prijatelj vsega sveta —«

»Kaj pomeni to?«

»Ime, ki smo mu ga dali v mestu Lahoreu. Prijatelj vsega sveta jemlje slovo, da se odpravi po svojih potih. Določenega dne se bo vrnil. Pošlji po kovčeg in posteljino, in če je kaj narobe, poskrbi, da bo roka prijateljstva odvrnila šibo nezgode.« Še nekaj malega je tu, pa —«

»Nič za to, kar beri.«

»Neke stvari niso znane onim, ki jedo z vilicami. Bolje je jesti nekaj časa z obema rokama. Govori mehko z onimi, ki ne umejo tega, da bo povratek ugoden.« No, način tega izražanja je kajpada pisarjevo delo, a glej, kako pametno mu je dečko navedel vsebino, tako da nihče ničesar ne slutí, če mu ni znano to.«

»Ali je to roka prijateljstva, ki naj odvrne šibo nezgode?« se mu je zasmel polkovnik.

»Glejte, kako je dečko pameten. Zopet hoče nazaj na odprto cesto, kakor sem dejal. Ker še ne ve za vaše namene —«

»Nisem si popolnoma svest tega,« je zamomljal polkovnik.

»Zato bo prišel k meni, da bi napravil spravo med vama. Ali ni pameten? Pravi, da se vrne. Samo svoje znanje izpopolnjuje. Pomisli, Sahib! Tri mesece je bil v šoli, pa še nima gobca za ta ugriz. Jaz za svojo osebo sem vesel tega: poni se uči igre.«

»Že, a drugič ne sme iti sam.«

»Zakaj pa ne? Saj je hodil sam, še preden je prišel v varstvo polkovnika Sahiba. Ko bo vstopil v veliko igro, bo moral hoditi sam — sam in tvegajoč glavo. Če bo tedaj drugače pljuval ali kihal ali sédal kakor ljudstvo, ki naj ga opazuje, bi ga utegnili pobiti. Čemu ga torej ovirati? Pomisli, kar pravijo Perzijci: šakala, ki živi v pustinjah mazanderanskih, ujamejo samo mazanderanski psi.«

»Res. To je res, Mahbub Ali. In če mu ne bo to na škodo, si ne želim nič boljšega. Velika nesramnost pa je to vendarle od njega.«

»Niti tega mi ne pove, kam je namenjen,« je dejal Mahbub. »Fant ni bedak. Kadar se izpolni njegov čas, se vrne k meni. Hitreje dozoreva, kakor računajo Sahibi.«

To preročanstvo se je čez mesec dni do pičice uresničilo. Mahbub je prišel v Umballo po nov prevoz konj in Kim ga je srečal v mraku, ko je sam jahal na cesti Kalki; prosil ga je miloščine, za kar pa je prejel kletev, na katero je po angleško odvrnil. Mahbub je kar zazijal od presenečenja, k sreči ni bilo nikogar v bližini, ki bi mogel kaj slišati.

»Oho! Kje pa si bil?«

»Tu in tam — tam in tu.«

»Stopi z dežja sem pod drevo in pripoveduj.«

»Nekaj časa sem bil pri nekem starcu blizu Umballe, nato pa v hiši nekega svojega znanca v Umballi.

Z enim teh sem odrinil proti jugu do Delhija. To je čudovito mesto. Potem sem gonil voz z volovsko vprego za nekega telija* proti severu, pa sem zvedel za veliko slavnost v Puttiali in šel tja z nekim izdelovalcem umetnega ognja. Bila je velika slavnost.« (Kim se je podrgnil po želodcu.) »Videl sem radže in slone v zlati in srebrni opremi, in ves umetni ogenj so kar hkratu prižgali, pri čemer je enajst ljudi izgubilo življenje, med njimi tudi moj znanec z umetnim ognjem, mene je pa pahnilo skozi neki šotor, a se mi ni pripetilo nič hudega. Potem sem se vrnil nazaj na rêl** z nekim konjikom, sikhom, pri katerem sem si kot hlapec služil kruh, nato pa sèm.«

»Shabash!« je vzkliknil Mahbub Ali.

»In kaj pravi polkovnik Sahib? Ne bi bil rad tepen.«

»Roka prijateljstva je odvrnila šibo nezgode. A kadar pojdeš spet na veliko cesto, moraš iti z menoj. To pa je še prezgodaj.«

»Zadosti kasno zame. Naučil sem se nekoliko angleško brati in pisati v madrissahu. Prav kmalu bom čisto pravi Sahib.«

»Poslušajte ga no!« se je zasmel Mahbub, gledajoč to premočeno postavico, plešočo pred njim po blatu. »Salaam — Sabih,« in se je ironično priklonil. »No, si se že naveličal ceste, ali pa hočeš iti z menoj v Umballo in jo mahniti s konji nazaj?«

»S teboj pojdem, Mahbub Ali.«

* Trgovec z oljem.

** Velika cesta.

OSMO POGLAVJE

Zemlji dolžan sem zahvalo za rast,
življenju še bolj za snovi —
Alahu pojem pa hvalo in čast,
ker glavi dal dve je platí.
Prej bi opanke in srajco prodal,
prijatelje, smotke, poklic,
kakor pa, najsi za hip samó, dal
katero le-teh polovic.

»Pa vzemi v božjem imenu že modro barvo namestu rdeče,« je dejal Mahbub, namigujoč na prezirano hindujsko barvo Kimovega preprostega turbana.

Kim mu je odvrnil s starim pregovorm: »Menjal bom vero in posteljo, a plačati mi moraš za to.«

Trgovec se je tako smejal, da bi bil kmalu s konja padel. V neki predmestni prodajalni sta se preoblekla in Kim je stopil iz nje kot mohamedanec, vsaj na zunaj. Mahbub je najel sobo nasproti železniške postaje, poslal po kuhanih jedi najboljše vrste, poleg tega pa po sladčic, napolnjenih z mandeljni (imenujemo jih balushai) in po drobno rezanega lucknowskega tobaka.

»To je pa boljše, kakor sem jedel pri sikhu,« je dejal Kim, se namuznil in počenil, »in nedvomno tudi v mojem madrissahu nimajo tako dobrih stvari.«

»Rad bi slišal kaj več o tem madrissahu.« Mahbub si je tlačil v usta velike kose začinjene, v masti prazene bravine z zeljem in zlatorjavo čebulo. »Najprej pa mi natanko in po pravici povej, kako si pobegnil. Kajti, prijatelj vsega sveta,« — narahljal si je poka-joči pas — »po mojih mislim se ne dogaja pogosto, da bi kak Sahib in kak Sahibov sin pobegnil od tam.«

»Kako pa bi? Saj ne poznajo dežele. Meni pa to ni bilo nič,« je dejal Kim in pričel pripovedovati. Ko je

prišel do preoblačenja in razgovora z bazarskim dekletom, je Mahbubov obraz izgubil svoj resni izraz. Glasno se je zasmeljal in se udaril z roko po stegnu.

»Shabash! Shabash! Oh, dobro si storil, mali! Kaj poreče k temu tirkizijski zdravnik? No, počasi, povej, kaj se je zgodilo potem — korak za korakom, ne izpusti ničesar.«

Korak za korakom je nato Kim pripovedoval svojo pustolovščino, ki mu jo je večkrat prekinil kašelj, kadar mu je močno dišeči tobak udaril v pljuča.

»Saj sem rekel,« je zabrundal Mahbub sam pri sebi, »saj sem rekel, da se bo poni odtrgal in pojde igrat polo. Sad je že zrel — naučiti se je treba samo še distance in hoje po prelazih ter se privaditi merilu in kompasu. Poslušaj me. Odvrnil sem polkovnikovo šibo od tvoje kože in to ni majhna zasluga.«

»Res.« Kim je mirno zazehal. »To je vse res ko le kaj.«

»Toda nikar ne misli, da je to tekanje ven in noter Bog ve kako koristno.«

»To so bile moje počitnice, hadži. Tedne in tedne sem bil suženj. Zakaj ne bi pobegnil, če se je šla zaprla? In vidiš, ko sem živel pri svojih prijateljih ali pa se preživiljal z delom, kakor pri onem sikhu, sem tudi polkovniku Sahibu prihranil velike stroške.«

Mahbubu so trznile ustnice pod dobro negovanimi mohamedanskimi brki.

»Kaj pomeni nekaj rupij« — Pathan je malomarno iztegnil svojo dlan — »polkovniku Sahibu? Saj jih troši za svoje posebne namene, nikakor pa ne iz ljubezni do tebe.«

»To,« je zategnil Kim, »sem že zdavnaj vedel.«

»Kdo ti je pa povedal?«

»Polkovnik Sahib sam. Tega ni sicer izbrbljal z besedami, a razodel je zadosti jasno za človeka, ki nima same slame v glavi. Da, povedal mi je to na vlaku, ko sva se vozila v Lucknow.«

»No, prav. Povedal ti bom pa še več, prijatelj vsega sveta, čeprav ti dajem s svojimi besedami glavo v roke.«

»Saj si mi jo bil dal že tedaj,« je pripomnil Kim z velikim ugodjem, »ko si me v Umballi dvignil na svojega konja, ko me je bil oni bobnarski učenec.«

»Govori malo jasneje! Naj se laže ves svet, jaz in ti se ne smeva. Saj je tudi tvoje življenje prav tako v mojih rokah, če dvignem le tale prst tule.«

»In to mi je znano takisto,« je odvrnil Kim in si pritaknil žareč ogorek k tobaku. »Čvrsta vez je med nama. Prav za prav stojiš ti krepkeje od mene, kajti kdo bi povpraševal po fantu, če bi ga ubili, ali pa, recimo, vrgli v vodnjak ob cesti? Marsikdo tukaj in v Simli in onstran gorskih prelazov pa bi povprašal: ‚Kaj se je pripetilo Mahbubu Aliju?‘, če bi ga našli mrtvega med njegovimi konji. Nedvomno bi tudi polkovnik Sahib poizvedoval. Toda« — Kimu se je obraz zvijačno namuznil — »predolgo vendarle ne bi poizvedoval, sicer bi mogli ljudje vprašati: ‚Kaj pa ima ta polkovnik z onim konjskim mešetarjem?‘ Jaz pa, če bi ostal živ —«

»Saj bi gotovo umrl —«

»Že mogoče; a pravim, če bi ostal živ, bi vedel s a m o i n s a m o jaz, da je neko noč nemara neki navaden tat vdrl v pregrajo Mahbuba Alija ter ga ondi ubil, ko je popred ali pa pozneje temeljito preiskal vreče njegovih sedel in celo podplate njegovih opank. Ali bi bilo to nekaj, kar bi bilo vredno povedati polkovniku, ali pa bi nemara spet rekel — (nisem še pozabil, kako me je poslal po cigaretno dozo, ki je pa n i bil pozabil) —: ‚Kaj me pa briga Mahbub Ali?‘«

Oblak gostega dima se je dvignil vrh njunih glav. Nastal je dolg molk. Nato je izpregovoril Ali z občudovanjem: »In s takimi mislimi v glavi hodiš spat in zopet vstajaš med onimi malimi sahibskimi dečki v madrissahu in krotkodušno poslušáš nauke svojih učiteljev?«

»Ukazano je,« je odvrnil Kim mirno. »Kdo pa sem, da bi smel presojati ukaze?«

»Dovršeni in popolni sin Eblisov,«* je dejal Mahbub

* Angel temè.

Ali. »A kaj naj pomeni tista povest o tatu in preiskavanju?«

»To, kar sem videl,« je odvrnil Kim, »ono noč, ko sva jaz in lama ležala poleg tvojega prostora v kašmirskem seraju. Duri so bile nezaklenjene, kar po mojem mnenju pri tebi ni navada, Mahbub. Vstopil je kakor človek, ki je bil prepričan, da se ne boš kmalu vrnil. Moje oko se je stiskalo k luknji od grče v deski. Človek je nečesa iskal — ne kake konjske odeje ali kakega stremena, ne kake uzde ali kakega medenega lonca — iskal je nekaj majčkenega in zelo skrbno skritega. Čemu pa naj bi bil sicer drezal z železom med podplate tvojih opank?«

»Ha!« Mahbub Ali se je blago nasmehnil. — »In kakšno povest si si sestavil, ko si videl to, ti, vir vse resnice?«

»Nikakršne. Položil sem si roko na amulet, ki ga imam vedno na goli koži, in misleč na rodovnik belega žrebca, ki sem ga izgrizel iz kosa muslimanskega kruha, sem odšel proti Umballi, zavedajoč se, da mi je naložena težka naloga. Ono uro, če bi bil hotel, bi mi bila pripadla tvoja glava. Treba mi je bilo samo reči tistemu človeku: 'Tu je košček papirja glede nekega konja, ki ga pa ne znam brati.' In potem?« Kim je poškilil izpod obrvi v Mahbuba.

»Potem bi še dvakrat pil vodo — nemara še trikrat. Po mojem mnenju pa ne večkrat ko trikrat,« je pripomnil Mahbub preprosto.

»To je res. Mislil sem malo na to, najbolj pa sem mislil na to, da te imam rad, Mahbub. Zategadelj sem odšel v Umballo, kakor ti je znano, toda (in tega ne veš), ležal sem skrit v travi na vrtu, da bi videl, kaj bo polkovnik Creighton Sahib storil, ko bo prečital rodovnik belega žrebca.«

»In kaj je storil?« Kajti Kim je nenadoma prekinil razgovor.

»Daješ li ti poročila iz same ljubezni ali pa jih prodajaš?«

»Prodajam in — kupujem.« Mahbub je vzel izza pasa štirianski denar in ga dvignil predenj.

»Osem!« je dejal Kim mehanično po nagonu zakotnega iztočnega barantača.

Mahbub se je zasmel in vtaknil denar nazaj. »Prelahko je tržiti na tem trgu, prijatelj vsega sveta. Povej mi rajši iz ljubezni. Najino življenje leži v drug drugega rokah.«

»Prav dobro. Videl sem Jang-i-Lata Sahiba, ko je prišel k veliki pojedin. Videl sem ga v pisarni Creightona Sahiba. Videl sem oba, ko sta čitala rodovnik belega žrebca. Na lastna ušesa sem slišal ukaze glede pričetka velike vojne.«

»Ha!« Mahbub je prikimal z globoko vzplamtelimi očmi. »Igra se dobro igra. Ona vojna je zdaj končana in zlo je, kakor upamo, odrezano, preden se je razcvetelo — hvala meni — in tebi. Kaj si storil nadalje?«

»Iz té novice sem si napravil nekaj trnek, da sem si lovil z njim pri ljudeh hrane in časti, v vasi, katere duhovnik je mojega lamo omamil z opijem. Toda denarnica starega moža je bila pri meni in brahmanec ni ničesar našel. Zaradi tega je bil drugo jutro ves razkačen. Ho! Ho! In spet sem porabil to novico, ko sem padel v roke belemu polku z njegovim Bikom.«

»To je bila budalost,« je zabrundal Mahbub. »Z novicami ne gre razmetavati kakor s konjskimi figami, temveč je treba varčevati z njimi — kakor z bhangom.«*

»Tako mislim sedaj tudi jaz in vrh tega mi ni to nič koristilo. A to je bilo že pred davnim časom« — napravil je kretnjo, kakor da bi hotel s svojo drobno rjavo roko vse pomesti s sveta — »odtlej pa in zlasti ponoči sem za punkahi v madrissahu zelo veliko razmišljal.«

»Ali je dovoljeno vprašati, kam so privedle misli v nebesih rojenega?« je vprašal Mahbub z izbranim sarkazmom ter pogladil svojo škrlatno brado.

»Dovoljeno je,« je odvrnil Kim z istim tonom. »V Nucklaoju pravijo, da ne sme Sahib črnemu človeku nikoli priznati, če je kaj zagrešil.«

* Neka omamna pijača.

Mahbubova roka je segla pod obleko, kajti Pathana imenovati »črnega človeka« (kala admi) je smrtna žalitev. A premislil se je in se zasmeljal. »Govori, Sahib: tvoj črni človek posluša.«

»Pa saj,« je rekel Kim, »jaz nisem Sahib in priznavam, da sem storil napak, ko sem te, Mahbub Ali, preklinjal oni dan v Umballi, misleč, da me je Pathan izdal. Bil sem nepremišljen, kajti malo prej so me bili ujeli, pa sem hotel ubiti onega bobnarja iz nizke kaste. Danes pravim, hadži, da si storil prav, in vidim jasno pred seboj pot k dobri službi. Ostal bom v madrissahu, dokler ne dozorim.«

»Dobro povedal. Zlasti so tehtne razdalje in številke in raba kompasa, česar se je treba naučiti v tej igri. Tam gori v gorah te čaka nekdo, ki te bo poučil v tem.«

»Sprejel bom pouk s pogojem — da pripade moj čas brez nadaljnjega meni, kadar se madrissah zapre. Zahtevaj to zame od polkovnika.«

»A čemu ne bi vprašal polkovnika sam v jeziku Sahibov?«

»Polkovnik je služabnik vlade. Na eno samo besedo mora iti kamor bilo, misliti mora vedno na lastno napredovanje. (Glej, koliko sem se že naučil v Nucklaju!) Razen tega poznam polkovnika šele tri mesece. Nekega Mahbuba Alija pa poznam že šest let. Tako! V madrissah pojdem. Hočem se učiti v madrissahu. Sahib hočem postati v madrissahu. Toda, kadar se madrissah zapre, moram biti prost in iti med svoje ljudstvo. Drugače umrem!«

»In katero je tvoje ljudstvo, prijatelj vsega sveta?«

»Ta velika in krasna dežela,« je odvrnil Kim in zamahnil z roko naokoli v malem prostoru z ilnatimi stenami, kjer je oljenica v svoji vdolbini medlo sijala skozi oblak dima. »In potlej bi rad spet videl svojega lamo. In potlej potrebujem denarja.«

»Tega potrebuje vsakdo,« je dejal Mahbub togotno. »Dal ti bom osem an, kajti iz konjskih kopit ni mogoče spraviti veliko denarja, pa ti mora to za nekaj dni zadoščati. Z vsem drugim sem popolnoma zadovoljen

in ni treba več besed. Naglo se uči in v treh letih, ali pa nemara še prej, boš v pomoč — celó meni.«

»Mar sem bil doslej taka ovira?« je opomnil Kim z deškim hihitanjem.

»Nikar nič ne odgovarjaj,« je zamrmral Mahbub. »Moj novi konjski pomočnik si. Pojdi in lezi k mojim ljudem. Blizu severnega konca postaje ležé pri konjih.«

»S palico me bodo nagnali vse do južnega konca postaje, če pridem brez pooblastila.«

Mahbub je segel za pas, ovlažil svoj palec na kolaču kitajskega črnila ter pritisnil odtis na list mehkega indijskega papirja. Od Balkha do Bombaya poznajo ljudje ta ostri žig s staro diagonalno tekočo brazgotino nad njim.

»To je dovolj za legitimiranje pri mojem pazniku. Jaz pridem proti jutru.«

»Po kateri poti?« je vprašal Kim.

»Po poti iz mesta. Ena sama pot je. Potem se povrnemo k Creightonu Sahibu. Prihranil sem ti precej bunk.«

»Alah! Kaj pomenijo bunke, če ti pa glava rahlo stoji na ramenih?«

Kim je tiho zdrsnil v noč, šel na pol okoli hiše, držeč se tesno zidu, in prišel dobro miljo od postaje. Nato je pa naredil velik ovinek ter odcapljal polagoma nazaj: kajti treba mu je bilo časa za izmišljanje kake bajke za slučaj, da bi Mahbubovi ljudje kaj izpraševali.

Ti so taborili na nerabljenem prostoru ob železnici in kot pristni domačini seveda niso iztovorili Mahbubovih živali iz obeh živinskih voz, ki sta stala sredi drugih, od Bombayskega tramvajskega društva nakupljenih domačih konj. Paznik, zdelan mohamedanec sušične zunanjosti, je sirovo nahrulil Kima, ko pa je pogledal Mahbubov odtis prsta, se je pomiril.

»Hadži me je dobrotno sprejel v svojo službo,« je rekel Kim čemerno. »Če dvomiš, počakaj, da pride zjutraj sam. Medtem mi pa daj prostora pri ognju.«

Začelo se je tisto vsakdanje brezpomembno čevkanje, ki ga mora pričeti vsak domačin iz nizke kaste

ob vsaki priliki. Ko se je končalo, je legel Kim za peščico Mahbubovih hlapcev, skoraj med kolesje živinskega voza, na tla in se pokril z izposojeno volneno odejo. Taka postelja sredi razbite opeke in odpadkov tovara, med prenatrpanimi konji in neumitimi Balti, v vlažni noči, bi ugajala malokateremu belemu dečku, Kim pa je bil srečen. Menjavanje prizorov, delo in okolica, vse to je bil življenjski dih za njegove male nosnice in misel na lične bele postelje pri Sv. Ksaveriju, stoječe v lepi vrsti pod punkahi, ga ni navdajala z nič manjšim veseljem, kakor če bi se mu posrečilo ponoviti poštevanko v angleškem jeziku.

»Zelo star sem že,« si je mislil na pol dremaje. »Vsak mesec se postaram za eno leto. Zelo mlad sem bil in bedak od nog do glave, ko sem nesel Mahbubovo poročilo v Umballo. Še tedaj, ko sem bil pri onem belem polku, sem bil zelo mlad in majhen in malo pameten. Zdaj se pa vsak dan več naučim in čez tri leta me bo polkovnik vzel iz madrissaha in mi dovolil, da se bom z Mahbubom podil po veliki cesti za konjskimi rodovniki ali pa bom smel morda kar sam hoditi; ali pa najdem nemara lamo in pojdem ž njim. Da, to je najbolje. Spet romati kot chela s svojim lamom, ko se vrne v Benares.« Misli so mu prihajale počasneje in brez zveze. Pričel se je pogrezati v nekakšno čarobno sanjsko deželo, tedaj pa je ujelo njegovo uho tenak, oster šepet iznad enoličnega brbljanja okoli ognja. Prihajal je izza živinskega, z železjem obitega vagona.

»Tak ga ni tukaj?«

»Kje bi naj pa bil, če ne bi rogovilil po mestu? Kdo bi iskal podgane v žabji luži? Pojdi stran. To ni naš človek.«

»Prihodnjič ne sme več nazaj čez prelaze. Tako je ukazano.«

»Podkupi kakšno žensko, da mu bo kaj dala. To stane samo nekaj rupij in nobene priče ne bo.«

»Razen ženske. To je treba izvršiti zanesljivo. In pomisli na ceno za njegovo glavo.«

»Že, že, a policija ima dolge roke in daleč od meje smo. Če bi bilo zdaj to v Peshawuru!«

»Saj — v Peshawuru,« je porogljivo dejal drugi glas. »V Peshawuru, kjer je polno njegovih sorodnikov — polno zakotnih lukenj in žensk, ki se lahko skrije za njih krila! Da, Peshawur ali džehanum, ta dva sta za naju enako vredna.«

»Kakšen načrt pa imaš potemtaka?«

»Oh, bedak, ali ti ga nisem že stokrat povedal. Počakaj, da pride in leže spat, potem pa zanesljiv strel. Živinski vozovi leže med nama in zasledovalci. Treba nama je samo preskočiti tračnice in jo ubrati svojo pot. Ne bodo videli, od kod je prišel strel. Počakaj tu vsaj do zore. Kakšen fakir pa si, da se treseš, če malo popaziš?«

»Oho!« si je mislil Kim za trdno zatisnjenimi očmi. »Že spet Mahbub. Rodovnik belega žrebca res ni nič dobrega za krošnjarenje pri Sahibih. Ali je pa nemara Mahbub prodajal še druge novice? Kaj je storiti, Kim? Ne vem, kod tiči Mahbub, in če pride pred zoro sèm, ga ustrele. To bi ne bilo nič dobrega zate, Kim. Tudi za policijo ni dobra zadeva. Nobena korist bi ne bila niti za Mahbuba in« — skoraj na glas se je zahihital — »nobene lekcije v Nucklaoju se ne morem spomniti, ki bi mi pomagala. Alah! Tu je Kim in tam so oni. Najprej mora torej Kim vstati in oditi, ne da bi mogli oni kaj sumiti. Slabe sanje prebude človeka — tako —«

Sunil je odejo z obraza in se mahoma zravnal s strašnim, grgrajočim, brezsmiselnim tuljenjem Azijata, ki ga tlači mora.

»Urr-urr-urr-urr! Ya-la-la-la-la-la! Narain! Churel! Churel!«

Churel je posebno zloben duh ženske, ki je umrla na porodni postelji. Z nazaj obrnjenimi stopali stopa in preži na samotnih potih ter mrcvari in muči ljudi. Kimovo glasno bevskanje in lajanje je postajalo glasnejše in glasnejše, dokler ni nazadnje planil pokoncu in napol dremaje odštorkljal, ko ga je taborišče vsevprek preklinjalo zaradi motenja nočnega miru. — Kakih dvajset korakov od tam je zopet legel na tla, skrbno pazeč na to, da sta šepetalca še slišala njegovo

stokanje in kruljenje, ko se je polagoma zopet pomirjeval. Čez nekaj minut se je pa odkotalil proti cesti in se ukradel v gosto temo. Ubiral jo je hitro, dokler ni prišel do odvodnega kanala, in se prihulil podenj, da mu je bila brada v isti višini z obločnim robom. Tu je lahko neopaženo pregledaval ves nočni promet.

Dva ali trije vozovi so prišli mimo in oddrdrali proti predmestju; kašljajoč stražnik, nekaj hitečih pešcev, pa nekaj ponočnjakov, ki so peli, da bi odvrnili od sebe hudobne duhove. Nato se je začulo peketanje konjskih kopit.

»Oh! To pa zelo diši po Mahbubu,« si je mislil Kim, ko se je konj plašil glavice nad kanalom. »Hej! Mahbub Ali,« je zašepetal, »pazi se!«

Jezdec je potegnil konja nazaj, da se je skoraj sesedel na kolk, in ga je pognal proti robu kanala.

»Nikoli več,« je izpregovoril Mahbub glasno, »ne vzamem podkovanega konja za nočno ježo. Vsaka koščica in vsak žebelj v mestu se mu zabode v nogo.« Pripognil se je, da bi privzdignil konju prednjo nogo, in tako se je približala njegova glava na čevelj h Kimu. »Dol — ostani na tleh,« je zašepetal. »Noč je polna oči.«

»Dva možaka prežita nate za konjskimi vozovi. Nameravata te ustreliti, ko pojdeš spat, kajti za tvojo glavo je razpisana nagrada. Slišal sem to, ko sem dremal zraven konj.«

»Ali si ju videl? ... Stoj pri miru, gospod vseh hudičev!« To besno proti konju.

»Ne.«

»Ali je bil morda eden oblečen kot fakir?«

»Prvi je rekel drugemu: ‚Kakšen fakir pa si, da se tresesh, če malo popaziš.‘«

»Dobro, vrni se v taborišče in lezi na tla, nocoj še ne bom umrl.«

Mahbub je obrnil konja in izginil. Kim se je splazil ob jarku nazaj, da je dosegel prostor nasproti svojemu drugemu počivališču, smuknil potem kakor podlasica čez pot in se zopet zamotal v odeje.

»Zdaj Mahbub vsaj ve,« si je mislil zadovoljno.

»In res, govoril je kakor človek, ki je kaj takega pričakoval. Ne verjamem, da bosta ona dva imela kakšno korist od nocojšnje preže.«

Minila je ura in Kim je vkljub najboljši volji, da bi vso noč prebedel, vendarle globoko zaspal. Kdaj pa kdaj je priropotal nočni vlak po tračnicah komaj dvajset čevljev od njega, deček pa je imel v sebi vso orijentalско brezbriznost za hrup, pa mu ta ropot ni vpletel niti ene nitke sanj v njegovo spanje.

Mahbub je bil pa vse prej kakor zaspan. Silno se mu je zamerilo, da mu ljudje, ki ne pripadajo niti njegovemu rodu in tudi nimajo nič z njegovimi priložnostnimi ljubezenskimi zadevami, strežejo po življenju. Prvi in naravni namen mu je bil, da bi šel bolj daleč spodaj čez železniško progo, se potem priplazil nazaj, zgrabil svoja dobra prijatelja za hrbtom in ju kratkomalo pobil. Potem se je pa z žalostjo domislil, da bi mogla druga vladna veja, povsem izven zveze s polkovnikom Creightonom zahtevati pojasnil, ki bi jih bilo težko dajati; znano mu je bilo tudi, da dvignejo na južni strani meje glede vsakega najdenega mrliča vselej smešen hrup. Odkar je poslal Kima z onim poročilom v Umballo, še ni bil v takih skrbah, pa je že upal, da je vsakemu sumu enkrat za vselej konec.

Zdaj mu je prišla na um sijajna misel.

»Angleži govoré večno sólo resnico,« je dejal, »zato smatrajo nas, otroke te dežele, večno za same bedake. Pri Alahu, povedal bom resnico temu ali onemu Angležu. Kaj pa koristi državna policija, če pa pokradejo ubogemu Kabulu njegove konje iz samih državnih železniških vozov. Tu smo prav tako na slabem kakor v Peshawuru! Moral bi se pritožiti na postaji. Še bolje pri kakem mladem Sahibu pri železnici! Ti so zelo vestni v službi, in če ujamejo tatove, se jim to šteje v čast.«

Privезal je konja zunaj postaje in odšel na peron.

»Halo, Mahbub Ali!« je vzkliknil mlad pomočnik okrajnega prometnega pregledništva, ki je čakal, da bi se odpeljal po progi — visok, mišičast mladenič s

predivnimi lasmi in z umazano obleko iz belega platna. »Kaj pa delaš tukaj? Kljuseta naprodaj — eh?«

»Ne, nisem v skrbeh zastran svojih konj. Prišel sem iskat Lutufa Ullaha. Vož konj imam na postaji. Ali bi jih mogel kdo brez znanja železniške uprave iztovoriti?«

»Po mojih mislih ne, Mahbub. Lahko nas primete, če bi se zgodilo kaj takega.«

»Videl sem dva moška, ki sta se skoraj vso noč plazila med kolesjem železniškega voza. Ker fakirji ne kradejo konj, se nisem brigal dalje zanju. Hotel sem poiskati svojega družabnika Lutufa Ullaha.«

»Hudiča, res? Pa si nisi belil glave s tem? Možbeseda, dobro, da sem naletel nate. Kakšna sta pa bila na zunaj, a?«

»Bila sta samo fakirja. Ti ne bi storili drugega, kakor da bi kvečjemu vzeli nekaj žita iz vsakega voza. Mnogo jih je na progi. Država ne bi utrpela velike škode. Prišel sem, da bi poiskal svojega družabnika Lutufa Ullaha.«

»Bodi brez skrbi glede svojega družabnika. Kje so vajini konjski vozovi?«

»Nekoliko na to stran od onega najoddaljenejšega kraja, kjer prižigajo svetilke za vlake.«

»Pri signalni hišici. Da.«

»In na progi tik ceste na desni strani — če gledaš takole tja po progi. A kar se tiče Lutufa Ullaha — visok človek s potolčenim nosom in perzijskem prepeličarjem — saj!«

Mladenič je odhitel, da bi prebudil kakega posebno vestnega stražnika, kajti, kakor rečeno, železnica je imela mnogo neprilik zaradi tatvin v skladiščih. — Mahbub Ali se je zahihital v svojo pobarvano brado.

»Hodili bodo v svojih škornjih in delali hrup, pa se potem čudili, kako da ni nobenega fakirja tam. Pretkana fanta sta — Barton Sahib in Young Sahib.«

Leno je čakal nekaj minut, da bi videl, kako bodo hiteli po progi, pripravljeni za delo. Neka lahka lokomotiva je zdrsnila skozi postajo in toliko da je še ujel z očmi mladega Bartona, ki je vodil stroj.

»Krivico sem storil temu otroku. Saj le ni tak bedak,« je dejal Mahbub Ali. »Z lokomotivo loviti tatu, to je res nov sport!«

Ko je prišel Mahbub Ali ob jutranjem svitu v svoje taborišče, se ni nikomur zdelo vredno, da bi ga obvestil o nočnih novicah. Prav nikomur, razen nekemu majhnemu konjskemu pomočniku, ki je pravkar stopil v službo pri tem mogočniku in ki ga je Mahkub poklical v svoj šotor, da bi mu pomagal pri pospravljanju.

»Vse mi je znano,« je šepnil Kim, sklanjajoč se nad sedelne vreče. »Dva Sahiba sta se pripeljala na lokomotivi. Tekal sem v temi gor in dol po tej strani konjskih voz, ko se je lokomotiva počasi premikala sem in tja. Planila sta na dva moška, sedeča pod tem živinskim vozom — hadži, kaj naj napravim s tem kosom tobaka? Ali naj ga zavijem v papir in položim pod solno vrečo? Da — in sta ju pobila na tla. Eden od njiju pa je udaril Sahiba s fakirskim kozlovskim rogom« (Kim je menil sestavljeno rogovje črnih kozlov, ki je fakirjem edino priložnostno orožje) — »in tekla je kri. In drugi Sahib, ki je najprej svojega moža do nezvesti pretepel, je oplazil napadalca s kratko puško, ki je zdrknila prvemu iz rok. Kakor poblazneli so besneli drug proti drugemu.«

Mahbub se je smehljal z nebeško resignacijo. »Ne! To ni tolikanj ‚dewani‘ (blaznost, ali pa slučaj za civilno sodišče — ta izraz se dá primeniti na oba slučaja), kolikor ‚nizamut‘ (kriminalen slučaj). Puško praviš? Dobrih deset let ječe.«

»Potem sta oba tiho ležala, po mojem mnenju sta bila malone mrtva, ko so ju prenesli na lokomotivo. Glavi sta jima kar tako bingljali. In mnogo krvi je na progi. Pojdi in poglej.«

»Krví sem že dovolj videl. Ječa je varen kraj — in nedvomno bosta navedla napačni imeni, pa ju gotovo dolgo časa nihče ne najde. Nista bila baš moja prijatelja. Tvoja in moja usoda visita po vsem videzu na istem konopcu. Kakšna povest za zdravnika biserov! Zdaj pa hitro naprej s sedelnimi vrečami in kuhinjsko posodo. Iztovorili bomo konje, pa hajdi proti Simli.«

Z vso naglico — kakor jo pač razumejo orijentalci — z dolgotrajnim pojasnjevanjem, psovanjem in dolgoveznim pripovedovanjem, brezskrbno in mudeč se pri stoterih malenkostnih zadevah, so podrli neurejeno taborišče in pognali pol tucata okorelih in muhastih konj po cesti Kalki v sveže, od dežja vlažno jutro. Kima, katerega so vsi oni, ki so hoteli ostati s Pathanom v dobrem razmerju, smatrali za Mahbubovega miljenca, niso klicali k nobenemu delu. V kar najudobnejšem lahnem teku so nadaljevali svojo pot in se ustavljali vsakih par ur pri vsakem ostajališču ob cesti. Silo veliko Sahibov potuje po cesti Kalki in, kakor pravi Mahbub Ali, vsakemu mlademu Sahibu se zdi potrebno, izdajati se za poznavalca konj ter se delati, če je še tako čez ušesa zadolžen pri izposojevalcu denarja, kakor da bi hotel kupiti. Zategadelj so Sahibi, ki so se vozili po cesti s svojimi kmetскими vozovi, drug za drugim ustavljali svoje vozove ter odpirali svoja zgovorna usta. Ta ali oni je stopil z voza ter otipaval konjem noge, izpraševal vsakovrstne abotnosti, ali pa iz samega nepoznanja domačega narečja sirovo žalil neomajnega konjskega mešetarja.

»Ko sem imel prvič opravka s Sahibi in to je bilo tedaj, ko je bil polkovnik Soady Sahib upravitelj Forta Abazaija in je iz nagajivosti dal poplaviti komisarjevo skladišče,« je zaupno dejal Mahbub Kimu, ko mu je deček natlačil pipo pod drevesom, »še nisem vedel, kakšni bedaki so, pa sem se večkrat raztogotil. Tako kot nekoč —« in povedal je Kimu zgodbo o nekem izrazu, ki ga je rabil nekdo nedolžno v čisto napačnem pomenu, kar je spravilo Kima v neznansko veselje. »Zdaj pa vem,« — pri tem je polagoma pihal dim iz ust — »da je z njimi prav tako kakor z vsemi drugimi — v nekih ozirih so pametni, v drugih pa zelo neumni. Zelo neumno je, rabiti proti tujcu napačno besedo, kajti nemara ti je srce res prosto žalilnega namena, a kako naj tujec to ve? Ta si išče resnice prej z bodalom.«

»Res. Resnične besede,« je pritrdil Kim slovesno.

»Bedaki govorijo na primer o mački, kadar pride ženska na porodno posteljo. Slišal sem to.«

»Potemtakem moraš vedno, zlasti pa v takem položaju, kakršen je tvoj, imeti dvojen obraz. Med Sahibi ne pozabi nikoli, da si Sahib, med hindujskim ljudstvom pa imej zmerom pred očmi, da si —« umolknil je in se nasmehnil v zadregi.

»Kaj pa sem? Musliman, hindu, jain, ali buddhist? To je trd oreh.«

»Nevernik si na vsak način in zato boš pogubljen. Tako pravi moj Zakon — ali vsaj mislim, da tako pravi. Si pa tudi moj prijateljček vsega sveta in te imam rad. Tako mi pravi srce. Z verami je tako kakor s konjino. Pameten človek ve, konji so dobri — lahko je napraviti dobiček z njimi; in kar se mene tiče — čeprav sem dober Sunnit in sovražim ljudi iz Tiraha — sem vendar skoraj prepričan, da je z vsemi verami isto. Prestavi kattiwarsko kobilo iz njene peščene domovine na zapad v Bengalijo, pa bo ohromela — prav tako kakor balkhijski žrebec (in ni jih boljših konj, kakor so balkhijski, samo če ne bi bili tako težki v plečih) v velikih severnih pustinjah nikakor ni kos snega vajenim velblodom, ki sem jih videl. Potemtakem pravim v svojem srcu, da je z verami prav tako kakor s konji. Vse ima v svoji domovini svoje dobre strani.«

»Toda moj lama je govoril čisto drugače.«

»Oh, to je star sanjač iz Bhotiyala. Srce mi je malce užaljeno, prijatelj vsega sveta, da vidiš tolikanj pomembnega v človeku, ki je tako malo znan.«

»Že mogoče, hadži; toda vendarle vidim to vrednoto in srce me vleče k njemu.«

»A njegovo k tvojemu, tako sem slišal. Srca so kakor konji. Prihajajo in odhajajo, kakor jim vele-vajo uzde in ostroge. Pokliči Gula Shera Khana ondi preko, da naj trdneje prikoliči onega rjavega žrebca. Nečem imeti na vsakem počivališču konjskega boja; in tale temnorjavi tam mora biti malo bolj ločen od vranca... poslušaj me zdaj. Ali je za mir tvojega srca nujno, da vidiš lamo?«

»On je del moje obveznosti,« je odvrnil Kim. »Če ga ne bom več videl in mi ga vzamejo, zapustim madrissah v Nucklaoju in — kadar izginem, kdo me najde še?«

»To je res. Še noben žrebec ni bil privezan s tanjšim povodcem, kakor si ti.« Mahbub je prikimal z glavo.

»Ne boj se.« Kim je govoril, kakor da bo vsak hip izginil. »Moj lama je dejal, da pride v madrissah ter me obišče —«

»Berač z beraško skodelo vpričo onih mladih Sa —«

»Niso vsi!« Kim mu je segel v besedo in se zmrnil. »Marsikateri od njih ima modro pobarvane oči in nohte očrnele od krvi nižje kaste. Sinovi methiranijev — v svaščini z bhungi (pometači).«

Ni nam treba zasledovati dalje ostanka tega rodovnika, a Kim je razložil svoje stališče izčrpno in brez ogrevanja, žvečeč pri tem kos sladkorne trstike.

»Prijatelj vsega sveta,« je dejal Mahbub in dal dečku pipo, da bi mu jo očistil, »poznal sem mnogo mož, žena in otrok in ne malo Sahibov. Vse svoje življenje pa nisem naletel na takega škrate, kakor si ti.«

»In kako to? Ko ti pa vedno govorim resnico.«

»Nemara prav zato, kajti to je svet poln nevarnosti za poštene ljudi.« Mahbub se je skobacal na noge, si pripasal pas in odšel h konjem.

»Ali pa ti jo prodajam?«

V Kimovem glasu je bilo nekaj, da se je moral Mahbub ustaviti in obrniti. »Kakšno novo hudičevstvo?«

»Osem an, pa ti povem,« je rekel Kim in se namuznil. »Gre za tvoj mir.«

»Oh, šaitan!« Mahbub je odštel denar.

»Ali se spominjaš zadevice s tatovi v temi, tam doli v Umballi?«

»Ker so iskali mojega življenja, je nisem popolnoma pozabil. Čemu?«

»Ali se spominjaš kašmirskega seraja?«

»Navijem ti ušesa pri tej priči, Sahib.«

»Ni treba — Pathan. Samo, oni drugi fakir, ki so ga bili Sahibi do nezvesti pretepli, je bil isti, ki je preiskal tvojo pregrajo v Lahoreu. Videl sem ga v obraz, ko so mu pomagali na lokomotivo. Prav isti človek.«

»Zakaj pa mi nisi prej povedal tega?«

»Oh, saj pride v ječo in bo za nekaj let na varnem. Ni treba več pripovedovati, kakor je ob vsaki priliki potrebno. Razen tega pa tedaj nisem rabil denarja za sladčice.«

»Allah kerim!« je rekel Mahbub Ali. »Ne boš tudi moje glave prodal kdaj za nekaj sladčic, če se ti slučajno zahoče?«

Kim se bo do svoje smrti spominjal onega dolgotrajnega, počasnega potovanja od Umballe skozi Kalko in bližnje Pinjorske vrtove navzgor proti Simli. Nepričakovan vrtinec reke Guggera je odplavil enega konja (seveda največ vrednega) in Kim je skoraj uto-nil med plešočim oblim kamenjem. Dalje na poti je neki vladni slon nagnal konje v beg, in ker so bili ti preveč navdušeni za zeleno pašo, je trajalo poldrug dan, preden so jih spet spravili skupaj. Potem so srečali Sikandara Khana, prihajajočega z nekaterimi kljusami, ki jih ni bilo moči prodati — preostanki njegovega prevoza — in Mahbub, ki je imel glede konj več znanja v svojem mezincu kakor Sikandar Khan v vsem svojem območju, si je vtepel v glavo, da mora vsaj dve najslabši kupiti, kar je pomenilo osem ur premetene diplomatičnosti in neznansko mnogo tobaka. Toda vse to je bila sama radost — odprta cesta, vzpenjajoča in pogrezajoča in vijoča se okoli polagoma se dvigajočega predgorja; jutranja zarja, razlita nad oddaljenimi snežniki, gostovejni kaktusi, rastoči zaporedoma po skalnatih pobočjih, šum tisočerih vodâ v njihovih strugah, vreščanje opic, slovesni deodari, vzpenjajoči se s povešenim vejevjem drug iznad drugega, razgled na doline daleč pod njimi, neprestano trobljenje rogov tonga* in divji dir k vozovom prive-

* Voz na dveh kolesih.

zanih konj, kadar je zavila tonga okoli ovinka, odmori za molitev (Mahbub je bil zelo veren glede umivanja in glasnega opravljanja pobožnosti, kadar ni priganjal časa), večerno moževanje na počivališčih, kadar so velblodje in voli slovesno skupaj prežvekovali in so si preprosti gonjači pripovedovali novice z velike ceste — vse to je dvigalo Kimu srce, da je kar prepevalo v njem.

»Ko pa mineta petje in ples,« je dejal Mahbub Ali, »pride polkovnika Sahiba pesem na vrsto in ta ne bo tako sladka.«

»Lepa dežela — prekrasna dežela je ta Hindustan — in dežela petih veletokov je lepša od vseh,« je na pol zapel Kim. »Tja se odpravim spet, če Mahbub Ali ali pa polkovnik dvigneta roko ali nogo proti meni. Kadar izginem, kdo me tedaj najde še? Glej, hadži, je li onole mesto Simla? Alah, kakšno mesto!«

»Mojega očeta brat, in ta je bil že star takrat, ko je bil vodnjak Mackersona Sahiba v Peshawuru nov, je pomnil čase, ko sta bili šele samo dve hiši v njem.«

Odginal je konje na bazar izpod glavne ceste — v ta s kunci natrpani okraj, ki se dviga iz doline v kotu pet in štiridesetih stopinj proti Mestni hiši. Človek, ki pozna tam pota, bi mogel kljubovati vsej policiji indijske letne prestolnice, tako premeteno se drži veranda verande, prehod prehoda, zakotje zakotja. Tukaj stanujejo oni, ki skrbijo za potrebe tega veselega mesta — Ihampani, ki vlečejo zvečer rikše krasnih dam in mečejo do zore kocke, trgovci z zelenjadjo, oljem, prodajalci kuriozitet, kuriva, duhovniki, tatovi in domači državni uradniki. Tu pretresajo kurtizane stvari, ki veljajo za najgloblje skrivnosti indijskega sveta in tukaj se zbirajo vsi pod-podagentje polovice vseh domačih držav. Tukaj si je tudi Mahbub Ali najel sobo v hiši nekega muslimanskega živinskega trgovca, in ta je bila znatno bolje zaklenjena, kakor pa njegova pregraja v Lahoreu. Razen tega je bila to nekakšna čudežna celica: kajti ob večernem mraku je stopil vanjo mohamedanski konjski pomočnik, čez eno uro pa je izstopil namestu njega mlad evrazijski

deček — barvilo Lucknowskega dekleta se je izbornobneslo — v slabo se mu prilegajoči bazarski obleki.

»Govoril sem s Creightonom Sahibom,« je izpregovoril Mahbub Ali, in drugič je že roka prijateljstva odvrnila bič nezgode. »On pravi, da si celih šestdeset dni pognal na veliki cesti in da je potemtakem prepozno poslati te v kako gorsko šolo.«

»Saj sem rekel, da so počitnice moje. Nečem hoditi v dve šoli. To je del moje obveznosti.«

»Polkovnik še nič ne ve o pogodbi. Stanoval boš v hiši Lurgana Sahiba, dokler ne pride čas, da odideš zopet v Nucklao.«

»Rajši bi stanoval pri tebi, Mahbub.«

»Ne znaš ceniti tega počaščenja. Lurgan Sahib sam je povprašal po tebi. V hrib kreneš in potem dalje po cesti in tam moraš za nekaj časa pozabiti, da si kedaj mene, Mahbuba Alija, ki Creightonu Sahibu, katerega ne poznaš, prodaja konje, videl ali govoril z menoj. Imel na brigi ta ukaz.«

Kim je prikimal: »Prav,« je dejal »in kdo je ta Lurgan Sahib? Ne« — ujel je Mahbubov kot meč ostri pogled — »res, nikoli še nisem slišal njegovega imena. Ali je nemara« — tu je znižal glas — »kateri od nas?«

»Kako govoriš to ,od nas', Sahib?« Mahbub Ali je odvrnil z glasom, ki ga je rabil proti Evropejcem. »Jaz sem Pathan, ti si Sahib in Sahibov sin. Lurgan Sahib ima skladišče med evropskimi skladišči. Vsa Simla ga pozna. Povprašaj tam... in, prijatelj vsega sveta, to je človek, ki ga je treba slušati na najlažnejši tren očesa. Ljudje pravijo, da se ukvarja s čarovnijo, toda ne brigaj se za to. Pojdi v gorovje in povprašaj. Tu se pričenja Velika igra.«

DEVETO POGLAVJE

Krokarskega plemena glavar
modri Yelth je S'doaksa rodil.
Medved Itswoot, s čarovno močjo,
pa ga zdravilstva učil.
Naglo si dečko bistril je duha —
in bil je okreten in smel:
ko plesal je strašni Klu-Kwalli ples,
je medved kar blésti začel.

Pripovedka o Oregonu.

S prirčno radostjo se je zavihtel Kim na drugi okret kolesa. Za nekaj časa bo zopet Sahib. S to mislijo v srcu se je, ko je došel na široko cesto pod Mestno hišo v Simli, začel ozirati za človekom, ki bi mu mogel imponirati. Neki hindujski dečko, približno desetih let, je čepel pod svetilkinim stebrom.

»Kje je hiša Mr. Lurgana?« je vprašal Kim.

»Ne razumem angleško,« se je glasil odgovor in Kim je temu primerno spremenil jezik.

»Pokažem ti.«

Skupaj sta se odpravila skozi skrivnostni somrak, ki je bil poln mestnega hrupa spodaj ter diha hladnega vetra zgoraj v gorovju Jakku, ovenčanem z deodarskim drevjem, štrlečim visoko proti ozvezdju. Luči v hišah raztresene po vseh višinah, so bile kakor nekakšen drugi nebesni svod. Nekatere so bile stalne, druge so pa pripadale rikšam brezskrbnih, glasno se razgovarjajočih Angležev, vozečih se k večerji.

»Tule je,« je dejal Kimov vodnik in se ustavil pred verando v isti višini z glavno cesto. Nobene duri jima niso stale napoti, samo zavesa iz trstičnih paličk, ki se je lovila vanjo luč cestne svetilke.

»Prišel je,« je dejal vodnik z glasom, ki je bil

komaj jačji od vzdih, in je izginil. Kim je bil prepričan, da je bil deček že začetkoma nalašč nastavljen tam, da bi ga vodil, vendar je napravil drzen obraz in odgrnil zaveso. Mož s črno brado in zelenim ščitcem nad očmi je sedel pri mizi in pobiral s kratkimi belimi rokami drobne, svetle kroglice, drugo za drugo, s pladnja pred seboj, jih nizal na svetlo vrstico in polglasno popeval sam pri sebi. Kim je opazil, da je prostor za svetlobnim kolobarjem poln stvari, ki so dišale po vseh vonjavah vzhodnih svetišč. Dih mošusa, dišava sandalovine in presladki vonj jasminovega olja mu je silil v odprte nosnice.

»Tukaj sem,« je izpregovoril nazadnje Kim v svojem domačem narečju: omamljen od dišav je pozabil, da hoče biti Sahib.

»Devet in sedemdeset, osemdeset, ena in osemdeset,« je štel mož sam pri sebi in tako hitro nizal biser na biser, da je Kim komaj sledil njegove prste. Potisnil si je nazaj zeleni ščit in je cele pol minute nepremično upiral oči v Kima. Zenice oči so se širile in se zopet ôžile v konico igle, kakor svojevoljno. Pri vratih Taksali je bil neki fakir, ki je znal natančno tako delati in je služil denar, zlasti kadar je preklinjal neumne ženske. Kim je z zanimanjem strmел vanj. Njegov zloglasni prijatelj je znal razen tega tudi z ušesi migati, malone kakor kozel, in Kim je bil razočaran, da ga ta novi človek ne posnema tudi v tem.

»Nič se ne boj,« je dejal nepričakovano Mr. Lurgan.

»Čemu naj bi se pa bal?«

»Nocoj boš tukaj spal in ostal potem pri meni, dokler ne pride čas, da odideš nazaj v Nucklao. Tako je ukazano.«

»Tako je ukazano,« je ponovil Kim. »Toda kje bom spal?«

»Tukaj, v onile sobi.« Lurgan Sahib je zamahnil z roko proti temnemu ozadju.

»Pa bodi,« je dejal Kim umevajoče. »Sedaj?«

Lurgan je prikimal in si držal svetilko nad glavo. Ko ju je objela svetloba, je planila iz sten zbirka tibetanskih mask plešočih hudičev, ki so visele nad

draperijami, uvezenimi s hudiči, pripadajočimi tej strahotni prireditvi — maske z rogovi, maske spakujočih se obrazov in raznih neumnih strahov. V nekem kotu mu je grozil japonski vojščak v oklepu in perjanici s svojo helebardo; s celega roja khand* in kuttar** se je odbijal negotovi odsev. Toda bolj od vsega tega je zanimala Kima — maske plešočih hudičev je bil že videl v lahorskem muzeju — prikazen milookega hindujskega otroka, ki ga je bil zapustil pri vratih, pa je zdaj iznenada s prekrižanimi nogami in lahnim smehom na škrlatnih ustnicah sedel pod mizo z biseri.

»Po mojem mnenju me hoče Lurgan Sahib prestrašiti. Prepričan sem, da bi onile hudičevski malopridnež pod mizo rad videl, da bi se bal. Ta kraj,« je dodal glasno, »je res podoben ,čudežni hiši'. Kje je moja postelja?«

Lurgan Sahib je pokazal na domačo blazino v kotu pri ostudnih maskah, vzel v roke svetilko in pustil sobo v temi.

»Je bil to Lurgan Sahib?« je vprašal Kim, ko je počenil na tla. Nobenega odgovora. Slišal je samo dihanje hindujskega dečka in po tem šumu se je plazil po tleh, zavihtel pesti v temo in zavpil: »Odgovóri, hudič! Ali se tako vleče Sahib za nos?«

Zdelo se mu je, da je slišal iz teme odmev nekakšnega hihitanja. To ni mogel biti njegov nežni tovariš, kajti ta se je jokal. Potemtakem je Kim povzdignil glas ter zakričal: »Lurgan Sahib! Oh, Lurgan Sahib! Ali je ukazano, naj tvoj služabnik ne govori z menoj?«

»Ukazano je.« Glas je prihajal od zadaj in Kim se je od strahu zdrznil.

»Prav torej. A zapomni si,« je zarentačil in poiskal zopet svojo blazino, »jutri zjutraj boš tepen. Ne maram za hindujce.«

To ni bila vesela noč. Soba je bila polna glasov in

* Kopje.

** Bodalo.

godbe. Kim se je dvakrat prebudil, ko ga je nekdo klical po imenu. Ob drugem klicanju je vstal, da bi pogledal, kar se je pa končalo tako, da se je zadel z nosom ob neko omaro, ki je govorila sicer z nedvornim človeškim jezikom, nikakor pa ne s človeškim glasom. Zdelo se je, da se omara končuje v tenko trobento, in da je z žico spojena z neko manjšo omaro na tleh — toliko vsaj je dognal s tipanjem. In glas, ki je bil zelo trd in hreščeč, je prihajal iz troblje. Kim se je podrgnil po nosu in se togotil, misleč, kakor zmerom, po hindustansko.

»Za kakega bazarskega berača bi bilo nemara to kaj imenitnega — jaz pa sem Sahib in Sahibov sin in pa, kar velja dvakrat toliko, študent v Nucklaoju. Da,« (tu je zopet pričel po angleško,) »študent pri Sv. Ksaveriju. Hudič vzemi Lurganove oči! To je nekakšen stroj, kakor je na primer stroj za šivanje. Oh, to je veliko pobalinstvo od njega — mi iz Lucknowa se ne damo tako strašiti — ne!« Potem pa po hindujsko: »a kakšen dobiček ima od tega? Saj je le trgovec — v njegovem skladišču sem. Creighton Sahib pa je polkovnik — in Creighton Sahib je zaukazal, naj se vse to napravi. Kako bom premikastil jutri tega hindujca! Kaj je to?«

Omara s trobljo je usula z visokim, malomarnim glasom iz sebe plohe najizbranejših psovk, kakršnih celó Kim še ni bil slišal, da so se mu za hip naježili kratki lasje na tilniku. Ko pa se je ta nesramna stvar oddihavala, je Kima spet pomirilo mehko, drdranju šivalnega stroja podobno brnenje.

»Chup!« (tiho) je zakričal in spet je začul hihitanje, da je kar zavrelo v njem. »Chup — sicer ti razbijem glavo.«

Omara se ni zmenila zanj. Kim je začel zavijati trobljo in nekaj se je žvenketaje odtrgalo. Po vsem videzu je odlomil neki poklopec. Če je bil hudič tu notri, je bil sedaj pač čas zanj — poduhal je — tak duh imajo šivalni stroji v bazaru. Toda satana je hotel na vsak način izgnati. Slekel si je jopič ter ga stlačil v usta omare. Nekaj dolgega in okroglega se je vdalo

pritisku, nekaj je zabrnelo in glas je utihnil — kakor mora utihniti vsak glas, če potisnete trikrat zmotano suknjo na voščeni valj ter v ogrodje dragocenega fonografa. Kim je z vedrim duhom dovršil svoje spanje.

Zjutraj je opazil, da ga Lurgan Sahib gleda.

»Oah!« je izpregovoril Kim, čvrsto odločen, držati se sahibstva. »Neka omara je bila ponoči tukaj in me je zmerjala. Zato sem jo zamašil. Ali je bila to vaša omara?«

Mož mu je iztegnil roko nasproti.

»Podaj mi roko O'Hara,« je dejal. »Da, moja omara je bila. Take stvari imam pri hiši zato, ker jih imajo moji prijatelji radže radi. Tale tu je potrta, a sem jo poceni dobil. Da, moji prijatelji kralji imajo radi igrače — in jaz tudi včasih.«

Kim ga je motril iz kotov svojih oči. Mož je bil Sahib, v kolikor je imel na sebi sahibsko obleko; naglas njegove urdujščine in izgovarjava njegove angleščine je pa dokazovala, da ni nič drugega kot Sahib. Videti je bilo, da mu je bilo jasno, kaj se godi v dečkovem duhu, še preden je deček odprl usta, pa se ni dal trapiti z nikakršnim pojasnjevanjem kakor pater Viktor ali lucknowski učitelji. Kar je pa bilo najslajše od vsega — postopal je s Kimom kakor s kom sebi enakim na azijski strani.

»Žal mi je, da danes ne boš mogel pretepsti mojega dečka. Ta pravi, da te bo umoril ali z nožem ali pa s strupom. Ljubosumen je, zato sem ga posadil v kot, in ne bom govoril danes ž njim. Pravkar me je skušal umoriti. Pomagati mi moraš pri zajtrku. On je preveč ljubosumen, da bi mu mogel zaupati zdaj.«

Pristen, iz Anglije priseljen Sahib, bi dvignil zaradi teh besed velik vrišč. Lurgan Sahib je pa ugotovil to tako preprosto, kakor je imel Mahbub Ali navado poročati o svojih malenkostnih trgovskih zadevah na severu.

Zadnji del verande tega skladišča je bil zgrajen iznad prostega pobočja griča in tako si lahko kugal sosedom v dimnike, kakor je v Simli navada. Bolj od

pristnih perzijskih jedil, ki jih je Lurgan Sahib kuhal sam, pa je zanimala Kima vsebina skladišča. Lahorski muzej je bil večji, tukaj pa je bilo več čudes — bodala duhov in molitveni mlinčki s Tibeta, verižice za okrog vratu iz tirkiza in sirovega jantarja, zaponke iz zele-nega jada, paličice kadila, čudno zložene v vrčih, oskor-jenih s sirovim granatom; maske hudičev od sinoči in cela stena pavjemodre draperije, pozlačene Buddhove sohe in prenosni polóščeni oltarčki, ruski samovari s tirkizi na pokrovi; kitajska posoda za čaj, tenka kakor jajčje lupine, v ličnih osmerokotnih škatlah iz trstja; razpela iz rumene slonovine — z Japonskega in vseh krajev sveta, kakor je dejal Lurgan Sahib; gnusno zaudarjajoče, zaprašene bale preprog, stla-čene za razcefrane in preperete stenske zaslone v geo-metrični izdelavi; perzijski vrči z vodo za umivanje rok po jedi; nerodne bakrene posode za paljenje kadil, ne perzijske ne kitajske, vse ovite z reljefi fantastičnih hudičev; pegasti srebrni pasovi, vozlati kakor sirova koža; lasne igle iz jada, slonove kosti in plazme; orožje vsake sorte in vrste in tisočero drugih mičnih stvarc, ležečih v zabojih, na kupu, ali razme-tanih sem ter tja po sobi, tako da je bilo komaj še prostora za okroglo borno mizo, pri kateri je Lurgan Sahib delal.

»To ni nič,« je dejal gostitelj, sledeč za Kimovim pogledom. »Kupujem stvari, ker so ljubke in jih včasih tudi prodajam — če mi je kupec povšeči. Moje delo je na mizi — vsaj nekaj dela.«

Vse se je isknilo v jutranjem svitu — rdeči, modri, zeleni bliski, med katere je šinil tu pa tam gizdavi sinjebeli žarek diamanta. Kim je široko odpiral oči.

»Oh, čisto zdravi so, ti kamenčki. Nič jim ne škodi, če jih denemo na sonce. Razen tega so poceni. Z bol-nimi kamenčki je pa drugače.« Zopet je napolnil Kimu pladenj. »Razen mene ga ni človeka, ki bi znal zdraviti bolne bisere in napraviti tirkize spet modre. Opale, že, ne rečem — vsak bedak zna izlečiti opal — za bolne bisere pa sem samo jaz tukaj. Recimo, da bi jaz umrl! Potem ne bi bilo nikogar ... oh, ne! Z biseri

ne moreš nič početi. Zadoščalo bo, če boš zvedel kaj malega o tirkizih — danes ali jutri.«

Odpravil se je na konec verande, da bi napolnil iz cedilnika težak, luknjičast lončeni vrč.

»Hočeš piti?«

Kim je prikimal. Lurgan Sahib je, stoječ petnajst čevljev od njega, položil eno roko na vrč. V trenutku je stal vrč napolnjen do pol palca izpod robu tik Kimovega komolca — samo ozka guba na belem namiznem prtju je pričala, kje je smuknil mimo.

»Aah!« je zinil Kim na vso moč začudeno. »To je čarovnija.« Smehljalj Lurgana Sahiba je pričal, da mu je bil ta poklon pogodu.

»Vrzi ga nazaj.«

»Zdrobil se bo.«

»Pravim ti, vrzi ga nazaj.«

Kim ga je vrgel na slepo srečo. Prekmalu je padel na tla ter se razletel na petdeset kosov in voda je pričela kapljati skozi pod verande iz sirovih desek.

»Rekel sem, da se bo zdrobil.«

Nič za to. Poglej ga. Poglej največjo črepinjo.«

Ta je ležala s iskrečo se vodo v svoji vdolbini na tleh kakor zvezda. Kim je pozorno uprl oči tja; Lurgan Sahib mu je položil eno roko rahlo na tilnik, potegnil dvakrat ali trikrat po njem in zašepetal: »Glej! Oživel bo spet kos za kosom. Najprej se bo sprijel veliki kos z onima dvema na desni in levi — na desni in levi. Glej!«

Kim ni mogel obrniti glave, pa najsi bi mu bilo šlo za življenje. Lahki dotik ga je držal kakor v prmožu in kri mu je prijetno zaščemela po vsem telesu. Tam, kjer so prej ležale tri črepinje vrča, je bila zdaj samo ena velika, nad njo pa senčnati obris vse posode. Lahko je videl verando skozenj, ob vsakem utripu žile pa je postajal gostejši in temnejši. Pa saj se je vrč — kako počasi so prihajale te misli! — saj se je vrč razletel pred njegovimi očmi. Nov val ščemečega ognja ga je spreletel od tilnika navzdol, ko je Lurgan Sahib odstranil roko.

»Glej! Zopet dobiva obliko,« je rekel Lurgan Sahib.

Do tod je mislil Kim po hindujsko, toda zdajci ga je prevzel drget, in z naporom, s kakršnim se vrže plavač pred morskimi volkovi na pol iz vode, se mu je dvignil duh iz nekakšne teme, ki ga je pogoltnila, ter iskal zavetja v — angleški naštevanki!

Vrč se je bil razletel — daa, razletel — ne domača beseda, na to ni hotel misliti — ampak razletel — na petdeset kosov — in dvakrat tri je bilo šest, in trikrat tri je bilo devet, in štirikrat tri je bilo dvanajst. — Obupno se je oprijemal številke. Senčnati obris vrča je izginjal kakor meglica, če si otaremo oči. Tu so ležale črepinje, tu se je sušila razškopljena voda na soncu in skozi razpoke v verandinih tleh se je prikazal, ves progast, beli zid hiše spodaj — in trikrat dvanajst je bilo šest in trideset!

»Glej! Ali dobiva zopet obliko?« je vprašal Lurgan Sahib.

»Pa saj se je razletel — razletel,« je hlipal — Lurgan je zadnje pol minute tiho mrmral. Kim je zakrenil glavo v stran. »Glej! Dekho! Tukaj stoji, kakršen je bil.«

»Tukaj stoji, kakršen je bil,« je dejal Lurgan, ostro opazujoč Kima, medtem ko si je dečko drgnil tilnik. »A ti si prvi od mnogih, ki je videl kaj takega.« — Obrisal si je široko čelo.

»Ali je bila to spet čarovnija?« je vprašal Kim, sumeč. Ščemenje po žilah je prenehalo in čutil se je nenavadno budnega.

»Ne, to ni čarovnija. Hotel sem samo videti, ali ni — kak madež v tem dragulju. Včasih se povsem krasni dragulji zdrobe, tudi če jih vzame v roke človek, ki se razume na to. Zato mora biti človek oprezen, preden jih prične vstavljati. Povej mi, ali si videl obliko vrča?«

»Samo za trenotek. Pričel je rasti iz tal kakor cvet.«

»In kaj si storil? Kaj si mislil, hočem reči.«

»Oh! Vedel sem, da je razbit, in to je bilo menda vse, kar sem mislil, in res je bil razbit.«

»Hm! Ali je že kedaj uganjal kdo take čarovnije s teboj?«

»Če bi bilo tako,« je odvrnil Kim, »ali misliš, da bi jih gledal še enkrat? Pobegnil bi!«

»In zdaj se ne bojiš — kaj?«

»Zdaj ne.«

Lurgan Sahib ga je pogledal ostreje kakor kdaj prej. »Vprašal bom Mahbuba Alija — ne zdaj, ampak pozneje kedaj,« je zamrmral. »Zadovoljen sem s teboj — že, pa vendar spet ne. Prvi si, ki se je tako dobro izvil. Rad bi vedel, kaj je bilo, da... a prav imaš. Ne smeš praviti o tem — niti meni ne.«

Okrenil se je v mrak svoje delavnice in sédel za mizo, maneč si roke. Tiho, hripavo ječanje je prihajalo izza bal preprog. Bil je hindujski otrok, ki je poslušno gledal z obrazom v steno in so se mu tenka pleča trgala od žalosti.

»Oh! Ljubosumen je, tako ljubosumen. Rad bi vedel, ali mi bo še enkrat poskusil zastrupiti zajtrk, da ga bom moral nanovo kuhati.«

»Kubbi — kubbi nahin (nikoli — nikoli ne),« je bil jecljajoči odgovor.

»In ali bo umoril tegale drugega dečka?«

»Kubbi — kubbi nahin.«

»Kaj meniš zdaj, ali te bo?« se je obrnil Lurgan iznenada proti Kimu.

»Oh! Ne vem. Rajši ga pošljite stran. Zakaj pa vas je hotel zastrupiti?«

»Ker me ljubi. Pomisli, da bi ti ljubil koga, pa bi prišel nekdo, ki bi bil človeku, ki ga ljubiš, bolj všeč od tebe, kaj bi storil tedaj?«

Kim je premišljal. Lurgan je ponovil stavek počasi v domačem narečju.

»Jaz ne bi zastrupil človeka,« je dejal Kim premišljeno, »pretepel pa bi dečka, če bi imel rad mojega človeka. Najprej bi pa vprašal dečka, ali je to res.«

»Oh! On pa misli, da me mora vsakdo rad imeti.«

»Potem je po mojem mnenju bedak.«

»Ali slišiš?« je dejal Lurgan proti trzajočim plečam. »Sahibov sin meni, da si bedaček. Pridi sem, in

kadar ti bo v prihodnje srce žalostno, ne rabi tako odkrito belega arzenika. Gotovo je bil hudič Dasim gospod namiznega prta oni dan! Jaz bi tedaj lahko obolel, otrok, in tujec bi potem varoval dragulje. Pridi!«

Otrok, čigar oči so bile vse zatekle od jokanja, se je priplazil izza stebra in se strastno vrgel Lurganu Sahibu pred noge, s tako hudim kesanjem, da se je celó Kima dojmilo to.

»Pazil bom na omare z barvami — zvesto bom varoval dragulje! Oh, oče in mati moja, pošlji tega proč!« Pokazal je na Kima tako, da je z golo peto brcnil nazaj.

»Ne še — ne še. Čez nekaj časa odide. Toda zdaj je tukaj v šoli — v novem madrissahu in ti mu bodi učitelj. Igraj se ž njim igro z biseri. Jaz jih bom štel in zapisaval.«

Dečko si je takoj obrisal solze in odhitel v ozadje delavnice, odkoder se je vrnil z bakreno ploščo.

»Dajte mi jih!« je dejal Lurganu. »Dajte, da jih bom dobil iz vaših rok, drugače bi mogel misliti, da sem jih že popred videl.«

»Počasi — počasi,« je odvrnil mož in stresel iz nekega predala pod mizo pol perišča cingljajočih mičnih stvarc na krožnik.

»No,« je dejal hindujski otrok, mahaje s starim časopisom. »Zdaj si jih oglej, tujec, kolikor si jih hočeš. Preštej jih, in če je potrebno, jih pretiplji. Meni zadošča že pogled.« Ponosno se je obrnil.

»A kako se igra to?«

»Kadar jih vse prešteješ in otiplješ in boš prepričan, da jih moreš obdržati v glavi, jih pokrijem s temlem papirjem, in tedaj jih moraš naštet! Lurganu Sahibu po zaznambi. Svoje pa bom sam napisal.«

»Oh!« Iskrica tekmovalnosti se je nagonsko zbudila v njegovih prsih. Sklonil se je čez krožnik. Samo petnajst kamenčkov je ležalo na njem. »To je lahko,« je izpregovoril čez minuto. Otrok je razgrnil papir čez iskreče se kamenje in je načečkal nekaj v računsko knjigo, kakršne imajo domačini.

»Pod tem papirjem leži pet modrih kamenčkov — en velik, en manjši in trije majhni,« je odvrnil Kim naglo. »Štirje zeleni kamenčki so tu in eden ima luknjo; en rumen kamenček, ki lahko vidim skozenj, in eden kakor cevka pri pipi. Dva rdeča kamenčka sta tu in — in — imel sem jih petnajst, a dva sem pozabil. Ne! Daj mi časa. Eden je bil iz slonove kosti, majhen in rjavkast; in — in — daj mi časa...«

»Eden — dva —« Lurgan je naštel do deset. Kim je zmajal z glavo.

»Poslušaj moj račun!« je bruhtel otrok, tresoč se od smeha. »Najprej sta tu dva safirja z lisami — prvi težak dve ruttiji in drugi menda štiri. Safir štirih ruttij je na robu okrušen. Potem je tu turkestanski tirkiz, gladek s črnimi žilami, in dva z napisom — prvi z nekakšnim imenom boga v zlatem, a drugi je počen počez, ker je vzet iz nekega starega prstana, zato ne morem čitati. Tako imamo zdaj tu vseh pet modrih kamenčkov. Štirje smaragdi z napakami so tu; prvi je na dveh mestih navrtan, drugi pa je malce izdolben —«

»Njih teža?« je vprašal Lurgan Sahib ravnodušno.

»Tri — pet — pet — in štiri ruttije, mislim. Potem sta tukaj star zelenkast jantar in brušen topaz iz Evrope. Rubin iz Burme, težak dve ruttiji, brez napake, in balasrubin, z napako, težak dve ruttiji. Izrezljan kos slonove kosti iz Kine, predstavljajoč podgano, ki srka jajce; in končno je — oh, ha! — okrogel kristal, velik kakor fižol, vdelan v zlat list.«

Nazadnje je plosknil v roko.

»Tvoj učitelj je,« je dejal Lurgan Sahib s smehom.

»Hu! Poznal je imena kamenov,« je dejal Kim ves zardel. »Poskusi še enkrat! Z navadnimi stvarmi, ki jih pozna oba.«

Iznova sta napolnila krožnik z raznovrstno brkljarijo, ki sta jo nabrala v miznici in celo v kuhinji, in vsakikrat je v Kimovo začudenje zmagal deček.

»Zaveži mi oči, daj, da samo enkrat otipljem stvari s prsti, pa boš tudi t e d a j z odprtimi očmi ostal za mano,« je izzival Kima.

Kim je od jeze zacepetal z nogo, ko je deček respet dobil.

»Če bi bili ljudje ali — konji,« je vzkliknil, »bi napravil boljše. Ta igra s kleščami in noži in škarjami je premalenkostna.«

»Najprej se uči — potem uči,« je dejal Lurgan Sahib. »Ali je tvoj učitelj?«

»Gotovo. A kako se napravi to?«

»Tako, da se večkrat napravi, dokler se ne napravi dobro — zato se je vredno učiti tega.«

Hindujski deček, ki mu je zrastel greben, je pričel Kima kar po hrbtu gladiti.

»Ne obupuj,« je dejal. »Sam te bom naučil.«

»In jaz bom pazil, da te bo dobro poučil,« je dejal Lurgan Sahib, govoreč še vedno v domačem narečju, »kajti razen mojega dečka tu — bilo je neumno od njega, da je kupil toliko belega arzenika, ker bi mu ga bil dal sam, če bi bil prosil zanj — razen mojega dečka tu, nisem že dolgo časa naletel na nobenega, ki bi bolj zaslužil, da se nauči tega. In še celih deset dni imaš, da se boš vrnil v Lucknow, kjer človeka ničesar ne naučé — za dobro plačilo. Mislim, da bomo prijatelji.«

Bilo je deset preneumnih dni, a Kim se je vse preveč zabaval, da bi bil mislil na njih neumnost. Zjutraj sta se igrala igro z biseri, včasih s pravimi kamenčki, včasih s kopico mečev in bodal, kdaj pa kdaj pa s fotografijami domačinov. Popoldne sta čepela s hindujskim dečkom molče za kako balo preprog ali stenskim zaslonom na straži in opazovala številne in svojevrstne posetnike Mr. Lurgana. Prihajali so sem mali radže, katerih spremstvo je pokašljevalo po verandi, ki so prišli kupovat redkih posebnosti, kakor fonografe in mehanične igračke. Prihajale so gospe po verižice za okrog vratu in možje, ki so (tako se je zdelo Kimu, a njegova domišljija je bila nemara pokvarjena od njegovih zgodnjihkušenj), prihajali iskat gospe; domačini s prostih in odvisnih dvorov, katerih opravilo je bilo baje popraviljanje vratnih verižic — cele reke zlatega sijaja so se razlivalo po

mizi — ki pa jim je bil njih pravi namen očitno to, da bi dobili na pósodo denarja za jezne maharanijske ali mlade radže. Tu so bili babuji, s katerimi se je Lurgan Sahib razgovarjal resno in spoštljivo; konec vsakega razgovora pa je bil ta, da jim je izplačal denarja bodisi v srebru ali pa v bankovcih. Kdaj pa kdaj se je zbrala tu cela srenja teatraličnih domačinov v svojih dolgih suknjah, ki so v Lurganovo veliko zabavo razpravljali o metafizičnih vprašanjih v angleščini ali bengalsščini. Mož se je namreč vedno zanimal za verske zadeve. Zvečer sta morala Kim in hindujski deček, čigar ime se je vedno menjavalo po Lurganovi volji, podrobno poročati o vsem, kar sta videla in slišala, ter povedati svoje mnenje o značaju vsakega posetnika, sodeč ga po obrazu, govorjenju in vedenju, kakor tudi izraziti svojo sodbo o domnevnem pravem namenu njegovega obiska. Po večerji se je posvečala domišljija Lurgana Sahiba rada neki igri, ki bi jo mogli imenovati »preoblačenje« in ki jo je igral s silno živim zanimanjem. Znal je čudovito preslikavati obraze: ko se ga je dotaknil s čopičem malo tu, malo tam, ga vam je spremenil do neprepoznanja. Njegova trgovina je bila polna vsakovrstnih oblačil in turbanov in Kim se je oblekel bodisi v mladega muslimana iz dobre rodbine, ali v prodajalca olja ali pa — in to je bil najveselejši večer — v sina kakega posestnika v Oudhu v popolni paradni obleki. Lurgan Sahib je imel jastrebje oči in je odkril vsako najmanjšo napako v preoblačenju. Zleknjen na obrabljenem divanu iz tikovine je ure in ure razlagal, kako ta ali ona kasta govori, hodi, kašlja, kiha in pljuje in pa, ker »kako« na tem svetu malo pomeni, predvsem »zakaj« dela tako. Hindujski deček je bil pri tej igri dokaj neroden. Njegov borni duh, oster kakor ledena sveča, kadar je šlo za štetje draguljev, se ni mogel vmišljati v bistvo sočloveka. V Kimu pa se je prebudil demon in je rajal, kadar je deval nase obleko za obleko in je ž njo vred spreminjal tudi govor in kretnje.

Prevzet od navdušenja je neki večer svojevoljno pokazal Lurganu Sahibu, kako učenci neke kaste

fakirjev, njegovih starih znancev iz Lahorea, prosijo ob cesti miloščine, in kakšne izraze rabijo vpričo Angležev ali vpričo kmetov iz Punjaba, hitečih na sejem, ali vpričo žensk brez tenčice. Lurgan Sahib se je smejal brez konca in kraja in je prosil Kima, naj ostane pol ure na mestu, kakor je bil — s prekrižanimi nogami, zamazan od pepela, in divje gledajoč v ozadje dvorane. Ko je minil ta čas, je vstopil zajeten, tolst babu, ki so se mu noge v nogavicah kar tresle od debelosti, in Kim ga je pri tej priči obsul s ploho pocestnega trobezljanja. Lurgan Sahib pa se je — to mu je Kim zameril — bolj zanimal za babuja kakor pa za igro.

»Jaz mislim,« je začel babu nerodno, prižigajoč si svaljčico, »mislim, da je to izredna posrečena predstava. Postavim, če mi ne bi bili popred povedali, bi si moral misliti, da — da — da mi hočete podstaviti nogo. V kolikem času bi, recimo približno, mogel postati fant srednje dober zemljemerec? Kajti po tem ga vzamem jaz v roke.«

»Prav tega se mora naučiti v Lucknowu.«

»Potem mu pa zabičajte, da naj se prekleto podviza. Lahko noč, Lurgan.« Babu se je odzibal kakor po vodi brodeča krava.

Ko so pretresali seznam posetnikov, je Lurgan Sahib vprašal Kima, kaj naj bi bil po njegovem mnenju ta človek.

»Bog si ga vedi!« je odvrnil Kim veselo. Njegov odgovor bi nemara preslepil Mahbuba Alija, pri zdravniku bolnih biserov pa je odpovedal.

»To je res. Bog ve to; a jaz bi rajši vedel, kaj miliš ti.« Kim je pogledal postrani svojega tovariša, čigar oči so nekako izsiljevale resnico.

»Jaz — jaz mislim, da bi me rad porabil, ko pridem iz šole, toda« — z zaupnim glasom, ker je Lurgan pritrujé pokimal — »ni mi jasno, kako more o n imeti na sebi različne obleke in govoriti več jezikov.«

»Marsikaj boš razumel šele pozneje. Mož piše poverni za nekega polkovnika. Velik je njegov sloves tukaj v Simli in zanimivo je, da nima nobenega

imena, temveč samo svojo številko in črko — kakor je navada med nami.«

»In ali je tudi za njegovo glavo razpisana nagrada — kakor za Mah — in za vse druge?«

»Še ne. Če pa bi deček, ki je zdaj tule, vstal in šel — glej, duri so odprte — do neke hiše z rdeče pobarvano verando, za poslopjem, ki je bilo prej staro gledališče v spodnjem bazaru, in bi šepnil skozi okenske zastore: „Hurree Chunder Mookerjee je prinesel slabe novice zadnjega meseca“ — bi ta deček lahko odnesel poln pas rupij.«

»Koliko?« je vprašal Kim hlastno.

»Pet sto — tisoč — kolikor bi zahteval.«

»Dobro, pa kako dolgo bi mogel ta deček še živeti, potem ko bi sporočil to novico?« Veselo se je zarežal Lurganu Sahibu prav v njegovo brado.

»Oh! To je pač treba premisliti. Nemara, če bi bil prav posebno prebrisan, bi mogel še ves dan preživeti — noči za tem pa ne. Noči pa nikakor ne.«

»Kolikšno plačo pa potemtakem dobiva babu, če je tolikanj razpisano za njegovo glavo?«

»Osemdeset — nemara sto — nemara sto petdeset rupij, a plača je pri tem poslu najmanjša stvar. Kdaj pa kdaj pripusti Bog, da se rodijo ljudje — in ti si eden teh — ki imajo veselje s tem, da tvegajoč svoje življenje odjadrajo v svet in stikajo za novicami — danes nemara o kakih oddaljenih stvareh, jutri o tem ali onem skritem gorovju, pojutrišnjem zopet o ljudeh čisto blizu, ki so zakrivili to ali ono neumnost proti državi. Takih duš je bore malo; in še od teh redkih jih je komaj deset boljše vrste. K tem desetim prištevam babuja in to je redkost. Kako veliko in zaželeno mora biti torej opravilo, da kakemu Bengalcu ojekleni srce!«

»Res. A dnevi teko zame prepočasi. Jaz sem še deček in dva meseca je trajalo, da sem se naučil angleško pisati. Še danes ne znam dobro čitati. In leta in leta in dolga leta bodo še pretekla, preden bom mogel biti zgolj navaden zemljemerec.«

»Potrpi, prijatelj vsega sveta« — Kim se je zdrznil

ob tem naslovu. »Kako rad bi imel nekaj teh let, ki tebe tako dolgočasijo. Preizkusil sem te na več malenkostnih načinov. Tega ne smem pozabiti, kadar bom poročal polkovniku Sahibu.« Potem pa z nenadnim prehodom v angleščino z globokim smehom: »Pri Jupitru! O'Hara, po mojem mnenju tiči mnogo v tebi, toda ne smeš se prevzeti in ne preveč govoriti. Vrniti se moraš v Lucknow, biti dober deček in pridno sedeti pri svojih knjigah in prihodnje počitnice, če te bo veselilo, boš nemara spet lahko prišel k meni!« Kimu se je potegnil obraz. »Oh, pravim samo, če ti je všeč. Vem, kam bi rad šel.«

Štiri dni pozneje je bil naročen za Kima sedež na zadnjem delu neke Kalka-tonge. Z njim vred se je vozil kitu podobni babu, ki je imel glavo vso ovito z resičasto oglavnico in je držal debelo levo nogo v umetno pleteni nogavici na sedežu ter se od jutranjega hlada ves tresel in stokal.

»Kako je mogoče, da je ta človek eden izmed nas?« si je mislil Kim, opazujoč njegov žoličasti hrbet, ko so drdrali po cesti nizdol, in ta misel ga je zazibala v na vso moč prijetne sanje z budnimi očmi. Lurgan Sahib mu je bil dal pet rupij — sijajno vso-tico —, k temu pa še zagotovitev svojega varstva, če bo delal. V nasprotju z Mahbubom Alijem je Lurgan povsem očitno govoril o plači, ki pride za poslušnostjo, in Kim je bil zadovoljen. Samo če bo mogel uživati kakor babu čast številke in črke — in nagrade za svojo glavo! Danes ali jutri bo nemara dosegel vse to in še več. Nekoč bo morda prav tako mogočen, kakor je Mahbub Ali! Kar so mu bile nekoč hišne strehe, mu bo tedaj polovica Indije; zasledoval bo kralje in ministre, kakor je nekoč zasledoval kile* in advokatske kliente v mestu Lahoreu po nalogu Mahbuba Alija. Medtem pa mu je stalo tik pred očmi tudi sedanje, prav nič neprijetno dejstvo, da pojde k Sv. Ksaveriju. Tam bo dovolj novih dečkov, ki se bo družil z njimi, in mnogo prigod iz počitniškega življenja mu

* Agente.

bo prišlo na uho. Mladi Martin, sin čajnega sadilca iz Manipura, se je bahal, da pojde s puško na rami v boj zoper lovce glav. Lahko, da je šel, a Martina gotovo ni vrgla eksplozija umetnega ognja skozi polovico preddvora v neki patialski palači in tudi ni... Kim je pričel sam pri sebi seštevati svoje prigode v teh zadnjih treh mesecih. Ves zavod Sv. Ksaverija — celo največje fante, ki se že brijejo — bi lahko osupnil s svojimi doživljaji, če bi jih le smel pripovedovati. A to je bilo seveda izven vprašanja. V kratkem bo razpisana nagrada za njegovo glavo, kakor ga je zagotovil Lurgan Sahib; če pa bo že zdaj neumno kvasil o tem, tedaj ne bo ta nagrada nikoli razpisana, vrh tega ga bo polkovnik Creighton sunil od sebe — in izročen bo jezi Lurgana Sahiba in Mahbuba Alija — za oni kratki čas življenja, ki bi mu še preostal.

»Tako bi izgubil Delhi zaradi ene ribe,« je mdroval s pregovorom. Kazalo mu je torej, pozabiti ta počitniški čas (saj bo ostalo še dovolj zabave za izmišljanje pustolovščin) in, kakor je dejal Lurgan Sahib, delati.

Od vseh dečkov, ki so hiteli k Sv. Ksaveriju od peščenih pušav Sukkura pa do Galle pod palmami, ni imel nobeden tolikanj lepih načrtov v glavi kakor Kimball O'Hara, ko je, sedeč za Hurrejem Chunderom Mokerjeejem, čigar ime se je v knjigah odseka etnološkega urada glasilo R. 17, drdral proti Umballi.

In za nadaljnjo pobudo, ki je je bilo Kimu nemara še treba, je bogato poskrbel babu. Po obilni južini v Kalki je neprestano govoril. Kim je torej na poti v šolo? Potemtakem mu bo on, magister na vseučilišču v Kalkutti, pojasnil vse prednosti dobre vzgoje. Za dobro oceno je velike važnosti, če obrne posebno pozornost na latinščino in Wordsworthovo »Ekskurzijo« (kar je Kimu španska vas). Tudi francoščina bi bila življenjskega pomena, in najbolje bi si jo mogel usvojiti v Chandernagoreu, nekaj milj od Kalkutte. Mnogo bi dosegel tudi, kakor je tudi sam storil, če posveti svojo pažnjo dvema dramama, ki se imenujeta »Lear« in »Julius Caesar«, ki ju profesorji visoko

cenijo; knjiga stane štiri ane, a lahko jo kupi tudi staro v Bow bazaru za dve ani. Še pomembnejše od Wordswortha ali glasovitih pisateljev Burkea in Harea bi bila pa umetnost in znanje zemljemerstva. Deček, ki bi iz teh predmetov napravil izpit — za katere pa — mimogrede omenjeno — ni bilo nikakršnih »šimelnov« — bi mogel s samim potovanjem po deželi, s pomočjo kompasa in vodne tehtnice in bistrega očesa prinesiti s seboj sliko pokrajine, kar bi se mu ob posebni priliki poplačalo z velikimi vsotami kovanega srebra. A ker marsikdaj ne bi bilo priporočljivo, nositi s seboj merilnih verižic, bi deček pametno storil, če bi natančno proučil dolžino svojega koraka, tako da bi tudi brez onih »stranskih pripomočkov«, kakor jih je imenoval Huree Chunder, kar po svojih korakih lahko meril razdalje. Hurreeja Chundera skušnje so dokazovale, da ni boljšega pripomočka, da prav prešteješ tisoče korakov, kakor je molek z enoinosemdesetimi ali s stoosmimi jagodami, kajti ta se dá deliti in ponovno deliti v manjše dele in delce. Iz krilate bujice njegove angleščine je Kim ujel glavni smisel, ki mu je zelo priklepal zanimanje. Pred njim je bila nova spretnost, koliko lahko človek spravi v svojo glavo, in po vsem, kako se je pred njegovimi očmi razvijal širni svet, se mu je zdelo: čim več človek zna, tem več velja.

Ko je babu poldrugo uro neprestano govoril, je vzkliknil mahoma: »Upam, da se bom danes ali jutri uradno seznanil s teboj. Ad interim, če mi je ta izraz dovoljen, ti dajem tole beraško dozo, ki je nekaj zelo dragocenega in me je šele pred štirimi leti stala dve rupiji.« Bila je cenena medena stvarca v podobi srca, s tremi predali, za spravljanje neizogibnega betelovega oreha z apnom in betelovega lista; napolnjena pa je bila s stekleničicami pilul. »To za nagrado in priznanje, ker si tako dobro igral vlogo onega svetega moža. Vidiš, mlad si še in misliš, da boš trajal na veke, pa ne paziš na svoje telo. V veliko nadlogo je človeku, če zboli sredi dela. Jaz sam imam rad zdravila in treba jih je imeti pri rokah tudi za to, da pomagamo z njimi

ubogemu ljudstvu. To so dobra zdravila za ta okraj — kinin in tako dalje. Dajem ti jih za spomin. Zdaj pa zbogom. Tu spotoma imam nujne zasebne opravke.»

Tiho kakor miška je smuknil z voza na umballsko cesto, poklical mimo vozečo ekko in oddrdral, Kim pa je medtem brez besed sukal v rokah medeno dozo.

Zgodovina otrokovega vzgajanja zanima razen njegovih staršev le malokoga, in Kim je bil, kakor znano, sirota. V knjigah Sv. Ksaverija in Partibus je zapisano, da so se ob zaključku vsakega semestra pošiljala poročila o Kimovem napredovanju polkovniku Creightonu in patru Viktorju, iz čigar rok je redoma prihajal denar za njegovo šolanje. Dalje je zabeleženo v istih knjigah, da je kazal Kim veliko nadarjenost za matematične študije in risanje zemljevidov in da je dobil za svoje uspehe v teh predmetih neko nagrado (»Življenje lorda Lawrencea«, vezano v telečje usnje, v dveh zvezkih po devet rupij osem an), in da se je udeležil tudi neke tekme v cricketu gojencev Sv. Ksaverija proti študentom iz mohamedanskega Allyghunskega kolegija, ko mu je bilo štirinajst let in deset mesecev. Skoraj istočasno so mu tudi drugič cepili koze, iz česar moremo sklepati, da je znova izbruhnila epidemija koz v Lucknowu. Opazke s svinčnikom na robu nekega starega zvitka vzorcev pa potrjujejo, da je bil večkrat kaznovan zaradi »občevanja z neprimernimi osebami«, in da ga je enkrat zadela po vsem videzu stroga kazen, »ker se je ves dan potepal v družbi nekega pcestnega berača«. To je bilo tedaj, ko je splezal čez vrata in ves dan rotill lamo doli na bregovih reke Goomtee, da bi ga smel prihodnje počitnice spremljati na potovanju — samo en mesec — samo kratek teden — pa se je lama protivil temu z obrazom, trdim kakor kremen, zatrjujoč, da še ni napočil pravi čas. Kimova naloga je, je dejal starec, ko sta jedla skupaj kolač, pridobiti si vso znanost Sahibov, in potem da bo videl. Roka prijateljstva je bržkone tudi zdaj nekako odvrnila bič nezgode, kajti čez šest

tednov je napravil Kim osnovno izkušnjo iz zemljemerstva z odličnim uspehom, ko mu je bilo petnajst let in osem mesecev. S tem datumom utihnejo vsa poročila. Njegovega imena ni več videti v letnem seznamu onih, ki so stopili v nižjo indijsko zemljemersko službo, namestu tega pa so na onem mestu zapisane besede: »Po dogovoru odpuščen.«

V teh treh letih se je lama večkrat pokazal v Tirthankerskem svetišču v Benaresu, nekoliko bolj shujšan in za spoznanje še bolj rumen, če je bilo to sploh mogoče, a blag in nekvaren kakor vedno. Včasih je prišel z juga — iz Tutikorina, od koder jadrajo čudoviti ognjeni brodovi proti Ceylonu, kjer živé duhovniki, ki razumejo pâli;* včasih z vlažnega zelenega zapada in od tisočev dimnikov bombažnih tvornic, ki obdajajo Bombay; nekoč pa s severa, ko je prepotoval osemsto milj sem in tja samo zato, da je en dan govoril s čuvajem svetih podob v »čudežni hiši«. Potem pa je odšel v svojo celico v hladnem marmornatem svetišču — duhovniki v templju so bili dobri s starim možem —, se otresel cestnega prahu, opravil molitve ter se v vozu tretjega razreda odpeljal proti Lucknowu, tedaj že dobro vaje vožnje z vlakom. Ko se je vrnil od tam, je bilo nekaj nenavadnega — kakor je njegov prijatelj Iskatelj omenil glavnemu duhovniku —, da nekaj časa ni več žaloval za izgubljeno Reko in da je nehal risati one nenavadne slike o Kolesu življenja, temveč da je rajši govoril o lepoti in modrosti nekega skrivnostnega učenca, ki ga nihče v templju še ni videl. Da, hodil je po sledovih svetih stopinj po vsej Indiji. (Oskrbnik v »čudežni hiši« ima še zdaj v rokah neko prečudovito poročilo o njegovih potovanjih in svetih premišljevanjih.) Ničesar drugega mu ni več preostajalo v življenju, kakor najti Reko Puščice. Toda v sanjah mu je bilo razodeto, da bo to početje brez kakršne koli nade na uspeh, če ne bo imel Iskatelj s seboj učenca, ki je poklican, da bo iskanje srečno končal — učenca preizkušenega v veliki mo-

* Jezik iz sanskrta.

drosti — taki modrosti, kakršno imajo belolasi čuvarji svetih podob. Na primer (zdaj je privlekel na dan tobačnico z njuhancem in prijazni jainski duhovniki so naglo utihnili): —

»Pred davnim, davnim časom, ko je bil Devadatta kralj v Benaresu — poslušajte vsi, kar pravi Jâtaka!* —, so kraljevi lovci ujeli za nekaj časa nekega slona ter mu, preden je ušel na svobodo, okovali nogo z bolečim železnim obročem. Jezen in besen od bolečine je poskušal odstraniti spone in, lomasteč gor in dol po gozdovih, je prosil svoje brate slone, naj bi mu jih raztrgali. Drug za drugim so poskušali to s svojimi močnimi rilci, a zaman. Nazadnje so bili mnenja, da obroča ni mogoče zlomiti z živalsko močjo. V goščavi pa je ležal, še ves moker od poroda, pravkar rojeni slonov mladič, ki mu je roditeljica poginila. Okovani slon se ni brigal za svoje smrtne bolečine in je dejal: ‚Če ne pomagam temu dojenčku, bo poginil pod našimi nogami.‘

Zategadelj se je razkoračil nad mladičem tako, da so bile njegove noge obrambni stebri proti nemirno se premikajoči čredi. Poprosil je zanj mleka krepostno slonovo samico in dete je raslo. Okovani slon je bil mladiču vodnik in branitelj. A slonu znašajo njegovi dnevi — poslušajte vsi, kaj pravi Jâtaka! — pet in trideset let do njegove popolne moči in vseh teh pet in trideset deževnih dob je okovani slon ščutil mlajšega in ves ta dolgi čas se mu je okovje zajedalo v njegovo meso.

Nato pa je neki dan mladi slon opazil na pol v meso zažrto železje, pa se je okrenil k starejšemu rekoč: ‚Kaj pa je to?‘ ‚To pa je moja bridkost,‘ je odvrnil slon, ki mu je stregel. Tedaj je drugi iztegnil rilec in mu hitro kakor bi trenil razdejal obroč z besedami: ‚Napovedani čas je napočil.‘ Tako je bil krepostni slon, ki je potrpežljivo vztrajal in opravljal dobro delo, ob določenem času rešen po onem istem mladiču, ki ga je bil sam rešil in negoval — poslušajte

* Zgodovina Buddhovega rojstva.

vsi, kaj pravi Jâtaka! — kajti ta slon je bil Ananda in mladič, ki je strl obroč, ni bil nihče drugi kakor Gospod sam...»

Nato je slovesno zmajal z glavo in preko svojega venomer rožljajočega molka pokazal na to, kako je bil ta slonov mladič prost vsakega grešnega napuha. Bil je ponižen kakor chela, ki je videl svojega učitelja sedečega zunaj v prahu pred vrati znanja, pa je preskočil ta vrata — čeprav so bila zaklenjena — in je vpričo vsega bahaškega mesta prižl učitelja na svoje srce. Bogata nagrada čaka takega učitelja in takega učenca, kadar napoči čas, da bosta skupaj iskala oproščenja!

Tako je govoril lama, ki je prihajal in odhajal širom Indije, tiho kakor netopir. Neka jezična stara ženska v hiši med sadnim drevjem za Saharunporeom ga je častila, kakor je ženska častila preroka, pa zanj za stenami ni bilo obstanka. V nekem prostoru je sedel ne pred dvoru, in ko so ga od vseh strani gledali gruleči golobje, si je odstranila ženska svojo nepotrebno tenčico in kramljala ž njim o duhovih in hudičih v Kuluju, o nerojenih vnukih in o predrznem jezičnem fantu, ki je bil govoril z njo na počivališču. Nekoč je tudi zakrenil z velike ceste proti isti vási, katere duhovnik ga je poskusil omamiti, a dobro nebo, ki varuje lame, ga je odvedlo v somraku po žitnih poljanah, zatopljenega v misli in nič hudega slutečega, k vratom rissaldara. Tu bi bilo prišlo malone do težkega nesporazuma, kajti stari vojščak ga je vprašal, zakaj je prišel prijatelj zvezd komaj pred šestimi dnevi po isti poti.

»To ni mogoče,« je menil lama. »Saj je odšel nazaj k svojemu ljudstvu.«

»Tukaj v tem kotu je sedel in pripovedoval na stotine veselih zgodb pred petimi nočmi,« je trdil njegov gostitelj. »Res, izginil je nekako iznenada v mrak, ko je popred bedasto čenčaril z mojo vnukinjo. Kar v doma raste, a slej ko prej je ostal isti prijatelj zvezd, ki mi je prinesel resnično besedo o vojni. Ali sta se ločila?«

»Sva — in se nisva,« je odvrnil lama. »Nisva se — nisva se popolnoma ločila, a čas še ni dozorel, ko bova mogla skupaj romati. Na nekem drugem kraju si pridobiva modrosti. Počakati moramo.«

»Prav — toda če ni bil to oni deček, kako torej, da je neprestano govoril o tebi?«

»In kaj je govoril?« je vprašal lama željno.

»Sladke besede — sto, tisoč —, da si mu oče in mati in podobne stvari. Škoda, da ne stopi v službo kraljice. Ta ne pozna strahu.«

Ta novica je vznemirila lamo, ki tedaj še ni vedel, kako vestno je držal Kim pogodbo, ki jo je sklenil z Mahbubom Alijem in jo je polkovnik Creighton po sili odobril...

»Ne smemo odvrčati mladega poniža od igre,« je dejal konjski mešetar, ko je polkovnik trdil, da je to potepanje po Indiji med počitnicami nekaj nesmiselnega. »Če mu prepovemo, prihajati in odhajati, kakor mu je povšeči, se bo kaj malo brigal za to prepoved. In kdo naj ga potem ujame? Polkovnik Sahib, samo enkrat v tisoču let se rodi konj, ki je tako pripraven za igro, kakor je najino žrebe. In nam je treba mož.«

DESETO POGLAVJE

Vaš sokol, sir, predolgo ždi doma.
Saj ni mladič, že zdavnaj reže zrak,
prostosti smeli sin. Res! Da je moj,
(ko rokavica, ki na nji čepi),
pognal bi ga s tovarišem na lèt.
Operjen je, utrjen in možat...
Zleti naj pod nebo, prost mu je svet —
kdo naj mu krati, kar mu dal je Bog!

Star igrokaz.

Lurgan Sahib ni rabil tako odkritih besed, a njegov svèt se je skladal z Mahbubovim in posledica je bila ugodna za Kima. Zdaj si je znal bolje pomagati in ni več odhajal iz Lucknowa v obleki domačinov, in če je bilo le količkaj mogoče Mahbuba pismeno doseči, ga je poiskal vselej v njegovem taborišču ter se preoblekel vpričo prekanjenih Pathanovih oči. Če bi bila znala škatlica z barvami, ki jo je rabil Kim v šoli za risanje zemljevidov, govoriti, kaj je počel ž njo med počitnicami, bi bil gotovo izključen. Nekoč sta se odpravila z Mahbubom vse do krasnega mesta Bombaya s tremi tovornimi vozovi konj, in Mahbub se je skoraj kar raztopil od veselja, ko mu je Kim nasvetoval, naj bi odjadrala z arabsko jadrnico čez Indijski ocean kupovat zalivske arabske konje, ki se dajo, kakor je zvedel od nekega uslužbenca trgovca Abdula Rahmana, bolje spraviti v denar kakor pa navadni kabulski konji.

Obedovali so skupaj pri tem velikem trgovcu, ko je bil Mahbub z nekaterimi svojimi sovorniki povabljen na veliko hadžijsko pojedino. Vračajoč se preko Karaka po morju, se je Kim prvič seznanil z morsko boleznijo. Sedel je na pokrovu line na premcu obrež-

nega parnika, trdno prepričan, da je zastrupljen. Babujeva glasovita doza z zdravili se je izkazala za nekoristno, dasi jo je Kim v Bombayu znova napolnil. Mahbub je imel trgovske posle v Quetti in tam je Kim z njegovim dovoljenjem služil štiri zabavne dni za prehrano in nemara še za kaj več kot kuhinjski pomočnik v hiši nekega rejenega komisarijatskega narednika. Temu je v nekem ugodnem trenutku izmaknil iz pisarniške omare majhno, v telečje usnje vezano računsko knjigo — po vsem videzu so bile v nji zabeležene samo kupčije z govedom in z velblodi — in si je neko soparno noč, ležeč v mesečini za nekim stranskim poslopjem, napravil prepis iz nje. Potem je položil knjigo nazaj na njeno mesto, pustil na Mahbubovo besedo brez plače ono službo in se mu kakih šest milj dalje spotoma spet pridružil, s čistim prepisom na svojih prsih.

»Ta vojak je le drobna ribica,« je pojasnjeval Mahbub Ali, »a sčasoma nalogiva večjih. Prodaja samo vole po dveh različnih cenah — prva velja zanj, druga pa za vlado — kar pa ni po mojem mnenju nikak greh.«

»Čemu pa ne bi bil smel vzeti one knjižice, pa mir besedi?«

»To bi ga prestrašilo in povedal bi svojemu gospodarju. S tem bi nemara izgubila veliko število novih pušk, ki iščejo poti iz Quette proti severu. Ta igra je tako razsežna, da je moreš videti vsakikrat samo majhen del.«

»Oho!« je vzkliknil Kim in pridržal jezik. To je bilo v monsunskih počitnicah, potem ko je prejel nagrado iz matematike. Božične počitnice je preživel — izvzemši nekaj dni za zasebne zabave — pri Lurganu Sahibu, kjer je presedel največ časa pred plapolajočim ognjem — (na cesti v Jakko je palo ono leto štiri čevlje debelo snega — oni mali hindujski deček pa je odšel, da bi ga poročili) — in pomagal Lurganu nizati bisere. Ta je naučil Kima cela poglavja Korana na pamet, tako da vam jih je izdrdral s poudarkom in

kadenco pravega turškega mulla.* Razen tega je naučil Kima nazivov in lastnosti mnogih domačih lekov, kakor tudi čarovnih izrekov, ki jih je treba izgovarjati pri uporabi. Zvečer je pisal rotilne formule na pergament — umetno izdelane pentagrame, okrašene z nazivi hudičev — Murre in Awana, spremljevalca kraljev — vse fantastično napisano v kotih. Še natančneje pa je poučeval Kima o negi lastnega telesa, o ravnanju ob napadih mrzlice in o uporabi preprostih zdravil na potovanju. Teden dni, preden je bilo čas odpotovati, je poslal polkovnik Creighton Sahib — kar seveda ni bilo lepo — Kimu listič, popisano z izpitnimi vprašanji pri izkušnji, ki so obravnavala izključno le merila in verižice in sklepe in kote.

V prihodnjih počitnicah se je odpravil z Mahbubom po svetu in ob tej priliki je malone od žeje umrl, ko si je sedeč na velblodu s težavo delal pot po pesku proti skrivnostnemu mestu Bikaneeru, kjer so vodnjaki po štiri sto čevljev globoki in povsod obzidani z velblodjimi kostmi. To po Kimovem naziranju ni bila zabavna pot, kajti polkovnik mu je — neglede na pogodbo — ukazal, naj napravi načrt tega divjega obzidanega mesta. Ker ni kazalo, da bi se mohamedanski pomočniki in čistilci pip potikali z merilnimi verižicami okoli prestolnice neodvisne domače države, je bil Kim prisiljen meriti vse razdalje s štetjem jagod svojega molka. Za orijentacijo je rabil, če je naneslo, kompas, predvsem po nastopu mraka, kadar so krmili velblode; in s pomočjo svoje škatlice s šestimi barvami in treh čopičev je nazadnje le nekaj dosegel, kar je bilo vsaj približno nekoliko podobno mestu Jeysalmiru. Mahbub se je na vse pretege smejal in mu svetoval, naj napravi tudi pismeno poročilo; in Kim se je lotil tega dela na zadnji strani velike računske knjige, ki je ležala pod poklopcem Mahbubu priljubljenega sedla.

»V njem mora biti vse, kar si videl, razmišljal, ali česar si se dotaknil. Piši, kakor da bi bil prišel

* Učitelj bogoslovja.

Jung-i-Lat Sahib sem skrivaj z veliko armado, odpravljajoč se ž njo na vojno.«

»S kolikšno armado?«

»Oh, s pol lakha* mož.«

»Neumnost! Pomisli kako malo je studentev v pesku in kako slabi so. Niti tisoč žejnih mož ne bi moglo semkaj.«

»Potem napiši na papir to — in tudi o starih luknjah v zidovju — in kje sekajo drva za kurjavo — in kakšnega značaja in mišljenja je kralj. Jaz ostanem tukaj, dokler ne bodo vsi moji konji prodani. Najel si bom sobo pri vhodu in ti mi bodi knjigovodja. Na vratih je dobra ključavnica.«

To poročilo v očitni, tekoči Sv. Ksaverijski pisavi je obstojalo poleg rjavega, rumenega in z lakom prevlečenega zemljevida še pred nekaj leti — neki malomarni pisar ga je počekal z opazkami o drugem službenem potovanju E-a 23 v Seistan, medtem pa je postala pisava s svinčnikom bržkone že čisto nečitljiva. Kim ga je prevajal, poteč se v luči óljenice, Mahbubu drugi dan po njunem povratku s potovanja. Pathan je vstal in se pripognil preko svojih pisanih sedelnih vreč.

»Vedel sem, da bo vredno častne obleke, pa sem jo imel zato kar pripravljeno,« je rekel s smehom. »Da sem afganistanski emir — (in danes ali jutri ga bova morda videla), bi ti nasul usta z zlatom.« Slovesno je razgrnil oblačila Kimu pred noge. Bila je z zlatom izvezena, v obliki stožca dvigajoča se turbanska čepica iz Peshawura in veliko turbansko sukno, obrobjeno s širokimi zlatimi resami. Dalje je bil pred njim vezan telovnik iz Delhija, ki se nosi preko mlečnobeke, na desni strani zapenjajoče se ohlapne srajce; zelena pyjama s pleteno, svileno prepasno vrvico, in da ne bi manjkalo ničesar, opanke iz ruskega usnja, božanskega vonja in z drzno navzgor zapognjenimi kapi-cami.

»Obleči novo obleko v sredo ali zjutraj, je dobro

* 50.000.

znamenje,« je rekel Mahbub slovesno. »Toda ne smeva pozabiti, da so hudobni ljudje na svetu. Torej!«

Vse te lepote pa je venčal z biserjem in niklom obiti 9 mm samosprožljivi samokres, ki je Kimu kar sapo zaprl od veselja.

»Hotel sem vzeti orožje manjšega kalibra, a sem upošteval, da je prikladno tole tudi za vojaške patrone. Teh si lahko povsod nabaviš — zlasti onstran meje. Vstani, daj, da te pogledam.« Potrepljal je Kima po plečih. »O, da se ne bi nikoli utrudil, Pathan! Oh, srca, ki bodo pokala! Oh, oči, ki bodo postrani gledale izpod pobešenih trepalnic!«

Kim se je zasukal, iztegnil prste, se zravnal in se samogibno prijel za brke, ki so mu pravkar pričeli poganjati; nato se je pripognil k Mahbubovim nogam, da bi se s tapljajočimi, naglo božajočimi rokami dostojno zahvalil, kajti srce mu je bilo prepolno za besede. Mahbub ga je prehitel in ga objel.

»Sinko moj,« je rekel, »kaj je treba med nama besed? Toda, ali ni ta puštica srčkana? Vseh šest patronov izleti, če enkrat zavrtiš. Nosi se na prsih, na goli koži, zaradi česar je zmerom nekako z oljem namazana. Ne vtikaj je nikoli kam drugam, in tako boš, če bo Bogu milo, danes ali jutri lahko koga ubil ž njo.«

»Hai mai!« je vzkliknil Kim otožno. »Če Sahib ubije človeka, ga zapro in obesijo.«

»Že: a za korak onkraj meje so ljudje pametnejši. Odloži ga, a prej ga potiplji. Kaj ti koristi nenakrmljena orožje?«

»Ko se vrnem v madrissah, ti jo bom moral vrniti. Tam niso dovoljene take puškice. Ali mi jo boš spravil?«

»Sinko moj, sit sem že tega madrissaha, kjer jemljó človeku najboljša leta s poučevanjem tega, česar se more naučiti samo na široki cesti. Neumnost Sahibov ne pozna ne pokrova ne dna. Nič za to. Nemara ti bo tvoje pismo poročilo prihranilo nadaljnje suženjstvo in Bog vedi, treba nam je več in več moč v tej igri.«

Z zavezanimi usti, da bi se varovala zračne sipe, sta potovala skozi solno puščavo proti Jodhporeu, kjer sta delala Mahbub in njegov krasni nečak Habid-Ullah lepe kupčije. In potem se je Kim — žalosten v svoji evropski obleki, iz katere je kar vidoma rasel — vrnil v drugem razredu proti Sv. Ksaveriju. Tri tedne nato je zagledal polkovnik Creighton, ki je povpraševal v Lurganovi trgovini po ceni tibetanskih bodal za duhove, Mahbuba Alija kot očitnega upornika pred seboj. Lurgan Sahib mu je bil za rezervno pomoč.

»Poni je izučen — dovršen — obrzdan in izvežban, Sahib! Posihmal bo od dneva do dneva izgubljal svoje vrline, če ga bomo umetno zadrževali. Popustite mu vajeti, dajte mu zraka,« je dejal konjski mešetar. »Potrebujemo ga.«

»A tako mlad je še, Mahbub — saj nima več ko šestnajst let — ali ne?«

»Ko mi je bilo petnajst let, Sahib, sem že ustrelil človeka in postal mož.«

»Ti stari zakrknjeni pogan.« Creighton se je okrenil k Lurganu. Črna brada je prikimala modrosti afganistanske škrlatnobarvne brade.

»Jaz bi ga bil že zdavnaj uporabil,« je dejal Lurgan. »Čim mlajši, tem boljši. Prav zato mi varuje najdragocenejše dragulje vedno otrok. Poslal si ga k meni, da bi ga preizkusil. Preizkusil sem ga na vse mogoče načine: bil je edini deček, ki ga nisem mogel pripraviti do tega, da bi gledal stvari...«

»V kristalu — v črnilniku?« je vprašal Mahbub.

»Ne. Pod mojo roko, kakor sem ti rekel. To se mi ni še nikoli pripetilo. To pomeni, da je dovolj močan — a vam se zdi, da je to igračka, polkovnik Creighton — narediti iz vsakega, kar sam hoče. In to je bilo pred tremi leti. Od tedaj sem ga naučil marsikaj, polkovnik Creighton. Po mojem mnenju ga zdaj napak uporabljate.«

»Hm! Nemara imate prav. A kakor veste, ni za zdaj pri zemljemerstvu nobenega dela zanj.«

»Izpustite ga — naj gre,« je posegel v besedo Mahbub. »Kdo naj pričakuje od žrebca, da bo takoj

sprva nosil težka bremena? Pustite ga, naj blodi okoli s karavanami kakor naši beli velblodji žrebci — na slepo srečo. Vzel bi ga k sebi, a —«

»Tu na jugu je neka malenkost, pri kateri bi bil zelo koristen,« je rekel Lurgan z izredno sladkim glasom in povetil svoje težke, modro pobarvane veke.

»E. 23 ima to v rokah,« je naglo odvrnil Creighton. »Ne sme tjakaj. Razen tega ne zna turško.«

»Označite mu samo obliko in duh pisem, ki jih potrebujemo,« je vztrajal Lurgan, »pa nam jih prinese.«

»Ne. To je moško opravilo,« ga je zavrnil Creighton.

Šlo je za neko zamotano zadevo glede samovoljnega, puntarskega dopisovanja med osebo, ki se je smatrala za edino odločilno avtoriteto mohamedanske vere na vsem svetu, ter nekim mlajšim članom kraljevske hiše — zaradi ugrabitve ženske na britanskem ozemlju, ki se je pretresala v tajnih uradnih spisih. Muslimanski nadškof je pisal s prevelikim poudarkom in s pretirano predrznostjo; mladi princ pa se je samo kugal zaradi prikrajševanja svojih prednostnih pravic; a treba mu je bilo preprečiti vsako nadaljnje dopisovanje, ker bi ga moglo to danes ali jutri kompromitirati. Eno teh pisem so bili dejansko že prestregli, najditelja pa so našli pozneje, oblečenega kot arabskega trgovca, mrtvega na poti, kakor je E. 23, ki je prevzel to zadevo, uradno poročal.

Ta dejstva in še nekatera druga, ki jih ne gre objavljati, so bila vzrok, da sta Mahbub in Lurgan zmajevala z glavo.

»Pustite ga na pot z njegovim rdečim lamom,« je rekel konjski mešetar z vidnim naporom. »Rad ima starega moža. Tako se bo vsaj učil po molku meriti svoje korake.«

»Imel sem že opravka z onim starcem — pismeno,« je menil polkovnik Creighton s smehom. »Kam pa pojde?«

»Križem dežele, kakor je hodil zadnja tri leta. Neko Reko odrešenja išče. Prekletstvo božje na vse —« Mahbub se je prekinil. »Navadno stanuje tam doli v Tirthankerskem svetišču ali pa v Buddh-Gayi,

kadar se vrne s potovanja. Potem pa hodi navadno k dečku v madrissah, kakor vemo, saj je bil fant že dvakrat ali trikrat kaznovan zaradi tega. Mož je čisto blazen, a miren. Bil sem že v njegovi družbi. Tudi babu je že imel opravka z njim. Tri leta smo ga opazovali. Rdeči lame niso tako navadni v Indiji, da bi mogel človek izgubiti sled za njimi.«

»Vsak babu je nekak posebnež,« je dodal Lurgan zamišljeno. »Ali veste, kaj prav za prav hoče Hurree Babu? Zaradi svojih etnoloških poročil hoče postati član Kraljeve Akademije Znanosti. Povedal sem mu vse, kar sta mi Mahbub in deček pravila o lami. Hurree Babu pojde v Benares — na lastne stroške, po mojem mnenju.«

»Po mojem pa ne,« se je odrezal Creighton. Iz živega zanimanja namreč, da bi zvedel, kakšen je ta lama, je sam plačal Hurreeju stroške za potovanje.

»In že velikokrat se je v teh letih obrnil na lamo, da bi ga poučil o lamaizmu, plesu hudičev, zagovorih in urokih. Sveta devica! Vse to bi mu mogel povedati jaz že pred leti. Po mojem mnenju postaja Hurree Babu prestar za taka potovanja. Rajši zbira podatke o šegah in navadah. Da, mož stremlji po tem, da bi postal F. R. S.*«

»Hurree misli dobro o dečku, ali ne?«

»O, zelo! Imeli smo že nekaj prijetnih večerov tukaj v mojem stanovanju — a po mojem mnenju bi bilo škoda, pustiti ga s Hurreejem v etnološko službo.«

»Ne za prvi poskus. Kako se pa vam zdi, Mahbub? Pustimo dečka, naj hodi šest mesecev z lamo okoli. Potem bomo videli. Pridobil si bo življenskih skušenj.«

»Saj jih že ima, Sahib — prav tako kakor pozna riba vodo, ki plava v nji; na vsak način pa bi bilo dobro, da ga vzamemo iz šole.«

»Prav, torej,« je rekel Creighton na pol samemu sebi. »Lahko odide z lamo, in če hoče Hurree Babu paziti z enim očesom nanj, tem bolje. On ne bo spravil

* Fellow of the Royal Society (član Kraljeve Akademije Znanosti).

fanta v nobeno nevarnost, kakor bi ga Mahbub. Čudno — ta želja, da bi postal F. R. S.! In vendar tako človeško. A saj tudi je najbolj za etnologijo — ta Hurree.«

Ni ga denarja in odlikovanja, ki bi odvrnilo Creightona od njegovega delovanja v indijski tajni službi, globoko v srcu pa mu je vendarle tičalo tudi slavohlepje, da bi mogel pristavljati za svoje ime dostavek »F. R. S.« Vedel je: časti vsake vrste si lahko pridobiš s svojo iznajdljivostjo in s pomočjo svojih prijateljev, a z ničimer drugim, to je bilo njegovo čvrsto prepričanje, kakor z lastnim delom — s pismenimi uspehi svojega dela — si ne moreš kupiti članstva društva, ki ga je že leta in leta oblegal z monografijami o tujih azijskih kultih in neznanih šegah. Devet mož izmed desetih bi pobegnilo od dolgočasnih večerov Kraljeve Znanstvene Akademije, Creighton pa je bil prav ta deseti, in bili so časi, ko mu je vsa duša hlepela po prenapolnjenih prostorih v udobnem Londonu, kjer se srebrnolasi, plešasti gospodje, ki nimajo niti pojma o vojaških stvareh, gibljejo med spektroskopskim eksperimentiranjem ali pa preiskujejo nižje rastlinske vrste zamrzlih tunder, električne stroje za merjenje letanja v zraku in priprave, razkrajajoče levo oko neznatne mušice na milimetrске delce. Po vsej pravici in zasluženju bi mu pristajalo mesto v Kraljevem Zemljepisnem Društvu, a učenjaki so prav tako muhasti kakor otroci pri izbiranju igrač. Zategadelj se je Creighton samo smehljaj in mislil tem bolje o Hurreju, ki ga je gnala ista slavohlepnost.

Odložil je bodalo za duhove in pogledal Mahbuba.

»Kedaj bi mogli odgnati žrebe iz staje?« je vprašal konjski mešetar, čitajoč mu iz oči.

»Hm. Če ga ukažem zdaj pustiti — kaj menite, da bo storil? Še nikoli nisem imel opravka z vzgajanjem takega fanta.«

»K meni pride,« je rekel Mahbub ročno. »Z Lurganom ga bova pripravila za na pot.«

»Bodi ti, prav. Šest mesecev naj hodi po svetu po svoji volji: a kdo naj jamči zanj?«

Lurgan je rahlo sklonil glavo. »Nič ne bo izbrbral, če se tega bojite, polkovnik Creighton.«

»A vendar še ni nič drugega ko deček.«

»Je-e; a prvič nima ničesar izbrbrati in drugič prav dobro ve, kaj bi bilo tedaj ž njim. Razen tega ima zelo rad Mahbuba in tudi mene malo.«

»Ali bo dobival kaj plače?« je vprašal praktični konjski mešetar.

»Samo za hrano in pijačo. Dvajset rupij na mesec.«

Tajna služba ima to prednost, da ni v nji nobene nadležne računske kontrole. Uslužbenci so seveda smešno slabo plačani, a fonde upravljajo le maloštevilni možje, ki ne zahtevajo niti potrdil, niti ne polagajo podrobnih računov. Mahbubu so se zaiskrile oči v veselju do denarja, ki bi bilo skoraj vredno kakega sikha. Še Lurganov nepremični obraz se je spremenil. V duhu je gledal pred seboj leta, ko bo vstopil Kim kot sotrudnik v veliko igro, ki ne počiva ne ponoči ne podnevi, razprostrta preko vse Indije. Videl je pred seboj čast in spoštovanje, ki mu jo bodo po njegovem učencu izkazovali redki izbranci. Lurgan Sahib je napravil E-a 23 takega, kakršen je bil sedaj, medtem ko je bil popred divji, predrzen, pohuljen fanté iz severnozapadne pokrajine.

Veselje teh učiteljev je bila pa le bleda in motna senca Kimovega veselja, ko ga je ravnatelj zavoda Sv. Ksaverija poklical na stran, češ da je polkovnik Creighton poslal ponj.

»Po mojem mnenju, O'Hara, ti je našel kako mesto zemljemerskega pomočnika v Odseku za prekope: temu je vzrok tvoja dobra podkovanost v matematiki. To je velika sreča zate, kajti šele sedemnajst let ti je, razumeti pa moraš, da ne boš postal 'pukka' (stalen nameščenec), dokler ne boš napravil jesenskega izpita. Ne smeš torej misliti, da odhajaš v svet za zabavo, ali pa, da je tvoja sreča že gotova. Veliko težkega dela je še pred tabo. Samo, če se ti posreči postati 'pukka', boš mogel doseči, kakor ti je znano, mesečnih štiristo-petdeset.« Nato mu je dal ravnatelj še marsikak dober svet glede vedenja, dostojnosti in nravnosti. Drugi,

zrelejši tovariši, ki še niso prišli v poštev za službo, so govorili pri tem, kakor morejo govoriti pač samo angloindijski fantje, o pristranskosti in podkupljivosti. Mladi Cazalet, čigar oče je bil upokojen uradnik v Chunaru, pa je celó odkrito namignil, da je zanimanje polkovnika Creightona za Kima naravnost »očetovsko«, Kim pa namestu da bi mu jo bil zabrusil nazaj, ni niti z jezikom genil. Mislil je samo na brezmejno veselje, ki ga čaka, in na včerajšnje, v lepi angleščini pisano pismo Mahbubu, ki ga je povabil za ono popoldne v neko hišo, ki bi se že spričo samega njenega imena ravnatelju od zgražanja ježili lasje...

Še isti večer je govoril Kim Mahbubu na lucknowski postaji pri prtljažnem vozu: »Bal sem se, da se mi ne bi nazadnje kar streha zrušila na glavo, in da ne bi šlo vse po vodi. Ali je zdaj res vse končano, očka moj?«

Mahbub je tlesknil s prsti v znamenje, da je vse enkrat za vselej pri kraju, in oči so se mu iskrole kakor rdeče oglje.

»Kje pa je potem moja pištola, da jo bom imel?«

»Le počasi! Pol leta vrtoglaviti po svetu brez konopca na nogah. To sem ti izprosil od polkovnika Creightona Sahiba. Z dvajsetimi rupijami na mesec. Stari Rdeči klobuk ve, da prideš.«

»Dustoorie (provizijo) od svoje plače ti bom plačal za tri mesece,« je dejal Kim resno. »Da, po dve rupiji vsak mesec. Predvsem se pa moramo iznebiti tegale.« Potegnil je za svoje tenke platnene hlače in vlekel za svoj ovratnik. »Prinesel sem s seboj vse, kar bom potreboval zunaj na cesti. Moj kovčeg je odšel k Lurganu Sahibu.«

»Ki ti pošilja svoj salaam — Sahib.«

»Lurgan Sahib je kaj pameten človek. A kaj boš počel zdaj?«

»Mahnil jo bom spet proti severu, v Vélíko igro. Kaj pa naj bi drugega? Pa ti, ali hočeš še zmerom hoditi s starim Rdečim klobukom?«

»Nikar ne pozabi, da je on napravil iz mene to,

kar sem — čeprav ni vedel tega. Leto za letom je pošiljal denar za moje šolanje.«

»To bi bil storil tudi jaz — če bi mi bilo padlo v bučo,« je zagodrnjal Mahbub. »Pojdiva. Svetilke so že prižgane in živ krst te ne bo opazil v bazaru. Zdaj pojdeva k Huneefi.«

Spotoma je dajal Mahbub Kimu malone iste navsote, ki jih je dajala nekoč Lemuelu* njegova mati, in na čuden način je Mahbub posebno naglašal to, kako so Huneefa in nji podobne ženske še same kralje pogubile.

»In pri tem se spominjam,« je rekel nagajivo, »nekoga, ki je dejal: 'Zaupaj rajši kači kakor vlačugi in rajši vlačugi kakor Pathanu, Mahbub Ali.' No, razen besed glede Pathanov, katerih eden sem sam, je vse to gola resnica. Predvsem pa velja to v Veliki igri, kajti samo ženske so krive, če se ponesrečijo vsi načrti in če ležimo ob zori s prerezanimi vratovi ob poti. Tako se je pripetilo nekomu —« in navedel mu je vse krvoločne podrobnosti.

»A počemu potem —?« Kim je umolknil pred zamazanim stopniščem, ki je vodilo v toplo temo nekega zgornjega prostora na dvorišču za tobačnim skladiščem Azima Ullaha. Tisti, ki poznajo ta prostor, ga imenujejo ptičjo kletko — tako ves poln je šepetanja, žvižganja in cvrčanja.

Soba z umazanimi blazinami in na pol dokajenimi vodnimi pipami je bila prepojena z gnusnim duhom po mrzlem tobaku. V nekem kotu je ležala ogromna, brezoblična babura v zelenkastih tenčicah. Čelo, nos, ušesa, vrat, zapestja, roke, ledja in gležnji so ji bili obloženi s težkim domačim nakitom. Kadar se je okrenila, je zacingljalo, kakor da bi trčili bakreni lonci. Na balkonu pred oknom zunaj je mijavkala lačna mršava mačka. Kim je v zadregi obstal pred zaveso ob vratih.

»Je to nova roba, Mahbub?« je vprašala Huneefa leno in komaj za spoznanje odstranila ustnik pipe

* Arabski kralj.

od ustnic. »Oh, buktanoos!« — kakor večidel vsi njeni vrstniki se je zaklinjala na džine — »oh, buktanoos! Prav zal je na pogled.«

»To se tiče konjske kupčije,« je pojasnil Mahbub Kimu, ki se je zasmejal.

»Že od šestega dneva svoje starosti poslušam tako govorjenje,« je odvrnil in počenil k luči. »Kam pa drži to?«

»To drži k previdnosti. Drevi ti spremeniva barvo. Od spanja pod strehami si postal bel kakor mandelj. A Huneefa pozna skrivnost neke barve, ki se prime. To ni barva za en dan ali za dva. Tudi zoper nezgode na poti te utrdiva. To je moje darilo, sinko moj. Odloži vse kovinaste stvari, ki jih imaš pri sebi ter lezi sèm. Pripravi se, Huneefa.«

Kim je potegnil iz žepa svoj kompas, zemljemersko škatlo z barvami in novo napolnjeno dozo z zdravili. Te stvari so ga spremljale na vseh njegovih potih, in imel jih je prisrčno po deško rad.

Ženska je počasi vstala in se z rokami, ki jih je na pol iztezala predse, premikala naprej. Zdaj je Kim videl, da je slepa. »Ne, ne,« je mrmrala, »Pathan govori resnico — moja barva ne izgine v enem tednu ali v enem mesecu, in ti, ki jih ščitim jaz, so pod močnim varstvom.«

»Kadar je človek daleč z doma in sam, ni dobro, če postane nenadoma pegast in gobav,« je menil Mahbub. »Ko si bil pri meni, sem lahko gledal na to. Razen tega je pa Pathan vedno čiste kože. Sleci se zdaj do pasu in se poglej, kako bel si postal.« Huneefa se je tipaje vrnila in nekega notranjega prostora. »Nič za to, saj ne more videti.« Vzel ji je cinkasto skodelico iz njene, s prstani obložene roke.

Barvilo je bilo videti modro in lepljivo. Kim ga je preizkusil vnic na svojem zapestju s koščkom vate, a Huneefa je slišala.

»Ne, ne,« je vzkliknila, »tako se to ne napravi, ampak samo s pravilnimi obredi. Barvanje je najneznatnejše pri tem. Dala ti bom polno varstvo za na pot.«

»Jadoo (čarilo)?« je vprašal Kim in se napol zgrozil.

Ni mogel trpeti teh belih, nikamor zročih oči. Mahbubova roka se mu je dotaknila tilnika in ga pripognila k tlom, tako da mu je bil nos komaj za palec iznad desek.

»Bodi pri miru. Nič žalega se ti ne bo zgodilo, sinko. Jamčim zate!«

Kim ni mogel videti, kaj je počenjala ženska, nekaj minut je slišal samo cingljanje njenega nakita. Vžigalica je razsvetlila temo; razbral je dobro mu znano prasketanje in cvrčanje kadilnih zrnč. Nato se je soba napolnila z dimom — težko, aromatično, omamno. Iz rastoče dremote je slišal imena hudičev — Zulbazana, Eblisovega sina, ki živi po bazarih in paraojih ter uganja vse svoje običajne malopridnosti na obcestnih počivališčih; Dulhana, ki pohaja nevidno okoli mošej, se vgnezduje med opanke vernikov in jih ovira pri molitvi; Musboota, vladarja laži in preplaha. Huneefa, ki mu je šepetala zdaj na uho in mu govorila kakor iz neizmerne razdalje, ga je otipavala z grozansko mehkimi prsti, Mahbubova roka pa se ni umaknila s fantovega tilnika, dokler ni z vzdihom omahnil ter izgubil zavesti.

»Alah! Kako se je upiral! Nikoli se nama ne bi posrečilo brez mamil. Po mojem mnenju je temu vzrok njegova bela kri,« je dejal Mahbub in se oddahnil, »Nadaljuj zdaj z dawutom (zagovorom). Daj mu popolno varstvo.«

»Oh, slušatelj! Ti, ki poslušáš z ušesi, bodi pri nas. Poslušaj, o Slušatelj!« Huneefa je stokala in obračala svoje mrtve oči proti zahodu. Temni prostor se je napolnil z ječanjem in sopihanjem.

Z balkona zunaj se je dvignila težka postava s svojo okroglo bučo in je nervozno kašljala.

»Ne motite té s trebuhom govoreče nekromantke, prijatelj,« je dejal glas po angleško. »Po mojem mnenju vam je zelo mučno, a prosvetljen opazovalec ne sme izgubiti svoje zavesti.«

»...Nastavila jim bom zanke za njihovo pogubo! Oh, Prerok, potrpi z neverniki! Pusti jih nekaj časa pri miru!« Huneefin proti severu obrnjeni obraz se je

strahovito spačil in bilo je, kakor da bi ji odgovarjali nekakšni glasovi s stropa.

Hurree Babu je spet vzel v roko svojo beležnico, čepeč na robu okna, a roke so mu trepetale. Huneefa se je zvijala v nekaki pijani ekstazi, ko je s prekrižanimi nogami sedela poleg Kimove mirne glave in klicala po starem obredu hudiča za hudičem ter jim ukazovala, naj se odstranijo od dečka pri vsem njegovem početju.

»Z Njim so ključi skrivnosti! Nihče jih ne pozna razen Njega samega. On ve za vse, kar je na kopnem in na morju!« Zopet so završali nezemski žvižgajoči odgovori.

»Jaz — jaz bi dejal, da ni nič hudega pri tej operaciji!« je dejal babu, opazujoč drhteče in trzajoče Huneefine mišice na vratu, ko je migala z jezikom. »Saj — saj menda ni verjetno, da bi umorila dečka? Če — če je tako, odklanjam vsako pričevanje pri zaslišanju... katerega pogojnega hudiča je že imenovala nazadnje?«

»Babuja,« je odvrnil Mahbub v narečju. »Nimam spoštovanja do hindujskih hudičev, z Eblisovimi sinovi pa je stvar čisto drugačna; pa če so ‚džumali‘ (dobrohotni) ali ‚džullali‘ (hudobni), kafirov (nevernikov) ne marajo na noben način.«

»Potemtakem meniš, da je bolje, če bi šel?« je rekel Hurree Babu in je na pol vstal. »Seveda imamo razmaterijalizirane fenomene. Spencer pravi —«

Huneefina kriza se je končala, kakor se tako stanje vselej konča, s tulečim paroksizmom in s tenko peno na ustnicah. Ležala je tam utrujena in negibna poleg Kima in blazni glasovi so prenehali.

»Wah! Delo je končano. Naj bi bilo dečku v korist. Huneefa je nedvomno mojstrica dawuta. Pomagaj mi jo potegniti proč, babu. Nič se ne boj.«

»Kako pa bi se bal tega, česar vobče ni?« je dejal Hurree Babu po angleško, da bi se opogumil. Neprijetno je bati se na skrivaj magije, ki jo človek zasleduje s prezirom in omalovaževanjem — pa zbirati fol-

klorna poročila za Kraljevo Akademijo Znanosti, ko imaš v srcu še živo vero v vse moči temè.

Mahbub se je nasmehnil sam pri sebi. S Hurreejem je bil že prej večkrat zunaj na potovanju.

»Dovršimo zdaj barvanje,« je rekel. »Deček je dobro zavarovan, če — če imajo gospodje zraka ušesa, da slišijo. Jaz sem ‚sufi‘ (svobodomislec), a če prideš ženski, žrebcu ali hudiču do živega na nezavarovani strani, čemu bi delal ovinek in hodil po brco? Odvedi ga na pot, babu, in pazi, da nam ga stari Rdeči klobuk ne odvede predaleč, da ga ne bi mogli doseči. Jaz se moram vrniti k svojim konjem.

»Prav,« je pritrdil Hurree Babu. »Za sedaj ga je kar čudno videti.«

Nekako ob tretjem petelinjem petju se je Kim prebudil iz tisočletnega spanja. Huneefa je v svojem kotu težko smrčala, Mahbuba pa ni bilo več.

»Upam, da se nisi prestrašil,« je izpregovoril miloben glas ob njegovem komolcu. »Nadzoroval sem vse početje, ki je bilo z etnološkega stališča nadvse zanimivo. Bil je prvovrsten dawut.«

»Hu!« je izpregovoril Kim, ko je spoznal Hurreeja, ki se je prikupno smehljaj.

»In imel sem tudi čast, prinesiti ti od Lurgana tole oblačilo. Ni sicer moja poslovna navada, prenašati podrejenim tak lišp, toda« — se je zahihital — »tvoj slučaj je zapisan v knjigah kot izjema. Upam, da mi bo Mr. Lurgan vedel ceniti to.«

Kim je zazehal in se pretegnil. Dobro mu je delo, da se je mogel zopet v ohlapni obleki obrniti in okreniti.

»Kaj je to?« radovedno je ogledoval težko, z dišavami daljnega severa nasičeno sirovo blago.

»Oho! To je neznatno oblačilo chele, služkečega lamaističnemu lami. Dovršeno v vseh podrobnostih,« je rekel Hurree Babu in se odzibal na balkon, da bi si pri posodi z vodo očistil zobe. »Po mojem mnenju to ni povsem pristna vera tvojega starega gospoda, tem-

več prej nekakšna njena subvarijacija. Poslal sem o tej zadevi listu „Asiatic Quarterly Review“ neka poročila, ki so jih pa tam, žal, odklonili. Čudno je, da je stari gospod sam brez vsakršne vernosti. Niti malo ni natančen v tem.«

»Ali ga poznaš?«

Hurree Babu je dvignil roko, v znamenje, da je zaposlen s predpisanim obredom, združenim s čiščenjem zob in z drugimi opravili, ki jih dobro odgojen Bengalec upošteva. Potem je recitiral v angleščini neko molitev Arya-Somey, nabožnega značaja, ter si natlačil usta z listi in jedrci betelovega poprovca.

»O, saj! Srečal sem ga nekolikokrat v Benaresu in tudi v Buddh Gayi, da bi ga povprašal o nekih verskih vprašanjih in o čaščenju hudiča. Mož je popoln agnostik — prav tako kakor jaz.«

Huneefa se je v spanju zgenila in Hurree Babu je nervozno skočil k bakreni žari s kadilom, ki je bila v jutranjem svitu videti vsa črna in brezbarvna, podrgnil s prstom po nabranih sajah ter si potegnil ž njim diagonalno čez obraz.

»Kdo je umrl v tvoji hiši?« je vprašal Kim v narčju.

»Nihče. A nemara je imela zli pogled — ta čarovnica,« je odvrnil babu.

»Kaj boš pa zdaj napravil?«

»Odvedel te bom na pot proti Benaresu, če pojdeš tja, in ti sporočil, kar moramo vedeti m i.«

»Pojdem. Ob kateri uri odhaja vlak?« Planil je na noge, se ozrl po zapuščeni sobi in na voščeno rumeni obraz Huneefe, ko se je nizko jutranje sonce prikradlo na tla v sobi. »Ali je treba to čarovnico plačati?«

»Ne. Zagovorila te je zoper vse hudiče in vse nevarnosti — v imenu njenih hudičev. To je bila Mahbubova želja.« Po angleško: »Po mojem mnenju je mož preveč zaostal, da se še drži takega praznoverja. No, vse to je samo umetnost trebušnega govorjenja. Trebušna govorica — eh?«

Kim je mehanično tlesnil s prsti, da bi odvrnil vsakršno zlo — prepričan, da Mahbub ni mislil nanje

— ki bi ga nemara utegnilo priklicati Huneefino početje, in Hurree se je spet zahihital. Ko pa je šel preko sobe, se je skrbno pazil, da ne bi stopil na Huneefino temno senco na tleh, kajti čaravnice utegnejo — kadar je njihov čas — zgrabiti človeško dušo za pete, če stopi na njih senco.

»Zdaj pa dobro poslušaj,« je rekel babu, ko sta bila na svežem zraku. »Del teh ceremonij, ki sva jim bila priča, služijo samo uspešni predaji nekega učinkovitega amuleta ljudem našega okraja. Če se potiplješ po vratu, boš našel ondi majhen srebrn amulet, malo vredno stvar. To je naša. Razumeš?«

»Oh, da, hawa-dilli (krepitelj srca),« je odvrnil Kim in se potipal za vratom.

»Huneefa jih izgotavlja po dve rupiji dvanajst an z — oh, vsakovrstnim eksorcizmom vred. Čisto preprosti so, razen da imajo deloma črn emajl in da leži v njih papirček z imeni krajevnih svetnikov in s podobno šaro. To je Huneefino delo pri stvari, razumeš? Huneefa jih izdeluje samo za nas, toda za vsak slučaj, če jih ne bi dela ona, devamo vanje, preden jih razdamo, drobce tirkiza. Mr. Lurgan jih dobavlja. Druga vira za dobavo nimamo, a prav jaz sem prišel na to. Stvar je seveda popolnoma neslužbena, a za podrejene zelo prikladna. Polkovnik Creighton ne ve nič o tem. On je Evropejec. Tirkiz je zamotan v papir... No, to je pot na postajo... Recimo zdaj, da pojdeš nekoč z lamo, ali z menoj, ali z Mahbubom. Recimo, da bi zašli v kako težko zagato. Jaz sem plašen človek, silno plašen — a povem ti, da sem bil že večkrat v hujših škripcih, kakor pa imam las na glavi. Tedaj porečeš: ‚Jaz sem sin čarila.‘ Prav.«

»Ne razumem čisto. Tukaj tudi ne smejo slišati, da govoriva angleško.«

»To nič ne dé. Jaz sem le babu, ki se baham pred teboj s svojo angleščino. Vsi babuji govorimo angleško, da se bahamo,« je rekel Hurree in zavihitel svoj robec na rami. »Kar sem hotel pravkar reči: ‚sin čarila‘, pomeni, da si član društva Sat Bhajja — sedmih bratov — kar je hkratu hindi in tantri (nauk Tantre).

Ljudje mislijo na splošno, da je to neka pozabljena bratovščina, a jaz imam pismene opazke, ki dokazujejo, da še deluje. Vidiš, to vse je moj izum. Prav dobro. Sat Bhai ima mnogo članov in ti bodo nemara — preden ti meni nič tebi nič prerežejo vrat — dali priložnost, da ostaneš živ. To je vsekakor dobro. In vrhu tega se ti bedasti domačini — če niso ravno preveč razburjeni — vselej dobro premislijo, preden umorijo človeka, ki pravi, da pripada tej ali oni posebni organizaciji. Ali razumeš? Kadar boš v zagati, porečeš: ‚Jaz sem sin čarila‘, pa ti zapiha — nemara — hm — ugoden veter. To velja samo za skrajno nevarne slučaje, ali pa tedaj, kadar se hočeš pogajati s kakim neznancem. Razumeš to čisto točno? Prav. Postavim zdaj, da bi jaz ali kateri drugi z našega področja prišel v popolnoma tuji obleki k tebi. Stavim, da me ne bi prepoznal, če ne bi sam hotel. Danes ali jutri ti bom to dokazal. Pridem torej kot ledakhiški trgovec — oh, kot karsibodi — in ti rečem: ‚Hočeš kupiti dragocenih kamenov?‘ Pa odgovoriš: ‚Ali sem videti tak, ki kupuje drage kamene?‘ Potem pa jaz: ‚Še tak siromak si lahko kupi kak tirkiz ali tarkian.‘

»To je kičri — zelenjadni kurry,« je dejal Kim.

»Seveda je. Pa rečeš: ‚Daj, da vidim tarkian.‘ Nato pa jaz: ‚Ženska ga je kuhala in nemara ni za tvojo kasto.‘ Ti pa praviš: ‚Nobene kaste ni, če hočejo moški tarkian — jesti.‘ Med besedama ‚tarkian — jesti‘ je majhen presledek. To je vsa skrivnost. Majhen presledek med besedami.«

Kim je ponovil dokazni stavek.

»Tako je prav. Potem, ko pride čas za to, ti pokažem svoj tirkiz, in boš vedel, kdo sem, na kar bova menjala svoja mnenja in listine itd. In tako je z vsakim izmed nas. Zdaj govorimo o tirkizih, zdaj o tarkianu, a vselej z onim majhnim presledkom med besedami. To je prav lahko. Prvo, ‚sin čarila‘, če boš v zagati. Nemara ti bo pomagalo — nemara ne. Potem pa to, kar sem ti povedal o tarkianu, če boš hotel obravnavati poslovne zadeve s kakim tujcem. Za sedaj seveda — nimaš poslovnih zadev. Zdaj si — oh, da! —

nadštevilčnik na poskušnji. Čisto svojevrstna posebnost. Če bi bil Azijec po rodu, bi mogel na mah dobiti službo; a ta polletni dopust naj te nekako razangleži, razumeš? Lama te pričakuje, kajti obvestil sem ga na pol službeno, da si napravil vse izpite in da boš kmalu dobil državno službo. Oh, ho! Zdaj ti je dovoljeno delati, vidiš: če boš poklican na pomoč, sinovom čarila, pazi, da jim boš skušal zvesto pomagati. Zdaj ti pravim zbogom, dragi moj fant, in upam — oh — da mi z glavo na vratu prideš nazaj.«

Hurree Babu je napravil nekaj korakov v gnečo pri vhodu na lucknowsko postajo in — izginil. Kim je globoko potegnil sapo vase in se ves stresel. Pod temno obleko na svojih prsih je čutil svoj poniklani samokres, amulet mu je še vedno visel na vratu, beraška skodela, molek in bodalo za duhove (Mr. Lurgan ni ničesar pozabil), vse je imel pri rokah, hkratu z zdravilom, s škatlico za barve in kompasom, v obrabljenem starinskem denarnem pasu, izvezenem po vzorcu ježevčevih peresnih tuljcev, pa mu je tičala enomesečna plača. Še kralji ne bi mogli biti bogatejši od njega. Od hindujskega prodajalca si je kupil sladčic v čaši iz lista in jih je z veselim zanosom zaužival, dokler ga ni zapodil stražnik s stopnišča.

ENAJSTO POGLAVJE

Ali, kdor ni v tem doma
naj mar ta:
suče in prestreza meče,
čara novce si zveneče,
pušča ter ustavlja kri,
kače mami in kroti?
Lastno vreže ga rezilo,
kača smukne kamor bilo,
vsem v porogo bo revše —
ali pravi glumec ne!
Pest prahu, cvetica vela,
tukaj palica, tam plod,
iz vsega čudesa dela,
kar mu zmore roka kod —
svet se mu pa smeje, čudi,
ko se k môči, slavi trudi!

Toda ta, ki, itd. Op. 15.

Nastala je nenadna naravna reakcija.

»Zdaj sem sam — čisto sam,« si je mislil Kim. »V vsej Indiji ni nihče tako sam, kakor sem jaz! Če danes umrjem, kdo bo govoril o tem — in komu? Če pa ostanem živ, Bog je dober, bo za mojo glavo razpisana nagrada, kajti 'sin čarila' — to sem jaz, Kim.«

Le redki izmed belih ljudi, pač pa marsikateri izmed Azijcev se lahko prestavi v neke vrste zamaknjenosti, če si neprestano in venomer ponavlja svoje ime ter si sprostí misli v premišljanju tega, kar se imenuje identičnost človeške osebnosti kot take. Ko se človek postara, ga ta sposobnost navadno zapusti, dokler pa traja, mu jo je mogoče slednji trenotek pričarati.

»Kdo je Kim — Kim — Kim?«

Čepel je v kotu hrupne čakalnice, prost vseh drugih misli, držeč roke v naročju, medtem ko sta se mu

zenici skrčili kakor dve buciki. Čez minuto — v naslednji pol sekundi — tako je čutil, se bo primaknil rešitvi velike uganke: nato pa mu je duh, kakor se to zmerom dogaja, omahnil z onih višin, kakor pade na tla ranjen ptič, in zakrivši si z rokami oči, je zmajal z glavo.

Neki dolgolasi hindujski bairagi (sveti mož), ki si je pravkar kupil vozni listek, je v tem trenutku obstal pred njim ter ga debelo pogledal.

»Tudi jaz sem jih izgubil,« je dejal žalostno. »To so nekakšne duri k Poti, a zame so že več let zaprte.«

»O čem govoriš?« je vprašal Kim v zadregi.

»Razmišljal si v duhu, kaj je tvoja duša. Mahoma te je zgrabilo to vprašanje. Jaz vem. Kdo pa naj bi vedel, če ne jaz? Kam pa odhajaš?«

»Proti Kashi (Benaresu).«

»Tam ni bogov. Preizkušal sem jih. Jaz pa odhajam v Prayag (Allahabad) že petič — išoč pot razsvetljenja. Katere vere si?«

»Jaz sem tudi Iskatelj,« je odvrnil Kim z lami priljubljenim izrazom. »Četudi,« — za trenotek je čisto pozabil svoje severno oblačilo — »čeprav sam Alah vedi, česa iščem.«

Stari mož si je potisnil bairagijsko berglo pod pazduho in sédel na capo rdečkaste leopardove kože, Kim pa je medtem vstal, ko je začul klicanje za na vlak pri Benaresu.

»Hodi v upanju, bratec mali,« je dejal. »Dolga je pot do nog Enega. A vsi potujemo tja.«

Kim se po tem ni več čutil tako zapuščenega. Ni še prepotoval dvajset milj v natrpanem vozu, že je jel razveseljevati svoje sopotnike s celo vrsto kar najčudovitejših zgodb o svojih lastnih kakor tudi o svojega mojstra magičnih močeh.

Benares ga je presenetil kot izredno umazano mesto, a prijetno mu je bilo gledati, kakšno spoštovanje uživa tu njegova obleka. Najmanj ena tretjina ondotnega prebivalstva moli venomer k tej ali drugi skupini mnogih milijonov božanstev in časti zategadelj svete može kakršnekoli vrste. Kima so odvedli k Tirthan-

kerskemu svetišču, oddaljenemu približno eno miljo od mesta, v bližini Sarnatha. Vodil ga je neki kmet iz Punjaba, ki ga je slučajno srečal — neki Kamboh iz Jullundura, ki je zaman prosil vse svoje domače bogove zapovrstjo za okrevanje svojega sinčka, pa se je navsezadnje zatekel v Benares.

»Od severa prihajaš, ka-li?« je vprašal, ko se je s težavo prerival skozi ozke, smrdljive ulice, nemalo podobno svojemu ljubljenemu volu doma.

»Saj, poznam Punjab. Mati mi je bila pahari, a oče je prišel iz Amritzara — pri Jandiali,« je dejal Kim, preizkušajoč svoj jezik za popotne doživljaje, ki so ga čakali.

»Jandiala-Jullundur? Oho! Potemtakem sva si nekakšna soseda, bi rekel.« Nežno je prikimal cvilečemu otročičku v svojem naročju. »Pri kom pa služiš?«

»Pri nekem zelo svetem možu v Tirthankerskem svetišču.«

»Vsi so zelo sveti in — na vso moč lakomni,« je menil jat z bridkostjo. »Lazil sem okoli stebrov in hodil po svetiščih, da sem si stopala odrł, a otrok ni niti za trohico boljši. In mati je takisto bolna... Tiho, tiho, fantek moj... Dali smo mu drugo ime, ko je nastopila mrzlica. Preoblekli smo ga v obleko punčke. Ni je stvari, ki je ne bi bili poskusili. Tedaj sem dejal njegovi materi, ko mi je pripravljala culo za v Benares — hotela je iti z menoj — dejal sem: Sakhi Sarwar sultan nam bo najbolje pomagal. Znano nam je njegovo velikodušje, a ti bogovi tukaj na zemlji so nam tuji.«

Dete se je obračalo v dolbini med velikimi, pre-križanimi rokami in skozi težke veke pogledavalo proti Kimu.

»Pa je bilo vse zaman?« je vprašal Kim z uslužnim zanimanjem.

»Vse zaman — vse zaman,« je odvrnilo dete, ki so mu ustnice trzale od mrzlice.

»Bogovi so mu dali vsaj dober razum,« je dejal oče ponosno. »Le poglej, kako pametno je poslušal. Tamle je tvoje svetišče. Jaz sem sicer siromak — z

marsikaterim duhovnikom sem imel že opraviti, — a sin je le sin, in če bi mi ga mogel tvoj učitelj za kako darilo ozdraviti — sam sem pri kraju s svojo pametjo.«

Kim je nekaj časa premišljal, žareč od ponosa. Pred tremi leti bi bil pripravljen izkoristiti tak položaj, ne da bi se bil količkaj premišljal; zdaj mu je pa že samo spoštovanje, ki mu ga je bil izkazal jat, pričalo, da je mož. Razen tega je že sam enkrat ali dvakrat okusil mrzlico, zato je dobro vedel, kako spoznaš, kdaj čaka bolnika smrt od gladu.

»Pokliči ga sem, pa ti bom napisal zadolžnico za svojega najboljšega jarmovca, če mi ozdravi otroka.«

Kim je obstal pred izrezljanimi zunanjimi vrati svetišča. Belo oblečen oswalski bankir iz Ajmira, ki se je pravkar opral grehov svojega oderuštva, ga je vprašal, kaj hoče.

»Jaz sem chela Teshoo Lame, svetega moža iz Bho-tiyala — tukaj notri. Velel mi je priti. Čakam. Povej mu.«

»Ne pozabi otroka,« mu je vzkliknil nestrpni jat čez ramo in zatulil nato v punjabščini: »O sveti mož — o učenec svetega moža — o bogovi nad vsemi svetovi — ozrite se na žalost, ki sedi pred vašimi vrati.« Tak klic je nekaj tako vsakdanjega v Benaresu, da se mimoidoči niti z glavo ne okrenejo.

Oswal, pomirjen s človeštvom, je odnesel to poročilo v temo za seboj in lahne, neštevilne minute vzhoda so potekale, kajti lama je spal v svoji celici in noben duhovnik ga ni hotel prebuditi. Ko je rožljanje njegovega mōlka zopet prekinilo tišino notranjega dvora, kjer stojé mirne podobe Arhatov, mu je zašepetal neki novinec: »Tvoj chela je tukaj.« Starec je pozabil dokončati svojo molitev in je odstopical ven.

Komaj se je visoka postava prikazala na pragu, že je prihitel jat in, držeč kvišku otroka, vzkliknil: »Ozri se nanj, sveti mož; in če bo volja bogov, bo živel — živel!«

Tipal je v svojem prepasu ter potegnil iz njega majhen srebrnik.

»Kaj pomeni to?« Lamove oči so se obrnile proti Kimu. Pozornost je zbujalo Kimu dejstvo, da je mnogo bolje govoril urdujščino kakor pa pred leti pod Zam-Zammahom. Otrokov oče pa ni maral, da bi se pričel kak zaseben razgovor.

»Nič drugega ni ko mrzlica,« je dejal Kim. »Otrok ni prav hranjen.«

»Vsaka malenkost zadostuje, da mi obolí, in njegove matere ni tukaj.«

»Če mi dovolite, sveti mož, bi ga mogel nemara jaz ozdraviti.«

»Kaj! Ali so te naučili zdravilstva? Počakaj tukaj,« je dejal lama in prisedel k jatu na najnižjo stopnico pri svetišču. Kim pa je medtem, škileč iz kotov svojih oči, počasi odpiral škatlico z betelom. V šoli je često sanjaril, kako se bo vrnil k lami kot Sahib in kako bo starčku za šalo nagajal, preden se mu dal prepoznati — otroške sanje. Več dramatičnosti pa je bilo v njegovem sedanjem mišljenju, tehtnem iskanju stekleničic z leki, med katerimi je kdaj pa kdaj obstal kakor v mislih ali pa zamrmral ta ali oni zagovor. Imel je kinin v tabletah in temnorjave mesene kocke — bržkone goveje — a to ni bilo njegovo opravilo. Malček sicer ni hotel jesti, pač pa je željno seskål meseno tableto, češ, da mu je vseč njen slani okus.

»Vzemi torej teh šest.« Kim jih je izročil očetu. »Hvali bogove in skuhaj tri v mleku, druge tri pa v vodi. Kadar popije mleko, mu daj tole (bilo je pol kininske tablete) in ga toplo zavij. Ko se prebudi, mu daj druge tri v vodi kuhane in drugo polovico tele bele pilule. Potlej je tukaj še drug rjav lek, ki mu ga lahko daš že spotoma domov.«

»Bogovi! Kakšna modrost!« je vzkliknil Kamboh, hlipajoč po zraku.

Vsega tega se je domislil Kim iz lastnega zdravljenja, ko ga je napadla nekoč jesenska malarija — dodal je sam malo brbljanja, da bi se bolj dojmilo lame.

»Pojdi zdaj! Jutri pa spet pridi.«

»A plačilo — plačilo,« je vzkliknil jat in zravnal svoja čokata pleča. »Sin je sin. Kako naj zdaj, ko bo zopet zdrav, pridem k njegovi materi ter ji rečem, da sem našel spotoma pomoč, pa nisem dal zanjo niti skodelice mleka?«

»Vsi so si podobni, ti jatje,« je dejal Kim blago. »Neki jat je stal na kupu gnoja, ko so prišli mimo kraljevi sloni. 'Oh gonjač,' je vzkliknil, 'po čem pa prodajaš te osličke?'«

Jat se je na vse grlo zakrohotal, a se je takoj opravičil lami. »Tako govorimo pri nas na deželi — prav tako. Taki smo vsi jatje. Jutri pridem spet z otrokom in blagoslov bogov moje domačije — ki so dobri bogci — z vama obema... Zdaj, sinko, se bova spet okrepila. Nikar ne izpljuvaj vsega, kraljiček moj! Kralj mojega srca, nikar ne izpljuvaj, pa bova jutri zarana močna korenjaka, rokoborca in gorjačarja.«

Mrmraje in brundaje se je odstranil. Lama se je okrenil h Kimu in vsa ljubeča stara duša mu je gledala iz ozkih oči.

»Zdravljenje bolnikov pomeni pridobivanje zaslužnja, a najprej si je treba pridobiti modrosti. To si modro storil, prijatelj vsega sveta.«

»Po vas, sveti mož, sem postal moder,« je odvrnil Kim, ki je pozabil pravkar doigrano igrico, pozabil Sv. Ksaverija, pozabil svojo belo kri — pozabil celo véliko igro, ko se je po mohamedansko pripognil, da bi se dotaknil nog svojega učitelja v prahu jainskega svetišča. »Za svoje znanje sem dolžan vam. Tri leta sem jedel vaš kruh. Moj čas je prešel. Opuščen sem iz šol. K vam prihajam.«

»V tem je nagrada zame. Noter! Kar noter! In se je vse dobro končalo?«

Stopala sta proti notranjemu dvoru, kjer je popoldansko sonce metalo poševno zlato svetlobo. »Postoj, da bom mogel videti. Tako!« Kritično je upiral pogled vanj. »Ni več otrok, temveč mož, dozorel v modrosti, potujoč ko zdravnik. Dobro sem storil — dobro sem storil, ko sem te ono temno noč prepustil oboroženim

ljudem. Ali se še spominjaš najinega prvega dne pod Zam-Zammahom?»

»Oh,« je odvrnil Kim. »Ali se spominjate, ko sem skočil z voza prvi dan, ko sem šel proti —«

»Durim znanja? Gotovo. In dneva, ko sva skupaj jedla kolač za reko pri Nucklaoju. Aha! Večkrat si prosil zame vbogajme, tisti dan pa sem jaz beračil zate.«

»Ne brez vzroka,« je pritrdil Kim. »Tedaj sem bil učenec za ‚durmi znanja‘ in oblečen kot Sahib. Ne pozabite, sveti mož,« je nadaljeval šaljivo, »še danes sem Sahib — po vaši naklonjenosti.«

»Res. In Sahib, ki je nadvse visoko cenjen. Stopi v mojo celico, chela.«

»Kako morete to vedeti?»

Lama se je nasmehnil. »Najprej po pismih prijaznega duhovnika, ki sva bila naletela nanj v taborišču oborožencev; toda on se je zdaj vrnil v svojo domovino, pa sem poslal denar njegovemu bratu.« Polkovnik Creighton, ki je prevzel to zaupništvo, ko je pater Viktor odšel z Mavericki na Angleško, seveda ni bil kaplanov brat. A Sahibovih pisem ne razumem prav. Morajo mi jih prevajati. Izbral sem si zanesljivejšo pot. Često, ko sem se po svojem iskanju vrnil v tole svetišče, ki mi je bilo vedno gnezdo zavetja, je prišel k meni nekdo, ki išče razsvetljenja — človek iz Leha — ki je bil, kakor je dejal, hindujec, pa se je naveličal vseh teh bogov.« Lama je pokazal z roko proti Arhatom.

»Neki rejen človek?« je vprašal Kim in pomežiknil.

»Silen debeluh. Kmalu sem pa spoznal, da je v duhu vdan povsem ničvrednim stvarim, kakor so na primer hudiči in zagovori, oblika in navada, kako pijemo čaj po naših samostanih, in obredi, s katerimi sprejemamo svoje novince. Človek, nenasiten v izpraševanju; a bil ti je prijatelj, chela. Pripovedoval mi je, da si na poti k velikim častem kot pisar. In vidim, da si zdravnik.«

»Da, saj sem — pisar, če sem Sahib, a to bom od-

rinil v kot, ko pridem kot učenec k vam. Dovršil sem leta, ki so predpisana Sahibu.«

»Kakor nekakemu novincu?« je dejal lama in prikimal z glavo. »Ali si prost šole? Ne bi bil rad kriv, če bi ostal nezrel.«

»Čisto prost sem. Ob pravem času bom stopil v službo pri vladi kot pisar —«

»Ne kot vojščak. To je dobro.«

»A najprej bom potoval z vami. Zato sem tukaj. Kdo prosjači zdaj za vas?« je nadaljeval hitro. Ledena skorja vrh njegove notranje razgibanosti je bila le tenka.

»Prav pogosto prosjačim sam, a kakor ti je znano, sem le poredkoma tukaj, razen če pridem gledat za svojim učencem. Od enega konca Hindustana do drugega sem že potoval peš in z vlakom. Velika in čudovita dežela! Kadar pa pridem sem, se mi zdi, kakor da bi bil v svojem dragem Bhotiyalu.«

Z zadovoljstvom se je razgledoval po čisti mali celici. Nizka blazina mu je bila sedež, ki je sedel nanj s prekrižanimi nogami, kakor Bodhisat, ko se je prebudil iz svojega premišljevanja. Črna, komaj dvajset palcev visoka miza iz tikovine, na kateri so stale bakrene čaše za čaj, je stala pred njim. V drugem kotu je stal oltarček, takisto iz težkega izrezljanega tikovega lesa, ki je stal na njem kip sedečega Buddhe iz pozlačenega bakra, s svetilko, z žaro za kadilo in z nekaj bakrenih cvetličnih loncev pred seboj.

»Čuvaj svetih podob v 'čudežni hiši' si je pridobil zasluženje, ko mi jih je lani podaril,« je izpregovoril, spremljajoč Kimov pogled. »Kadar je človek daleč od svoje domovine, mu take stvari budé spomine, in čast moramo izkazovati Gospodu, kajti On je pokazal Pot. Poglej!« Pokazal je s prstom na nenavaden kup pisane riže, ki je venčal fantastičen kovinski okras. — »Ko sem bil opat v svojem kraju — preden sem prišel do boljšega spoznanja — sem slednji dan daroval te daritve. To je darovanje vesoljstva Gospodu. Tako darujemo mi iz Bhotiyala slednji dan ves svet Vseodličnemu zakonu. In to delam tudi sedaj, čeprav vem,

da je Vseodlični vzvišen nad vsa mišljenja in božanja.« Vzel je njuhanca iz svoje tobačnice.

»To je dobro ukrenjeno, sveti mož,« je zamrmral Kim in lagodno omahnil na blazine, ves presrečen in ves truden.

»In razen tega,« se je zasmeljal starec sam pri sebi, »se ukvarjam tudi z izdelovanjem podob Kolesa življenja. Vsake tri dni po eno risbo. Bil sem pravkar zaposlen s tem — ali pa sem nemara malce zatislil oči — ko so mi prinesli vest o tebi. Dobro je, da te imam tukaj. Sahibi nimajo vse modrosti tega sveta.«

Potegnil je izpod mize list nenavadno dišečega rumenega kitajskega papirja, čopiče in tablico indijskih barv. V najčistejšem, najostrejšem obrisu je narisal na njem Veliko Kolo s šestimi prečkami, katerega pesto je predstavljalo v en lik združene živali: prašiča, kačo in goloba (nevednost, jezo in naslado), in katerega posamezni deli pomenijo vsa nebesa in vsa pekla in vse slučaje v človeškem življenju. Bodhisatga je bil baje prvi narisal z riževimi zrci v prahu, da bi pojasnil svojim učencem vzročnost vsega. Številni rodovi so ga izpopolnili v na moč čudovito, tradicionalno podobo, natrpano s stotinami figuric, ki ima njih slednja črta svoj pomen. Redko kdo zna razložiti to parabolo v sliki in na vsem svetu ni niti dvajset ljudi, ki bi jo mogli brez vzorca točno narisati: in teh, ki jo znajo narisati kakor tudi razložiti, so le trije.

»Učil sem se nekoliko risati,« je dejal Kim. »A to je čudež vseh čudežev.«

»Risal sem ga več let,« je dejal lama. »Bil je čas, ko sem lahko risal vse od prvega prižiganja svetilk do drugega. Naučil te bom te umetnosti — po primerni pripravi; in ti pojasnil tudi pomen tega Kolesa.«

»Potemtakem odrineva zopet na Pot?«

»Na Pot in na svoje Iskanje. Čakal sem samo še tebe. Razodelo se mi je v stoterih sanjah — zlasti v sanjah, ki sem jih imel ponoči za onim dnem, ko so se vrata znanja prvič zaprla za teboj —, da ne bom

brez tebe nikoli našel svoje Reke. Vedno in vedno, kakor ti je znano, sem odvrčal to od tebe, boječ se slepila. Zato te tudi nisem hotel vzeti s seboj oni dan v Lucknowu, ko sva skupaj jedla kolač. Nisem te hotel vzeti s seboj, dokler ne bi bil čas za to dozorel in ugoden. Od gorá do morja, od morja do gorá sem hodil, a vse zaman. Tedaj sem se spomnil Jâtake.»

Povedal je Kimu zgodbo o slonu z okovano nogo, ki jo je bil tako često pripovedoval jainskim duhovnikom.

»Nadaljnjega dokazovanja ni treba,« je končal resno. »Poslan si mi bil za pomoč. Ko ni bilo več te pomoči, je moje Iskanje postalo nično. Zategadelj kreneva spet skupaj na pot in Iskanje nama je zagotovljeno.«

»In kam pojdeva?«

»Kaj je na tem, prijatelj vsega sveta? Iskanje, pravim, je zagotovljeno. Če bo treba, bo Reka privrela pred najinimi nogami iz zemlje. Pridobil sem si zasluženje, ko sem te poslal k vratom znanja in ti dal dragulj, ki se imenuje modrost. Vrnil si se, pravkar sem videl, kot naslednik Sakyamunija, zdravnika, čigar oltarjev je mnogo v Bhotiyalu. To zadostuje. Skupaj sva in vse je, kakor je bilo — prijatelj vsega sveta — prijatelj zvezd — chela moj!«

Nato sta se pomenkovala o posvetnih zadevah; bilo je nekaj nenavadnega, da lama ni izpraševal po nobenih podrobnostih iz življenja pri Sv. Ksaveriju in ni pokazal niti najmanjše radovednosti glede šeg in običajev Sahibov. Duh se mu je gibal povsem v preteklosti in domislil se je slednjega koraka njunega prvega čudovitega soromanja, si mel pri tem roke in se smehljal sam pri sebi, dokler se ni skrčil vase in iznenada zaspal spanja visoke starosti.

Kim je opazoval, kako je zadnji prašni sončni žarek izginil z dvorišča, ter se poigral s svojim bodalom za duhove in s svojim molkom. Hrup Benaresa, najstarejšega vseh mest na zemlji, ki je noč in dan buden pred bogovi, se je razlegal okoli obzidja, kakor hrumi morje okoli lomilca valov. Kdaj pa kdaj

je stopil jainski duhovnik s kakim majhnim darom za svete podobe čez dvorišče in si sproti pometal pot, da ne bi po naključju vzel življenja kakemu živemu bitju. Zabrla je svetilka in pričela se je glasna molitev. Kim se je oziral k zvezdam, ki so vzhajale druga za drugo v tihi, zadušni temi, dokler ni zaspal ob vznožju oltarja. Ono noč je sanjal samo po hindustansko, niti ene angleške besede...

»Sveti mož, spomni se otroka, ki sva mu dala zdravil,« je izpregovoril Kim okoli tretje ure zjutraj, ko je hotel lama, ki se je tudi prebudil iz sanj, takoj kreniti na romarsko pot. »Jat bo ob svitu tukaj.«

»Dobro si povedal. V svoji naglici bi lahko storil krivico.« Sédel je zopet na blazine in vzel v roke svoj môlek. »Stari ljudje so res kakor otroci,« je rekel otožno. »Želijo si nečesa — glej, pa se jim mora takoj ugoditi, kajti drugače se jezijo in jočejo! Večkrat bi bil spotoma najrajši zacceptal z nogo, če me je kaka volovska vprega ali pa tudi samo oblak prahu oviral na poti. To ni bilo tako, ko sem bil še mož — pred davnim časom. Vendarle je to greh —«

»Pa vi ste zares stari, sveti mož.«

»Zgodilo se je. Neki vzrok je bil postavljen na svet in kdo, bodi bolan ali zdrav, veden ali neveden, star ali mlad, bi mogel brzdati posledice tega vzroka? Ali miruje Kolo, če ga vrti otrok — ali pa pijanec? Chela, to je velik in strašen svet.«

»Po mojem mnenju je dober,« je zehnil Kim. »Ali imava kaj jesti? Že od sinoči nisem nič jedel.«

»Pozabil sem na tvoje potrebe. Tamle je dober čaj iz Bhotiyala in hladen riž.«

»S tako hrano ne moreva daleč.« Kim je čutil vso slast Evropejca po mesni jedi, ki pa je ni dobiti v jain-skem svetišču. A namestu, da bi se takoj odpravil z beraško skodelo v mesto, si je potolažil želodec s trohico hladnega riža, dokler se ni popolnoma zdanilo. Z dnem vred je prišel tudi kmet, veselo brbljajoč od hvaležnosti.

»Ponoči se je mrzlica obrnila in prišlo je potenje,« je vzkliknil. »Potiplji tukaj — koža mu je sveža in

nova! Slane kocke so mu šle v slast in željno je pil mleko.« Potegnil je otroku ogrinjalo z obraza in dete se je zaspalo nasmehnilo Kimu. Majhna družba jain-skih duhovnikov se je molčé, a na vso moč pozorno, zbrala pri vratih v svetišče. Vedeli so in Kim je videl, da so vedeli, kako je stari lama našel svojega učenca. Ker so bili vljudni ljudje, se ponoči niso vsiljevali ne s svojo navzočnostjo ne z besedo, niti s kretnjo. Kim jih je zato ob sončnem vzhodu nagradil.

»Zahvali se jainskim bogovom, brat,« je izpregovoril, ker ni vedel, kako se njihovi bogovi imenujejo. »Mrzlica je res premagana.«

»Ali vidite? Glejte!« Lama je z žarečim obrazom opazoval v ozadju svoje gostitelje. »Ali je še kedaj živel tak chela? Za našim Gospodom, ozdravljevalcem, hodi.«

Jaini priznavajo javno vse bogove hindujske vere kakor tudi lingam in kačo. Nosijo brahmansko vrvico in se čvrsto drže vseh predpisov hindujske kaste. A, ker so poznali in ljubili lamo, ker je bil to star človek, ker je iskal Poti, ker je bil njihov gost in ker je dolgo ponoči razpravljajl z višjim duhovnikom — s tako svobodno mislečim metafizikom, kakor je pač malokateri v svojem sedemdesetem letu — so mrmraje pritrjevali.

»Nikar ne pozabi« — Kim se je sklonil nad otroka — »da se to zlo lahko povrne.«

»Ne, če imaš pravi čar,« je odvrnil oče.

»A kmalu pojdemo od tod.«

»Res,« je povzel lama proti zbranim jainom. »Skupaj odideva na Iskanje, ki sem vam že često govoril o njem. Čakal sem, kdaj mi chela dozori. Poglejte ga! Proti severu pojdeva. Nikoli več ne bom gledal tega kraja svojega miru, o ljudje dobre volje.«

»Pa saj nisem berač.« Kmet je poskočil, prižemajoč otroka k sebi.

»Molčite. Ne motite svetega moža,« je vzkliknil neki duhovnik.

»Pojdi,« je zašepetal Kim. »Čakaj naju pod velikim železniškim mostom in prinesi v imenu vseh

bogov našega Punjaba s seboj kaj hrane — kurryja, stročja, v masti ocvrtega peciva in sladčic. Zlasti sladčic. Podvizaj se!«

Od glada blede obraz je dobro pristojal Kimu, ko je stal tam pred ljudmi, visok in vitek, v svojem temnem, ohlapnem oblačilu, držeč eno roko na svojem mólku, drugo pa kakor za blagoslov, kar je verno posnel po lami. Kak angleški opazovalec bi nemara dejal, da je bolj podoben mlademu svetniku na pisnem okenskem steklu, kakor pa od gladu oslabelemu doraščajočemu mladeniču.

Dolgo in silo ceremonielno je bilo slovo; trikrat se je končalo in se trikrat znova pričelo. Iskatelj — oni, ki je povabil lamo iz oddaljenega Tibeta v to zaveetišče, brezlasi asket s srebrnobelim obrazom — mu ni prisostvoval, temveč se je mudil, kakor vedno, sam v pobožnem premišljevanju pri svetih podobah. Drugi so bili bolj človeški, vsilili so starcu nekaj daril — dozo betela, lepo novo železno škatlico za peresa, vrečo za živila in več podobnega — ga svarili pred nevarnostmi sveta zunaj ter mu prerokovali srečen konec njegovega Iskanja. Kim pa je čepel medtem, bolj sam kakor kdajkoli, na stopnišču in preklinjal sam pri sebi v izrazih zavoda Sv. Ksaverija.

»Pa saj sem sam kriv tega,« je zaključil. »Z Mahbubom sem jedel Mahbubov ali pa Lurgana Sahiba kruh. Pri Sv. Ksaveriju sem jedel trikrat na dan. Tu moram pa preklicano skrbeti sam zase. Razen tega sem zdaj precej razvajen. S kakšno slastjo bi izpraznil zdajle krožnik govedine!... Ali ste opravili, sveti mož?«

Lama je dvignil obe roki in ubral zadnji blagoslov v izbrani kitajščini. »Nasloniti se ti moram na ramo,« je rekel, ko so se zaprla vrata v svetišču. »Trdi postajamo, mislim.«

Podpirati težkega šest čevljev visokega moža več milj po preobljudenih ulicah ni lahko, in Kim, ki je bil razen tega obremenjen še s potnimi culami in zavitki, je bil vesel, ko je došel v senco železniškega mostu.

»Tukaj bova obedovala,« je rekel odločno, ko mu je Kamboh, v svojem modrem oblačilu in smehljaje se, prišel pred oči, držeč v eni roki košaro, na drugi pa otroka.

»Vzemita, sveta moža!« jima je vzkliknil že petdeset metrov daleč. Stala sta na produ pod prvim mostnim obokom, varna pred očmi gladnih duhovnikov. »Riž in dober kurry, pecivo, še toplo in dobro začinjeno s hingom (asafoetido), skuta in sladkor. Kralj mojih polj« — to proti svojemu sinčku — »pokaživa tema svetima možema, da mi jatje iz Jullundura lahko povračamo dobroto... Slišal sem bil, da jedo jaini samo to, kar si sami skuhamo, toda res,« — ozrl se je vljudno stran preko široke reke — »kjer ni očesa, tam tudi ni kaste.«

»In midva,« je rekel Kim, ko se je obrnil in naložil za lamo listni krožnik, »stojiva nad vsemi kastami.«

Molče sta se krepčala z dobro hrano. Šele ko si je obližnil zadnji košček lepljive sladkobe z mezinca, je Kim opazil, da je tudi Kamboh oprtan za potovanje.

»Če drže naše poti skupaj,« je dejal preprosto, »pojdem s teboj. Človek ne naleti često na čudodelnika, in otrok je še vedno slab. Toda j a z nisem šibek trst.« Vzdignil je svoj lathi — pet čevljev dolgo bambusovo palico, obito z obroči iz poliranega železa — in ga zavihtel po zraku. »Pravijo, da smo jatje prepirljivi, pa to ni res. Samo če pride človek navzkriž z nami, smo kakor naši bivoli.«

»Tako je,« je dejal Kim. »In dobra palica je dober dokaz.«

Lama je mirno gledal navzgor ob reki, kjer so vstajali s sežigališč ob reki stebri dima v dolgi sajasti perspektivi brez konca in kraja. Kdaj pa kdaj je prinesel deroč tok vkljub vsem oblastvenim predpisom mimo kak ostanek na pol sežganega trupla.

»Brez tebe,« je izpregovoril Kamboh, prižemajoč dete na svoje kosmate prsi, »bi bil šel danes nemara tja — s tem tukaj. Duhovniki nam pravijo, da je Benares svet — o čemer nihče ne dvomi — in da je

le želeli, da bi človek umrl v njem. A ne poznam njihovih bogov, in denarja zahtevajo; in ko si opraviš molitev, ti zatrjuje ta ali ona obrita glava, da je bila brezuspešna, če ne opraviš še druge. Umij se tu! Umij se tam! Polivaj se, pij, koplji se in trosi cvetice — in plačuj vsakikrat duhovnike. Ne, Punjab je zame, in zemlja jullundurske dežele za najboljšo grudo na nji.«

»Često sem že dejal — menda v tempeljnu — da se nama bo, če bo treba, odprla Reka kar pod nogami. Zato pojdeva zdaj proti severu,« je rekel lama, vstajajoč. »Spominjam se nekega prijetnega kraja, obdanega od sadnega drevja, kjer lahko hodiš v pobožnem premišljevanju — in zrak je hladnejši tam. Prihaja namreč z gorovja in od snega na gorovju.«

»Kako se imenuje ta kraj?« je vprašal Kim.

»Kako naj bi vedel to? Ali nisi bil ti — ne, to je bilo potem, ko je zrasla vojska iz tal in te odvedla. Živel sem tam in premišljeval v neki sobi nasproti golobjaku — seveda, kadar ni venomer govorila.«

»Oho! Ženska iz Kuluja. To je pri Saharunporeu.« Kim se je zasmejal.

»Kako vodi duh tvojega gospodarja? Ali hodi peš zaradi prejšnjih grehov?« je vprašal jat previdno. »Dolga pot je do Delhija.«

»Ne,« je odvrnil Kim. »Izberačil bom za vozni listek.« V Indiji se ljudje ne priznavajo za lastnike denarja.

»Pa vzemimo v imenu božjem ognjeni voz. Moj sin je najvarnejši v materinem naročju. Vlada nam je prinesla mnogo davkov, eno dobroto pa nam le daje — vlak, ki združuje prijatelje in spaja tiste, ki hrepene drug po drugem. Čudovita stvar je vlak.«

Čez nekaj ur so se že vsi gnetli v njem in spali med dnevno soparo. Kamboh je nadlegoval Kima s tisoči vprašanj glede na lamovo potovanje in življenjsko delo in je prejel nanje nekaj svojevrstnih odgovorov. Kim je bil zadovoljen, da je tam, kjer je, da se more razgledovati preko ravne severnozapadne pokrajine in se pomenkovati z menjajočo se družbo so-

potnikov. Še danes velja ščipanje vozniških listkov indijskim kmetom za neko nepojmljivo izsiljevanje. Ne gre jim v glavo, kako bi smeli tujci, če so čarovni listki plačani, izščipavati velike kose iz tega čara. Zavaljo tega nastajajo dolga in besna prerekanja med potniki in evrazijskimi pregledniki vozniških listkov. Kim je pri tem nekolikokrat pomagal z dostojanstvenim nasvetom, da bi se pobahal pred lamo in čudečim se Kambohom s svojo modrostjo, in je spravil s tem zborovanje v še večjo nejasnost. V Somni pa mu je poslala usoda nekaj v premišljevanje. Tu je prištorkljaj, ko se je začel vlak že pomikati, v voz mršav, boren možicelj — neki Mahratta, kolikor je mogel Kim presoditi po njegovem petelinjastem, tesno se mu prilagajočemu turbanu. Obraz mu je bil ves razsekan, vrhnje oblačilo iz mušljina raztrgano in ena noga obvezana. Pripovedoval jim je, da se je prekucnil neki kmetijski voz ter ga malone do mrtvega povozil in da potuje zdaj v Delhi, kjer mu živi sin. Kim ga je pozorno opazoval. Če bi se bil res, kakor je trdil, valjal po tleh, bi bil moral imeti kake odrtine na koži. Vse njegove rane pa so imele videz pravih urezov in zgolj padec z voza ne bi bil mogel spraviti moža v tolikšen strah. Ko si je z drhtečimi prsti pripenjal raztrgano ogrinjalo okoli vratu, je pokazal nekaj amuletov ene vrste, ki se imenujejo »krepitelji src«. Amuleti so sicer nekaj vsakdanjega, a ne taki, ki vise na sploščeni bakreni žici, še manj pa taki, ki imajo črn emajl na srebru. Razen Kamboha in lame ni bilo nikogar v vozu, ki je bil na srečo starinski in na obeh koncih zaprt. Kim je storil, kakor da bi se popraskal po prsih, in je privlekel pri tem na dan svoj amulet. Obraz Mahratte se je pri tem pogledu docela spremenil in položil je svoj amulet prosto na prsi.

»Saj,« je nadaljeval proti Kambohu, »mudilo se mi je in voz, ki ga je vozil oni pankrt, je zašel z enim kolesom v jarek, pa je razen škode, ki mi jo je bil povzročil, šla po vodi tudi polna skleda tarkiana. Nisem bil 'sin čarila' (srečen človek) ta dan.«

»To je velika izguba,« je menil Kamboh, taječ

svoje zanimanje. Njegove skušnje v Benaresu so ga napravile nezaupnega.

»Kdo ga je skuhal?« je vprašal Kim.

»Ženska.« Mahratta je široma odprl oči.

»Pa saj znajo vse ženske kuhati tarkian,« je rekel Kamboh. »Kolikor vem, je to dober kurry.«

»O da, dober kurry je,« je pritrdil Mahratta.

»In poceni,« je dodal Kim. »A kaj je s kasto?«

»Oh, nobene kaste ni, kjer hočejo moški tarkian — jesti,« je odvrnil Mahratta s predpisanim padcem v glasu. »V čigavi službi pa si?«

»V službi tegale svetega moža,« Kim je pokazal srečnega, zaspanega lamo, ki se je pri tej preljudi besedi sunkoma prebudil.

»Oh, z nebes mi je bil poslan na pomoč. Imenuje se prijatelj vsega sveta. Imenuje se tudi prijatelj zvezd. Potuje kot zdravnik — kajti čas mu je dozorel. Velika je njegova modrost.«

»In ,sin čarila',« je dodal Kim polglasno, ko se je Kamboh naglo pripravil k temu, da bi prižgal pipo, iz strahu, da ga Mahratta ne bi prosil zanj.

»In kdo je ta,« je vprašal Mahratta in nervozno pogledal postrani.

»Človek, čigar otroka sem — sva ozdravila, pa nama dolguje zdaj veliko zahvalo. Sédi k oknu, človek iz Jullundura. Tukaj je bolnik.«

»Hm! Nimam želje, da bi se ukvarjal z vsakim klatežem, ki ga srečam. Moja ušesa niso predolga. Nisem radovedna ženska, da bi prisluškoval skrivnostim.« Jat se je težko zavalil v oddaljen kot.

»Torej si nekak zdravnik? Deset sežnje globoko v nesreči tičim,« je vzkliknil Mahratta, pograbitvi iztočni rek.

»Mož je vsevprek razrezan in odrt. Poskusil ga bom izlečiti,« je odvrnil Kim. »Nihče naj se ne vmešava med tvojega otroka in mene.«

»Zaslužil sem ukor,« je odvrnil Kamboh skromno. »Dolgujem ti hvalo za življenje svojega sina. Čudežnik si — znano mi je to.«

»Pokaži mi ureze.« Kim se je pripognil Mahratti

preko tilnika, ko se je malone dušil od utripanja srca. kajti to je bila vélika igra z osveto. »Zdaj mi pa naglo povej svojo zgodbo, brat, jaz bom pa medtem govoril svoj zagovor.«

»Prihajam z juga, kjer sem imel svoje delo. Neko-ga izmed nas so ubili ob cesti. Ali si slišal to?« Kim je odkimal. Seveda ni nič vedel o predniku E-a 23, ki je bil ubit na jugu, oblečen kot arabski trgovec. »Ko sem steknil tisto pismo, ki sem bil poslan ponje, sem se odpravil od tod. Izmuznil sem se iz mesta ter tekkel proti Mhowu. Čutil sem se tako varnega in nepozna-nega, da si nisem niti obraza spremenil. V Mhowu me je pa neka ženska obdolžila tatvine draguljev v mestu, ki sem ga bil pravkar zapustil. Zdaj sem zapazil, da so mi preganjalci za petami. Ponoči sem pobegnil iz Mhowa, ko sem prej podkupil policijo, ki pa je bila že podkupljena, da bi me brez zaslišanja izročila mo-jim sovražnikom. Nato sem teden dni ležal v starem mestu Chitoru, kot spokornik v nekem svetišču, a nisem vedel, kako bi se rešil pisma, ki mi je bilo izročeno. Zakopal sem ga pod Kraljičin kamen v Chi-toru, na mestu, ki ga poznamo vsi.«

Kim ni ničesar vedel o tem, a za vse na svetu ne bi hotel prekiniti njegovega pripovedovanja.

»V Chitoru, vidiš, sem bil na čisto kraljevem ozemlju, kajti Kotah na vzhodu leži izven zakona an-gleške kraljice in Jeypur in Gwalior takisto. Vohunov nimajo radi in pravice ni tam. Preganjali so me kakor mokrega šakala, a prebil sem se do Bandakuija. Tam sem zvedel, da sem osumljen nekega umora v mestu, ki sem ga bil pravkar zapustil — umora nekega dečka. Imeli so truplo in priče na razpolago.«

»Pa ali vlada ne zna ščititi?«

»Za nas ‚v igri‘ ni zaščite. Če umrjemo, umrjemo. Naša imena se izbrišejo iz knjige. To je vse. V Ban-dakuiju, kjer stanuje nekdo od nas, sem jim skušal zabrisati sled s spremembo svojega obraza in tako sem se prelevil v Mahratto. Potem sem prišel v Agro in se namenil vrniti v Chitor po pismo. Tako za gotovo sem mislil, da sem se jim izmuznil. Zategadelj nisem

nikomur poslal tara (brzjavke), kje leži ono pismo. Želel sem vso to čast pridržati zase.«

Kim je prikimal. Dobro je razumel to čuvstvo.

»Ko pa sem blodil v Agri po ulicah, me je prijel nekdo zaradi dolgov, privedel mnogo prič in me hotel na mah zvleči pred sodišče. Oh, to so vam zviti ptiči na jugu! Dejal je, da sem njegov agent za bombaž. Bog daj, da bi se v peklu pražil za to!«

»In si bil to?«

»Oh, bedak! Bil sem človek, ki so ga iskali zaradi onega pisma! Pobegnil sem na Mesarski trg in prišel ven pri židovski hiši, a žid se je bal rabuke in me je zapodil. Dospel sem peš do Somne — imel sem samo še denarja za vozni listek do Delhija — in ko sem tam ležal za mrzlico v nekem jarku, je skočil nekdo iz grmovja, me zabodel, pretepel in preiskal od glave do nog. Vse to se je zgodilo vpričo vlaka!«

»Čemu te pa ni kar ubil?«

»Tako neumni niso. Če bi bil v Delhiju na predlog državnega pravdnika zaradi dokazanega umora obsojen, tedaj bi pripadlo moje truplo državi, ki ga zahteva. Zastrazenega bi me poslali nazaj in potem — bi polagoma umiral, za zgled drugim izmed nas. Jug ni moja dežela. V krogih begam naokoli — kakor enook kozel. Že dva dni nisem jedel. Zaznamovan sem« — dotaknil se je umazane obveze na svoji nogi — »tako da me bodo v Delhiju morali spoznati.«

»Na vlaku si vsaj varen.«

»Živi leto dni v véliki igri, pa mi spet reci to! V Delhiju bodo vse žice na delu zoper mene, vsako brazgotino, vsako capo na meni bodo popisali. Dvajset, sto, če bo treba — jih bo pričalo, da so me videli, ko sem ubil dečka. In ti mi tudi ne moreš pomagati!«

Kim je dovolj dobro poznal zasledovalne spretnosti domačinov, zato ni dvomil, da se bo zadeva z umorom nadaljevala do konca — in bodo imeli celó truplo na razpolago. Mahratta je kdaj pa kdaj od bolečine skrčil prste. Kamboh je čemerno bulil iz svojega kota, lama je pridno prebiral svoje jagode, Kim pa, ki je po

zdravniško tipal po bolnikovem vratu, je med zagovarjanjem izmišljal svoj načrt.

»Ali imaš kaj čaril, da si spremenim svojo zunanost? Drugače sem mrtev človek. Pet — deset minut samo, če ne bi bil v taki hudi stiski, pa bi bil mogel nemara —«

»Ali je že ozdravljen, čudodelnik?« je vprašal Kamboh ljubosumno. »Dovolj dolgo si mu pel.«

»Ne. Za njegove poškodbe ni, kakor vidim, nobenega leka, razen če bi sedel tri dni v bairagijski obleki.« To je navadna pokora, ki jo pogosto naloži temu ali onemu rejenemu trgovcu njegov duhovni svetovalec.

»Duhovnik bi zmerom rad delal duhovnike,« se je glasil odgovor. Po navadi topoumnega praznovernega ljudstva ni mogel Kamboh držati svojega jezika, da ne bi zasmehaval svoje cerkve.

»Ali bo tvoj sin potemtakem duhovnik? Čas je, da vzame še malo kinina.«

»Mi jatje smo vsi bivoli,« je rekel jat zopet z mehkejšim glasom.

Kim je namazal za konico prsta grenčice na zaupne otrokove ustnice. »Saj te nisem prosil ničesar drugega,« je dejal strogo očetu, »kakor malo hrane. Ali mi je ne privoščiš? Ozdraviti hočem še enega človeka. Ali mi je dovoljeno — knez?«

Velikanske kmetove šape so se proseče dvignile. »Ne — ne. Nikar me tako ne zasmehuj!«

»Rad bi ozdravil tega bolnika. Lahko si pridobiš zasluženje, če mi pomagaš. Kakšne barve je pepel v tvoji pipi? Bele. To je ugodno. Je li kaj turmerika med ostanki tvojih živil?«

»Jaz — jaz —«

»Odpri svojo culo!«

V tej je bila zbirka raznih navadnih brkljarij: cunjice, mazaška zdravila, cenena sejmska darila, ruta polna atte — sivkaste, grobo zmlete domače moke — zvitki kmečkega tobaka, malovredne cevke pip, zavoj kurryja, vse zamotano v prt. Kim je prevračal to z

izrazom modrega čarovnika in mrmral zraven neki mohamedanski zagovor.

»To je modrost, ki sem se je naučil od Sahibov,« je zašepetal lami; in če pomislimo na njegovo vzgajanje pri Lurganu, je govoril samo golo resnico. »Kakor kažejo zvezde, je v usodi tega človeka nekakšno veliko zlo, ki — ki ga vznemirja. Ali naj mu ga odvzamem?«

»Priatelj zvezd, v vsem si dobro ukrenil. Stori, kakor veš. Ali je to kako novo zdravljenje?«

»Hitro! Napravi hitro!« je hlastnil Mahratta. »Preden se bo ustavil vlak.«

»Zdravljenje zoper senco smrti,« je dejal Kim, mešajoč v rdeči glinasti pipi Kambohovo moko z ostanki oglja in tobačnega pepela. E. 23 si je brez besede snel svoj turban, da so mu padli dolgi črni lasje na tilnik.

»To je moja hrana — duhovnik,« je zagodrnjal jat.

»Bivol v svetišču! Ali si se upal pogledati semkaj?« je vzkliknil, Kim. »Svete skrivnosti moramo opravljati vpričo bedakov; a pazi na svoje oči. Ali že čutiš meglico pred njimi? Rešim ti otroka, za zahvalo mi pa — oh, nesramnež!« Kmet se je umaknil ostremu pogledu, kajti Kim je govoril docela resno. »Ali naj te prekolnem, ali pa —« Pobral je vnanji prt njegove cule in mu ga vrgel čez sklonjeno glavo. »Če te popade le najmanjša želja, da bi pogledal sèm, pa — pa — te še jaz ne bom mogel rešiti. Sedi tiho! Stori se nemega!«

»Slep sem — nem. Nikar me ne preklinjaj! Pridi sem, otrok, igrala se bova skrivalnice. Zaradi mene, nikar mi ne glej izpod prta.«

»Upanje vidim,« je dejal E. 23. »Kakšen načrt ima?«

»To pride pozneje,« je rekel Kim, vlekoč z njega tenko srajco. E. 23 se je s sramežljivostjo severozahodneža obotavljaj, razgaliti si telo.

»Kaj bi kasta, če ti gre za glavo?« je dejal Kim in mu spustil srajco do pasu. »Narediti te moramo za pravega žoltega saddhuja. Sleci se — sleci se hitro in si spusti lase čez oči, jaz pa nasujem medtem pepela.

Zdaj samo še znamenje kaste na čelo.« Vzel je tablico škrlatnega laka iz svoje zemljemerske škatlice z barvami.

»Ali si šele začetnik?« je dejal E. 23, dobesedno boreč se za drago življenje, ko je smuknil iz svoje obleke in stal tam gol, prepasan samo s prtom okrog ledij, medtem ko mu je Kim mazal odlično znamenje kaste na čelo, posuto s pepelom.

»Šele pred dvema dnevnoma vstopil v igro, brat,« je odvrnil Kim. »Nasuj si še več pepela na prsi.«

»Ali si naletel na nekega zdravnika — bolnih biserov?« Razmotal je svoj dolgi, čvrsto zviti turban-ski prt in si ga s spretno roko omotal okoli ledij s presukanimi ovoji saddhujskega pasu.

»Ha! Tak poznaš njegovo roko? Bil mi je nekaj časa učitelj. Pokriti ti morava noge. Pepel leči rane. Namaži jih še enkrat.«

»Bil sem mu svoj čas v ponos, a ti si malone še boljši. Bogovi so nam prijazni! Daj mi t o l e.«

Bila je pločevinasta škatlica s pilulami opija, ki jo je zagledal med brkljarijo v jatovi culi. E. 23 ga je pogoltnil pol pesti. »Dobre so zoper lakoto, strah in mraz. In tudi oči pordečijo,« je izjavil. »Zdaj imam zopet pogum, igrati igro. Pogrešava samo še saddhujskih klešč. Kaj pa s staro obleko?«

Kim jo je čvrsto zvil ter si jo stlačil v ohlapne gube spodnje obleke. Z rumeno ockersko barvo mu je namazal noge in prsi, da so se mu poznale velike proge na osnovi moke, pepela in turmerika.

»Kri na nji zadošča, da te obesijo, brat.«

»Že mogoče; a to ni zadosten vzrok, da bi jo vrgel skozi okno... Končano je.« Glas se mu je tresel od čistega deškega veselja spričo te preobleke. »Obrni se in poglej, jat!«

»Bogovi naj nas varujejo,« je vzkliknil pokriti Kamboh in se izmotal kakor bivol iz ločja. »A — kam pa je izginil Mahratta? Kaj pa si storil?«

Kim je bil učenec Lurganove šole in E. 23 zaradi svojega posla ni bil slab igralec. Namestu prejšnjega drhtečega, plaho se stiskajočega krošnjarja se je šo-

piril tam v kotu s prekrížanimi nogami, s pepelom namazani, z ockrom prevlečeni temnolasi saddhu. Nabrekle oči — opij vpliva naglo na prazen želodec — so se mu bliskale od predrznosti in živalske poželjivosti. Okoli vratu je imel Kimov rjavi mōlek, čez rame pa razcapano in razcefrano katunasto cunjo. Otrok si je zaril obraz v naročje svojega osuplega očeta.

»Poglej, kraljevič! S čarovniki potujeva, a nič žalega ti ne bodo storili. Oh, nikar ne jokaj... Kdo bi pa ozdravljaj danes otroka, da bi ga hotel jutri s strahom ubiti?«

»Fantek bo vse življenje srečen. Videl je veliko ozdravljenje. Ko sem bil še otrok, sem delal ljudi in konje iz ilovice.«

»Tudi jaz sem jih že delal. Sir Banas prihaja ponoči zadaj v našo kuhinjo in jih dela žive,« je bleknil otrok.

»Tak ti se ne bojiš ničesar, eh, kraljevič?«

»Bal sem se, ker se je oče bal. Čutil sem, kako se mu roke tresejo.«

»Oh, ti človeško piščè,« je vzkliknil Kim in še osramočeni jat se je zasmel. »Ozdravil sem tega ubogega krošnjarja. Moral je pozabiti na svoj dobiček in računske knjige, pa sedeti tri noči ob poti, da je premagal zlobo svojih sovražnikov. Zvezde so zoper njega.«

»Čim manj oderuških posojevalcev denarja, tem bolje, pravim jaz. Ali, če je saddhu ali ni, plačati mi mora blago okrog svojih ram.«

»Tako? Pa tale otrok na tvojih ramah je tvoj — in komaj dva dni je, odkar je zapadel grmadi. Še nekaj ti moram povedati. To čarovnijo sem napravil vpričo tebe, ker je bila velika sila. Spremenil sem mu telo in dušo. Vendarle, človek iz Jullundura, če bi kedaj izbrbljal, kar si tukaj videl, bodisi med starešinami, ko boste sedeli pod vaškim drevesom, ali doma v svoji hiši, ali pa vpričo duhovnika, ko ti bo blagoslavljal živino, pride kuga nad tvoje bivole, ogenj v tvojo streho, podgane v tvojo kaščo in prekletstvo bogov na tvoja polja, ki se ti bodo sušila pred nogami in za lemežem.« To je bil del neke stare zarotitve, ki jo je

Kim v dneh svoje nedolžnosti ujel od nekega fakirja pri vratih Taskali. S to ponovitvijo v njegovih ustih ni izgubila nič svoje preteče moči.

»Nehaj, sveti! Iz usmiljenja, nehaj!« je zakričal jat. »Ne preklinjaj mi gospodarstva. Ničesar nisem videl. Ničesar slišal! Tvoja krava sem!« In pričel je ob Kimovih golih nogah v taktu tolči po tleh.

»A ker ti je bilo dopuščeno, pomagati mi s trohico moke, z malce opija in drugimi takimi mrvicami, ki sem te počastil z njih uporabo pri svoji umetnosti, ti bodo bogovi to povrnili s svojim blagoslovom,« ki mu ga je nazadnje podelil v kmetovo neizmerno olajšanje. Bil je blagoslov, ki se ga je bil naučil od Lurgana Sahiba.

Lama je zdaj pozorneje poškilil skozi svoje naočnike kakor ob prejšnjem preoblačenju.

»Prijatelj zvezd,« je izpregovoril naposled, »pripadla si si veliko modrost. Varuj se, da se ti ne izrodi v napuh. Nihče, kdor ima pred očmi Zakon, ne bo prenačljeno govoril o tem, kar je videl, ali na kar je naletel.«

»Ne — ne — prav zares ne,« je zavpil kmet ves v strahu, da ne bi storil mojster še kaj hujšega njegovemu otroku kakor učenec. E. 23 si je z ohlapnimi usti še privoščil opija, ki je za izčrpanega Azijca meso, tobak in zdravilo hkratu.

Tako so molčeč od svetega strahu in velikega nesporazuma prispeli v Delhi nekako ob času, ko se prižigajo svetilke.

DVANAJSTO POGLAVJE

Kdo ni hlepel še po morju — po sinjem brezbrežju
vodovja?
Po dviganju, padanju, lomu, vrtnčenju besnih gre-
benov valovja?
Po mrtvi gladini pred vihro — brezpeni in sivi
mogoti?
Po nizki tišini planjave — po slepi orkanski
strahoti?
Po svoje notranjosti morju, ki isto ostane na
veke,
četudi ni videti isto v nestalnosti plime, oseke —
ki bistva mu polnost gradi?
Tako, nič drugače — tako, nič drugače, gorjanec po
gorah hlepi!

»Spet sem našel svoje srce,« je dejal E. 23 v za-
ščiti peronskega hrupa. »Glad in strah premotita
človeka, kajti sicer bi bil moral že prej misliti na to
rešitev. Prav sem imel. Iščejo me. Rešil si mi glavo.«

Oddelek punjabskih stražnikov v rumenorjavih
hlačah je pod vodstvom hlastnega, potečega se, mla-
dega Angleža delil gnečo okoli vozov. Za njimi je
lazila neopazno kakor mačka majhna debela oseba,
po svoji vnanjosti kakor kak advokatski pisar.

»Glej, mladi Sahib bere papir. Opis moje osebe je
v njegovi roki,« je rekel E. 23. »Od voza do voza ho-
dijo kakor ribiči, ko razpenjajo mreže v ribniku.«

Ko je dospel sprevod do njihovega oddelka, se je
E. 23 pridno lotil svojih jagod, ki jih je prebiral, ena-
komerno zgibajoč svoja zapestja, Kim pa se mu je
medtem rogal, češ da je v preveliki pijanosti izgubil
svoje obročkaste ognjene klešče, ki so odlično sad-
dhujsko znamenje. Lama je zatopljen v svoje premiš-
ljanje strmel predse, kmet pa je skrivoma škileč po-
strani naglo zbiral svoje stvari.

»Nič tukaj kot klobčič romarske sodrge,« je dejal Anglež glasno in stopil naprej med nezadovoljnim mrmranjem potnikov, kajti domača policija pomeni v vsej Indiji za domačine nasilje.

»Vsa težava je zdaj v tem,« je šepnil E. 23, kako poslati brzojavko glede kraja, kjer sem skrnil ono pismo, ki sem bil poslan ponje. Tako preoblečen ne morem na brzojavni urad.«

»Ali ni dovolj, da sem ti rešil glavo?«

»Ne, če ostane delo nedovršeno. Ali ti ni zdravnik bolnih biserov nikoli povedal tega? Tukaj prihaja drug Sahib! Oh!«

Bil je precej visok, rumenkast okrajni policijski nadzornik — ki si je prepasan, s čelado na glavi, s svetlo očiščenimi ostrogami in vso drugo opravo, pridno sukal in vil svoje temne brke.

»Kakšni bedaki so ti sahibski stražniki,« je vzkliknil Kim bodro.

E. 23 je poškilil izpod trepalnic. »Dobro povedal,« je zamrmral s spremenjenim glasom. »Vodo grem pit. Pazi na moj sedež.«

Odštorkljal je ven in se zaletel malone v naročje Angležu, ki ga je nahrulil v okorni urdujščini.

»Tum mut? Ali si pijan? Ne motovili okoli, kakor da bi bila vsa delhijska postaja tvoja, prijatelj.«

E. 23 je odvrnil na to s ploho najumazanejših psovk, ne da bi se mu le mišica na obrazu zgenila, kar je Kima seveda srčno veselilo. Spominjalo ga je na bobnarske učence in pometače v umballski vojašnici v strašnem času njegovega šolanja.

»Dobri moj bedaček,« je zategnil Anglež, »nickle-jao! Pojdi nazaj v svoj voz.«

Umikajoč se spoštljivo korak za korakom, se je žolti saddhu skobacal nazaj v voz, preklinjajoč s pridušnim glasom policijskega nadzornika do njegovega zadnjega potomstva: pri Kraljičinem kamenu — tu je Kim skoraj poskočil — pri pisanju pod Kraljičinim kamenom in pri vsej družbi bogov s povsem novimi imeni.

»Ne razumem tvojega gobezdanja,« — Anglež je

zardel od jeze — »a bržkone je nekakšna prekleta nesramnost. Ven iz voza!«

E. 23 se je delal, kakor da nič ne razume, in je z resnim obrazom privlekel na dan svoj vozni listek, ki ga mu je Anglež jezo izpulil iz rok.

»Oh, zulum! Kakšno nasilje!« je zarentačil jat v svojem kotu. »Pa zaradi majhne šale.« Obraz se mu je skremžil spričo odkritosti saddhujevega jezika. »Tvoja čarila danes ne učinkujejo dobro, sveti mož!«

Saddhu je šel proseč in laskajoč se za stražnikom. Velika gruča potnikov, ki so imeli opravka z otroki in culami, ni opazila te zadeve. Kim se je izmuznil za njegovim hrbtom, kajti šinilo mu je v glavo, da je bil baš tega jeznega, bedastega Sahiba pred tremi leti slišal blizu Umballe, ko je ovadil nekoga zaradi glasnega žaljenja neke stare gospe.

»Zdaj je vse v redu,« je šepnil saddhu, zagoden v kličoči, kričeči, zmedeni gruči, ko je čutil med nogami perzijskega prepeličarja in tik za svojim hrbtom kletko vreščečih sokolov pod varstvom nekega rajputskega sokolarja. »Zdaj je šel poročat o pismu, ki sem ga skril. Pa so mi pravili, da je v Peshawuru. Lahko pa bi bil vedel, da ima, kakor krokodil, vsak čas drugo bivališče. Rešil me je iz sedanje neprilike, a svoje življenje dolgujem tebi.«

»On je potemtakem tudi eden izmed nas?« Kim se je pripognil pod tolsto pazduho nekega velblodjega gonjača iz Mewara in se zaletel v skupino žlobudravih sikhskih mamic.

»Ni manjši od največjega. Oba imava srečo! Poročal mu bom, kar si storil. Pod njegovo zaščito sem varen.«

Preril se je skozi množico, ki je oblegala vozove, in počenil na klop pri brzojavnem uradu.

»Vrni se, da ti ne vzamejo prostora! Ne boj se za delo, brat — ali za moje življenje. Dal si mi časa za oddih in Strickland Sahib me je potegnil na kopno. Zdaj bomo nemara lahko skupaj delali v igri. Zbogom!«

Kim je odhitel k svojemu vozu: olajšan, začuden,

a nekoliko zmeden, ker ni imel ključa do skrivnosti okoli sebe.

»Začetnik sem šele v igri, to je res. Jaz ne bi bil znal zajadrati na varno, kakor je storil to saddhu. Temu pa je bilo znano, da je pod svetilko največja tema. Jaz se ne bi bil domislil, da bi s preklinjanjem sporočal novice... In kako premeten je bil Sahib! Nič zato, rešil sem človeško življenje... Kam je izginil Kamboh, sveti mož?« je šepnil, ko je sedel na svoj prostor v vozu, ki je bil zdaj poln ljudi.

»Nekak strah ga je zgrabil,« je odvrnil lama z nadihom rahlega zasmeha. »Videl te je, kako si v trenutku spremenil Mahratto v saddhuja, da bi ga obvaroval hudega. To ga je pretreslo. Potem je videl, kako je saddhu padel naravnost v roke policiji — kar je bilo vse posledica tvoje umetnosti. Tedaj je zgrabil svojega sina ter zbežal, češ da si spremenil mirnega krošnjarja v nesramnega kričaća, razgovarjajočega se s Sahibi, pa se je bal enake usode. Kje je zdaj saddhu?«

»Pri policiji,« je odvrnil Kim... »Pa sem vendar rešil Kambohu otroka.«

Lama je mirno vzel njuhanca.

»Oh, chela, glej, kako zaslepljen si! Ozdravil si Kambohovega otroka zgolj za to, da bi si pridobil zasluženje. Mahratto pa si urekel s samovšečnimi čari — opazoval sem te — in s stranskimi pogledi, da bi spravil v začudenje nekega starega, starega moža in nekega neumnega kmeta: od tod vse zlo in ves sum.«

Kim se je obvladoval z naporom preko svojih let. Kakor vsakemu mladeniču mu je presedalo, da bi pogoltnil grenke besede in bil žrtev krive sodbe, a sprevidel je, da je v zagati. Vlak je zdrdral iz Delhija v noč.

»Res je,« je zamrmral. »Če sem vas razžalil, sem storil krivico.«

»To je več, chela. Spravil si na svet dejanje in kakor kolobarji okoli kamena, ki ga vržeš v ribnik, se bodo razširile posledice tega dejanja Bog ve kako daleč.«

Ta nevednost je bila v prid tako Kimovi ničemurnosti kakor lamovemu duševnemu miru, glede na okolnost, da je dospela istočasno v Simlo šifrirana brzopjavka glede prihoda E-a 23 v Delhi, in kar je bilo še važneje, da je izostalo pismo, ki bi ga bil moral ta vzeti s seboj. Slučajno pa je prav tedaj neki na vso moč vnet stražnik prijel nekega strašno ogorčenega ajmirskega mešetarja z bombažem zaradi umora, izvršenega v daljni južni državi in se je ta baš opravičeval na peronu v Delhiju pred nekim Mr. Stricklandom, ko se je E. 23 po stranskih potih plazil proti — zaprtemu osrčju mesta Delhija. Tekom dveh ur je prišlo več brzopjavek v roke togotnega ministra neke južne države s poročilom, da je za ranjenim Mahratto izginila vsaka sled; ob istem času pa, ko se je zložno vozeči vlak ustavil pri Saharunporeu, se je odbil zadnji val kamena, ki ga je Kim pomagal vreči, ob stopnice neke mošeje v daljnem Roumu — kjer je nekega pobožnega človeka zmotil v molitvi.

Lama je na slovesen način opravljal svojo molitev poleg špalirja rosnovlažnega sadja v bližini postaje, oblagodarjen po jasnem sončnem žaru in prisotnosti svojega učenca. »Pustila bova za seboj te stvari,« je dejal kažoč proti jeklenemu stroju in iskrecim se tračnicam. »Tresenje vlaka, čeprav je to čudovita stvar, mi je zvođenila kosti, odslej bova dihala čist zrak.«

»Pojdiva k hiši Kulujčanke.« Kim je veselo stopal naprej pod svojimi culami. Zgodaj zjutraj je cesta proti Saharunporeu čista in prijetno dišeča. Spominjal se je juter v zavodu Sv. Ksaverija in to je povečalo njegovo že trikrat blaženo zadovoljstvo.

»Od kod zopet ta naglica? Pametni ljudje ne beže kakor piščeta na soncu. Na stotine in stotine milj sva že prebredla, pa sem bil doslej komaj kak trenotek sam s tabo. Kako bi se mogel naučiti kaj v taki prerivajoči se gneči? Kako bi mogel jaz, v poplavi besed govorjenja, premišljati o Poti?«

»Jezik se ji potemtakem z leti ni skrčil?« Učence se je zasmejal.

»Kakor tudi ne njena želja po čarovniji. Spominjam se, ko sem nekoč govoril o Kolesu življenja,« — lama je potipal po svojih prsih za zadnjo risbo — »da je vpraševala samo po hudičih, ki nadlegujejo otroke. Pridobila si bo zasluženje, ker skrbi za naju — čez nekaj časa — ob kaki poznejši priliki — polagoma — polagoma. Zdaj bova počasi potovala ter pričakovala Verige razmer. Iskanje je zagotovljeno.«

Tako sta potovala v popolnem miru med prostranimi razcvelimi sadovnjaki in pod njimi — skozi Aminadbo, Sahaigungo, Akrolo ob prehodu in malo Phuleso — v črti Sewaliksa kar naprej proti severu, ko so jima snežniki ostajali za hrbtom. Po dolgem, prijetnem spanju pod ostro se iskrečimi zvezdami ju je vedla častitljiva, lagodna pot skozi neko budečo se vas. Molče sta držala beraško skodelo pred seboj, a oči so jima blodile vkljub Zakonu od enega obrobja obzorja do drugega. Včasih je pritekel Kim lahkih nog po prahu k svojemu učitelju v senco mangovega drevesa ali v redkejšo senco kakega belega gumijevega drevesa — in sta jedla in pila v miru božjem. Opoldne sta po kratkem kramljanju in sprehajanju zaspala in svet se jima je zdel svežejši, ko se je ohladil zrak. Noč ju je zatela na poti v neko novo ozemlje — v neko vas, ki sta jo videla pred seboj že tri ure daleč in sta spotoma že govorila o nji.

Tam so jima pripovedovali svoje zgodbe — katerih vsaka je bila Kimu vselej novost novega večera — in povsod sta bila lepo sprejeta po navadi gostoljubnega vzhoda, bodisi pri duhovniku ali pa pri vaškem poglavarju.

Ko pa so se sence zmanjšale in se je pričel lama težko naslanjati na Kima, je potegnil na dan Kolo življenja, ga zravnal in razložil pod čisto obrisanim kamenjem ter ga pojasnjeval z dolgo slamnato bilko od kroga do kroga. Tu so sedeli v višavi bogovi — in ti so bili sanje vseh sanj. Tu je bilo nebo in svet polbogov — konjenikov, borečih se med gorami. Tu so bile muke, prizadete živalim, duše, plezajoče po lestvi gor in dol, in ki jih potemtakem ni bilo dovoljeno

motiti. Tu so bili pekli, vroči ali mrzli, bivališča mučenih duhov. Naj bi chela spoznaval trpljenje, izhajajoče iz prekomernega uživanja jedi — otekle želodce in pekoče drobovje. In poslušno, s sklonjeno glavo si je chela, gledajoč za hitrim, rjavim pojasnjevalčevim prstom pridobival spoznanje; ko pa sta dospela do človeškega sveta, ki leži, pehajoč se brez koristi, tik nad pekli, ga je sledil samo še raztreseno: kajti zunaj ob poti se je Kolo vrtilo samo po sebi, jedlo, pilo, barantalo, ljubilo in se prepiralo — polno toplega življenja. Često je jemal lama žive slike za zgled svojega besedila in zahteval od Kima — prerano —, naj opazuje, kako zavzema meso tisoč in tisoč oblik, poželenja vredne in ničvredne, po človeškem pojmovanju, v resnici pa ničeve, tako ali tako. In kako je zaslepljeni duh, suženjsko vezan na neresca, goloba ali kačo — hlepeč po betelu, po novem jarmu volov, po ženskah ali pa po naklonjenosti kraljev — obsojen hoditi za svojim telesom skozi vsa ta nebesa in vse te pekle in pričenjati svojo pot venomer od kraja. Kdaj pa kdaj je kaka ženska ali kak siromašen moški gledal ta obred — kajti nič drugega ni bilo to zanj —, ko se je razgrnila velika rumena karta, pa je vrgel nekaj cvetja ali peščico kaurijskih školjk na rob kroga. Tem ponižnikom je zadoščalo, da so bili srečali svetega človeka, ki se jih bo nemara drage volje spominjal v svojih molitvah.

»Zdravi jih, če so bolni,« je dejal lama, ko se je prebudila v Kimu želja po dejanju. »Zdravi jih, če imajo mrzlico, a nikar ne s čarovništvom. Spominjaj se tega, kar se je pripetilo Mahratti.«

»Vsako delo je potemtakem zlo?« je odvrnil Kim, ležeč pod velikim drevesom na razpotju Doonske ceste in opazujoč male mravljinke, ki so mu gomazeli po roki.

»Vzdržavati se dela je dobro — razen če ga opravljaš, da si pridobiš ž njim zasluženja.«

»Za vrati znanja so nas učili, da je vzdrževanje od dela nečastno za Sahiba. In jaz sem Sahib.«

»Priatelj vsega sveta« — lama je pogledal Kimu

naravnost v obraz — »jaz sem star človek, ki se veseli podob kakor otroci. Zanje, ki hodijo po Poti, ni ne črnega ne belega, ne Hindustana, ne Bhotiyala. Vsi smo duše, ki iščejo odrešenja. Kakršneoli modrosti si se naučil pri Sahibih, ko prideva do moje Reke, boš rešen vsega slepila — ob moji strani. Hai! Moje kosti že ječé po oni Reki, kakor so mi ječale na vlakcu, a moj duh sedi nad kostmi in čaka. Iskanje je zagotovljeno.«

»Odgovorili ste mi na vprašanje. Ali mi je dovoljeno še nekaj vprašati?«

Lama je sklonil častitljivo glavo.

»Tri leta sem jedel vaš kruh — kakor veste. Sveti mož, zakaj to —?«

»Veliko bogastva, kakor imenujejo to ljudje, je v Bhotiyalu,« je odvrnil lama zbrano. »Doma v mojem rojstnem kraju uživam slepilo časti. Tam zahtevam, česar mi je treba. Z računi nimam nikakršnega opravka. To je stvar mojega samostana. Aj! Črni visoki sedeži v samostanu in novinci vsi v redu in vrsti!«

In pripovedoval je, rišoč s prstom po prahu, o prekrasnem, veličastnem obredu v katedralah, zavarovanih pred plazovi; o sprevedih in plesih hudičev — o spreminjanju redovnikov in redovnic v svinje; o svetih mestih, petnajst tisoč čevljev visoko v zraku; o spletkah med tem in onim samostanom; o glasovih med gorami in o oni skrivnostni fata morgani, ki poplesava nad suhim snegom. Govoril je celó o Lhassi in o Dalai Lami, ki ga je bil videl in molil.

Vsak dolgi dopolnjeni dan se je dvignil za Kimom kakor stena, ki ga je ločila od njegovega plemena in njegove materinščine. Neopazno je pričel spet misliti in sanjati v narečju in samogibno je posnemal lamove obrede pri jedi, pijači in podobnem. Duh starega moža se je bolj in bolj vračal k njegovemu samostanu, kakor so se mu obračale oči proti večnim snežnikom. Njegova Reka ga ni prav nič vznemirjala. Kdaj pa kdaj je res dolgo in dolgo strmel v grm ali vejico, pričakujoč, kakor je dejal, da se bo odprla zemlja in mu dala svoj blagoslov; a bil je zadovoljen, da je pri

svojem učencu, udobno v blagem vetrcu, ki je pihljal od Doona. To ni bil Ceylon, Buddh Gaya ali Bombay, tudi niso bile s travo prerasle razvaline, ki je baje pred dvema letoma krevsal po njih. Govoril je o teh krajih kakor učenjak, ki mu je tuja vsaka ničemurnost, kakor iskatelj, ki potuje v ponižnosti, kakor starec, moder in umirjen, osvetljujoč svoje znanje z jasnim notranjim gledanjem. Po malem in po malem, brez zveze, nadovezujoč vsako zgodbo na karkoli, kar je videl spotoma, je pripovedoval o svojih potovanjih širom Hindustana, tako, da ga je Kim, ki ga je ljubil popred brez zavesti, ljubil zdaj iz devet in devetdesetih dobrih razlogov. Tako sta blaženo živela drug ob drugem, kakor predpisuje pravilo, in se vzdrževala zlih besed in hotljivih želj; nista prekomerno jedla, ne polegala na mehkih posteljah, ne se bogato oblačila. Želodec jima je povedal, kdaj je čas prigrizka, in ljudje so jima prinašali hrane. Bila sta spoštovana gosta po vaseh Aminabad, Sahaingunge, Akrola ob gazi in Phulesa, kjer je podelil Kim ženskam brez duš svoj blagoslov.

A novice potujejo v Indiji hitro in le prekmalu se je prikradel preko žitnih polj belobrad služabnik, droben, suh Ooryjanec, ki je nosil s seboj košaro s sadjem, škatlo kabulskega grozdja in zlatorumenih oranž, in ju prosil, naj blagovolita počastiti s svojo prisotnostjo njegovo gospo, ki je žalostna v svojem srcu, ker jo je lama tako dolgo pustil vnémar.

»Zdaj mi je prišlo na misel,« je rekel lama, kakor da bi mu bila zadeva čisto tuja. »Krepostna je, a ne-umirjenega govorjenja.«

Kim je sedel na robu kravjih jasli in pripovedoval pravljice otrokom vaškega kovača.

»Bržkone bo spet prosila za novega sina svoji hčeri. Nisem je pozabil,« je dejal. »Naj si le pridobi zasluženje. Sporoči ji, da prideva.«

Hodeč preko polj sta prebredla enajst milj v dveh dneh; naposled pa so ju obsuli s ploho pozornosti, kajti stara gospa se je držala gostoljubnosti po lepi stari navadi in je prisilila k nji tudi svojega zeta, ki je bil

pod komando ženskega sveta, in si kupoval svoj mir pred njimi z denarjem, ki si ga je izposojal pri ode-ruhu. Čas ji ni oslabil ne jezika ne spomina in izza diskretno premreženega zgornjega okna je vpričo dvanajstih služabnikov v doslišni daljavi pozdravila Kima s takimi laskavimi izrazi, ki bi spravili evropske poslušalce pošteno v zadrego.

»A še zmerom si nekdanji nesramni beraški pobalin iz paroaja,« je kričala rezko. »Nisem te pozabila. Umij se in jej. Oče sina moje hčere se je odpravil malo ven. Me uboge ženske pa smo brez koristi in brez besed.«

V dokaz tega je obsula vse svoje posle brez prizanašanja z zmerjanjem, dokler niso prinesli jedače in pijače. In pod večer — pod večer, ki je dišal po dimu in pokrtil polja z bakrenasto in tirkizno tenčico, — si je izvolila dati prenesti svoj palankin na nepospravljenei preddvor ob sajasti luči plamenice in je kramljala tam za ne pretesno zagrnjenimi zavesami.

»Če bi prišel sveti mož sam, bi ga bila čisto drugače sprejela, a kdo bi mogel biti s tem malopridnežem dovolj previden?«

»Maharani,« je odvrnil Kim, ki si je zmerom izbral najveličastnejši naziv, »ali je moja krivda, da je sam Sahib — sam policijski Sahib, ko je videl njen obraz, imenoval maharani —«

»Št! To je bilo na romanju. Kadar potujemo — saj poznaš pregovor —«

»— imenoval maharani osvojevalko src in razsipateljico vsega veselja?«

»Spominjati se kaj takega! Res je. Tako je rekel. To je bilo tedaj, ko je še cvela moja lepota.« Zahihi-tala se je kakor zadovoljen papagaj nad koščkom sladkorja. »Zdaj mi pa povej o svojih potih in prihodih — kolikor lahko človek sliši brez sramu. Koliko deklet in čigave žene so ti obvisale na trepalnicah? Iz Benaresa prihajaš, ne? Hotela sem letos spet tja, pa moja hčerka — samo dva sina imamo. Phaii! To je posledica tega nižavja. V Kuluju so moški kakor sloni. A rada bi prosila tvojega svetega moža — stopi stran,

malopridnež — kakega čarila zoper silo grdo ščipanje z napenjanjem, ki napada najstarejšega sina moje hčere, kadar zori mango. Pred dvema letoma mi je dal mogočno čarovno sredstvo.«

»Oh, sveti mož!« je vzkliknil Kim in kar zasijal od veselja spričo lamovega otožnega obraza.

»Res je. Dal sem ji lek zoper vetrove.«

»Zobje — zobje — zobje,« je hlastno posegla vmes stara gospa.

»Zdravi jih, če so bolni,« je ponovil Kim udobno, »a ne rabi čarovnih sredstev. Pomisli na to, kaj se je pripetilo Mahratti.«

»To je bilo pred dvema deževnima dobama — mučila me je s svojo neprestano vsiljivostjo.« Lama je zastokal, kakor bi po vsej priliki zastokal nepravični sodnik pred njim. »Tako se dogaja — zapomni si to, chela —, da odrivajo celo té, ki hočejo hoditi po Poti, lene ženske v stran. Cele tri dni, ko je bilo dete bolno, me je nagovarjala.«

»Arri! Koga drugega pa naj bi nagovarjala? — Dečkova mati ni nič vedela, oče pa je — bilo je to v nočeh hladnega vremena — govoril: 'Moli k bogovom,' gola resnica, se okrenil in zasmrčal!«

»Dal sem ji čarilo. Kaj naj bi pa star človek storil drugega?«

»Vzdržavati se dela je dobro — razen, če ga opravljaš, da si pridobiš zaslužnja s tem.«

»Oh, chela, če me zapustiš, bom čisto sam.«

»Mlečnike je res dobil brez bolečin,« je dejala stara gospa. »A duhovniki so vsi enaki.«

Kim je strogo zakašljajal. Kakor je bil mlad, se mu je njeno nevljudno žlobudranje vendarle zamerilo. »Nadlegovati modrega o nepravem času, pomeni izživati zlo.«

»V stajah imamo nekega govorečega mynaha,« — ta zbudljaj je spremljalo dobro znano miganje njegovega, z dragulji okrašenega kazalca — »ki točno posnema glasove rodbinskega duhovnika. Nemara sem res pozabila izkazati čast svojima gostoma, a če bi ga bili videli, kako si je zarinil pesti v trebuh, ki je bil

kakor na pol zrela buča, in kričal: 'Tukaj me boli!' bi mi oprostila to. Bila sem že na pol namenjena, da bi šla po zdravilo k hakimu.* Ta jih prodaja poceni in nedvomno je odebelel od tega, kakor sam bik šive. Ta človek ne odreka zdravil, a bala sem se za otroka zaradi neugodne barve, ki jo ima steklenica.«

Lama je zbežal pod varstvom tega samogovora v temo, v smer, kjer mu je bil pripravljen prostor.

»Razjezili ste ga najbrže,« je rekel Kim.

»O ne. Truden je, pa nisem mislila na to v svoji babični skrbi. (Samo babice naj bi pazile na otroka. Matere so le za porod.) Jutri, ko bo videl, kako je moje hčerke sin zrastel, bo predpisal čarovni lek. Tedaj bo mogel tudi presojudati hakimova zdravila.«

»Kdo pa je ta hakim, maharani?«

»Romar kakor ti, a silo častivreden Bengalec iz Dakke — mojster v zdravilstvu. Rešil me je težav, ki sem jih imela po zauživanju mesa, z majhno pilulo, ki je delovala kakor z verige spuščeni vrag. Zdaj potuje okoli ter prodaja izdelke velike vrednosti. Ima celo papirje, tiskane v angrezi (angleščini), ki dokazujejo, kako je pomagal moškim s slabo hrbtenico in mrtvičnim ženskam. Že štiri dni je tukaj, pa ko je slišal, da prideta vidva (hakimi in duhovniki so na vsem svetu podobni kačam in tigrom), se je, menim, skril.«

Ko je po tem izbruhu zajela sape, je zamrmral stari služabnik, ki je smel brez kazni sedeti ob robu baklignega svita: »Ta hiša je nekak hlev za vse sleparje in — duhovnike. Otrok naj neha jesti mangovo sadje... A kdo more pametno govoriti s kako babico?« Spoštljivo je dvignil glas: »Sahiba, hakim spi zdaj po večerji. V svojem prostoru leži za golobnjakom.«

Kim je sršel tam kakor vohajoč pes. Ugnati in potolči Bengalca, ki je študiral v Kalkutti, objestnega, jezičnega prodajalca zdravil, je pomenilo zanj sijajno zabavo. Saj ni bilo verjetno, da bi tak kujon izpodrinil lamo in nemara še njega samega. Poznal je svoje-

* Zdravnik.

vrstne oglase v spačeni angleščini na zadnji strani domačih časopisov. Fantje pri Sv. Ksaveriju so jih često skrivoma prinesli s seboj, da bi se s svojimi tovariši zabavali ž njimi, kajti jezik hvaležnih bolnikov, ki na dolgo in široko opisujejo simptome svoje bolezni, je zmerom na vso moč preprost in smešen. Ooryjanec, ki ni bil nenaklonjen temu, da bi se iznebil prvega prisklednika z drugim, se je odplazil proti golobnjaku.

»Saj,« je dejal Kim z umirjenim prezirom. »Vsa njihova zaloga je trohica pobarvane vode in precejšna mera nesramnosti. Njihove žrtve so obubožani kralji in prenasršeni Bengalci. Glavni dobiček vlečejo od otrok — ki se še niso rodili.«

Stara gospa se je zahihitala. »Nikar ne bodi zaviden. Zagovori so boljši, e? Nisem tajila tega. Glej, da mi sveti mož napiše jutri kak dober rek.«

»Samo nevedneži tajé« — debel, zavaljen glas je zadonel iz teme in neka postava se je prikazala od tam ter počenila na tla — »samo nevedneži tajé vrednost zdravil.«

»Podgana je našla košček turmerika. Pa je rekla: ,Odprla bom lekarno,« je odvrnil Kim.

Dvoboj se je pravilno začel in slišali so, kako je stara gospa napeto prisluhnila.

»Duhovnikov sin je poznal svojo doviljo in imena treh bogov. Pa je dejal: ,Poslušajte me, ali pa vas prekolnem pri treh milijonih bogov.« Ta nevidni je imel nedvomno nekaj puščic v svojem tulu. Nadaljeval je: »Jaz poučujem samo abecedo. Naučil sem se vse modrosti od Sahibov.«

»Sahibi se nikoli ne postarajo. Ko postanejo dedje, plešejo in se igrajo kakor otroci. Zalega s krepko hrbtnico,« je zagodel glas v notranjščini palankina.

»Pri sebi imam tudi zdravila, ki blaže pritisk krvi v glavi vročih in togotnih ljudi. ,Siná', dobro zmešana, kadar stoji mesec v pravi Hiši; rdečo prst imam — kitajski ,arplan', ki v začudenje njegove družine pomladi človeka; zafrana iz Kašmira in najboljši salep iz Kabula. Mnogo ljudi je pomrlo, preden —«

»To rad verjamem,« je dejal Kim.

— so poznali vrednost mojih lekov. Jaz ne dajem svojim bolnikom samo tinte, ki je napisan ž njo zagovor, ampak močnih in čistilnih sredstev, ki zgrabijo zlo in se boré z njim.«

»To pa zelo krepkó,« je vzdihnila stara gospa.

Glas iz kota je sprožil brezkončno povest o svojih nezgodah in bridkostih, okrašeno s številnimi pritožbami zoper vlado. »Samo po usodi, ki obvladuje vse, nisem danes v državni službi. Imam diplomo visoke šole v Kalkutti — kamor pojde nemara sin te hiše.«

»Gotovo pojde. Če je mogel postati našega sosedu sin v nekaj letih F. A.« (First Arts, magister filozofije) — rabila je angleško besedo, ki jo je pogosto slišala — »koliko verjetneje je, da bodo v bogati Kalkutti na- grajeni pametni otroci, ki jih poznam.«

»Nikoli še nisem videl takega otroka,« je dejal glas. »Ker je rojen v ugodnem času, mu je namenjeno dolgo, zavidanja vredno življenje, če ne bi bilo te kolike, ki ga utegne, gorje! če bi prešla v črno kolero, ugrabiti kakor golobčka.«

»Hai mai!« je vzkliknila stara gospa. »Hvaljenje otrok prinaša nesrečo, sicer bi rada poslušala to govorjenje. A ozadje te hiše ni zastraženo in celo v tem mehkem ozračju se ljudje lahko domislijo, da so moški in ženske, kakor vemo... Otrokov oče je tudi z doma, pa moram biti na svoje stare dni za chowkedara (stražnika). Hoj! Hoj! Dvignite palankin. Naj se hakim in mladi duhovnik sama pomenita med seboj, kaj je boljše, zagovor ali zdravilo. Hej! Postopači, priskrbite tobaka za gosta, jaz pa stopim pogledat okoli hiše!«

Palankin se je odzibal sredi raztresenih plamenic in tolpe psov. Dvajset vasi naokoli je poznalo Sahibo — njene slabosti, njen jezik in njeno veliko radodarnost. Dvajset vasi jo je po svoji pradačni navadi varalo, a nihče ni v območju njenega sodstva ukradel ali siloma vzel niti najmanjše stvari pod soncem. Vendar pa je hodila na svoje izvidniške sprehode z

velikim tramtamom; vpitje, ki je to spremljalo, je bilo slišati malone do Mussorieja.

Kim se je bil vzdržal kot pristoji vraču, če nalleti na kakega tovariša. Hakim, ki je še vedno čepel na tleh, je prijazno porinil z ного predenj svojo vodno pipo in Kim je srkal izborno zelišče. Gledalci so pričakovali resne strokovne razprave in nemara tudi kakega majhnega brezplačnega zdravljenja.

»Razpravljati pred nevedneži o zdravilstvu je prav tako prazno delo, kakor učiti pava petja,« je dejal hakim.

»Prava vljudnost,« mu je odvrnil Kim kakor v odmev, »se kaže kaj često v nezanimanju.«

Te opazke so bile naslovljene kajpada na poslušalce.

»Hu! Jaz imam ulje na nogi,« je vzkliknil neki kuharski učenec. »Poglejte ga!«

»Ajd! Stran odtod!« je velel hakim. »Ali je v tem kraju navada, nadlegovati častne goste? Gnetete se tukaj kakor bivoli.«

»Če bi Sahiba vedela, —« je pričel Kim.

»Aj! Aj! Pojdi z menoj. To ljudstvo je meso za našo gospodinjo. Ko bo ozdravljena kolika njenega mladega satana, bomo nemara smeli to ubogo ljudstvo —«

»Naša gospodinja je redila tvojo ženo, ko si sedel ti v ječi, ker si razbil glavo posojevalcu denarja. Kdo pa ima kaj zoper njo?« Stari strežaj si je divje sukal v mladi mesečini svoje bele brke. »Jaz sem odgovoren za čast te hiše. Odstranite se!« In podil je ljudi pred seboj.

In hakim, komaj premikajoč ustnice, je dejal nerazločno: »Kaj je s teboj, Mr. O'Hara? Veseli me, da te zopet vidim.«

Kimova roka je stisnila držaj pipe. Kjer si bodi na odprti cesti nemara ne bi bil presenečen, tu v tej mirni zajezeni vodi življenja pa ni bil pripravljen na Hurreeja Babuja. Za malo se mu je zdelo tudi, da so ga preslepili.

»Aha! Saj sem ti rekel v Lucknowu: resurgam — vstal bom in vi me ne boste spoznali. Koliko si že stavil — e?«

Leno je žvečil kardamomska zrnca, a je nemirno dihal.

»Ali babuji, čemu pa ste prišli sem?«

»Oh! To je vprašanje, je rekel Shakespeare. Prišel sem ti čestitat k izredno učinkovitemu delu v Delhiju. Oh! pravim ti, vsi smo ponosni nate. Bilo je zelo mično in spretno. Naš skupni prijatelj — ta je že star prijatelj moj. Bil je že v nekaterih preklicano kočljivih položajih. Zdaj bo pač zopet v novem. On mi je pripovedoval to; jaz sem pa povedal Mr. Lurganu, ki je vesel, da tako lepo napreduješ. Ves okraj je vesel tega.«

Prvič v življenju je spreletelo Kima čisto ponosno veselje (ki pa se vkljub temu utegne spremeniti v smrtno past) zaradi pohvale z višjega mesta — zaradi omamne pohvale od človeka, ki je izvrševal enako delo in so ga cenili njegovi tovariši. Ničesar nima svet, kar bi se moglo kosati s tem veseljem. Toda, je vzkliknil orijentalec v njem: babuji ne potujejo zato, da bi delili pohvale.

»Povej mi svoje doživetje, babu,« je rekel dostojanstveno.

»Oh, nič ni. Bil sem samo v Simli, ko je dospela brzojavka glede tega, kar je naš skupni prijatelj skril, in stari Creighton —« Pogledal je Kima, da bi videl, kako bo sprejel to predrznost.

»Polkovnik Creighton,« je popravil gojenec Sv. Ksaverija.

»Seveda. Zalotil me je, da nisem bil baš močno zaposlen, pa sem moral v Chitor po ono prekleto pismo. Ne maram za Jug — preveč je potovanja z vlakom, a dobil sem lepo nagrado za pot. Ha! Ha! Srečal sem našega skupnega prijatelja na povratku v Delhi. Tedaj je baš počival in rekel, da mu saddhujska obleka izborna godi. No, ob tej priliki sem zvedel, kaj si storil, tako dobro, tako hitro, tako na trenotno pobudo. Rekel sem našemu skupnemu prijatelju: pobral

vam bo vse maslo s kruha, tako mi Zevsa! Bilo je sijajno. Prišel sem ti povedat to.«

»Hm!«

Žabe so že pridno regljale v jarkih in mesec se je bližal zatonu. Nekak čuvstven služabnik je prišel pod milo nebo, da bi se zabaval z nočjo in razbijal tam po bobnu. Kimovo prvo vprašanje je bilo v narečju.

»Kako ste naju mogli slediti?«

»Oh. To ni bilo nič težkega. Zvedel sem od našega skupnega prijatelja, da sta krenila proti Saharunporeu. Potemtakem sem se odpravil tja tudi jaz. Rdeči lame niso baš ljudje, ki bi ne vzbujali pozornosti. Kupil sem si škatlo z zdravili, pa sem res prav dober zdravnik. Šel sem pri pregazu v Akrolo in zvedel o vama vse in se tu pa tam kaj pomenil z ljudmi. Vse preprosto ljudstvo je vedelo, kaj delata. Zvedel sem, da vama je gostoljubna stara gospa poslala dooli.* Tukaj je mnogo spominov na obiske starega lame. Znano mi je, da se stare ženske rade vtikajo v medicino. Zavoljo tega sem zdravnik in — ali poslušaj mojo zgodbo? Mislím, da je prav dobra. Častna beseda. Mr. O'Hara, tebe in lamo poznajo petdeset milj naokoli — vsi preprosti ljudje. Tako sem prišel. Ali imaš kaj zoper to?«

»Babuji,« je dejal Kim in pogledal v široki, režeči se obraz. »Sahib sem.«

»Dragi moj Mister O'Hara —«

»In upam, da bom igral veliko igro.«

»Ta čas si moj podložnik v tem okraju.«

»Kaj pa potem govorite kakor opica na drevesu? Možje ne lazijo za človekom vse iz Simle in se ne preoblačijo zaradi peščice sladkih besed. Saj nisem otrok. Govorite po hindujsko in lotiva se jajčnega rumenjaka. Od desetih besed, ki jih tukaj govorite, ni niti ena resnična. Zakaj ste prišli sem? Odgovorite odkrito!«

»To vas Evropejce silno moti, Mister O'Hara. Sam bi moral to vedeti pri teh letih.«

* Nosilnica.

»A vedeti hočem,« se je zasmel Kim. »Če je to igra, bi mogel nemara pomagati. Kako pa naj kaj storim, če hodite kakor mačka okoli vrele kaše?«

Hurree Babu je segel po pipi in je vlekel, dokler ni pričelo spet grgrati v nji.

»Zdaj bom pa govoril v narečju. Sédi mirno, Mister O'Hara... Tiče se rodovnika nekega belega žrebca.«

»Še? Saj je to že zdavnaj opravljeno.«

»Ko bomo vsi mrtvi, tedaj bo šele vélika igra opravljena. Ne prej. Poslušaj me do konca. Bilo je pet kraljev, ki so pripravljali nepričakovano vojno pred tremi leti, ko ti je Mahbub Ali izročil rodovnik belega žrebca. Zaradi poročil in še preden so bili pripravljeni, jih je naša vojska napadla!«

»Ej — osem tisoč mož s topovi. Spominjam se one noči.«

»A vojna se ni razmahnila. To je nekaj navadnega pri vladi. Čete so bile odpoklicane, ker je bila vlada mnenja, da se je teh petih kraljev polastil strah; pa tudi ni tako poceni, prehranjevati vojaštvo tam gori med visokimi prelazi. Hilas in Bunar — radži s topovi — sta prevzela za neko ceno v varstvo prelaze proti komurkoli s severa. Prisegala sta strah in prijateljstvo hkratu.« Hihitaje je prekinil in nadaljeval po angleško: »Tega ti kajpada ne pripovedujem službeno; rad bi samo osvetlil politični položaj, Mister O'Hara. Služ-be-no sem daleč od tega, da bi kritiziral ravnanje svojih predstojnikov. No, nadaljeval bom. Vladi je bilo to pogodno, ker se vedno rada ogne stroškom, pa se je sklenila pogodba, da bosta Hilas in Bunar za toliko in toliko rupij mesečno stražila prelaze, kakor hitro bodo vladne čete odpoklicane. Tedaj — bilo je kmalu po času, ko sva se prvič srečala — sem postal izplačevalec armade, ker sem prej prodajal čaj v Lehu. Ko so se čete odstranile, sem ostal zadaj, da bi izplačeval plačo kulijem, ki naj bi gradili nova pota v gorovju. Ta izgraditev potov je bila del pogodbe med Bunarom, Hilasom in vlado.«

»Tako — in potem?«

»Povem ti, da je bilo ogabno mrzlo tam gori, ko je bilo poletja konec!« je rekel Hurree Babu zaupno. »Vsako noč sem bil v strahu, da mi ne bi Bunarovi ljudje prerezali vratu, ker sem imel blagajno pri sebi. Moji domači sepojski stražniki so se mi v obraz smejali! Pri Zevsu! Tak bojazljivec sem bil. Pustimo to. Nadaljujmo... Večkrat sem poročal, da sta ta dva kralja podkupljena od Sevéra, in Mahbub Ali, ki je bil še bolj daleč na severu, je to v celoti potrjeval. Nič se ni ukrenilo. Samo v noge sem ozebel in en prst mi je odpadel. Poročal sem, da so pota, ki sem plačeval kopače zanja, zgrajena za noge tujcev in sovražnikov.«

»Za?«

»Za Ruse. Ta zadeva je bila javna tajna med kuliji, ki jih je odkrito zabavala. Nato so me poklicali, naj ustno poročam, kar sem vedel. Tudi Mahbub je odšel na jug. In zdaj glejte! To leto ti prideta čez gorske prelaze, ko je skopnel sneg« — zopet je zadržetal — »dva tujca s pretvezo, da bosta streljala divje koze. Puške imata s seboj, pa tudi verige in vodne tehtnice in kompase.«

»Oho! Stvar se polagoma jasni.«

»Hilas in Bunar ju prijazno sprejmeta. Ta dva pa obetata vse mogoče; ustita se, kakor da sta cesarja z bogatimi darovi. Gor in dol hodita po dolini ter govorita: ‚Tu je prostor, da zgradite okop, tu lahko postavite utrdbo. Tukajle lahko varujete cesto pred celo armado‘ — isto cesto, ki sem vsak mesec plačeval rupije zanjo. Vlada to ve, pa nič ne ukrene. Drugi trije kralji pa, ki niso bili plačani za stražo gorskih prelazov, sporočé po brzem slu verolomnost Bunara in Hilasa. Ko se je zgodilo to zlo, vidiš — ko sta ta dva tujca z vodnimi tehtnicami in kompasi prepričala vso to petorico kraljev, da bo danes ali jutri velika vojska poplavila gorske prelaze — gorjanci so sami bedaki — pa pride meni Hurreeju Babuju ukaz: ‚Pojdi proti severu in poglej, kaj počneta ta dva.‘ Pa pravim Creightonu Sahibu: ‚Saj to vendar ni sodno postopanje, da bi tekal tam okoli in zbiral dokaze.‘ Sunkoma

je zopet povzel v angleščini: ‚Pri Zevsu,‘ sem rekel, ‚čemu, za hudiča, pa ne ukažete kakšnemu vrlemu možaku neuradno, naj ju zastrupi, za zgled drugim? To je, če mi dovolite pripomniti, na vso moč graje vredna zanikarnost od vas.‘ In polkovnik Creighton se mi je smejal v obraz! To je vaš prekleti angleški napuh. Po vašem se živ krst ne upa skovati kake zarote! To je vse samo prazno česnanje.«

Kim je počasi kadil in prevračal v svojih naglih mislih to zadevo, kolikor je je mogel pregledati.

»Potemtakem ste se odpravili zasledovat ta tujca?«

»Ne, ampak na sestanek ž njima. V Simlo prideta, da pošljeta v Kalkutto svoje rogovje in glave v prepiranje. Ti ljudje so veliki lovci in vlada jim dovoljuje posebne udobnosti. Seveda, zmerom delamo tako. To je naš britanski ponos.«

»Česa bi se pa bilo bati od njiju?«

»Pri Zevsu, to nista črnca. S črnici seveda lahko počenjam, kar mi je drago. Ta dva sta pa Rusa in skrajno premišljena človeka. Nič — nič ne bi imel rad ž njima brez prič.«

»Ali bi vas ubila?«

»Oh, to ni nič. Dovolj veren pristaš Herberta Spencerja sem, veš, da se taki trivijalnosti, kakor je smrt, ki je navsezadnje moja neizbežna usoda, ne bi upal pogledati v oči. Toda — toda utegnila bi me preteptsti.«

»Zakaj?«

Hurree Babu je nestrpno tlesknil s prsti. »Pridružil se bom seveda njunemu taboru kot nadštevilen človek, nemara kot tolmač ali duševno omejen in sestradan človek, ali kaj podobnega. In potem bom moral ujeti na uho, kar bom pač mogel. To mi je prav tako lahko, kakor igrati stari gospe gospoda zdravnika. Samo — samo — vidiš, Mister O'Hara, po nesreči sem Azijec, kar je v marsikaterem oziru znatna pomanjkljivost. In poleg tega sem Bengalec — boječ človek.«

»Bog je ustvaril zajca in Bengalca. Čemu se je treba tega sramovati?« je rekel Kim po pregovoru.

»Po mojem je to vprašanje evolucije, naravne nujnosti, dejstvo pa v vsem svojem ‚cui bono‘ vendarle

ostane. Jaz sem, oh, tako strašno boječ! — Spominjam se, ko so mi nekoč na poti v Lhasso hoteli odrezati glavo. (Ne, svoj živ dan nisem došel v Lhasso.) Sédel sem na tla in se jokal, Mister O'Hara, čuteč že v naprej vse kitajsko mučenje. Ne mislim sicer, da me bosta ti blagorodnji mučili, a za vsak slučaj bi le rad imel pri roki evropsko pomoč.«

Zakašljal je in izpljunil kardamom. »To je čisto neslužbena zadevica, ki lahko odgovoriš nanjo: ‚Ne, babu.‘ Če torej nimaš baš kakega nujnega dogovora s svojim starcem, bi ga nemara mogel nekoliko odvrniti od njegove poti; nemara bi mu mogel tudi jaz malce premotiti njegovo domišljijo — rad bi ostal s teboj v poslovnih zvezah, dokler ne najdem teh dveh ničvrednih lovcev. Odkar sem bil pri svojem prijatelju v Delhiju, imam veliko zaupanje do tebe. Tudi bom dostavil tvoje ime v svojem službenem poročilu, ko bo zadeva že čisto izsojena. To bi bil lep krivec za tvojim klobukom. Vprav zaradi tega sem prišel sèm.«

»Hm. Konec té povesti je po mojem mnenju nemara resničen, a kaj pa je z uvodom?«

»O petih kraljih? Oh! Tudi to je gola resnica. Mnogo večja, kakor pa si misliš,« je odvrnil Hurree resno. »Saj pojdeš z menoj — e? Jaz kanim odtod naravnost v Doon. Tam je vse v zelenju in travniki so vsi pisani. V Mussoorie pojdem — v dobri stari Mussoorie Pahar, kakor pravijo. Nato skozi Rampur v Kino. To je edina pot, po kateri lahko prideta. Ne čakam rad v mrazu, a čakati ju le moramo. Z njima pojdem nato v Simlo. Vidiš, eden teh Rusov je Francoz in jaz govorim precej dobro francosko. Imam prijatelje v Chandernagoreu.«

»On se bo gotovo veselil, ko bo zopet videl svoje gorovje,« je menil Kim zamišljeno. »Teh zadnjih deset dni ni skoraj ničesar drugega govoril. Če gremo skupaj —«

»Oh! Saj smo si spotoma lahko čisto tuji, če ima tvoj lama rajši tako. Jaz bom potoval štiri ali pet milj pred vama. Hurreeju se ne mudi. To je evropski domislek. Ha! ha! In vidva bosta hodila za menoj. Časa

imamo dovolj, onadva bosta vohunila in merila in risala zemljevide. Jaz odrinem jutri, vidva pa pojutrišnjem, če vama je drago. Eh? Premisli to do jutri. Pri Zevsu, saj bo vsak čas jutro.« Široko je zazehal in brez vsake nadaljnje besede odkoračil proti svojemu spavališču. Kim pa je malo spal in je premišljal sam pri sebi po hindujsko:

»Po pravici se imenuje ta igra vélika! Štiri dni sem bil kuharski vajenec v Quetti, kjer sem stregel ženi možaka, kateremu sem ukradel računsko knjigo. In to je bilo tudi del vélike igre! Z juga — Bog si ga vedi od kako daleč — je prišel Mahratta in je v strahu za svoje življenje igral véliko igro. Zdaj pa pojdem daleč, daleč proti severu, da bom igral véliko igro. Res, kakor votek na statvi šviga po vsem Hindustanu. In za svoj delež in svoje veselje nad njo« — smehljal se je v temo — »se moram zahvaliti lami tukaj. Tudi Mahbubu — tudi Creightonu Sahibu, a predvsem temu svetemu možu. Prav ima — velik in čudovit je svet — in jaz sem Kim — Kim — Kim — sam — edini — sredi vsega tega. A rad bi videl ta dva tujca z njunimi vodnimi tehtnicami in verigami...«

»Kakšen pa je bil uspeh sinočnjega pomenka?« je vprašal lama po opravljeni molitvi.

»Prišel je neki klateški prodajalec lekov — prilizenec Sahibe. Ugnal sem ga z dokazi in molitvami, da so naša čarila več vredna kakor pa njegova pobarvana voda.«

»O joj! Moja čarila. Ali si želi ta krepostna ženska spet kak nov čar?«

»Tako je.«

»Potem se ji mora predpisati, sicer bom oglušil od njenega vpitja.« Potipal je po svoji škatli s peresi.

»V nižavju,« je rekel Kim, »je zmerom preveč ljudi. V gorovju je po mojem manj ljudstva.«

»Oh! Gore in sneg na gorah.« Lama je odtrgal kosček papirja, toliko, kolikor ga je mogel baš spraviti v amulet. »Pa kaj veš ti o gorah?«

»Prav blizu so.« Kim je odsunil vrata in se ozrl na dolgo, pokojno verigo himalajskega pogorja, žarečega

v jutranjem zlatu. »Nisem še stopil nanje, razen nekoč po sahibsko oblečen.«

Lama je hrepeneče zavohljajal v veter.

»Če pojdeva na sever,« — Kim se je s tem vprašanjem obrnil proti vzhajajočemu soncu — »ali se ne bi potem v precejšnji meri ognila poldanski sopari, če bi potovala vsaj med nižjim gorovjem? ... Ali je čar napisan, sveti mož?«

»Napisal sem imena sedmih bedastih hudičev — katerih nobeden ni vreden niti pezdirlja v očesu. Tako nas neumne ženske odvajajo s Poti!«

Hurree Babu se je prikazal izza golobnjaka in si s preočitim obredoljubjem umival zobe. Kot polnomesnat, težkobok človek z bikovim vratom in nizkim glasom, ni bil posebno podoben plašljivcu. Kim mu je dal skoraj nezaznavno znamenje, da je stvar v redu, in ko je bilo jutranje oblačenje končano, je pristopil Hurree Babu, da bi počastil lamo s svojim olepotičnim pozdravom. Zajtrkovali so seveda posamič, na kar se je stara gospa, bolj ali manj zastrta z okenskimi zavesami, spet lotila življenjskega vprašanja kolike, ki jo povzroča mladim ljudem uživanje zelenih mangovih sadov. Lamovo znanje v zdravilstvu je bilo seveda zgolj simpatične narave. Bil je mnenja, da je figa črnega konja, pomešana z žveplom in zamotana v kačjo kožo izborno sredstvo zoper kolero, a simbolizem ga je mnogo bolj zanimal kakor pa veda. Hurree Babu se je z očarljivo vljudnostjo strinjal s tem mnenjem, tako da ga je lama imenoval ljubeznivega zdravnika. Hurree Babu je odvrnil, da je samo neizkušen šušmar v skrivnostih, da pa vendarle — hvala bogovom — vé vsaj to, kedaj sedi pred velikim učiteljem. Da se je tudi sam izobraževal pri Sahibih, ki se ne bojijo nobenih stroškov, v krasnih kalkuttskih palačah, a da je vselej prvi, kadar je treba priznati, da je za modrostjo tega sveta še druga modrost — vzvišeno in samotno razsvetljenje pobožnega premišljevanja. Kim ga je zavidno gledal. Hurree Babu, kakršnega je doslej poznal — oni mazasti, klepetavi in nervozni — je kar izginil, izginil je tudi nesramni

kramar z leki, ki ga je poslušal sinoči. Ostal je le — uglajen, vljuden, pozoren — zmeren in učen sin skušnje, doma v vseh življenjskih nasprotjih, zbirajoč vso modrost z lamovih ust. Stara dama je zaupno priznala Kimu, da to izbrano razpravljanje presega njeno obzorje. Njej so bolj ugajali zagovori, napisani z obiljem črnila, ki jih ni mogoče kar tako oprati z vodo, jih pogoltniti, pa konec besedi. Čemu pa naj bi bili sicer bogovi? Ljubila je ljudi, moške in ženske, in je govorila o njih — o kraljičkih, ki jih je poznala prej, o svoji mladosti in lepoti, o napadih leopardov in ekscentričnosti azijske ljubezni, o pobiranju davkov, najemninskih obrestih, pogrebnih obredih, svojem zetu (to pa z namigavanjem, ki ga je bilo kaj lahko razumeti), o nežnosti mladine in brezobzirnosti starine. In Kim, ki je bil prav tako zavzet za življenje na tem svetu kakor ona, ki ga bo morala kmalu zapustiti, je čepel z nogami pod robom svojega oblačila in željno srkal njene besede, lama je pa rušil medtem teorije o negi telesa, ki jih je navajal Hurree Babu, drugo za drugo.

Opoldne si je oprtal babu svojo z medjo obito omaro z leki, vzel v eno roko svoje prazniške čevlje iz patentnega usnja, v drugo pa svoj svetlomodri in beli dežnik in se odpravil proti doonskemu severu, češ da ga tam željno pričakujejo manjši kralji onih predelov.

»Midva pa pojdeva na pot pod večer, ko bo hladno, chela,« je dejal lama. »Ta doktor, doma v fiziki in vljudnosti, potrjuje, da je ljudstvo v tem predgorju pobožno in dobrosrčno, in da mu je treba učitelja. Prav kmalu — tako pravi hakim — pridemo v hladno ozračje in v vonjavo borovcev.«

»V gorovje pojdete. In po kulujski cesti? Oh, trikrat srečni!« je zavrisknila stara dama. »Če ne bi bila tako preobložena s skrbmi za domačijo, bi dala odnesti palankin... a to bi bilo nespodobno in moj dobri glas bi šel po vodi. Ho! Ho! Znana mi je pot — vsak korak na tej cesti mi je znan. Povsod boste naleteli na usmiljenje — dostojnim ljudem ga ne odrekajo.

Poskrbela bom za vašo prehrano. Pa hlapca, ki vam bo pokazal pot? Ne... Tedaj vam bom vsaj še skuhala kaj dobrega za v usta.«

»Kakšna ženska je ta Sahiba!« je vzkliknil belo-bradat Ooryjanec, ko je završalo v kuhinji. »Še nikoli ni pozabila nobenega prijatelja: še nikoli ni pozabila nobenega neprijatelja v vseh svojih letih. Pa njena kuhinja — ha!« Podrgnil se je po želodcu.

Bilo je tu pecivo, tu sladčice, tu mrzel piščanec z rižem in slivami — dovolj, da je bil Kim obremenjen kakor mezeg.

»Stara sem že in odveč,« je rekla. »Nihče me ne ljubi več — in nihče ne spoštuje — a malo mi jih je kos, kadar kličem bogove in se sklanjam nad svoje kuhinjske lonce. Pridite zopet, ljudje dobre volje. Sveti mož in učenec, pridita zopet. Soba vama je vedno pripravljena, vedno vaju čaka dobrodošel sprejem... Pazi, da ne bodo ženske preveč odkrito lazile za tvojim učencem. Jaz poznam Kulujčanke. Pazi se, chela, da ti lama ne pobegne, kadar zadiha spet svoje gore... Haj! Ne prevračaj vreče z rižem... Blagoslovi mi domačijo, sveti mož, in odpusti svoji služabnici njene neumnosti.«

Obrisala si je z robom svoje tenčice rdeče stare oči in zaklokalo ji je v goltancu.

»Ženske rade žlobudrajo,« je dejal lama, »a to je pač ženska slabost. Dal sem ji neko čarilo. Na Kolesu je in skoz in skoz vdana slepoti tega življenja, vendar, chela moj, je krepostna, prijazna, gostoljubna — iz vsega svojega gorečega srca. Kdo bi mogel reči, da si ne bo pridobila zasluženja?«

»Jaz ne, sveti mož,« je dejal Kim in si še krepkeje privezal bogato zalogo živil na plečih. »V svojem duhu — za svojimi očmi — sem si skušal ustvariti podobo take, ki bi bila čisto prosta Kolesa — po ničemer ne hrepenela, — ničesar ne kovala — podobo nune takorekoč.«

»In, o škrat?« Lama se je malone glasno zasmel.

»Ne morem si ustvariti podobe.«

»Tudi jaz ne. A mnogo, mnogo milijonov življenj je

še pred njo. Nemara si bo v vsakem izmed teh pridobila trohico modrosti.«

»In bo li pozabila na tej poti, da se kuha dušeni riž z žafranom?«

»Tvoja misel je obrnjena na nevredne stvari. — Spretna je pa le. Kar okrepčanega se čutim. Ko dospava na predgorje, bom še krepkejši. Hakim je govoril resnico, ko mi je rekel davi: dih z višav snežnikov odpihne človeku dvajset let njegovega življenja. Na gore pojdeva — na visoke gore — tja v šumenje snežnice in šumenje drevja — za nekaj časa. Hakim je dejal, da se lahko vsak čas vrneva v nižavje, ker bova samo za kratek čas obredla prijetne kraje. Hakim je poln učenosti, a nikakor ne ošaben. Pripovedoval sem mu — ko si se ti razgovarjal s Sahibo — o nekakšni omotici, ki se me loteva ponoči v zadnjem delu glave, pa je dejal, da izhaja ta iz prekomerne vročine, ki jo hladni zrak zopet lahko ohladi. Premišljajoč to поблиže, sem se čudil, da se nisem že prej domislil takega preprostega zdravilnega sredstva.«

»Ali ste mu kaj povedali o svojem Iskanju?« je vprašal Kim malo ljubosumno. Rajši bi, da bi vodile lamo samo njegove besede, ne pa ga motile Hurreeja Babuja zvijačnosti.

»Gotovo. Povedal sem mu svoje sanje, in kako sem si pridobil zaslužnje s tem, da sem poskrbel za tvoje pridobivanje modrosti.«

»Pa mu niste povedali, da sem Sahib?«

»Čemu neki? Često sem ti že rekel, da sva le dve duši, ki iščeta odrešenja. Dejal je — in v tem ima prav — da bo Reka odrešenja privrela na dan, kakor se mi je sanjalo — pred mojimi nogami, če bo treba. Ko sem našel Pot, kakor vidiš, ki naj me reši Kolesa, ali naj si potem ubijam glavo, kako najti pot skozi zemske poljane, ki so zgolj videz? To bi bilo nesmiselno. Saj imam svoje sanje, ponavljajoče se noč za nočjo; saj imam Jâtako, imam tebe, prijatelj vsega sveta. Pisano je bilo v tvojem horoskopu, da te Rdeči bik na zelenem polju — nisem pozabil tega — povzdigne do časti. Kdo razen mene je videl to prero-

čanstvo uresničeno? Resnično, bil sem orodje. Ti boš pa našel mojo reko ter postal zato drugo orodje. — Iskanje je zagotovljeno.»

Obrnil je svoj slonokoščenorumeni, vedri in pokojni obraz proti pozdravljajočim goram; njegova senca je polagoma zdrsela pred njim po prahu.

TRINAJSTO POGLAVJE

Kdo ni hlepel še po morju — po širni, mogočni planjavi?
Po votlem šumotu, topotu, hrumotu, prej ko se kosnik iz vode pojavi —
Pasatni oblaki nad brodom, pod brodom orjoče kipenje —
ko izza kleči prežé sunki in jader pojema bobnenje?
Po svoje notranjosti morju — ki novo je v slednjem čudesu —
pa vendarle čudo prvotno na večne spremembe kolesu —
ki bistva mu polnost gradi?
Tako, nič drugače — tako, nič drugače, gorjanec po gorah hlepi!

»Kdor hodi na gore, hodi k svoji materi.«

Prepotovala sta Sewaliks in na pol tropični Doon, pustila sta za sabo Mussoorie in krenila po ozkih gorskih potih dalje proti severu. Dan za dnem sta se pogrezala globlje v gorovje, ki se je kopičilo pred njima, dan za dnem je Kim opazoval, kako se lami povrača moška moč. Še med doonskimi terasami se je naslanjal fantu na rame in bil pripravljen izrabiti vsako počivališče ob poti. Pred velikim vzponom v Mussoorie se je zravnal ko star lovec, kadar opazuje dobro mu znano lovišče, in namestu da bi se ves izčrpan zgrudil, se je zamotal v svoja dolga oblačila, potegnil z obema pljučama globoko diamantnega zraka vase ter stopal dalje, kakor more stopati samo gorjanec. Kim, ki se je rodil in rasel v nižavju, se je potil in začudeno sopihal. »To je moja dežela,« je izpregovoril lama. »Razen Such-zena je samo ta ravnejša od rižne zemlje.« In z vztrajnimi, prav iz bokov segajočimi koraki jo je mahal dalje. Pri strmi hoji navzdol, tri tisoč čevljev v treh urah, pa se je popol-

noma oddaljil od Kima, ki ga je bolel hrbet od naporne pokončne hoje in mu je pleteni jermen na sandalah malone odrezal palec. Skozi marogasto senco velikanskega deodarskega gozdovja, skozi hrastovje, operjeno in okrašeno s praprotjem, skozi brezovje, grádenovje, rodhodendronje in borovje, navzgor skozi spolzko, od sonca ožgano bilje golega pobočja, pa zopet nazaj v gozdni hlad, dokler se ni umaknil hrast bambusu in dolinski palmi, jo je ubiral lama z neutrudnimi koraki.

Ozirajoč se v somraku nazaj na mogočne grebene za seboj in na medle, tenke niti poti, ki sta prišla po nji, je snoval s podjetno dalekovidnostjo gorjanca nove pohode za drugi dan; ali pa je stoječ na sedlu tega ali onega visokega prelaza, nudečega pogled na Spiti in Kulu, željno iztezal roke proti snežnim vrhuncem ob obzorju. Le-ti so ob zori, ko sta Kedarnath in Badrinath — kralja te goličave — lovila prvi svit, lahko rdeče žareli iznad temnomodre osnove. Kakor raztopljeno srebro so ves dan ležali pod soncem ter se pod večer zopet nališpali s svojimi dragulji. Sprva so lahko dihali proti potnikoma prijetne sapice, prilegajoče se jima ob plezanju preko tega ali onega velikanskega neresčevskega hrbita, toda že čez nekaj dni, v višini devetih ali desetih tisočev čevljev, so začele sape ostreje rezati, pa je Kim milostno dovolil neki gorski vasi, pridobiti si zasluženje s tem, da so mu vaščani podarili grobo volneno suknjo. Lama je bil pa blago začuden, da je mogel kdo imeti kaj zoper te, kakor britev ostre sape, ki so mu spihale leta s pleč.

»To so le nizki griči, chela. Dokler ne prideva v pravo gorovje, ne bo mraza.«

»Zrak in voda sta tu dobra, ljudstvo je pobožno, hrana pa ni nič prida,« je mrmral Kim. »In divjava, kakor da sva ob pamet — ali pa Angleža. Ponoči tudi zmrzuje.«

»Nemara res malo, a vprav še toliko, da se stare kosti lahko oveselé sonca. Saj ni treba, da bi se vedno naslajala z mehko posteljo in bogato hrano.«

»Vsaj glavne poti bi se lahko držala.«

Kim, sin nižin, je imel neprikrito veselje do dobro izhojene steze, ki se je, niti šest čevljev široka, vila skozi gorovje, lama pa se kot Tibetanec ni mogel vzdržati, da je ne bi ubiral po bližnjicah preko razrastkov in reber gramozastega pobočja. Kdor je rastel v gorovju, je pojasnjeval svojemu šepajočemu famulusu, lahko že v naprej napove tek gorske poti, in če so nizko ležeči oblaki tujcu, ki jo reže po bližnjicah, lahko v oviro, ne delajo izkušenemu človeku nobenih nepravil. Tako sta se po večurnem plezanju, ki bi v civiliziranih deželah veljalo za kaj dostojno hribolaško delo, potila preko nekega strmega sedla, jo zavila mimo nekih plazov in dospela po prehodu skozi gozd v kotu pet in štiridesetih stopinj znova na glavno stezo. Vzdolž te so ležale vasi gorskega prebivalstva — koč iz blata in ilovice, ponekod iz hlodov, sirovo obtesanih s sekiro — viseče na strmem pobočju kakor lastavičja gnezda, stisnjene na majhnih policah v polovični višini tri tisoč čevljev globokega prepada, čepeče med pečinami v kotu, ki je zajel kakor lijak vsak sunek vetra, ali pa ždele zaradi poletne paše na kakem podstenku, ki je ležal pozimi deset čevljev pod snegom. In ljudstvo — bledožolto, umazano, v grobo volnino oblečeno ljudstvo s kratkimi in golimi nogami in skoraj eskimski obrazi — je trumoma prihajalo iz koč in molilo. Nižavje — blago in prijazno — je postopalo z lamom kakor s svetim med svetimi. Višavje pa ga je častilo kakor človeka, ki je zaupnik vseh hudih duhov. Njihova vera je bil malone docela spačeni buddhizem, pomešan s čaščenjem narave, fantastičnim nalik njihovim pokrajinam, mnogolik nalik njihovim poličasto grajenim njivicam. Spoznali pa so veliki klobuk, rožljajoči molek in nenavadno kitajsko besedilo kot veliko moč, pa so potemtakem izkazovali čast možu pod velikim klobukom.

»Videli smo, ko si prihajal nizdol po črnem oprsju na Eui,« je rekel Betah, ki jima je neki večer dal sira, kislega mleka in kakor kamen trdega kruha. »Mi ne hodimo radi ondi — razen kadar se izgubé poleti tja breje krave. Zahrbten veter brije ondi med ska-

lovjem, ki ob najtišjem dnevu podere človeka na tla. A kaj se brigajo ljudje kakor vidva za tega hudiča na Eui!»

In tako se je začel Kim, čuteč bolečine že v slednjem svojem vlaknu, ves omoten od gledanja v prepade, opraskan po nogah od preozkih razpok, ki so se mu prsti obupno zatikali vanje, vendarle veseliti dnevnih pohodov — kakor se veseli gojenec Sv. Ksaverija pohvale prijateljev, ko je dobil zmago v tekmovalnem teku. Planine so mu iztiskale iz kosti znoj, ki sta ga povzročila ghi in sladkor; suho ozračje, ki ga je na višavi sirovih gorskih prelazov hropeč vdihaval, mu je krepilo in širilo prsni koš, vzpenjanje po strminah pa mu je ustvarilo nove trde kite v mečah in bedrih.

Često sta razmišljala o Kolesu življenja — tembolj, ker sta bila sedaj, kakor je dejal lama, prosta njega vidnih izkušnjav. Če nista videla baš kakega sivega orla, ali tu pa tam na oddaljenem pobočju kakega grebočega in rijočega medveda, ali v somraku v tihi dolini kakega krvoločnega progastega leoparda, ko je baš besno trgal divjo kozo, ali pa zdaj pa zdaj kakega pisanega ptiča, sta bila čisto sama z vetrovi in travo, pojočo pod vetrom. Ženske v čadastih kočah, ki sta hodila nad njih strehami, kadar sta se spuščala z višave, so bile neprijazne in umazane, poročene s številnimi možmi in vse spačene od golše. Možje so bili drvarji ali pa ratarji — mehki in neverjetno preprosti. In da nista bila brez prijetne zabave, jima je poslala usoda vljudnega zdravnika iz Dakke, ki sta ga spotoma prehitela, medtem ko ju je bil prej on prehitel. Ta je plačeval svojo prehrano z mažo zoper golšo in z nasveti, ki so upostavljali mir med možmi in ženami. Videti je bilo, da pozna to hribovje prav tako dobro, kakor je poznal gorska narečja, pa je kazal lami pot in ozemlje v smeri Ladakha in Tibeta. Rekel je, da se itak vsak hip lahko vrnejo v nižavje; ta čas pa bi bila za ljudi, ki imajo radi planine, pot tja čez nemara prav zabavna. Tega pa ni spravil na dan kar v eni sapi, ampak po-

lagoma, večer za večerom, ko so se shajali na kamenitnem podu, kjer je zdravnik, potem ko je opravil svoje bolnike, kadil, lama njuhal, Kim pa opazoval majčkene krave, pasoce se po hišnih strehah, ali pa blodil z duhom za svojimi očmi preko temnomodrih prepadov med gorskimi verigami. In marsikak skrivnosten pomenek se je pletel v temnem lesovju, ko je zdravnik nabiral zelišča in ga je Kim spremljal kot nadobuden zdravnik.

»Vidiš, Mister O'Hara, ne vem, kaj pod božjim soncem bom storil, kadar srečam svoja lovška prijatelja, a če mi hočeš dobrotno ostati v dogledu mojega sončnika, ki je izborno oporišče za katastrska dela, mi bo mnogo bolje pri srcu.«

Kim se je zagledal v divjino gorskih vršacev. »To ni moja dežela, hakim. Laže bi mi bilo najti uš v medvedjem kožuhu, se mi zdi.«

»Oah, v tem je baš moja moč. Hurree ne pozna naglice. Pred kratkim sta bila v Lehu. Povedali so, da sta prišla s Kara Koruma z živalskim rogovjem in glavami in vsem ostalim. Bojim se samo, da sta vsa svoja pisma in kompromitirajoče stvari poslala nazaj na rusko ozemlje. Potovala bosta seveda kar najdlje proti vzhodu — zgolj v dokaz, da nista bila še nikoli v zapadnih državah. Menda ti niso znana gorovja?« Popraskal je z vejico po tleh. »Glej sem! Morala bi priti prav za prav preko Srinagara ali Abbottabada. To bi jima bila bližnjica, — vzdolž ob reki pri Bunji in Astoru. A počenjale sta svoje malopridnosti na zapadu. Tako« — zarisal je črto od leve na desno — »tako korakata naprej in naprej proti vzhodu, proti Lehu (oh! mrzlo je tam in vzdolž ob Indusu proti Han-leju, znana mi je ta pot) in potem nizdol, vidiš, v Bushahr in dolino Chini. To sem ugotovil po svojem preračunu, pa tudi po izpraševanju ljudi, ki jih tako uspešno zdravim. Naša dva prijatelja sta se zadosi dolgo potikala tod, da sta pustila vtis za sabo. Potemtakem sta dobro znana daleč naokoli. Videl boš, da ju bom zalotil kjer že v dolini Chini. Prosim, pazi na sončnik.«

Sončnik je kimal kakor zvonček v vetru proti dolini in okrog gorskih pobočij, lama in Kim pa, ki sta se ravnala po kompasu, sta ga vedno pravočasno opazila, ko je pod večer prodajal mažo in praške. »Po tej in tej poti sva prišla,« je govoril lama in kazal s prstom brezbrizno nazaj proti gorskim slemenom in »sončnik« ga je kar obsipal s pokloni.

Stopila sta v hladni mesečini preko zasneženega prelaza in lama je do kolena gazil v snegu kakor kosmat, snega vaje velblod, kakršni prihajajo v kašmirski seraj, ter dobrodušno ponagajal Kimu, kadar je zaostal. Gazila sta preko plasti drobnega snega, stopala preko zametenih škrljastih peči, za katerimi sta si poiskala nekoč zavetja pred nevihto v taboru Tibetancev, ki so gnali v nižavje svoje drobne ovce. Vsaka od njih je bila obremenjena z vrečo boraksa. Prišla sta na travnata, še vedno zasnežena gorska slemena, skozi lesovje, pa zopet na travo. Vsa ta njuna hoja pa ni napravila nobenega vtisa na Kedar-nath in Badrinath in šele po večdnevnem potovanju je Kim, stoječ samo na deset tisoč čevljev visokem gričku, lahko opazil, da sta se lopatica ali rog teh dveh velikih gospodov, četudi še tako neznatno, spremenila v svojem obrisu.

Nazadnje sta stopila v nekaj svet sam zase — v razpotegnjeno verigo nižavja, ki mu je bilo višje hribovje zgrajeno iz samega gramoza in prodovine gorskega obnožja. Tu ju pot celega dneva kot je bilo videti ni privedla dalje, kakor privede spavača med moro njegov okorni korak. Bredla sta s težavo ure in ure okoli nekega gorskega hrbta in glej, to je bila samo zunanja štrlina izbočenega podkladj glavne grmade! Okroglasti travnik se je spremenil, ko sta prispela nanj, v ogromno planoto, ki se je raztezala daleč v dolino. Čez tri dni je bil pa samo še motna zemeljska guba na južni strani.

»Gotovo živé bogovi tukaj,« je dejal Kim, ki ga je prevzela tišina in mogočno prepeljavanje in razblinjanje oblačnih senc po deževju. »To ni kraj za ljudi!«

»Pred davnim, davnim časom,« je izpregovoril lama, kakor samemu sebi, »so vprašali Gospoda, ali bo svet trajal na veke. Prevzviseeni ni dal odgovora na to... Ko sem bil v Ceylonu, mi je neki modri Iskatelj potrdil to z naukom, ki je napisan v jeziku pâli. Odkar pa poznamo pot k odrešenju, bi bilo to vprašanje nedvomno odveč — glej in spoznaj vse slepilo, chela! To tu so prave gore! Prav takšne, kakor so moje gore pri Such-zenu. Takih ni drugod na svetu!«

Iznad njih, še vedno neizmerno visoko iznad njih, se je zaganjala zemlja proti snežni črti, kjer so od vzhoda proti zahodu, na stotine milj daleč izginile zadnje drzne breze, kakor bi z ravnilom odrezal. Preko te črte pa so se v grmade in kope stisnjene skale prebijale s svojimi vrhunci iznad bele pare. Še više nad temi je ležal večni sneg, nespremenljiv od početka sveta, pa vendar spreminjajoč se po slednjem domisleku sonca in oblačja. Opazila sta lahko lise in madeže na njegovem obličju, kjer so se vrteli vihar in bežni vrtinci v divjem plesu. Pod njim pa, tam kjer so stali, se je raztezalo gozdovje, sinjezeleni prt, na milje in milje daleč; pod gozdom je ležala sredi pisane mešanice políčastih polj in strmih pašnikov neka vas, pod vasjo pa, sta vedela, čeprav je divjal in tulil prav ta čas ondi vihar, je zijal dvanajst do petnajst sto čevljev globok prepad v vlažno dolino, kjer se zbirajo reke, ki so matere mladega Sutluja.

Kakor navadno je odvedel lama Kima po živalskih stezah in stranskih potih daleč od glavne ceste, po kateri se je pred tremi dnevi prerival skozi neurje Hurree Babu, ta »bojazljivec«, ki bi se mu devet izmed desetorice Angležev spoštljivo umaknilo spoti. Hurree ni bil strelec — že če je zaškrtal petelin pri puški, se mu je spremenila barva obraza — a bil je, kakor se je sám izražal, »precej dober pešec« in je s pomočjo cenenega daljnogleda s precejšnjim uspehom preteknil vso razsežno dolino. Razen tega se dadi šotori iz bele jadrovine sredi zelenja že od daleč videti. Sedeč v skednju v Ziglauru je Hurree Babu videl

v daljavo dvajsetih milj orlovskega leta in štiridesetih milj ceste vse, kar je hotel videti: — to se pravi, dve drobni točki, ki sta bili neki dan tik pod snežno črto, a sta se drugi dan že premaknili za približno šest palcev izpod nje po pobočju. — Ko so se mu gole, tolste noge razgibale in privadile koraku, so prehodile za čuda mnogo; in ko sta Kim in lama še počivala v neki razdrapani koči v Ziglauru, pričakujoč konca neurja, se je zaradi tega neki zamazan, premočen, a venomer smejoč se Bengalec z najizbranejšimi izrazi svoje najkrasnejše angleščine skušal prikupiti dvema premočenima in precej nahodnima tujcema. Z obiljem divjih načrtov v glavi je prispel prav v trenutku, ko je preklala strela njunemu taborišču nasproti stoječo jelko ter prepričala tako desetorico prestrašenih kulijev, ki so nosili prtljago, da je ta dan za nadaljnje potovanje neugoden, pa so vsi hkratu pometali svoja bremena stran in jo odkurili. Bili so to podložniki nekega gorskega radže, ki je dal, kakor je to navada, njih del v najem v prid svoji zasebni blagajni; in da je bilo njih osebno razpoloženje še slabše, sta jim oba tuja Sahiba vrhu tega še s puškami grozila. Večina njih je poznala puške in Sahibe že iz davnih časov: kuliji so bili namreč vodniki in shikarri* s severnih dolin, strastni lovci na medvede in divje koze, tako pa v vsem njihovem življenju še živ krst ni ravnal ž njimi. Zdaj pa jih je sprejela šuma na svoje grudi in jih navzlic rotnju in preklinjanju ni izpustila. Babu je videl, da se mu ni več treba delati prismuknjenege, ali pa si s kako drugo zvijačo, ki si jih je izmišljal, zagotavljati dobrega sprejema. Ožel si je svojo premočeno obleko, si obul svoje čevlje iz patentnega usnja, razpel svoj modri in beli dežnik, in se ves nališpan, dasi mu je srce močno tolklo ob rebra, predstavil kot »agent njegove kraljevske visokosti, radže iz Rampura, draga gospoda. Kaj morem storiti za vaju, prosim?«

Gospoda sta bila vzhičena. Prvi je bil po vsem vi-

* Lovci.

dezu Francoz, drugi Rus, a nista govorila dosti slabše angleščine kakor babu. Prosila sta ga prijazne usluge. Njuni služabniki, domačini po rodu, so jima zboleli v Lehu. Sama sta se pa podvizala naprej, da bi spravila svoj lovski plen v Simlo, dokler jim ne bi oglodali molji njunih živalskih kož. S seboj sta imela priporočilno pismo (babu se je po orientalsko priklonil) za vse državne uradnike. No, spotoma nista naletela na nobeno drugo lovsko družbo. Delala sta zase. Bila sta bogato založena. Želela sta samo, da bi mogla čimprej naprej. Nato pa je izprežal Hurree Babu nekega gorjanca, ki je ždel med drevjem, in po kratkem pomenku in z nekaj srebra (v državni službi ne gre preveč varčevati, čeprav je Hurreeju srce krvavelo spričo take potrate), je zopet privabil v bližino onih enajst kuli-jev in tri pomočnike. Menili so, da bo babu vsaj za pričo, kako nasilno ravnajo z njimi.

»Moj kraljevski gospod bo sicer silo nejevoljen, a saj so to zgolj preprosti ljudje in neznansko nevedni. Če mi izvolita milostna gospoda ta nesrečni pripetljaj dobrotno pregledati, mi bo to zelo drago. Dež bo kmalu nehal, potem bomo mogli nadaljevati pot. Bila sta malo na lovu, eh? To je krasna zabava.«

Ročno je poskakoval od kilte do kilte, kakor da hoče te stožčaste košare postaviti lepo v vrsto. Anglež navadno ni posebno zaupen z Azijcem, pa vendar ne bi udaril po roki postrežljivega babuja, če bi slučajno prevrnil katero teh kilt, ovitih z rdečo pooljeno kožo. Po drugi strani pa babuja, in če bi bil ta še tako uslužen, ne bi silil piti ali ga celo vabil, naj bi jedel meso ž njim. Ta dva tujca pa sta storila vse to in izpraševala po tem in onem — po ženskah — in Hurree jima je dajal vedre in preproste odgovore. Dala sta mu čašo belkaste, brinovcu podobne tekočine, in nato še eno, pa ni trajalo dolgo, da se je otresel svoje resnobe. Postal je nerodno odkritosrčen in pričel govoriti na vso moč nedostojno o vladi, ki da mu je vsilila vzgojo belega človeka, pa mu ni preskrbela tudi belemu človeku primerne plače. Brbljal je na dolgo in široko o zatiranju, o krivici, da so mu pričele teči solze

po licu zaradi gorja njegove dežele. Nato je odštorkljal, peva je južnobengalske zaljubljene pesmi, in omahnil na moker drevesni štor. Oči teh dveh tujcev še niso gledale tako klavrnega plodu angleškega gospodstva v Indiji.

»Taki so vsi,« je dejal prvi sportnik drugemu po francosko. »Ko prideva v pravo Indijo, boš videl. Rad bi obiskal njegovega radžo. Tam bi mogel izpregovoriti prikladno besedo. Mogoče, da je slišal o nama ter nama bo rad na uslugo.«

»Ne utegneva. Odriniti morava v Simlo prej ko mogoče,« je odvrnil tovariš. »Jaz s svoje strani bi želel, da bi bila najina poročila iz Hilasa, ali pa vsaj iz Leha, že poslana nazaj.«

»Angleška pošta je boljša in zanesljivejša. Pomisli, da so nama obljubili vse olajšave in nama jih, bogme, tudi dali! Ali ni to neverjetna budalost?«

»To je napuh — napuh, ki zasluži kazen in jo bo tudi prejel.«

»Saj! Boriti se v tej igri s kakim tovarišem s kontinenta, to že nekaj pomeni. Pri tem človek kolikor toliko tvega; ti ljudje pa — ba! Preenostavno je.«

»Napuh — nič drugega ko napuh, prijatelj.«

»Kaj za vraga mi koristi, da leži Chandernagore tako blizu Kalkutte,« je mislil Hurree Babu in z odprtimi usti smrčal na vlažnem mahu, »če pa ne razumem njune francoščine. Tako nenavadno hitro govorita! Koliko bolje bi bilo, da bi jima kar zdajle prerezal njuna prekleta goltanca.«

Ko se je zopet prikazal, je tožil, da ga boli glava — se kazal skesanega in se strahoma opravičeval, ali ni bil nemara v svoji pijanosti preveč nedostojen. Zdaj se je ogreval za angleško vlado — češ, da je ta vir vse blaginje in slave in da je njegov gospodar v Rampuru docela istega mnenja. Nato sta ga pričela onadva zasmehovati in mu ponavljati njegove prejšnje besede, dokler se ni ubogi babu, ki sta ga korak za korakom pregnala iz njegovega varnega zavetja, s prosečim smehljajem in oljnatim muzanjem ter pretkanim neprestanim mežikanjem čutil prisiljenega, spregovoriti

resnico. Ko je Lurgan pozneje zvedel za to prigodo, je na ves glas obžaloval, da ni bil sam na mestu onih topoglavih, brezбриžnih kulijev, ki so, držeč si slamnjače nad glavami in z nogami v odtekajoči se dežnici, čakali konca nevihte. Vsi Sahibi, ki so jih poznali — oni grobo oblečeni ljudje, ki so veselo prihajali leto za letom zmerom znova sem gor v svoja draga gorska zakotja — so imeli hlapce in kuharje, ki so bili često gorjanci. Ta dva pa sta potovala brez vsakega spremstva. Potemtakem sta bodisi siromašna ali pa nevedneža, kajti noben Sahib zdrave pameti ne bo vprašal Bengalca za nasvet. Ta Bog si ga vedi odkod pritepeni Bengalec pa jim je dal denarja in se znal pomenkovati ž njimi v njihovem domačem narečju. Vajeni, da ljudje njih lastne barve samoumevno slabo ravnaajo ž njimi, so slutili nekakšno past in bili pripravljeni, da pobegnejo vsak čas, kakor hitro bo prišla prilika za to.

Skozi sveže oprani zrak, ki se je kadil od sladkih zemskih dišav, je vodil babu družbo nizdol po pobočju — korakajoč zdaj ponosno na čelu kulijev, zdaj ponižno za tujcema. Misli so mu bile številne in raznovrstne. Najmanjša neznatnost njegovih misli bi njegova drugova nepopisno zanimala. Bil pa je le prijeten vodnik, vsak hip pripravljen, opozarjati na lepote ozemlja svojega kraljevskega gospoda. Obljudil je planine z vsem, kar bi babujeva spremljevalca rada streljala — z antilopami, divjimi kozami in kozorogi, kolikor bi želela. Razpravljal je o botaniki in etnologiji z nedolžno netočnostjo in njegov zaklad lokalnih legend — bil je že petnajst let zaupni državni agent, je treba pomisliti — je bil neizčrpen.

»Ta možak je res pravi original,« je rekel večji od tujcev.

»On predstavlja v malem vso Indijo na prehodu, monstrozno polutanstvo vzhoda in zahoda,« je odvrnil Rus. »A mi znamo občevati z orijentalci.«

»Svojo domovino je izgubil, druge pa si ni pridobil. Iz dna srca sovraži svoje osvajače. Čuj, sinoči mi je zaupal —«

Pod svojim progastim sončnikom je napenjal Hurree Babu ušesa in možgane, da bi sledil hitro govorečega Francoza, in upiral pri tem oči na kilto polno zemljevidov in listin — na neko posebno veliko in dvakrat z rdečim pooljenim platnom ovito kilto. Nikakor mu ni bilo, da bi kradel. Hotel je vedeti samo, kaj bi se dalo ukrasti, in kako bi jo mogel popihati, če bi slučajno kaj ukradel. Zahvaljeval se je bogovom vsega Hindustana in Herbertu Spencerju, da je bilo nekaj kraje vrednih stvari pred njim.

Drug dan je pot strmo zavila proti travnatemu razrastku nad gozdom. In tu so ob sončnem zatonu srečali nekega postarnega lamo — tujca sta ga imenovala bonca — sedečega s prekrizanimi nogami nad neko skrivnostno, s kamenjem pritrjeno karto, ki jo je pojasnjeval nekemu mlademu človeku, po vsem videzu novincu nenavadne, dasi neumite lepote. Bobujev progasti sončnik se je videl že iz precejšnje daljave in Kim je svetoval, naj bi se odpočila, preden pride do njiju.

»Ha!« je vzkliknil Hurree Babu iznajdljivo kakor Kljukec. »To je izredno svet človek v tem kraju. Najbrže podanik mojega kraljevskega gospoda.«

»Kaj pa dela tukaj? To je silno čudno.«

»Neko sveto sliko pojasnjuje, ki je vsa napravljena z roko.«

Moža sta se ustavila razoglava v čisti struji popolnanskega sonca, razlivajočega se preko pozlačene trave. Čemerni kuliji so obstali, veseli odmora, ter vrgli s sebe svoja bremena.

»Glej,« je rekel Francoz. »To je kakor rojstvo nove vere — prvi učitelj in prvi učenec. Ali je budhist?«

»Neke nižje vrste,« je odvrnil drugi. »V gorah ni pravih buddhistov. A poglej gube njegove obleke. Poglej njegove oči — kakšna nesramnost! Čemu zbuja to v človeku občutek, da smo še tako mlad narod?« Govornik je strastno zamahnil po visokem plevelu. »Še nikjer nismo pustili svojih sledov. Nikjer! To, vidiš, me vznemirja.« Temno je pogledal lami v nje-

gov spokojni obraz in veličastni mir njegovega vedenja.

»Potrpi. Bomo že še pustili svoje skupne sledove — mi in vaš mladi narod. Tačas pa preriši rajši njegovo sliko —«

Babu je objestno stopil naprej; njegov zravnani hrbet ni bil prav nič v skladu z njegovo spoštljivo govorico ali z njegovim namigavanjem Kimu.

»Sveti mož, ta dva sta Sahiba. Moj lek je ozdravil enega revmatizma, in zato pojdem ž njima v Simlo, da bom pazil na njegovo okrevanje. Rada bi videla tvojo sliko.«

»Zdraviti bolne je zmerom dobro. To je Kolo življenja,« je rekel lama, »prav isto, ki sem ti ga pokazal v koči v Ziglauru, ko je padal dež.«

»— in rada bi te slišala, kako jo boš pojasnil.«

Lami so se zablistale oči ob nadi, da bo dobil novih poslušalcev. »Dobro je razlagati Vseodlično pot. Ali imata kaj znanja v hindujščini, kakršno je imel čuvar svetih podob?«

»Nekaj že, nemara.«

Preprosto kakor otrok, ki se poglobi v novo igro, je vrgel nato lama glavo nazaj in pričel s polnim glasom izgovarjati zaziv, kakor učitelj bogoslovja, preden preide na svoj nauk. Tujca sta slonela oprta na svojih palicah in poslušala. Kim je, čepeč ponižno na tleh, opazoval rdeči sončni svit na njunima obrazoma in zgrinjanje ter razmikanje njunih dolgih senc. Imela sta neangleške usnjate dokolenke in nenavadne prepase, ki so ga nejasno spominjali na slike neke knjige v knjižnici Sv. Ksaverija »Dogodivščine mladega prirodoslovca v Mehiki«, kakor se je imenovala. Res, videti sta bila čisto taka kakor prekrasni Mr. Sumichrast v oni povesti in kar nič podobna »silo brezvestnima pajdašema«, kakor ju je označila Hurreejeva napoved. Prstenopoliti kuliji so spoštljivo in brez besed čepeli dvajset do trideset korakov stran in babu, čigar tenka obleka je plahutala v hladni sapici kakor zaznambna zastava, je stal pred njima z obrazom srečnega lastnika.

»To sta onadva,« je zašepetal Hurree, ko se je obred nadaljeval in sta bela moža z očmi sledila travnato bilko, kažočo od pekla proti nebesom in zopet nazaj. »Vse njune knjige so v veliki kilti z rdečkastim ovom — knjige in poročila in zemljevidi — in videl sem kraljevsko pismo, ki ga je pisal ali Hilas ali pa Bunar. Silno skrbno pazita nanj. Ničesar nista še odposlala iz Leha ali Hilasa. Toliko je gotovo.«

»Kdo je pri njih?«

»Samo beraški kuliji. Nimata služabnikov. Živita čisto ločeno in si sama kuhata hrano.«

»A kaj naj storim?«

»Čakaj in glej. Samo, če se mi pripeti kaka ne-zgoda, da boš vedel, kje ti je iskati papirjev.«

»Ta zadeva bi bila varnejša v Mahbubovih rokah kakor pa v Bengalčevih,« je menil Kim zaničljivo.

»Več potov drži k ljubici kakor je skokov z zidu.«

»Glejte tu pekel, ki je določen za lakomnost in skopuštvu. Po eni strani je obdan od poželjivosti, po drugi strani pa od nestrpnosti.«

Lama se je razvnel pri svojem govorjenju in eden obeh tujcev ga je narisal v naglo ugašajoči luči.

»To je dovolj,« je dejal mož nazadnje osorno. »Ne morem ga razumeti, a rad bi imel to sliko. Boljši umetnik je kakor jaz. Vprašaj ga, ali jo hoče prodati.«

»Pravi: ,Ne, sar',« je odvrnil babu. Lama seveda ne bi bil odstopil svoje risbe kakemu slučajnemu znancu, kakor ne bi zastavil kak nadškof svetih posod svoje katedrale. Ves Tibet je poln cenениh posnetkov Kolesa; a lama je bil umetnik, kakor tudi premožen opat v svojem kraju.

»Nemara čez tri ali štiri, ali pa čez deset dni, če bom videl, da je Sahib Iskatelj in zdrave pameti. Nemara mu bom sam narisal drugo. Ta pa je namenjena pouku nekega novinca. Povej mu to, hakim.«

»Rad bi jo imel takoj — za denar.«

Lama je počasi zmajal z glavo in pričel popravljati Kolo. Rus poleg njega ni videl drugega ko nesnažnega starca, brskajočega po umazanem kosu papirja. Potegnil je iz žepa polno perišče rupij in je

na pol v šali hlastnil po karti ter jo iztrgal lami iz rok. Pridušeno mrmranje groze se je začulo pri kulijih — katerih nekateri so bili iz Spitija in po svoje dobri buddhisti. Lama se je pri tej žalitvi dvignil, roka mu je segla po težki železni škatli za peresa, ki je duhovnikovo orožje, babu pa je zaplesal od razburjenosti.

»Ali vidiš zdaj — vidiš, zakaj sem hotel imeti priče. To so na vso moč brezvestni kujoni. Oh, sar! sar! Ne smete žaliti svetega moža!«

»Chela! Oskrunil je pisano besedo!«

Bilo je prepozno. Preden je mogel Kim obvarovati lamo, je udaril Rus starca naravnost po obrazu. Hip na to pa se je strmoglav zakotalil po hribu nizdol, s kleščami Kimove roke na goltancu. Udarec je prebudil v dečkovi krvi vse nepoznane irske hudiče in nenadni padec njegovega sovražnika je storil ostalo. Lama se je na pol omamljen zgrudil na kolena. Kuliji so zbežali s svojimi bremenimi vkreber prav tako hitro, kakor beže dolinci po ravnem. Bili so priče neizrekljivemu svetoskrunstvu in so morali odtod, še preden se bodo bogovi in hudiči gorovja maščevali. Francoz je, tipajoč po svojem samokresu, planil proti lami, z nejasnim namenom obdržati starca kot talca za svojega tovariša. Ploha ostrega kamenja — gorjanci so dobri strelci — ga je odpodila in neki kuli iz Ao-chunga je potegnil lamo med bežečo množico za seboj. Vse to se je zgodilo tako hitro, kakor pade na mah tema v visokih gorah.

»Odnegli so prtljago in vse puške,« je zakričal Francoz in slepo streljal v mrak.

»Vse v redu, sar! Vse v redu! Nikar ne streljajte. Saj grem na pomoč.« Hurree je zamotovilil po pobočju in se dobesedno vrgel na obveseljenega in začudenega Kima, ki je baš hotel butniti ob skalo z glavo svojega sovražnika, ki ni več dihal.

»Vrni se h kulijem,« mu je šepnil babu v uho. »Oni imajo prtljago. Listine so v kilti z rdečim omo-
tom, a dobro preglej vse. Poberi njune papirje, zlasti pa muraslo (kraljevo pismo). Pojdi zdaj! Drugi prihaja!«

Kim je začel plezati v hrib. Krogla iz samokresa je prasnila poleg njega ob skalo, da se je stisnil kakor jerebica.

»Če misliš streljati,« je vpil Hurree, »pridejo z gorovja ter nas pobijejo. Rešil sem drugega gospoda, sar. To je nekaj izredno nevarnega.«

»Strela jasna!« je Kim naporno mislil po angleško. »To je preklicano huda zagata, a je po mojem mnenju samobran.« Segel je po Mahbubovem darilu v svojih nedrih in negotovo — še nikoli ni rabil orožja, razen ko je za poskušnjo nekolikokrat ustrelil v puštinji Beikaniru — pritisnil na petelina.

»Kaj sem rekel, sar!« Babu je bil ves kakor v solzah. »Pridite no sem dol in mi ga pomagajte zbuditi. Vsi bomo viseli na drevesu, vam pravim.«

Streljanje je prenehalo. Začuli so se štorcljajoči koraki in Kim je naglo stopal navzgor skoz mrak, preklinjajoč kakor domačin in puhajoč kakor mačka.

»Ali so te ranili, chela?« je vzkliknil lama vrh njega.

»Ne. Pa vas?« Pogreznil se je v goščavo zakrnelega borovja.

»Nisem ranjen. Pridi. S temi ljudmi pojdeva proti Shamleghu pod snegom.«

»A ne prej, dokler ne zadostimo pravici,« je zakričal neki glas. »Sahibske puške imam — vse štiri. Udarimo dol.«

»Udaril je svetega moža — videli smo! Živina nam bo postala jalova — žene nam ne bodo rodile več! Sneg nas bo podsul, ko se bomo vračali domov... Zraven pa še vse druge nadloge, ki nas tarejo!«

Mala borova gošča je bila polna kričanja kulijev, ki so bili v svoji zbežanosti in grozi zmožni vsega. Človek iz Ao-chunga je nestrpno pokal s petelinom na puški in hotel po hribu nizdol.

»Počakaj malo, sveti mož; saj nista še daleč: počakaj, dokler se ne vrnem.«

»To je tista oseba, ki je trpela krivico,« je odvrnil lama in si položil roko na čelo.

»Vprav zato,« se je glasil odgovor.

»Če ta oseba spregleda to, vam ostanejo roke čiste. Razen tega si pridobite zasluženje s poslušnostjo.«

»Počakaj,« je vztrajal mož, »potlej pojdemo vsi skupaj v Shamlegh.«

Trenotek, prav toliko, kolikor je treba, da vtakne človek patrono v puško, je okleval lama. Nato pa je vstal in položil možu prst na ramo.

»Ali si slišal? Jaz pravim: ne ubijaj — jaz, ki sem bil opat v Such-zenu. Ali želiš, da bi bil rojen prihodnjič kot podgana, ali pa kot kača pod bršljanom — kot črv v trebuhu najnižje živali? Ali bi rad, da bi —«

Človek iz Ao-chunga je padel na kolena, kajti lamov glas je donel kakor tibetanski gong zoper hudiče.

»Ai! Ai!« so zavpili možje iz Spitija. »Nikar nas ne preklinjaj — ne preklinjaj ga. Saj je bila samo njegova gorečnost, sveti mož! ... Vrzi puško stran, bedak!«

»Bes za bes! Zlo za zlo! Ne ubijajte. Ti, ki so topli duhovnika, naj pridejo v suženjstvo lastnega dejanja. Pravično in nezmotljivo je Kolo in ne popusti niti za las! Še često se bodo rodili — v mukah.«

Lami se je pobesila glava, in z vso težo se je naslonil Kimu na rame.

»Približal sem se hudemu zlu, chela,« je zašepetal v smrtni tišini pod borovci. »Bil sem v skušnjavi, da bi sprožil kroglo; in resnica je, v Tibetu bi jima bila sojena težka in počasna smrt... Udaril me je po obrazu... po mesu...« Težko dihajoč se je zgrudil na tla in Kim je razločno slišal, kako mu srce bije in zastaja v prekomernem naporu.

»Ali sta ga smrtno poškodovala?« je vprašal človek iz Ao-chunga, ko so drugi nemo stali v bližini.

Kim je v smrtnem strahu pokleknil k njegovemu telesu. »Ne! je vzkliknil naposled strastno, »samo slabost je. Nato se je domislil, da je bil oni mož belec in da ima pomožna sredstva belih ljudi v svojih rokah. »Odprite kilito! Sahiba imata nemara kako zdravilo s seboj.«

»Oho! Poznam té,« se je zasmejal človek iz Ao-chunga. »Nisem bil zastonj pet let lovec pri Yanklingu

Sahibu, da ne bi poznal lekov. Tudi jaz sem jih že okušal. Glejte tole!«

Potegnil je iz nedrij steklenico cenenega whiskyja, kakršen se prodaja v Lehu potnikom ter ga previdno kanil par kapljic lami med zobe.

»Tako sem storil, ko si je Yankling Sahib onstran Astora zvil nogo. Aha! Pogledal sem že v njune košare — v Šamleghu si bomo pošteno delili. Dajte mu še malo. Dobro zdravilo je to. Potiplji! Srce se mu že boljša. Položite mu glavo nizko in ga drgnite malo po prsih. Če bi bil za trenotek počakal, da bi obračunal s Sahiboma, se ne bi pripetilo to. A bržkone nas bosta Sahiba iztaknila tu. Potem bi menda ne bilo greh, če ju ustrelim z njunimi lastnimi puškami, eh?«

Eden od njiju je že prejel svoj del, mislim,« je rekel Kim skozi zobe. »Brcnil sem ga v bok, ko sva se zakotalila po hribu. O, ko bi ga bil le ubil!«

»Lahko je biti hraber, če človek ne živi v Ram-puru,« je rekel nekdo, čigar kočja je stala samo nekaj milj od razpadajoče radžove palače. »Če pridemo pri Sahibih na slab glas, nas ne bo nihče več jemal v službo kot shikarre.«

»Oh, pa saj to nista Angrezi-Sahiba (Angleža), nista prijazna človeka, kakršna sta bila Fostum Sahib ali Yankling Sahib. Tujca sta — saj ne govorita po angleško kakor Sahibi.«

Lama je zakašljaj, se dvignil in segel po svojem mólku.

»Ne ubijaj,« je zamrmral. »Pravično je Kolo! Zlo za zlo —«

»Ne, sveti mož. Vsi smo tukaj.« Človek iz Ao-chunga je plaho pobožal lamo po nogah. »Nihče ne bo ubit, razen če zapoveš ti. Odpočij se malo. Postavili si bomo tukaj majhno taborišče, nato pa, kadar vzide mesec, krenemo proti Shamleghu pod snegom.«

»Po udarcu,« je modro zinil neki možak iz Spitija, »je najbolje spati.«

»Nekakšno omotico čutim tu zadaj v glavi in trga me. Daj, da ti položim glavo v naročje, chela. Star

človek sem, a nisem prost strasti. Razmišljati morava o vzročnosti vseh stvari.«

»Dajte mu odejo. Ognja ne smemo napraviti, drugače bi nas Sahiba opazila.«

»Bolje je, da gremo v Shamlegh. Nihče nas ne bo zasledoval na poti proti Shamleghu,« je menil boječi mož iz Rampura.

»Bil sem shikarri pri Fostumu Sahibu in sem zdaj shikarri pri Yanklingu Sahibu. Če ne bi bilo tega prekletega capina, bi bil zdaj pri Yanklingu Sahibu. Dva moža morata stražiti spodaj s puškami, da ne napravita Sahiba kake nove neumnosti. Jaz pa se ne maram ločiti od tega svetega moža.«

Posedli so po tleh v majhni oddaljenosti od lame, in ko so še malo prisluškovali, so si pričeli podajati vodno pipo, ki je imela za posodo staro steklenico za whisky. Ko je romala pipa iz roke v roko, je metal žar rdečega oglja odsev na ozke, bliskajoče se oči, na visoke kitajske lične kosti in na bikovske goltance, ki so izginjali na pol pod temnimi gubami sirovega platna okoli njihovih pleč. Bili so podobni škratom iz kake čarovniške jame, nekakemu skrivnostnemu zboru gorskih duhov. In ko so se razgovarjali, so jeli glasovi snežnice okoli njih polagoma slabeti, kajti nočna zmrzal je zavirala curke vode in jih strjala v led.

»Kako je vstal proti nam!« je dejal občuduj človek iz Spitija. »Spominjam se starega kozoroga, ki ga je ustrelil pred sedmimi leti gori v Ladakhu Dupont Sahib v pleča in se je prav tako vzpel pokoncu. Dupont Sahib je bil dober lovec.«

»Ne tako dober kot Yankling Sahib.« Človek iz Ao-chunga je potegnil whiskyja in izročil steklenico dalje. »No, poslušajte zdaj — če ne misli kdo, da ve nemara bolje —«

Tega izzivanja niso sprejeli.

»Ko vzide mesec, krenemo proti Shamleghu. Tam si prtljago pošteno razdelimo. Jaz sem zadovoljen s tole novo puškico in vsemi patronami.«

»Ali so medvedje samo tedaj nevarni. če srečajo tebe?« je vprašal tovariš, ki je vlekel iz pipe.

»Ne, a mošusova koža je vredna zdaj šest rupij, in tvoje ženske dobé lahko šotorsko platno in nekaj kuhinjske posode. Vse to bomo uredili v Shamlegihu še pred zoro. Nato krenemo vsak svojo pot in pozabimo, da smo kedaj ta dva Sahiba videli ali bili pri njima v službi. Kdo nam more reči potem, da smo jima pokradli prtljago.«

To je dobro zate, a kaj poreče naš radža?»

»Kdo pa mu bo povedal? Ali ta Sahiba, ki ne razumeta našega jezika, ali pa babu, ki nam je v svoje lastne namene dal denarja? Ali se bo ta dvignil z vojsko zoper nas? Kakšen dokaz pa ostane še? Česar ne bomo potrebovali, pomečemo v shamlegške kotle, kamor doslej še ni stopila človeška noga.«

»Kdo pa je to poletje tam?« Ta kraj je bil zgolj planinski pašnik s tremi ali štirimi kočami.

»Ženska iz Shamlegiha. Ta ne mara Sahibov, kakor vemo. Druge si lahko pridobimo z majhnimi darovi in tu je dovolj za nas vse.« Potapljal je drugo košaro po rejenem trebušju.

»Ali — ali —«

»Pravim vam, da to nista prava Sahiba. Vse njune kože in glave so kupljene v bazaru v Lehu. Poznam njih znake. Že zadnjič sem vam jih pokazal na poti.«

»Res. Kupljene kože in glave so. Nekateri so že razjedali molji.«

To je bil zviti dokaz in človek iz Ao-chunga je poznal svoje tovariše.

»Če pa pride do najhujšega, bom povedal Yanklingu Sahibu. To je vesel človek in se bo smejal. Saj ne storimo nič žalega nobenemu Sahibu, ki ga poznamo. Ta tu pa sta tepla duhovnika. Prestrašila sta nas. Pobegnili smo! Bog ve, kje nam je padla prtljaga iz rok? Ali menite, da bo Yankling Sahib dovolil policiji tam spodaj, da bi hodila po njegovih gričih in mu plašila njegovo divjačino? Dolga je pot iz Simle v Chini, še daljša pa je od Shamlegiha do brezna v Shamlegihu.«

»Prav, a jaz bom nosil veliko kilto. Košaro z rdečo prevleko, ki sta jo Sahiba vsako jutro sama napolnila.«

»To je dokaz — da nista prava Sahiba,« je menil zviti človek iz Shamlegha. »Kdo pa je slišal kdaj, da bi bili prišli Fostum Sahib ali Yankling Sahib ali celô mali Peel Sahib, ki preži ponoči in strelja servale (divje mačke), — kdo je slišal kdaj, pravim, da bi kateri teh Sahibov prihajal v goré brez svojega kuharja in nosača in — in s celo tolpo drugih dobro plačanih, prevzetnih in nasilnih ljudi v svojem spremstvu? Kakšne preglavice bi nam mogli delati ti Sahibi? Kaj je s kilto?«

»Nič, le polna je ‚pisanih besed‘ — knjige in papirji, ki sta jih sama popisala, pa neke čudne priprave, kakor za službo božjo.«

»Brezno v Shamleghu bo sprejelo vse to.«

»Že! A če razžalimo s tem sahibske bogove? Ne bi imel rad opravlja s ‚pisano besedo‘ na ta način. In njihovi kovinasti maliki presegajo mojo pamet. To ni plen za preproste gorjance.«

»Starec še spi. Št! Vprašajmo njegovega chelo.« Človek iz Ao-chunga je zopet oživel in ves prekipel od voditeljskega ponosa.

»Tukaj imamo,« je zamrmral, »kilot, katere lastnosti ne poznamo.«

»Jaz pa jih poznam,« je izpregovoril Kim tiho. Lama je dihal v lahnem naravnem spanju in Kim je premišljal o Hurreejevih zadnjih besedah. Kot igralec v véliki igri je bil prav v tem trenutku pripravljen, izkazati babuju vse svoje spoštovanje. »To je kilita z rdečo prevleko, polna čudežnih stvari, ki je ne smejo dobiti bedaki v svoje roke.«

»Tako pravim tudi jaz, tako pravim tudi jaz!« je vzkliknil nosač bale. »Ali misliš, da nas bo izdala?«

»Ne, če jo izročite meni. Izgnal bom čarovnijo iz nje. Sicer pa utegne povzročiti kaj silno hudega.«

»Duhovniki si vselej vzeó svoj delež.« Whisky je pohujšal človeka iz Ao-chunga.

»Meni ni za to,« je odvrnil Kim z zvijačnostjo svoje rodne zemlje. »Razdelite si jo med seboj, a glejte, kaj bo potem.«

»Jaz ne. Saj sem se samo šalil. Ukazuj. Vsega je

tu za nas več ko dovolj. — Ob svitu odrinemo v Shamlegh.«

Prerešetavali in prerešetavali so svoje preproste male načrte še eno uro, Kim pa je drgetal medtem od mraza in ponosa. Smešnost tega položaja je zgečkala vse, kar je bilo irskega in orientalskega v njegovi duši. Sedela sta tam odposlanca strah vzbujajoče severne sile, ki sta bila nemara v svoji domovini prav tako mogočna kakor Mahbub Ali in polkovnik Creighton v svoji, ter ostala mahoma na cedilu. Eden izmed njiju, to je Kim dobro vedel, bo hrom za nekaj časa. Dala sta kraljem svojo besedo. Nocoj pa ležita Bog ve kje tam v nižavi, brez zemljevidov, brez hrane, brez šotora, brez pušk — in če ne bi bilo Hurreeja Babuja, tudi brez vodnika. In ta polom njune vélike igre (Kim se je vpraševal, komu bosta pač poročala o tem), ta nenadni nocojšnji padec ni izviral niti iz Hurreejeve zvijačnosti niti iz Kimovega naklepa, ampak je bil čisto preprost, krasen in neizbežen slučaj, kakor je prijel svoj čas vesten mlad stražnik v Umballi Mahbubove fakirske prijatelje.

»Tam ležita brez vsega; in pri Zevsu, mraz je! Jaz sem pa tu z vsemi njunimi stvarmi. Oh, kako bosta besnela! Žal mi je Hurreeja Babuja.«

Sočutje z Bengalcem pa bi si bil Kim lahko prihranil, kajti čeprav je ta v tem trenutku telesno občutno trpel, mu je bila duša vendar vsa ponosna in prešerna. Miljo daleč pod gričem, na meji borovega gozda, pa sta se obdelavala dva na pol zmrzla človeka — enega od njiju so mučile presledkoma silne telesne bolečine — z raznimi očitki, hkratu pa se kar najbolj v živo zadirala v babuja, ki je bil kakor okrepnel od strahu. — Zahtevala sta od njega nadaljnjega načrta za delo. On pa jima je pojasnjeval, da se štejeta lahko srečna, da sta sploh še živa; da se njuni kuliji, če ju slučajno ne zalezujejo, ne dajo več doseči; da je radža, njegov gospodar, devetdeset milj odtod, pa jima nikakor ne bo hotel posoditi denarja in dati spremstva za njuno nadaljnjo pot v Simlo, ampak da ju bo nedvomno dal zapreti, če bo zvedel,

da sta pretepla duhovna. Govoril jima je na dolgo in široko o tem grehu in njega posledicah, dokler mu nista nazadnje velela, naj prične govoriti kaj drugega. Rekel jima je nato, da je njuno edino upanje samo še ne preočiten beg od vasi do vasi, dokler ne prideta do civiliziranega ozemlja; in stokrat in stokrat je izpraševal ves v solzah ozvezdje na visokem nebu, zakaj sta Sahiba ,pretepla svetega moža'.

Samo deset korakov v prasketajočo temo bi zadoščalo, pa bi Hurree lahko ušel iz njenega okrožja — do zavetja in hrane v bližini vasi, kjer so jezični zdravniki kaj redki gostje. On pa je rajši prenašal mraz, kruljenje po želodcu, zmerjanje in vmes tudi sunke v družbi svojih spoštovanih delodajalcev. Prižemajoč se k drevesnemu deblu, je sopel od bridkosti.

»In ali si pomislil,« je dejal besno ta, ki ni bil ranjen, »kakšen prizor bo to, če se bova plazila skozi to gorovje, med temi pradavnimi prebivalci?«

Hurree Babu že nekaj ur ni mislil na nič drugega; a to vprašanje ni bilo namenjeno njemu.

»Saj ne moreva priti daleč! Jaz komaj še hodim,« je zastokala Kimova žrtev.

»Mogoče bo imel oni sveti mož v svoji spravljeni ljubezni usmiljenje, sar, drugače —«

»Jaz pa bi si rad privoščil neki poseben užitek s tem, da bi izpraznil svoj samokres v tega mladega bonca, kadar se spet snidem z njim,« se je glasil nekrščanski odgovor.

»Samokresi! Osveta! Bonci!« Hurree se je skrčil vâse. Kako da je znova izbruhnila vojna. »Ali nič ne misliš na naše izgube? Prtljaga! Najine stvari!« Slišal je lahko, kako je govoreči dobesedno zaplesal po travi od togote. »Vse, kar sva imela s seboj! Vse, kar sva zbrala! Ves najin dobiček! Delo osmih mesecev! Ali razumeš, kaj pomeni to! Seveda, samo mi znamo obcevat z orijentalci! Oh, dobro si napravil to!«

Pričela sta se prepirati v raznih jezikih in Hurree se je smehljaj. Saj je bil Kim pri kiltah in v teh kiltah je bilo osem mesecev dobre diplomacije. Ni mu bilo mogoče dobiti stikov z dečkom, a lahko se je zanesel

nanj. Sicer pa je Hurree lahko zasnoval nadaljevanje poti po pogorju tako, da bodo Hilas, Bunar in vsi ljudje štiristo milj daleč od gorskih potov, vsaj še en rod, govorili o tem. Ljudje, ki ne umejo brzdati niti lastnih kulijev, v gorah ne uživajo spoštovanja, in gorjanec ima zelo oster čut za humor.

»Če bi bil sam storil to,« je pomislil Hurree, »ne bi bilo moglo iti bolje; in pri Zevsu, če prav pomislim, sem vendar sam zasnoval vse to. Kako hitro sem napravil to! Prav ta hip, ko sem tekkel po griču nizdol, sem si bil izmislil! Žalitev je bila golo naključje, le jaz sam — ha — sem jo tako preklicano dobro izkoristil. Pomislimo samo na moralni učinek pri tem nevednem ljudstvu! Nobenih pogodb — nobenega papirja — nobenih pisanih dokazil — in jaz tolmač zanje. Kako se bova smejala s polkovnikom. Želel bi samo, da bi imel še njune listine: a človek ne more biti na dveh mestih hkratu. To je aksiom.«

ŠTIRINAJSTO POGLAVJE

Moj brat pokleka (dé Kabir)
pred rudo, kamnom ko pogan,
iz ust njegovih govori
mi lastne blodnje glas teman,
njegov je Bog last vseh ljudi,
častim ga jaz in vsak zemljan.

Kabir.

Ob mesečnem vzhodu so krenili previdni kuliji na pot. Lami, okrepčanemu od spanja in močne pijače, ni bilo treba druge opore kot Kimovih ram, ki so ga nosile dalje — molčečega, hitro stopajočega. Celo uro so hodili po travi, razriti od skrilovja, zavili okoli hrbta silne skalnate peči in se povzpeli nato v novo pokrajino, kjer jim je bil zaprt vsak pogled v dolino Chini. Velikanski pašnik se je dvigal v obliki pahljače proti večnemu snegu. Ob njegovem vznožju je ležalo kakega pol jutra ravnega zemljišča, na katerem je stalo nekaj koč iz ilovice in lesa. Za njimi pa je — kajti po planinskem načinu so čepele koč čisto na robu travnika — padala zemlja strmo kakih dva tisoč čevljev globoko proti kotlu v Shamlegihu, kamor še ni stopila človeška noga.

Možje se niso genili, da bi si razdelili plen, dokler niso videli, da je pripravljen za lamo najboljši prostor med njimi, kjer mu je Kim po mohamedansko umil in odrgnil noge.

»Poslali bomo jedil,« je izpregovoril človek iz Aochunga, »in kilto v rdeči prevleki. Ob zori ne bo tukaj ničesar več, kar bi moglo kakorkoli pričati zoper nas. Če je v kilti kaj nepotrebne — glejte tukajle!«

Pokazal je skozi okno — odpirajoče se v prostor,

ki je bil poln mesečine, odbijajoče se od snega, in zalučil prazno whyskijevo steklenico ven.

»Zaman bi poslušal, kako bo padla. Tu je konec sveta,« je vzkliknil in se odzibal. Lama je, opirajoč se z roko na vsako stran okna, pogledal ven, z očmi, ki so mu sijale kakor dva rumena opala.

Iz neznanske nižine pred njim so se željno dvigali beli vrhunci proti mesečini. Vse drugo je bilo temno kakor noč svetovnega prostora med zvezdami.

»To,« je spregovoril počasi, »so zares moje gore. Tu bi moral živeti človek, visoko iznad sveta, ločen od naslad, premišljujoč velike stvari.«

»Saj, če bi imel chelo, ki bi mu pripravljala čaj, mu zgrinjal odejo pod glavo in mu gonil breje krave na pašo.«

Kadeča se svetilka je brlela v dolbini, polna mesečina pa jo je nadsvetljevala s svojim žarom in v tej dvojni luči se je kretal Kim, sklanjajoč se nad vrečo z živežem in nad posodami za čaj, kakor vitek duh.

»Aj! Zdaj sem si dal ohladiti kri, srce pa mi še vedno razbija in bobna in nekakšen obroč čutim okoli zadnjega dela glave.«

»Ni čuda. Bil je silen udarec. Naj bi ta, ki ga je zadal —«

»Brez moje lastne strasti se ne bi bilo pripetilo nič hudega.«

»Kaj hudega neki? Rešili ste Sahiba smrti, ki sta jo že stokrat zaslužila.«

»Nisi se dobro naučil nauka, chela.« Lama je legel na zgrnjeno odejo k počitku, Kim pa je medtem dalje opravljal svoje večerno delo. »Udarec je bil le senca na senci. Zlo v samem sebi — noge so mi te zadnje dni nekam trudne! — se je srečalo z zlom v meni — z jezo, besnostjo in slò, vračati zlo za zlo! To mi je vrelo v krvi, mi zbudilo nemir v želodcu ter mi omamilo ušesa.« Tu je vzel iz Kimove roke vročo čašo in jel ceremonijozno piti sveže zavreti čaj. »Če bi bil brez strasti, bi mi bil zlobni udarec povzročil samo telesno zlo — brazgotino ali bulo — kar je samo videz. Moj duh pa tedaj ni bil prost telesnosti, temveč se je slepo

vrigel v slò, da bi dovolil ljudem iz Spitija ubijati. V boju zoper to slò mi je bila duša raztrgana in popačena huje kakor bi jo raztrgalo tisoč udarcev. Šele potem, ko sem ponovil blagoslovitve (menil je buddhistične blagre), sem zadobil mir. Toda zlo, ki ga je slabost tega trenutka v meni vsadila, se hoče razpasti do konca. Pravično je Kolo in ne popusti niti za las! Uči se nauka, chela.«

»Prevzvišen je zame,« je zamrmral Kim. »Ves sem še pretresen. Vesel sem, da sem ranil nasilnika.«

»Čutil sem to, ko sem doli v gozdu spal na tvojih kolenih. To me je vznemirjalo v sanjah — zlo v tvoji duši deluje po tebi v meni. Po drugi strani pa« — izpustil je svoj molek — »sem si pridobil zasluženje, ko sem rešil dvoje življenj — življenji teh, ki sta mi storila krivico. Zdaj pa moram pogledati v vzročnost stvari. Brod moje duše omahuje.«

»Zaspite in se okrepite. To je najmodreje.«

»Premišljam: to je kakor več, potrebneje.«

Uro za uro, vse tja do jutranjega svita, dokler ni izbledela mesečina na visokih vrhovih in se ni izkazalo to, kar je bilo videti kakor črn pas okoli daljnega gorskega pobočja, za nežno zelen gozd, je lama nepremično upiral oči v steno. Kdaj pa kdaj je zastokal. Zunaj pred zapahnjenimi vrati, kjer se je zbirala razkropljena živina, da bi odšla v svoje stare hleve, pa so ljudje iz Shamlegha in kuliji hrupno delili in uživali svoj plen. Človek iz Ao-chunga jih je vodil, in ko so odprli sahijske konzerve in videli, da so prav okusne, se niso dali več ustaviti. Obleka obeh tujcev je končala na smetišču globoko doli v shamlegškem kotlu.

Ko se je Kim po noči polni hudih sanj splazil v jutranji hlad, da bi si očistil zobe, ga je neka ženska svetle polti ter s tirkizi okrašenim naglavnim nakitom potegnila v stran.

»Drugi so odšli. Pustili so ti tole kilto, kakor ti je bilo obljubljeno. Ne maram Sahibov, a ti nam boš za plačilo napravil kak čar. Nočemo, da bi prišel naš mali Shamlegh zaradi tega dogodka na slabo ime. Jaz

sem ženska iz Shamlegha.« Pogledala ga je od nog do glave s smelimi, bleščečimi očmi, ki niso bile kar nič podobne navadnim plahim pogledom gorjank.

»Gotovo. Pa to se mora zgoditi na skrivaj.«

Dvignila je težko kilto kakor igračo in jo vrgla v svojo kočo.

»Pojdi ven in zapahni vrata! Ne pusti nikogar blizu, dokler ne bom končal,« je rekel Kim.

»Pozneje pa — se bova kaj pomenila?«

Kim je treščil kilto na tla — bil je to cel slap merilnih priprav, knjig, zapiskov, pisem, zemljevidov in čudno dehteče korespondence v domačem narečju. Čisto na dnu pa se je prikazala vezena vreča, ki je bil v nji skrit zapečaten, pozlačen in poslikan dokument, kakršne si pošiljajo kralji. Kim je od samega veselja pridržaval sapo ter pričel tehtati položaj s sahibskega stališča.

»Knjig ne potrebujem. Pa še logaritmi povrhu — za zemljemerce najbrže.« Odložil jih je. Pisem ne razumem, a polkovnik Creighton jih bo razumel. Moram jih shraniti. Zemljevidi — zemljevide rišeta bolje kakor jaz — seveda tudi. Vsa ta pisma domačinov — oho! — zlasti pa murasla.« Povonjal je vezeno vrečo. »Ta mora biti od Hilasa ali Bunara in Hurree Babu je govoril resnico. Pri Zevsu! To je krasen plen. Rad bi, da bi Hurree vedel to... Vse drugo pa mora skozi okno.« Otipal je krasen prizmatičen kompas in bleščečo konico theodolita. Pa kljub temu Sahib vendar ne sme krasti, in te stvari bi utegnile biti kedaj pozneje neprijetni dokazi. — Poiskal je slednjo popisano krpo papirja, vsako karto in vsa pisma domačinov. Bil jih je lep zavojček. Tri zaprte knjige s kovinaštimi okovi ter pet razdrapanih žepnih knjižic je položil na stran.

Pisma in muraslo moram imeti pri sebi pod suknjo in pasom, popisane knjige pa moram spraviti v vrečo za živila. Zelo težka bo. Ne, mislim, da ni nič drugega tukaj. Vse drugo so pometali kuliji v khudo (prepad). »To je torej v redu. Zdaj pa prideš ti na vrsto.« Zopet je naložil v kilto vse, kar je kanil pustiti ondi, ter jo

je dvignil na okno. Tisoč čevljev pod njim se je vila dolga, lena, nabuhla meglena plast, ki se je še ni dotaknilo jutranje sonce. Še tisoč čevljev globlje pa se je razprostiral prastar borov gozd. Videl je zelene vrhove, ki so ležali pod njim kakor mahovita preproga, kadar je veter sunkoma razpihnil oblake.

»Ne! Ne verjamem, da bo kdo lezel za teboj!«

Med padanjem je sukajoča se košara izbljuvala vso svojo vsebino. Theodolit je zadel ob stršečo pečino ter se razletel kakor kaka granata; knjige, črnilniki, škatlice z barvami, kompasi in ravnila so pršeli cele sekunde po zraku kakor roj čebel. Nato so izginili. In najsi je Kim, sklonjen na pol skozi okno, še tako nopenjal svoja mlada ušesa — niti glasu ni bilo iz prepada.

»Ne za pet sto — ne za tisoč rupij jih ne bi mogel kupiti,« je premišljal z obžalovanjem. »To je bilo zelo zapravljivo; pa saj imam vse drugo — vse, kar sta izdelala, upam. A zdaj. Za zlomka, kako naj zdaj sporočim to Hurreju, pa kaj, za zlomka, naj počnem zdaj? In moj stari je bolan. Zaviti moram pisma v pooljeno platno. To moram najprej storiti — drugače bodo vsa vlažna... In čisto sam sem!« Zmotal je vse skupaj v ličen zavoj, zapognil na robovih trdo, lepljivo pooljeno platno, kajti njegovo potepuško življenje ga je napravilo tako redoljubnega kakor starega lovca njegove lovske skušnje. Nato pa je s posebno skrbjo zložil knjige na dno svoje vreče za živila.

Ženska je nestrpno stresala z vrati.

»Nič nisi začaral,« je rekla in se ozirala naokoli.

»Saj ni treba.« Kim je čisto pozabil, da ji je obljubil kramljati ž njo. Ženska se je brezobzirno smejala njegovi zadregi.

»Ni treba — tebi ne. Tebi je treba samo z očesom treniti, pa napraviš čar. A pomisli na nas siromake, kadar odideš! Vsi drugi so bili sinoči preveč pijani, da bi bili poslušali žensko. Ti nisi pijan, ka-li?«

»Jaz sem duhovnik.« Kim se je zopet zbral, in ker je bila ženska vse prej ko nezala, je bilo po njegovem mnenju najboljše, izkoristiti položaj za svoje namene.

»Svarila sem jih,« je rekla, »da bodo Sahibi jezni in preiskovali zadevo ter poročali radži. In tudi babu je pri njih in pisarji imajo dolge jezike.«

»Je to vse, kar te razburja?« Že je bil načrt gotov v Kimovi duši. Zapeljivo se je nasmehnil.

»Ni vse,« je odvrnila ženska in iztegnila svojo trdo rjavo roko, vso pokrito s tirkizi, vkovanimi v srebro.

»To lahko izvršim v enem dihu,« je naglo nadaljeval. »Babu je tisti hakim (si že slišala o njem?), ki je romal po gorah okoli Ziglaura. Poznam ga.«

»Za nagrado bo izdal vse. Sahibi ne znajo ločiti gorjanca od gorjanca, babuji pa imajo oči za moške — in ženske.«

»Ponesi mu nekaj besed od mene.«

»Zate bi storila vse.«

Mirno je sprejel ta poklon, kakor pristoji moškemu v zemlji, kjer dvorijo ženske moškim, iztrgal iz svoje beležnice list in napisal s patentnim neizbrisljivim svinčnikom v okornem shikastu — pisavi, ki se je poslužujejo malopridni paglavci, kadar mažejo svoje nesposodbnosti po stenah: »Vse imam, kar so napisali: njihove zemljevide in mnogo pisem. Zlasti muraslo. Povej mi, kaj naj storim. Zdaj sem v Shamleghu pod snegom. Stari mož je bolan.«

»Nesi mu to. To mu bo zaprlo usta. Ne more še biti daleč.«

»Gotovo ne. Še zmerom so v gozdu za parobkom. Naši otroci so šli prežat nanje, ko se je zdanilo, in so zaklicali sem gor, ko so odšli dalje.«

Kim je napravil začuden obraz; od obronka ovčjega pašnika sèm pa se je razlegnil rezek, jastrebjemu sličen vrišč. Povzel ga je fant, ki je pasel živino, od svojega brata ali sestre na drugem koncu pobočja, ki obvladuje vso dolino Chini.

»Moji možje so tudi tam in nabirajo drva.« Potegnila je perišče orehov iz nedrja, enega lepo odprla in pričela zobati. Kim se je delal, kakor da prav nič ne razume.

»Ali ne veš, kaj pomeni oreh — ti, duhovnik?« je vprašala, dobrikajoč se, in mu dala obe lupini.

»Dobra misel.« Hitro je vtaknil košček papirja med nji. »Imaš malo voska, da ju zlepiš nad tem pismom?«

Ženska je glasno zavzdihnila in Kim se je jel mehčati.

»Ni ga plačila, dokler ni delo opravljeno. Nesi to babuju in mu povej, da mu pošilja sin čarila.«

»Aj! Saj, saj! Čarovnik — ki je tak, kakor kak Sahib.«

»Ne čarovnik, sin čarila: in vprašaj, ali mi ima kaj za odgovor.«

»Pa če bo nadležen? Jaz — jaz se bojim.«

Kim se je zasmel. »Gotovo je utrujen kakor pes in lačen kakor volk. Gore delajo mrzle ljubimce. Haj, ti moja« — na koncu jezika mu je bilo, da bi rekel »mati«, a je spremenil besedo v »sestra« — »modra in preudarna ženska si. Zdaj vedó najbrže že vse vasi, kaj se je zgodilo obema Sahiboma — eh?«

»Gotovo. O polnoči je bila novica v Ziglauru in jutri mora biti v Kotgarhu. Obe vasi bosta razkačeni in prestrašeni.«

»Ni treba. Povej vsem, naj Sahiba dobro krmijo in ju pusté pri miru. Mirno ju moramo odpraviti iz svojih dolin. Krasti je eno — ubijati drugo. Babu bo razumel in ne bo pozneje nobenih pritožb. Bodi urna. Jaz moram postreči svojemu učitelju, ko se bo prebudil.«

»Pa bodi tako. Po delu — si rekel? — pride plačilo. Jaz sem ženska iz Shamlegha in vzdržuje me radža. Nisem navadna roditeljica otrok. Shamlegh je tvoj: kopito in rog in koža, mleko in maslo. Vzemi si ali pa pusti.«

Obrnila se je odločno in se vzpela v hrib, jutrnjemu soncu naproti, petnajst sto čevljev nad njim. — Srebrne vratne verižice so ji cingljale na širokih grudi. To pot je premišljal Kim v svojem domačem narečju, ko je lepil z voskom robove pooljenega platna pri svojem zavoju:

»Kako bi mogel človek hoditi po Poti ali pa igrati veliko igro, če ga venomer nadlegujejo ženske? Naj-

prej je bilo dekle v Akroli na pregazišču, potlej kuharjeva žena za golobnjakom — da ne štejem drugih — zdaj pa pride še ta tukaj! Ko sem bil otrok, je bilo to kajpada dobro, zdaj pa sem mož, pa me nočejo imeti za moža. Orehi, res! Ho! Ho! V dolini so pa mandeljni!»

Odšel je iz hiše nabirat miloščino po vasi — ne z beraško skodelo, ki je bila dobra za nižavje, ampak po knežje. Vse letno prebivalstvo v Shamleghu sestoji iz treh družin — štirih žensk in osmih ali devetih moških. Vsi ti so se do grla natlačili s konzervnim mesom in vsem, kar je bilo pitnega — od amonijakovega kinina do bele vodke, ker so dobili v polni meri svoj delež pri sinočnjem plenu. Lični šotori so bili že vsi razrezani in porazdeljeni, in patentne aluminijaste ponvice so ležale tam okrog.

Lamova navzočnost se jim je zdelo popolno varstvo pred vsemi posledicami in brez sledu kake slabe vesti so prinašali Kimu, kar so imeli najboljšega — celo kanec changa — ječmenovega piva, ki ga prinašajo od Ladakha. Nato so se oddihali na soncu in sedeli, bingljajoč z nogami nad neizmernimi prepadi, kramljajoč, smejoč se in pušeč. Indijo in indijsko vlado so presojali zgolj po svojih skušnjah s potujočimi Sahibi, ko so sami ali pa njihovi ožji prijatelji služili pri njih kot shikarri. Kim je poslušal zgodbe o zgrešenih strelah na kozoroge in divje koze, ki so jih lovili Sahibi, kateri so že dvajset let počivali v svojih grobeh — vsako podrobnost iz davnine, osvetljeno v ozadje kakor se osvetli vrh drevesa, če se za njim zabliška. Pripovedovali so mu o svojih mnogoterih boleznih in, kar je bilo važnejše, o boleznih svojega pritlikavega, lahkonočnega goveda; o izletih vse tja do Kotgarha, kjer stanujejo tuji misijonarji, in celo še naprej do čudovite Simle, kjer so ceste tlakovane s srebrom in lahko dobi vsakdo delo pri Sahibih, ki se vozijo na dvokolesnih vozovih ter razmetavajo denar z lopato. Zdaj se je pridružil moževanju pod strešnimi žlebovi tudi lama, ves resen in zamišljen in stopajoč s težkimi koraki, in dali so mu izdatnega

prostora v svoji sredi. Tenki zrak ga je osvežil; sedel je ž njimi na robu prepada, in če je kramljanje zastalo, je metal kamne v praznino pod seboj. Trideset milj orlovskega leta odtod je ležala druga gorska veriga, vsa razorana in razrita in posuta z majhnimi lisami grmičja, — ki so bile pa v resnici same šume, sleherna izmed njih teman dan hoda dolga. Za vasjo pa je Shamlegh sam zapiral vsak pogled proti jugu. Človek je sedel tu kakor v lastavičjem gnezdu pod strešnim zatrepom sveta.

Kdaj pa kdaj je lama iztegnil roko in pokazal s kratkimi tihimi besedami proti poti v Spiti in proti severu preko Parungle.

»Tamkajle, kjer leži gorovje najbolj na gosto, stoji De-chen« (menil je Han-le), »veliki samostan. s' Tagstan-ras-ch'en ga je bil zgradil in o njem kroži tale povest.« Nato je pripovedoval fantastično zgodbo, vso natrpano s čarovništvom in čudežnostjo, ki je Shamleghancem kar sapo zapirala. Nato pa se je okrenil malo proti zapadu, švignil z očmi po zelenih kulujskih gričih in poiskal Kailung pod ledeniki. »Kajti odondod sem prišel v davnih, davnih časih. Od Leha sem prišel, čez Baralachi.«

»Saj, saj, poznamo ga,« so rekli daljnopotni shamlegški ljudje.

»In spal sem dve noči pri duhovnikih v Kailungu. To so gore moje radosti! Sence, blagoslovljene nad vsemi drugimi sencami! Tam so se mi odprle oči za ta svet; tam sem prejel razsvetljenje in tam sem si opasal ledja za svoje Iskanje. Iz gora sem prišel — iz visokih gora in silovitega vetrovja. Oh, pravično je Kolo!« Blagoslavljal jih je vse posamič — velike ledenike, golo skalovje, nakopičene morene in plasti skriljevca, izsušene visoke planote, skrito solno jezero, prastara debela in plodna, z vodami namakano dolino, drugo za drugim, kakor blagoslavlja umirajoč človek svoje ljudstvo, in Kim je strmel ob njegovem strastnem zanosu.

»Saj — saj. Ni ga kraja, kakor so naše gore,« so govorili Shamleghanci. In jeli so zmajevati z glavami

radi tega, kako more živeti človek v vročem, strašnem nižavju, kjer je živina velika kakor sloni, pa ne more orati po pobočju; kjer se vas drži vasi, na stotine milj daleč, kakor so slišali; kjer se ljudje odpravljajo v celih tolpah na tatvine in navsezadnje še policija odnese to, kar so razbojniki pustili.

Tako je minilo mirno dopoldne, in ko je bilo pri kraju, je dospela Kimova odposlanka s strmega pašnika, dihajoč prav tako mirno kakor ob svojem odhodu.

»Poslal sem hakimu neko vest,« je pojasnil Kim, ko ga je pozdravila in se poklonila.

»Ali se je pridružil malikovalcem? Ne, spominjam se, da je zdravil enega izmed njih. Pridobil si je za sluzenje, četudi je obrnil ozdravljeni svojo moč v zlo. Pravično je Kolo! Kaj je torej s hakimom?«

»Bal sem se, ali niste morda ranjeni in — vedel sem, da je moder mož.« Kim je vzel v roke zlepljeni orehovi lupini in čital na hrbtu svojega listka po angleško: »Tvoje cenjeno pismo prejel. V tem trenutku ne morem od svoje družbe, ki jo moram spraviti v Simlo. Upam, da se vama pozneje zopet pridružim. Nima smisla, da bi vodil razkačena gentlemana dalje. Vrniti se po isti poti, prehitim vaju. Iz dna duše zadovoljen zaradi pisma, vse, kakor sem pričakoval.« — »Sveti mož, piše mi, da jo bo popihal od malikovalcev in se vrnil k nama. Ali naj potemtakem počakava malo v Shamlegihu?«

Lama je dolgo in ljubeznivo zrl proti gorovju in zmajal z glavo.

»Tega ne smeva, chela. Iz vsega srca si želim, a prepovedano je. Videl sem vzročnost stvari.«

»Zakaj? Saj so vam vendar gore vračale moč, dan za dnem? Pomislite, bila sva vsa zanič in omočična tam doli v Doonu.«

»Okrepil sem se tako, da bi bil storil zlo in bi ga bil pozabil. Prepirljivec in pretepač sem bil v gorah.« Kim se je vgriznil v ustnice, da je zatrl smeh. »Pravično in popolno je Kolo in ne popusti niti za las. Ko sem bil v moških letih — pred davnim časom — sem

romal nekoč v Guru Ch'wan pod topolovjem« (pokal-
zal je proti Bhotanu), »kjer čuvajo Svetega konja.«

»Tiho, mir!« je vzkliknil ves zbrani Shamlegh.
»Zdaj govori o Jam-lin-nin-k'oru, konju, ki lahko v
enem dnevu obdirja ves svet.«

»Samo svojemu chelu govorim,« je odvrnil lama z
lahnim ukorom in oni so se razpršili, kakor shlapi
jutranja rosa na južnih strešnih zatrepih. »V tistih
časih nisem iskal resnice, marveč klepetavost suhe zna-
nosti. Vse sama ukana! Pil sem pivo in jedel kruh Guru
Ch'wana. Drugi dan pa je rekel nekdo: ‚V boj pojde-
mo proti Sangoru Gutoku doli v dolini, da uredimo
(čuj zopet, kako je poželenje zvezano z jezo), kateri
opat naj vlada v dolini ter pobira dobiček od molitve-
nikov, ki jih tiskajo v Sangoru Gutoku.‘ Šel sem in
borili smo se ves dan.«

»A kako, sveti mož?«

»S svojimi dolgimi škatlami za peresa, ki bi ti jih
mogel pokazati... Borili smo se, pravim, pod topoli,
oba opata in vsi menihi, in nekdo me je kresnil po
čelu do kosti. Poglej!« Potisnil si je klobuk nazaj in
pokazal zaraslo, srebrnkasto brazgotino. »Pravično in
popolno je Kolo! Včeraj me je brazgotina skelela in
po petdesetih letih sem se domislil, kako mi je bila
zadana, in pa obraza onega, ki mi jo je bil zadal; vdal
sem se kratki ukani. Posledica tega je bila to, kar si
videl — spor in budalost. Pravično je Kolo! Maliko-
vega služabnika udarec me je zadel na brazgotino.
Tedaj me je pretreslo v dno duše, duša se mi je stem-
nila, in brod moje duše je omahoval na vodah ukane.
Vse dotlej, dokler nisem prišel v Shamlegh, nisem
mogel razmisliti vzročnosti stvari in izslediti poganja-
jočih tenkih korenin zla. Mučil sem se vso dolgo noč.«

»A, sveti mož, nedolžni ste pri vsem tem zlu. O,
da bi mogel biti jaz vaša žrtev!«

Kim je bil iskreno užaloščen radi starčeve žalosti
in nehote se mu je izvila ta Mahbubova krilatica.

»Ob jutranji zori,« je nadaljeval lama še bolj resno,
in njegov molek je zarožljajal med njegovimi prsti, »mi
je prišlo razsvetljenje. Tukaj je... Star človek sem...

V gorah rojen, v gorah odrastel, pa vendar ne smem sedeti več v svojih gorah. Tri leta sem romal križem Hindustana, toda — ali more biti zemlja močnejša od matere zemlje? Nespametno telo mi je koprnelo po gorah in snegu v gorah, od tam spodaj. Rekel sem in res je to, Iskanje je zagotovljeno. Tako sem se obrnil pri hiši one Kulujčanke proti goram, ko sem pregovoril samega sebe. Hakim ne zasluži očitka. On je — sledeč poželenje — povedal že v naprej, da me bodo gore okrepile. Res so me okrepile, da bi bil kmalu storil zlo, da bi bil pozabil svoje Iskanje. Užival sem v življenju in v radosti do življenja. Imel sem poželenje, da bi preplezal strma pobočja. Razgledoval sem se, da bi jih našel. Meril sem moči svojega telesa — to je zlo — ob visokih gorah. Rogal sem se ti, ko ti je pohajala sapa pod Jamnotrijem. Posmehoval sem se ti, ko si se obračal od snega na prelazu.«

»A kaj je hudega pri tem? Bal sem se. Bilo je prav tako. Jaz nisem gorjanec; ljubil sem vas zaradi vaše moči.«

»Več nego enkrat, spominjam se,« otožno si je podprl lice z roko, »sem iskal tvoje in hakimove hvale zaradi moči svojih nog. Tako je sledilo zlo na zlo, dokler ni bila čaša polna. Pravično je Kolo! Ves Hindustan mi je tri leta izkazoval časti. Počenši od Vira modrosti v ,čudežni hiši' pa do« — se je nasmehnil — »majhnega otroka, ki se je igral pri velikem topu, mi je pripravljaj svet mojo pot. In zakaj?«

»Ker smo vas ljubili. To je samo mrzlica zaradi udarca. Tudi sam sem še ves slab in pretresen.«

»Ne! To se je zgodilo zato, ker sem bil na Poti — ubran kakor si-nen (cimbala) v voljo Zakona. Pa sem krenil od te postave. Ubranstvo se je pretrgalo: sledila je kazen. V mojih rodni gorah, na meji moje rodne zemlje, vprav na mestu mojega hudega pozele-nja me zadene udarec — semkaj!« (Dotaknil se je svojega čela.) »Kakor je tepen novinec, če ne postavi čaš na pravo mesto, sem bil tepen jaz, ki sem bil opat v Such-zenu. Glej, ne beseda, temveč udarec, chela.«

»A saj vas Sahiba nista poznala, sveti mož.«

»Lepo smo spadali skupaj. Nevednost in poželenje sta se srečala spotoma z nevednostjo in s poželenjem in rodila sta jezo. Udarec je bil znamenje zame, ki nisem nič boljši kakor kak yak, ki se je zatekel, da moje mesto ni tukaj. Kdor ume razbrati vzrok takega dejanja, je že na pol poti k svobodi! 'Nazaj na Pot,' govori udarec. 'Gore niso zate. Ne moreš si izbirati svobode, pa hkratu v sužnem jarmu speti k življenjskim nasladam.'«

»O, da ne bi bila nikdar srečala tega trikrat prekletega Rusa!«

»Še naš Gospod sam ne more zasukati Kolesa nazaj. In zaradi zasluženja, ki sem si ga bil pridobil, imam še drugi znak.« Posegel je z roko v nedro in potegnil iz njega Kolo življenja. »Glej! Opazoval sem tole, potem ko sem bil razmislil. Niti za toliko, kot je širok noht mojega palca, ga ni ostalo celega, ko ga je raztrgal malikov služabnik.«

»Vidim.«

»In prav tolikšna je ped mojega življenja v tem telesu. V vseh svojih dneh sem služil Kolesu. Zdaj pa služi Kolo meni. Brez zasluženja, ki sem si ga pridobil s tem, da sem povedel tebe na Pot, bi mi bilo zdaj naloženo še eno življenje, preden bi bil našel svojo Reko. Ali je jasno, chela?«

Kim je strmel na sirovo razdejano karto. Bila je pretrgana od leve na desno v diagonalni — od enajste hiše, kjer podarja poželenje otroku njegovo življenje (tako ga rišejo Tibetanci), pa dalje preko človeškega in živalskega življenja do pete hiše — prazne hiše čutov. Ta logika je bila neizpodbitna.

»Preden je bil naš Gospod deležen razsvetljenja,« spet je lama spoštljivo zgenil vse skupaj, »se mu je približala skušnjava. Tudi mene je obšla skušnjava, a minila je. Puščica je padla v nižinah — ne v gorah. Zato pa: kaj delava tod?«

»Ali ne bi počakala vsaj hakima?«

»Sam vem, kako dolgo bom živel še v tem telesu. Kaj more hakim storiti?«

»A bolni ste in pretreslo vas je. Saj ne morete hoditi.«

»Kako bi mogel biti bolan, če vidim svobodo?« Negotovo se je postavil na noge.

»Potem moram iti po hrano v vas. Oh, ta truda-polna Pot!« Kim je čutil, da je tudi njemu treba počitka.

»Tako vелеva zakon. Daj, da pojeva in odideva. Puščica je padla v nižinah... jaz pa sem se vdal poželenju. Pripravi se za pot, chela.«

Kim se je obrnil proti ženski s tirkiznim nakitom na glavi, ki je tačas brezdelno metala kamenje čez skalnato pobočje. Od sile prijazno se je smehljala.

»Našla sem ga — babuja — v žitnem polju, kakor bivola, ki je zablodil; smrčal in kihal je od mraza. Bil je tako lačen, da je pozabil na svoje dostojanstvo in me ogovarjal s sladkimi besedami. Sahiba nimata prav nič.« Iztegnila je svojo prazno dlan. »Eden od njiju ima hude bolečine v prsih. Tvoje delo, kaj?«

Kim je z iskrečimi se očmi prikimal.

»Govorila sem najprej z Bengalcem — in potem z ljudmi iz bližnje vasi. Sahiba bosta dobila hrane, kolikor jima treba, in ljudje ne bodo zahtevali denarja od njiju. Plen je že razdeljen. Ta babu govori Sahiboma lažnive stvari. Zakaj pa ju ne zapusti?«

»Ker je tako velikodušen.«

»Nikoli še ni imel noben Bengalec več srca kakor za oreh. A kakor že... Glej, kar se tiče orehov — po delu pride plačilo. Rekla sem ti že, da je vas tvoja.«

»Kakšna škoda,« je povzel Kim. »Še pravkar sem si tako lepo predstavljal v svojem srcu —« nepotrebno, da bi ponavljali vse laskave izraze, ki so navadni v takih slučajih. Globoko je zavzdihnil... »Moj učitelj pa, ki ga vodi neka prikazen —«

»Eh, no! Kaj bi mogle stare oči videti drugega kakor polno beraško skodelo?«

»— hoče kreniti od te vasi spet proti nižavju.«

»Reci mu, naj rajši ostane.«

Kim je odkimal. »Poznam svojega svetega moža in njegovo jezo, če prideš navzkriž ž njim,« je odvrnil odločno. »Njegove klevete pretresejo gore.«

»Škoda, da ga niso varovale pred udarcem po glavi! Slišala sem, da si bil ti tisti junak s tigrovim srcem, ki je pobil Sahiba na tla. Daj mu no, naj še malo posanja. Ostani tukaj!«

»Ženska z gora,« je odvrnil Kim s strogostjo, ki pa vendar ni mogla otrditi mehkih obrisov njegovega mladega okroglega obraza, »te stvari so previsoke zate.«

»Milost božja! Od kedaj pa so moški in ženske drugačne kakor moški in ženske?«

»Duhovnik je duhovnik. Pravi, da hoče še to uro oditi. Njegov chela sem, in ž njim pojdem. Treba nama je živeža za na pot. To je češčen gost po vseh vaseh, toda« — pristno deško rezanje mu je razjasnilo obraz — »hrana je tukaj dobra. Daj mi kaj.«

»In če ti ne dam ničesar? Ženska te vasi sem.«

»Tedad te urečem — samo malo — ne preveč, a vendar dovolj, da boš pomnila to.« Spet se je moral nasmehniti.

»Saj si me že urekel s svojimi povešenimi trepalnicami in svojo privzdignjeno brado. Uroki? Kaj me brigajo prazne besede!« Sklenila je roke na prsih... »A ne maram, da bi hodil jezen od nas in slabo mislil o meni — ki nabiram kravjeke in travo v Shamleglu, pa sem vendar ženska, ki nekaj velja.«

»Na nič drugega ne mislim,« je rekel Kim, »kakor da grem zelo nerad odtod, ker sem truden, in da nama je treba hrane. Tu je vreča.«

Ženska je jezno hlastnila po nji. »Bila sem nespa-metna,« je izpregovorila. »Kakšna je tvoja žena v ni-žavju? Svetla ali črna? Tudi jaz sem bila nekoč zala. Se smeješ? Nekoč, pred davnim časom, verjemi ali ne, me je neki Sahib rad videl. Nekoč, pred davnim časom, sem hodila po evropsko oblečena onkraj v misijonišču.« Pokazala je proti Kotgarhu. »Nekoč, pred davnim časom, sem bila Ker-lis-ti-an in sem govorila po angleško — kakor govoré Sahibi. Odšel je, stregla

sem mu, ko je bil bolan — a vrnil se ni več. Tedaj sem spoznala, da bogovi kerlistianov lažejo in sem odšla nazaj k svojemu ljudstvu... Posihmal nisem več pogledala nobenega Sahiba. (Nikar se mi ne smej. Skušnjava me je že minila, duhovniček moj.) Tvoj obraz, tvoja hoja in tvoje govorjenje me je spomnilo nekdanjega Sahiba, čeprav si samo romarski berač, ki mu dajem miloščino. Da bi mene urekel? Saj ne moreš ne prekleti ne blagosloviti!« Oprla se je z rokami ob boke in se bridko zasmejala. »Tvoji bogovi lažejo, tvoja dela lažejo, tvoje besede lažejo. Ni jih bogov pod vsemi nebesi. To vem... A pomislila sem za trenotek, da se je moj Sahib vrnil, a on je bil moj bog. Res, svoje dni sem igrala muziko na klavirju v misijonišču v Kotgarhu. Zdaj pa dajem miloščino duhovnikom, ki so pogani.« Zaključila je z angleško besedo »pogani« ter zavezala do vrha natrpano vrečo.

»Čakam te, chela,« je rekel lama, naslanjajoč se na podboje pri vratih.

Ženska je premerila z očmi visoko postavo. »Ta da pojde! Saj ne pride niti pol milje daleč. Kam pa naj pridejo te stare kosti?«

Kim, ki je bil že zadosti razburjen zaradi lamovega padca in v skrbah zaradi težke vreče, se ni mogel več brzdati.

»Kaj pa to tebi mar, ženska hudobnih prerokovanj, kam pridejo?«

»Nič — tebi pa že, ti, duhovnik s sahibskim obrazom. Ali ga boš nosil na svojih ramah?«

»V nižine pojdem. Nobeden mi ne sme braniti, če se hočem vrniti. Boril sem se s svojo dušo, dokler nisem izgubil moči. Nespametno telo mi je vse izrabljeno in še daleč sva od nižavja.«

»Poglej ga!« je rekla preprosto in stopila nazaj, da bi mogel videti Kim vso starčkovo matornost. »Prekolni me. Nemara mu to vrne moči. Ureci! Pokliči svojega velikega Boga. Saj si duhovnik.« Obrnila se je proč.

Lama je mlahavo počenil in se še vedno držal podbojev. Star človek se od takega udarca ne more po-

praviti v eni noči, kakor kak deček. Slabost ga je upogibala k tlom, njegove oči pa, ki so mu visele na Kimu, so bile vse žive in proseče.

»Vse bo zopet dobro,« je dejal Kim. »Ta redki zrak je kriv, da ste slabi. Précej odrineva! To je gorska bolezen. Tudi meni je malo slabo v želodcu...« In pokleknil je ter ga pričel tolažiti z bornimi besedami, kakor so mu pač prihajale na ustnice. Nato pa se je ženska vrnila, držeč se še bolj zravnano kakor popred.

»Tvoji bogovi ne morejo pomagati, he? Poskusi moje. Jaz sem ženska iz Shamlegha.« Zavpila je s hripavim glasom in prišla sta iz kravje ograde njena dva moža in še trije drugi moški, noseč dooli, preprosto gorjansko nosilnico, ki jo rabijo za prenašanje bolnikov in pri obiskih državnih uradnikov. »Tale živina,« pri tem ni privoščila niti pogleda svojim ljudem, »je tvoja, dokler jo boš potreboval.«

»A proti Simli ne maramo iti. Nočemo priti Sahiboma v bližino,« je vzkliknil njen prvi mož.

»Ti vama ne pobegnejo kakor so drugi, in tudi prtljage ne bodo kradli. Dva od njih poznam, da sta slabiča. Sonu in Tari, stojta pri zadnjih drogovich.« Oba sta ročno slušala. »Nižje zdaj, in dvignite starca nanjo. Jaz pojdem v vas, da bom pazila na vaše krepostne ženske, dokler se ne vrnete.«

»Kdaj pa bo to?«

»Vprašajte duhovnika. Ne nadlegujte me! Položite vrečo z živili k vznožju, da bo nosilnica bolj v ravnotežju.«

»Oh, sveti mož, vaše gore so prijaznejše kakor naše nižine!« je vzkliknil Kim olajšano, ko je odštorkljal lama proti nosilnici. »To je prava kraljevska postelja — prostor časti in počitka. In dolgujeva jo —«

— ženski hudobnih prerokovanj. Treba mi je tvojega blagoslova prav tako malo kakor tvojih kletev. To je moj ukaz in ne tvoj. Dvignite ga, pa ajd! Sem! Ali imaš denarja za na pot?«

Pomignila je Kimu v svojo kočo ter se sklonila nad obrabljeno angleško denarno šatuljo pod svojo posteljo.

»Ničesar mi ni treba,« je rekel Kim, ves jezen, ko bi bil moral biti hvaležen. »Saj si me že dovolj otovorila s svojo dobrotljivostjo.«

Pogledala ga je z nenavadnim smehljajem in mu položila roke na ramo. »Vsaj zahvali se mi. Grda sem v obraz in hribovka, a, kakor govorita vidva: pridobila sem si zasluženje. Ali naj ti pokažem, kako izkazujejo Sahibi svojo zahvalo?« Trde oči so se ji omehčale.

»Jaz sem samo potujoč duhoven,« je dejal Kim in njegove oči so zaiskrile svoj odgovor njenim. »Ni ti treba ne mojega blagoslova ne mojih kletev.«

»Ne. A počakaj še hipec — saj lahko z desetimi koraki prehitíš dooli — ali naj ti pokažem, kaj bi storil, če bi bil Sahib?«

»In če uganem?« je odvrnil Kim, ji ovil roko okoli pasu, jo poljubil na lice in dodal po angleško: »Presrčna ti hvala, draga.«

Poljubljanje je Azičcem prav za prav nekaj neznanega, in to je bilo najbrže vzrok, da se je ženska s široko razprtimi očmi in prestrašenim obrazom sklonila nazaj.

»Prihodnjič,« je nadaljeval Kim, »si ne smeš biti več tako svesta svojih poganskih duhovnikov. Zdaj pa ti pravim z bogom.« Ponudil ji je na angleški način roko. Ona jo je mehanično vzela. »Z bogom, mila moja.«

»Z bogom, in — in« — domislila se je svojih angleških besed druge za drugo — »ali se zopet vrneš? Z bogom in — Bog te blagoslovi.«

Pol ure pozneje, ko se je škripajoča nosilnica zibala nizdol po gorski stezi, ki drži od Shamlegha proti jugovzhodu, je videl Kim majčkeno postavo, ki jim je pri durih koč mahala z belo krpo.

»Pridobila si je zasluženje pred vsemi drugimi,« je dejal lama. »Kajti napotiti človeka k svobodi velja malone prav toliko, kakor če jo sam najdeš.«

»Hm,« je odvrnil Kim zamišljeno, premišljujoč bližnjo preteklost. »Nemara sem si tudi jaz pridobil zasluženje... Ravнала vsaj ni z menoj kot z otrokom.«

Zapel si je obleko spredaj, kjer je imel spravljene dokumente in zemljevide, poravnal dragoceno vrečo z živili ob lamovem vznožju, položil roko na rob nosilnice in jo ubral v koraku z godrnjajočimi možmi.

»Tudi ti si pridobivajo zasluženje,« je dejal lama po treh miljah hoda.

»Še več kakor to, plačani bodo v srebru,« je menil Kim. Ženska iz Shamlegha mu ga je dala, pa je bilo potemtakem, kakor je sklepal, najbolj primerno, da si ga možje zopet nazaj zaslužijo.

PETNAJSTO POGLAVJE

Srečaj me cesar sam ali kralj —
ne umaknem se, sebi zvest.
Pred trojno krono ne sklonim vratu —
a to vam je druga povest.
Ne spuščam se v metež zračnih sil —
pustite ga, straže, brez klica!
Dol dvizni most! K vam gre Visokost —
sanjač, čigar sen je resnica.

Obleganje duhov.

Dve sto milj severno od Chinija, na sinjem ladakh-skem škrljencu leži Yankling Sahib, dobrovoljni možak, in jezno oprezuje z daljnogledom preko gorskih grebenov, ali ne bi zagledal takega sledu o svojem dragem nosaču — človeku iz Ao-chunga. Ta verolomnež pa se je potikal s svojo novo menliherico in s svojimi dve sto patronami bog si ga vedi kod in streljal mošuse za na trg; in Yankling Sahib bo prihodnjo sezono zvedel, kako hudo je bil mož bolan.

Po busharskih dolinah navzgor pa hiti neki Bengalec, nekoč rejen človek in lepe zunanosti, zdaj pa ves mršav in zdelan od neurja, in daljnovidni himalajski orli krožijo nad njegovim modro in belo prostim sončnikom. Imel je pri sebi zahvalo dveh častivrednih tujcev, ki ju je bil z nemajhno spretnostjo povedel v smeri proti predoru v Mashobri, držecemu proti veliki in vedri indijski prestolnici. Ni bila njegova krivda, da ju je, zapeljan po vlažnih meglah, povedel mimo brzojavne postaje in evropske naselbine v Kotgarhu. Ni bila njegova krivda, temveč krivda bogov, o katerih je znal tako neodoljivo kramljati, da ju je povedel preko nahanske meje, kjer ju je imel radža te države pomotoma za angleška voja-

ška begunca. Hurree Babu pa je tako dolgo povzdigoval večino in slavo svojih dveh spremljevalcev v njuni rodni deželi, dokler se ni naivni kraljiček dobrotno nasmehnil. Na isti način je govoril vsakomur, kdor ga je vprašal — po večkrat — naglas — z raznimi spremembami. Izberačil jima je hrane, skrbel za streho in zavetje, se izkazal za spretnega zdravnika, ko si je eden polomil rebra — poškodba, ki jo človek seveda lahko dobi, če se zakotali ponoči po strmem pobočju — skratka, bil je neobhodno potreben v vsakem pogledu. Njegova ustrežljivost mu je pridobila ugled. Kakor milijoni njegovih suženjskih drugov je gledal na Rusijo kot na veliko osvoboditeljico na severu. Bil je boječ človek. Bal se je, da ne bi mogel braniti svojih dveh odličnih gospodarjev pred jezo razburjenega kmečkega prebivalstva. Sam bi bil nemara takisto mirne duše udaril svetega moža, toda... Bil je iz dna srca hvaležen in odkrito vesel, da je storil vse, kar je bilo »v njegovih slabih močeh«, da je — če izvzamemo izgubljeno prtljago — njuno pustolovščino uspešno dokončal. Pozabil je udarce, tajil, da je vobče prišlo do kakega tepeža ono nesrečno prvo noč pod borovci. Zahteval ni ne hranarine ne pripadajoče mu plače, ampak si je izprosil samo, da bi mu, če ga smatrata za vrednega, dala pismo izpričevalo. To bi mu utegnilo danes ali jutri koristiti, če pridejo še drugi njegovi prijatelji kdaj preko prelazov. Prosil ju je, naj se ga spominjata v svoji bodoči veličini, in je izrazil svoje »najvdanejše mnenje«, da je tudi on, Mohendro Lal Dutt, član Akademije v Kalkutti, »storil državi trohico usluge«.

Napisala sta mu izpričevalo, poveljučujoče njegovo vljudnost, postrežljivost in njegovo nezmotljivo voditeljsko spretnost. Vtaknil si ga je za pas in zaihtel od ginjenosti; saj so prebili skupaj tolikanj nevarnosti. Povedel ju je sredi visokega poldneva po gnetoči se glavni cesti v Simli proti Zvezni banki v Simli, kjer sta se hotela izkazati, kdo sta. Od tam pa je izginil kakor večerni oblaček nad Jakkom.

Glejte ga zdaj: presuh, da bi se potil, preveč neuča-

kan, da bi mogel nuditi leke iz malega, z medjo obitega kovčega, se vzpenja navzgor po shamlegškem pobočju — vrl, pošten možak. Glejte ga, kako kadi svojo pipo, prost vsega babujstva, opoldne na postelji, medtem ko mu neka ženska s tirkizi okrašenim nakitom na glavi s prstom kaže na južnovzhodno stran preko golega travnatega ozemlja. Nosilnice, mu pripoveduje, ne morejo tako naglo naprej kakor posamezniki, a njegova dva tiča bi utegnila biti ta čas že v dolini. Sveti mož ni maral dlje ostati, četudi mu je Lispeth še tako prigovarjala. Babu je težko zastokal, si pre-pasal vitka ledja in že ga ni bilo več tam. On ne po-tuje rad po mraku, njegovi dnevni pohodi pa — in ni ga človeka, ki bi jih zapisal v knjigo — bi utegnili zbudjati začudenost pri ljudeh, ki radi zasmehujejo nje-govo raso. Prijazni vaščani, ki se spominjajo prodalca zdravil iz Dakke pred dvema mesecema, mu dajejo zavetje zoper zlobne gozdne duhove. On pa sanjari o bengalskih bogovih, o vseučiliških učbenikih in o Kraljevi Akademiji Znanosti v Londonu na An-gleškem. Drugi dan ob jutranjem svitu pa se že ziblje dalje njegov modro in belo progasti sončnik.

Na meji Doona, z Mussooriejem daleč za svojim hrbtom in z dolino vso v zlatem sončnem prahu pred seboj, se je ustavila obrabljena nosilnica, na kateri počiva — vse gore vedo to — bolni lama, išoč neke reke za svoje okrevanje. Vasi so se malone steple med seboj za čast, katera ga bo smela nositi, kajti ne le, da jim je lama pošteno delil svoje blagoslove, marveč je dajal tudi njegov učenec dobrega denarja — celo tretjino sahibske cene. Dvajset milj na dan je pre-potovala dooli, kakor kažejo mastni, odrgnjeni konci drogov na nosilnici, in to po potih, po katerih je le redkokdaj hodil kak Sahib. Preko nilangškega prelaza v viharju, ko je snežna véjavica zamedla slednjo gubo v obleki nepremičnega lame; skozi črno rogovje Raienga, kjer so slišali skozi oblake brlizganje divjih koza; med napornim dričanjem po škriljastem ozemlju; s krčevito stisnjenimi ramami in čeljustmi okoli ne-varnih ovinkov razrušene ceste pod Bhagiratijem; v

zibajočem se in škripajočem počasnem koraku navzdol v dolino vodâ; žurno dalje preko kadečih se brezen te zaprte soteske, vkreber, navzgor in spet ven proti bobnečim hudournikom v Kedarnathu; počivajoč opoldne v mračni senci prijaznih hrastovih gozdov; od vasi do vasi dalje v večernem hladu, kjer se še celo najpobožnejšemu človeku ne more zameriti kletev nad nestrpnima svetima možema, ali pa ob svitu plamenic, ko še najneustrašenejši možje mislijo na duhove — je dospela dooli do svoje zadnje postaje. Mali gorjanci se poté v nenavadni vročini spodnjih Sewalikov in se zbirajo okoli obeh duhovnov, da bi dobili od njiju blagoslov in plačo.

»Pridobili ste si zasluženje,« pravi lama. »Zasluženje, ki je večje, kakor se morete zavedati. In vrnili se boste nazaj v svoje gore,« zavzdihne.

»Gotovo. Na visoke gore, kakor hitro bo mogoče.« Nosači si odrgnejo svoje rame, se napijô vode, jo spet izpljunejo in si zavežejo svoje slamnate sandale. Kim — ki mu je lice vse shujšano in utrujeno — jih izplačuje iz svojega pasu z drobnimi srebrniki, dvigne težko vrečo z živili z nosilnice, si stlači neki zavoj v pooljenem platnu — sveti spisi so to — v obleko na prsih in pomaga lami na noge. Spet se je naselil mir v starčeve oči; zdaj se ne boji več, da bi se zrušilo gorovje ter ga podsulo, kakor je mislil ono strašno noč, ko jih je zadržal narasli veletok.

Moški dvignejo svojo dooli in jim izginejo v gostem grmovju izpred oči.

Lama dvigne svojo roko proti himalajski steni: »Med vami, o blagoslovljene med vsemi gorami, ni padla Puščica našega Gospoda! In nikoli več ne bom dihal vašega zraka!«

»A desetkrat krepkejši ste v tem dobrem zraku,« odvrne Kim, kajti njegovi izmučeni duši dé dobro ta bogato posejana, prijazna ravnina. »Tukaj ali pa nekje tu v bližini je padla Puščica, da. Hodila bova prav počasi, nemara samo en ,kos' na dan, kajti Iskanje je zagotovljeno. Vreča pa je težka.«

»Ah, najino Iskanje je zagotovljeno. Otel sem se iz velike izkušnje.«

Zdaj nista potovala več ko po dve milji na dan in Kimove rame so nosile vse breme — težo starega moža, breme težke vreče z živili in knjigami, breme spisov na svojih prsih in breme vsakovrstnih dolžnosti čez dan. Hodil je beračit ob jutranji zori, razgrinjal je odeje za ure lamovega pobožnega premišljevanja, držal trudno starčevo glavo med opoldansko vročino na svojem naročju, odganjal s pahljanjem muhe, da so ga bolela zapestja, pa pod večer spet hodil prosjačit in drgnil nato noge lami, ki ga je nagrajal z obljubo skorajšnjega osvobojenja — danes, jutri ali pa najkasneje pojutrišnjem.

»Ni ga še bilo takega chele! V dvomu sem včasih, ali je Ananda zvesteje stregel našemu Gospodu. In ti si Sahib? Ko sem bil v moških letih — pred davnim časom — sem pozabil to. Zdaj se pa često oziram nate in vsakikrat se spomnim, da si Sahib. To je čudno.«

»Rekli ste, da ni ne črnega ne belega. Zakaj me mučite s takim govorjenjem, sveti mož? Dajte, da vam otarem še drugo nogo. To me boli. Jaz nisem Sahib. Vaš chela sem in glava mi je težka na ramah.«

»Samo malo še potrpi! Skupaj bova dosegla svobodo. Potem se bova na daljnem bregu reke ozirala nazaj na svoje življenje, kakor sva gledala v gorah na svoje dnevne pohode za seboj. Nemara sem bil že tudi jaz kdaj Sahib.«

»Ni ga še bilo Sahiba, kakršen ste vi, prisegam vam to.«

»Prepričan sem, da je bil čuvaj svetih podob v čudežni hiši v nekem prejšnjem življenju silno moder opat. A niti njegovi naočniki ne morejo pomagati mojim očem, da bi videle. Sence padajo, kadar bi rad bistro videl. Nič za to — saj poznam zahrbtnost bornega blodnega trupla — sence, ki se zopet spremeni v senco. Uklepa me videz časa in prostora. Koliko sva prepotovala danes v mesu?«

»Nemara pol kosa!« Tri četrtnine milje; in bila je zelo naporna hoja.

»Pol ,kosa'. Ha! V duhu sem jih prepotoval deset-tisočkrat tisoč. Kako smo vsi zapleteni in zaviti in zaprti v to brezumnost stvari.« Pogledal je na svojo drobceno roko z modrimi žilami, ki so ji bile jagode molka že tako težke. »Chela, ali te ni nikoli obšla želja, da bi me zapustil?«

Kim je mislil na svoj zavoj v pooljenem platnu in na knjige v vreči za živila. Če bi ga mogel kak pozvan človek oprostiti teh stvari, tedaj naj bi se igrala velika igra zavoljo njega sama po sebi, on se ne bi brigal zanjo. Bil je ves utrujen in razgret v glavo in mučil ga je kašelj, ki mu je prihajal iz prsi.

»Nikoli,« je odvrnil skoraj strogo. »Saj nisem pes ali kača, da bi grizel to, kar sem se naučil ljubiti.«

»Preveč skrbiš zame.«

»Tudi to ne. Vendar pa sem v neki zadevi ukrenil po svoje, ne da bi vas bil prej vprašal za svet. Po oni ženski, ki nama je dala davi kozjega mleka, sem sporočil Kulujčanki, da ste malce slabi in da bi vam bilo treba nosilnice. Srce mi očita, čemu nisem tega storil takoj, ko sva dospela v Doon. Tukaj ostaneva, dokler ne pride nosilnica.«

»Zadovoljen sem. To je ženska z zlatim srcem, kakor praviš, — le da preveč klepeta — malo preveč klepeta.«

»Ne bo vas nadlegovala. Poskrbel sem tudi za to. Sveti mož, srce mi je težko zaradi marsikatero nepozornosti do vas.« Nekakšna histeričnost ga je zgrabila v grlu. »Predaleč ste hodili zaradi mene; nisem vam prinašal vselej tečne hrane; nisem upošteval vročine; razgovarjal sem se z ljudmi na cesti in vas puščal same... To sem — to sem... Hai mai! A jaz vas ljubim... In zdaj je vse prepozno... Bil sem otrok... Oh, zakaj nisem bil mož...« Premagan od napora, utrujenosti in bremena, pretežkega za njegova leta, se je zgrudil Kim ihteč k lamovim nogam.

»Kakšna nespamet je to,« je dejal stari mož blago. »Nikoli se nisi oddaljil niti za las od poti pokorščine. Da si me zanemarjal? Otrok, živel sem od tvoje moči,

kakor živi staro drevo od apna novega zidu. Dan za dnem, odkar sva dospela s Shamlegha, sem ti kradel tvoje moči. Zavaljo tega si oslabel, ne pa po kakem svojem pregrešku. Telo je — abotno, nespametno telo — ki govori zdaj. Ne pa stanovitna duša. Potolaži se! Spoznaj vsaj zle duhove, s katerimi se boriš. Ti so otroci naše zemlje — otroci slepila. K ženski v Kuluju bova krenila. Naj si pridobi zaslužnja, ko nama bo dala zavetje, zlasti pa, ko mi bo stregla. Ti boš pa lahko svobodno tekal naokoli, dokler se ti ne povrnejo moči. Pozabil sem svoje nespametno telo. Če je tu treba pograjati koga, je treba mene. A zdaj sva že preblizu Vrat odrešenja, da bi tehtala krivico. Lahko bi te hvalil, a kaj je treba tega? V kratkem — prav v kratkem — bova onkraj vseh potreb.«

Tako je miloval in tolažil Kima z modrimi izreki in tehtnimi svetimi besedili o tej, v svojem bistvu malo razumljivi živali, našem telesu, ki se hoče, čeprav je zgolj slepilo, ponašati kot duša — pa tako zatemnjuje Pot in kliče na dan neizmerno število nepotrebnih besov.

»Hai! Hai! Govoriva zdaj o Kulujčanki. Ali meniš, da bo zopet prosila kakega čara za svoje vnuke? Ko sem bil še mlad človek, pred davnim, davnim časom, so me nadlegovali taki in drugačni hlapovi, pa sem se odpravil k nekemu opatu, zelo svetemu možu in iskatelju resnice, čeprav tedaj nisem vedel tega. Sédi in me poslušaj, otrok moje duše! Povedal bom svojo zgodbo. Rekel mi je: 'Chela, pomni tole. Mnogo je laži na svetu in nič manj lažnikov, ni ga pa lažnika, ki bi bil tako slab kakor naše telo, razen naših telesnih občutkov.' Ko sem preudaril to, sem se čutil pomirjenega. In v svoji veliki dobrotljivosti mi je dovolil, da sem popil nekaj čaja v njegovi navzočnosti. Dovolj tudi meni, da popijem malo čaja, kajti žejen sem.«

Med smehom in solzami je poljubil Kim lami noge in jel pripravljati čaj.

»Vi se opirate name s svojim telesom, sveti mož, jaz pa se opiram na vas z nečim drugim. Ali veste s čim?«

»Mogoče, da sem uganil,« in lami so zamežiknile oči. »To morava menjati.«

Zdajci se je gugaje in škripaje in z veliko tehtnostjo prizibal nihče drugi, kakor sam Sahibin ljubljeni palankin, ki ga je poslala lami dvajset milj daleč naproti in ga je vodil stari sivobradati ooryjski strežnik. In ko so dospeli vsi skupaj do neurejenega reda podolgovate, bele, hrupne hiše za Saharunporeom, je dal lama svoja navodila.

Pa je izpregovorila Sahiba po običajnih ljubeznivostih veselo z zgornjega okna: »Kaj koristi to, če daje stara ženska staremu možu svoje nasvete? Rekla sem ti — rekla sem ti, sveti mož, da pazi na svojega chelo. Kako si storil to? Nikar mi ne odgovarjaj! Sama vem. Za ženskami se je podil. Samo njegove oči poglej — kako votle so in vdrte — pa izdajalsko črto od nosu dol! Saj je ves izsesan! Fej! Fej! Pa še duhoven povrhu!«

Kim se je ozrl kvišku, pretruden, da bi se nasmehnil, in je samo zanikajoče odkimal z glavo.

»Nikár se ne šali,« je dejal lama. »Ta čas je minil. Prišla sva zastran velike stiske. Neka bolezen mi je napadla dušo v gorah in njemu neka bolezen njegovo telo. Od tedaj sem živel samo od njegove moči — použil sem ga.«

»Otroka sta obadva — mladi in stari,« je zahlipala, a se je vzdržala nadaljnjih dovtipov. »Dal Bog, da bi vaju ta gostoljubnost tukaj spet popravila! Počakaj hip, dol pridem, da pokramljava malo o prekrasnih visokih gorah.«

Pod večer — njen zet se je bil vrnil, in ji zategadelj potehmal ni bilo treba hoditi nadzirat svojega gospodarstva — je srečno proniknila do jedra v zadevo, ki jo ji je pojasnjeval lama s tihim glasom. Obe stari glavi sta si modro prikimavali. Kim je odtaval v sobo s posteljo ter obležal v svinčenem spanju. Lama mu je prepovedal, da bi pripravljajl odeje ali pa hodil po hrano.

»Vem — vem! Kdo drugi pa bi vedel bolje ko jaz?« je brbrala. »Mi, ki nas vodi pot navzdol k ognjenim

ghatsom,* se oklepamo rok onih, ki prihajajo od Reke življenja s polnimi vrči, da, z do robu polnimi vrči. Krivico sem storila fantu. Posodil ti je svojo moč, kaj? Res je, mi stari vsak dan uživamo mlade. Zdaj pa ga moramo okrepiti iznova.«

»Že večkrat si si pridobila zasluženje —«

»Moje zasluženje? Kaj pa je to? Stara vreča kosti, ki kuha kurry moškim, kateri ne izprašujejo: 'Kdo je skuhal to?' Saj, saj, če bi se dalo moje zasluženje shraniti za mojega vnuka —«

»Za tistega, ki je imel popadke v trebuhu?«

»Kdo bi si bil mislil, da se sveti mož še spominja tega! To moram povedati njegovi materi. To je ne navadno počaščenje! 'Za tega, ki je imel popadke v trebuhu' — tega se je sveti mož še kar sam spomnil. Ponosna bo.«

»Meni je moj chela to, kar je nerazsvetljenim njihov sin.«

»Reci rajši vnuk. Matere nimajo modrosti naših let. Če otrok joče, menijo, da se bo nebo zrušilo. Stara mati pa je dovolj daleč od porodnih bolečin kakor tudi od slasti, nuditi svoje prsi, da lahko natančno ve, ali kriči otrok iz same zlobe ali pa, če ga napenja. In ker si zdaj zopet omenil vetrove — nemara da sem svetega moža užalila, ko je bil zadnjič tukaj, ker sem ga preveč nadlegovala s prošnjami za zagovore —«

»Sestra,« je odvrnil lama ter si izbral obliko nagovora, ki ga rabijo buddhistični menihi kdaj pa kdaj v razgovoru z redovnicami — »če te morejo zagovori pomiriti —«

»Boljši so kakor deset tisoč zdravnikov.«

»Če te zagovori pomirijo, pravim, tedaj ti jih naredim jaz, ki sem bil opat v Such-zenu, kolikor si jih želiš. Nisem še videl tvojega obraza —«

»To bi se še opicam, ki kradejo naše lokvanje, ne zdelo izguba. Hi! Hi!«

»A ti imaš, kakor je rekel ta, ki spi tamle,« poki-

* Kamenitno stopnišče ob Gangu, kjer sežigajo mrliče.

mal je proti zaprtim durim gostinske sobe, »zlato srce... In ta je v duhu moj pravi vnuk.«

»Prav! Jaz sem krava svetega moža.« To je bil čisti hinduizem, a lama ga ni opazil. »Stara sem. Rodila sem sinove v mesu. Oh, nekoč sem bila lahko všeč moškimi! Zdaj pa jih zdravim.« Slišal je, kako so ji zarožljale zapestnice, kakor da bi si razgalila roke, da bo prišla za delo. »Vzela bom dečka k sebi, ga uspavala, nahranila ter ga napravila popolnoma zdravega. Hai! Hai! Tudi mi stari še kaj razumemo.«

Tako se je dogodilo, da je kmalu nato Kim, ko je razbolelih udov odprl svoje oči in hotel iti v kuhinjo po jed za svojega učitelja, nenadoma zagledal pred sabo neko zastrto postavo pri vratih, poleg sivolasega strežnika, ki mu je zapirala pot in mu točno naštela, česar vsega nikakor ne sme storiti.

»Kaj pa bi rad? Ničesar ne dobiš. Kaj? Zaklenjen kovčeg, ki so v nji svete knjige? Oh, to je nekaj drugega. Nebo ne daj, da bi se postavljaj kdo med duhovnika in njegove molitve! Prinesó ti ga in tudi svoj ključ obdržiš.«

Porinili so mu kovčeg pod posteljo in Kim je z vzdihom olajšanja del vanj še Mahbubov samokres, zavoj pisem v pooljenem platnu, knjige z zaklopom in zapiske. Na čuden način pa ga je breme na njegovih ramah neprimerno manj težilo kakor breme na njegovi ubogi duši. Ponoči ga je bolel tilnik od tega bremena.

»Tvoja bolezen je nekaj nenavadnega za današnjo mladino,« je rekla Sahiba, »kajti mladina se je odvalila brigati za stare ljudi. Spanje je pravo zdravilo zate in neke pijače.« Kim je bil vesel, da se je mogel spet pogrezniti v praznino, ki ga je deloma plašila, deloma blažila.

Varila je pijače v neke vrste azijskoskrivnostni varilnici — tekočine, ki so smrdele kakor kuga in imele še hujši okus. Sklanjala se je nad Kimom, dokler jih ni pogoltnil vase, in ga neumorno izpraševala, ali mu nemara ne silijo nazaj. Izdala je prepoved, da ne sme nihče vstopiti v predvor, in je podkrepila to

prepoved z oboroženim paznikom. Res je, da je imel ta že nad sedemdeset let in da je obstojal njegov meč prav za prav zgolj iz držaja nožnice, a vkljub temu je predstavljal Sahibino visoko avtoriteto in so se mu zategadelj tovarni vozovi, klepetavi služabniki, teleta, psi, kokoši in podobno izogibali v velikem loku. Nato pa, ko mu je bilo telo dodobra izpraznjeno, je poiskala med množico siromašnih sorodnikov (domače pse jih imenujejo tod), stanujočih v gospodarskih poslopjih, na dvorišču vdovo nekega bratranca, izurjeno v umetnosti, ki jo imenujemo mi Evropejci, ki o tem ničesar ne razumemo, masažo. In obe dve sta zgrabili Kima, ga polagali proti vzhodni in zapadni strani, da bi skrivnostni zemeljski tokovi, ki curé po naših ilnatih telesih, pomagali in ne zavirali, in ga vse dolgo popoldne obdelavali kos za kosom — kost za kostjo, kito za kito, mišico za mišico in nazadnje še živec za živcem. Zgneten v nekakšno neodgovorno kašnato gmoto, na pol hipnotiziran po neprestanem plapolanju in naravnavanju njunih lahnih chudder, ki sta jima zastirali oči, se je pogreznil Kim v desettisoč milj globoko spanje, ki je trajalo šest in trideset ur — v spanje, ki se je vsesalo vanj kakor dež po suši.

Potem ga je jela Sahiba krmiti in vsa hiša je bila pokoncu od njenega vpitja. Ukazala je naklati piščet in poslala po zelenjad, da se je vrli okorni vrtnar, ki je bil skoraj toliko star kakor ona sama, kar kopal v potu svojega obraza; vzela je začimb, mleka, čebule in ribic iz potoka, zahtevala limon za šerbet, prepelice iz shrambe, pražila na ražnju kurja jetrca, pomešana z narezanim ingverjem.

»Videla sem že nekaj tega sveta,« je govorila preko krožnikov, ki so se gnetli drug kraj drugega, »samo dvoje vrst žensk je v njem: té, ki jemljó moškemu moči, in té, ki mu jih vračajo. Nekoč sem bila izmed prvih, zdaj pa sem izmed drugih. Ne — nikar se ne igray duhovnička z menoj. Bila je samo šala. Če ti zdaj ne ugaja, ti bo ugajala, ko boš zopet na široki cesti. Sestrična« — to proti siromašni sorodnici, ki se ni nikoli naveličala obešati radodarnosti svoje pokro-

viteljice na veliki zvon — »spet mu pričanja cveteti koža kakor pravkar očohanemu konju. Potrudiva se, da izglediva te dragulje, ki bodo padli nemara v naročje kaki plesalki — eh?«

Kim je sedel pokoncu in se smehljal. Otresel se je svoje grozne slabosti, kakor da bi vrgel star čevelj od sebe. Jezik ga je spet pričel srbeti, da bi se prosto razgovoril, medtem ko mu je bil še pred tednom dni pri vsaki najmanjši besedi kakor s pepelom zlepljen. Bolečina v tilniku (nalezel jo je bržkone od lame) je izginila hkratu s težkim glavobolom in slabim okusom v ustih. Obe stari dami, ki sta bili zdaj malo, a čisto malo, previdnejši s svojimi koprenami, sta kokodajsal veselo kakor kure, ki so prišle zobajoč skozi odprta vrata.

»Kje pa je moj sveti mož?« je vprašal.

»Poslušaj ga no! Tvojemu svetemu možu je prav dobro,« je šavsnila hudomušno, »čeprav ni to njegova zasluga. Če bi vedela za kak čar, ki bi ga izmodril, bi prodala svoje dragulje ter mu ga kupila. Odkloniti okusne jedi, ki sem jih sama skuhala — bloditi dve noči s praznim trebuhom po polju — pa štrbunkniti nazadnje v potok — ali imenuješ to svetost? In ko mi je tako s skrbjo in strahom skoraj strl še ono trohico srca, ki si mi jo ti pustil, mi govori, da si je pridobil zasluženje. Oh, kako podobni ste si vsi moški! Ne, pa to še ni dovolj — zdaj mi pravi, da je prost vseh grehov. To bi mu bila jaz sama lahko povedala, še preden se je premočil do kože. Zdaj je spet dober — to se je zgodilo pred tednom dni — toda prizanesi mi rajši s tako svetostjo! Trileten otročiček ne bi napravil kaj takega. Ne vznemirjaj se zastran svetega moža. Kadar slučajno ne brodi po naših potokih, pazi nate z obema očesoma.«

»Ne spominjam se, da bi ga bil videl. Spominjam se samo, da so tekli dnevi in noči mimo mene kakor bele in črne deščice, ki so se venomer odpirale in zapirale. Nisem bil bolan: bil sem samo utrujen.«

»Mrtvičnost, ki bi morala nastopiti po pravici šele nekaj let pozneje. A zdaj je prešla.«

»Maharani,« je pričel Kim, a pri pogledu v njeno oko je spremenil ta naslov v besedo odkritosrčne ljubezni — »mati, svoje življenje vam dolgujem. Kako naj se vam zahvalim? Deset tisoč blagoslovov vaši hiši in —«

»Hiša naj ostane kar brez blagoslova.« (Izraza, ki ga je rabila stara gospa, ni mogoče natančno navesti.) »Zahvali se kot duhovnik bogovom, če hočeš, meni pa se zahvali kakor sin, če se mi že hočeš zahvaliti. Sveta nebesa! Ali sem te zato prekladala in privzdigavala in otepala in ti zavijala tvojih deset prstov, da mi boš obmetaval zdaj glavo z izreki iz svetih knjig? Nekje te je le morala roditi neka mati v gorjé svojega srca. Kako pa si se zahvaljeval nji — sinko?«

»Jaz nisem poznal matere, mamica,« je odvrnil Kim. »Kakor so mi povedali, je umrla, ko sem bil še čisto majhen.«

»Hai, mai! Potemtakem ne more nihče reči, da sem jo pripravila ob kako pravico, če — če se spet odpraviš na potovanje in ti bo ta hiša samo ena izmed tisočerih, ki si jo izbereš za zavetje ter jo mimogrede blagosloviš in sproti pozabiš. Nič za to. Meni ni treba nobenega blagoslova, ampak — ampak —« Zacepetala je z nogo proti siromašni sorodnici: »Odnesi krožnike v hišo! Kaj bi s prestanimi jedmi tukaj v sobi, o zlovešča ženska?«

»Saj — saj sem tudi jaz svoj čas rodila sina, pa je umrl,« se je zacmerila sključena sestrična za svoj ruto. »Saj veš, da je umrl! Čakala sem samo, da mi boš ukazala, naj odnesem krožnike.«

»Jaz sem zlovešča ženska,« je vzkliknila stara žena s kesanjem. »Mi, ki že stopamo tja dol k chattrijem (velikim dežnikom nad sežigališči, kjer pobirajo duhovniki svoje zadnje pristojbine), se tesno oklepamo teh, ki nosijo chattije (vreče za vodo — to je mladih ljudi, polnih življenjske radosti; nekam nerodna besedna igra). Če ne moreš na veselici plesati, moraš gledati pač skozi okno, in če hoče igrati ženska babico, mora žrtvovati ves svoj čas. Tvoj učenik mi je ponudil zdaj za starejšega hčerinega sina vseh čarov,

kar si jih poželim, zaradi tega — ali ne? — ker je zdaj popolnoma prost greha. Hakim pa je od tistikrat silno shujšal. Zdaj postopa tam okrog in zastruplja hlapce, ker nima boljšega opravila.«

»Kateri hakim, mati?«

»Tisti iz Dakke, ki mi je bil dal praške, kateri so me hoteli na troje raznesti. Teden dni je že tega, kar se je pojavil tukaj kakor velblod, ki se je zatekel; trdil je, da sta si bila tam gori na poti v Kulu kakor dva krvna brata, in se je delal, kakor da je v silnih skrbih za tvoje zdravje. Bil je grozno suh in sestradan, zato sem velela, naj ga tudi pošteno napitajo — njega in njegovo skrb!«

»Rad bi ga videl, če je tukaj.«

»Po petkrat na dan jé in čara mojim hlapcem ture, zato da bi njega samega ne zadela kap. Tako je v skrbih za tvoje zdravje, da se po cele dni ne umakne od kuhinjskih vrat in lovi drobtinice. Kar prijel se nas bo kakor pijavka. Menda se ga živ dan ne bomo otresli.«

»Pošljite ga sem, mati« — spet je mežiknil poredni paglavec v Kimovem očesu — »bom poskusil jaz.«

»Pošljem ti ga, a otresti se ga, je kakor bob v steno. No, bil je vsaj toliko pameten, da je potegnil svetega moža iz potoka, in si, kakor ni rekel sveti mož, pridobil tako zasluženje.«

»Silo moder hakim je. Pošljite ga sem, mati.«

»Duhoven, ki hvali duhovna? Čudo božje! Če ti je pa prijatelj (zadnjič sta si bila v laseh), ga bom dala s konjskimi konopci privezati tu in mu dajala potlej hrane, kakršna pristoja kasti, sinko moj... Vstani in si oglej svet! To poležavanje je mati sedemdesetih hudičev... sinko moj! Sinko moj!«

Odrzela je v kuhinjo, da je razvnela tam cel tajfun, skoraj še v njeni senci pa se je privaril v sobo babu, oblečen do ramen kakor rimski imperator, počesan kakor Tit, gologlav, v novih čevljih iz patentnega usnja, znoječ v svoji preobilni masti iz sebe veselje in pozdrave.

»Tako mi Zevsa, Mister O'Hara, preklemansko sem

vesel, da te spet vidim. Zaprl bom najvljudneje tele duri. Škoda, da si bolan. Ali ti je zelo hudo?»

»Listine — listine iz kilte. Zemljevidi in murasla!« Ves nestrpen mu je pomolil ključ, kajti duša mu je gorela od neučakanosti, da bi se rešil svojega plena.

»Čisto prav imaš. Službeno docela korektno ravnanje. Ali imaš vse?»

»Vzel sem iz kilte vse, kar je bilo z roko pisanega. Ostalo sem zalučil v prepad.« Slišal je, kako se je obrnil ključ v ključavnici, kako je zadrsl težki zavoj v pooljenem platnu po tleh in so naglo zašumeli papirji. Trpel je nesmiselne muke ob zavesti, da je ležalo to vse nedelavne dni njegove bolezni pod njegovo posteljo — kot breme, ki se ga ni mogel iznebiti. Zato mu je kri spet po vsem telesu lažje zaplala, ko mu je Hurree, ki se je dvignil pokoncu kakor slon, krepko stisnil roko.

»Izborni! To je preimenitno, Mister O'Hara! Zmeknil si — ha! ha! — celo vrečo diplomatskih trikov in zvijač — s ključi in drugo šaro vred. Govorila sta, da jima je šlo po vodi delo osmih mesecev! Pri Zevsu, kako sta me pretepala! ... Glej, tu je Hilásovo pismo!« Prebral je glasno nekaj vrstic dvorske perzijsčine, jezika službene in neslužbene diplomacije. »Mister Radža Sahib je šele pravkar vtaknil nogo v luknjo. Zdaj pa bo moral mož službeno pojasniti, kako za hudiča je prišel do tega, da pisari carju zaljubljena pisma. In tu so ti srčkani zemljevidki ... In tu so se trije ali štirje ministrski predsedniki te dražestne zemljice zapletli v to korespondenco. Pri Bogu, sar! Britanska vlada bo morala spremeniti nasledstvo v Hilasu in Bunaru in imenovati nove prestolonaslednike. „Najnižkotnejša izdaja“ ... pa saj ne razumeš — eh?»

»Je vse v tvojih rokah?» je vprašal Kim. Nič drugega mu ni bilo mar.

»Kar staviš lahko na to, da je vse.« Nagatil se je s plenom po vsem životu, kakor znajo to samo orijentalci. »Vse pojde na uradno mesto. Stara mamka misli, da bom obtičal tu kakor stalen hišni inventar, a stante pede jo uberem odtod z vso to šaro. Mr. Lurgan bo

pošteno ponosen. Službeno si moj podrejenec, toda priključil bom tvoje ime svojemu ustnemu poročilu. Škoda, da ne smemo delati pismenih poročil. Mi Bengalcji smo res nekaj neznanskega v eksaktni znanosti.« Vrgel je ključe nazaj in pokazal prazen kovčeg.

»Prav. Dobro je tako. Bil sem silno truden. Moj sveti mož je bil tudi bolan. Ali je res padel —«

»Oah, seveda. Dober prijatelj sem mu, ti pravim. Vedel se je tako na vso moč čudno, ko sem prišel za vama, in sem mislil, da ima nemara on te papirje. Hodil sem za njim v njegovih pobožnih premišljevanjih, pa tudi, da sem razpravljaj ž njim etnološka vprašanja. Kakor vidiš, sem jaz zdaj tukaj silno neznatna osebnost v primeri z njegovimi čari. Pri Zevsu, O'Hara, ali veš, da ima krče. Res, rečem ti! Katalepsija — če ne še epilepsija! Našel sem ga v takem stanju, in articulo mortem, pod nekim drevesom, pa ti meni nič tebi nič skoči pokoncu in jo ubere proti potoku, kjer bi bil skoraj utonil brez mene. Potegnili sem ga ven.«

»Zato, ker mene ni bilo tam!« je rekel Kim. »Lahko bi bil umrl.«

»Saj, lahko bi bil umrl, a zdaj se je posušil in trdi, da je doživel preobrazbo v sebi.« Babu se je pomenljivo potrkal po čelu. »Napravil sem si beležke o vseh njegovih ugotovitvah za Kraljevo Akademijo Znanosti — in posse. Zdaj pa se moraš podvzati in hitro okrevati in se vrniti v Simlo. Pri Lurganu ti bom povedal vse svoje doživljaje. Bilo je nekaj sijajnega. Ker so jima bila hlačna sedala v dokaj pomanjkljivem stanju, ju je imel stari Nahan Radža za evropska vojaška begunca.«

»Oh, tista dva Rusa? Kako dolgo pa sta bila s teboj?«

»Eden je bil Francoz. Oh, dni in dni in dni! Zdaj so vsi gorjanci prepričani, da so Rusi sami berači. Pri Zevsu! Niti najmanjše cunje ne bi imela, če jima jih ne bi bil jaz preskrbel. In — oah! Pripovedoval sem preprostemu ljudstvu takšne storije in zgodbe! Pri Lurganu ti povem vse. Imeli bomo — oh! — veselo

noč tam. Oba si lahko natakneva krivec za klobuk! Saj, in napisala sta mi izpričevalo. Kakšna sladčica! Moral bi ju bil videti pri Zvezni banki, ko sta se izkazovala! In hvala Bogu vsemogočnemu, da si tako imenitno, sunil njune papirje! Zdaj se še ne moreš pošteno smejati, a smejal se boš, kadar okrevaš. Zdaj pa odjadram naravnost na postajo in zbogom. Deležen boš vsega priznanja za svojo igro. Kedaj prideš za menoj? Od sile smo ponosni náte, čeprav si nam prizadel veliko skrbi. In zlasti Mahbub.«

»Ej, Mahbub. In kje je on?«

»Prodaja konje — tu v soseščini, kajpa.«

»Tukaj! Kako? Govori počasi. Še zmerom se mi nekam blede v glavi.«

Babu je plaho poškilil vstric svojega nosu. »No, plašljivec sem, vidiš, in nimam rad odgovornosti. Ti si bil bolan, vidiš, in jaz nisem vedel, kje, za zlomka, so tičali vsi ti papirji, in koliko jih je bilo. Ko sem potlej prišel sèm, sem poslal čisto zasebno brzojavko Mahbubu — bil je v Meerutu pri konjski dirki — in mu poročal, kako je tu s temi rečmi. Pa ti pride sam sem s svojimi ljudmi, se posvetuje z lamo, nato me pa nahruli s tepcem in se vede od sile sirovo —«

»A zakaj? Zakaj?«

»To vprašujem tudi jaz. Namignil sem mu samo, da bi moral, če je nemara kdo papirje ukradel, dobiti kakega vrlega korajžnega fanta, ki bi jih spet ukradel nazaj. Vidiš, ti papirji so silne važnosti in Mahbub Ali ni vedel, kje si.«

»Mahbub Ali da bi kaj ukradel v Sahibini hiši? Ali si znorel, babu!« je vzkliknil Kim ogorčeno.

»Moral sem imeti papirje. Postavim, da jih je ona ukradla? Pa to je bil zgolj praktičen migljaj, mislim jaz. Ali ti ni všeč, he?«

Neprevedljiv pregovor domačega izvora je izrazil vso globokost Kimovega nezadovoljstva.

»No« — Hurree je skomignil z rameni — »okusi so okusi. Tudi Mahbub je bil divji. Konje prodaja tod okoli, in pravi, da je stara gospa skoz in skoz pukka (neoporečna) in da živ dan ne bi zagrešila

kake tako nečastne stvari. No, zdaj me ne briga več. Papirje imam in Mahbubova navzočnost mi je bila kljub vsemu neka moralna opora. Pravim ti, da sem plašljivec, toda Bog si ga vedi, kako je to: čim bolj se bojim, v tem hujše zagate zaidem. Zato sem bil vesel, da si šel z menoj v Chini in sem vesel, da je Mahbub tu blizu. Stara gospa je včasih hudo nejevoljna name in na moje čudovite praške.«

»Alah bodi milostiv,« je dobrovoljno vzkliknil Kim, ozirajoč se na njegov komolec. »Kakšna čudovita zver je takle babu! In ta možak je hodil sam — če je res hodil — z dvema oropanima in razkačenima tujcema!«

»Oah, kaj tiste bolečine, ko sta me pretepala; a če bi bil izgubil papirje, bi mi pa res trda predla. Saj me je tudi Mahbub skoraj namlatil, nato pa je šel in je venomer tičal pri lami. Posihmal se bom držal rajši svojih etnoloških raziskavanj. Pozdravljen zdaj, Mister O'Hara! Če urno stopim, še lahko ujamem vlak, ki gre ob 4.25 proti Umballi. Lepo bo, ko si bomo vsi skupaj pri Mr. Lurganu pripovedovali svoje dogodivščine. Poročal bom službeno, da se bolje počutiš. Zbogom, dragi moj fant, in kadar boš prihodnjič spet razburjen, ne rabi, prosim te, mohamedanskih psov k v tibetanski obleki.«

Stisnil je Kimu dvakrat roko — ves babu od temena do podplatov — in odprl vrata. Kakor hitro pa je padel sončni žarek na njegovo še vedno zmagoslavno lice, se je spet prelevil v pohlevnega mazača iz Dakke.

»Oropal ju je,« si je mislil Kim, pozabivši svoj delež pri igri, »ju ukanil in nalagal kakor pravi Bengalec. Dala sta mu ‚chit‘ (izpričevalo). Vsepovsod brije norce iz njiju, tvegajoč svoje življenje pri tem — jaz se po onem streljanju ne bi bil upal dol k njima —, pa ti govori, da je strahopetec... Pa je le strahoten človek. V svet moram spet!«

Sprva so se Kimu šibile noge, da so bile kakor dva kriva vivčka in val presončenega zraka ga je omamil s svojo strujo. Počlenil je ob belem zidu in

duh mu je blodil sem in tja med dogodki dolgotrajnega potovanja z nosilnico, se pomudil pri slabostih, ki so obhajale lamo, in ker ga ni več raztresal pogovor, pri usmiljenju s samim seboj, ki ga je imel, kakor vobče bolniki, v veliki meri v zalogi. Oslabeli možgani so se mu plaho ogibali stika z zunanjim svetom, kakor se neobrzdan, prvič do krvi oprasnjeni konj umika ostrogi. Zadostovalo mu je, povsem zadoštovalo, da ni bila kilta več v njegovih rokah, v njegovi posesti. Poskusil je misliti na lamo — kako je zabredel v potok — toda velikost sveta, kolikor jo je razložil skozi vrata na dvorišču, mu je izpodrinila vsako miselno zvezo. Nato se je ozrl kvišku preko drevja in širnih poljan, kjer so med žitnimi polji skrito tičale s slamo krite kočje — gledal s čudnimi očmi, ki niso bile zmožne dojeti postave in obsega in smotra stvari — strmел predse dobre pol ure. Pri tem je imel občutek, čeprav ga ne bi bil mogel izraziti z besedami, kakor da mu je duša brez vsake zveze z njegovo okolico — kakor nazobčano kolo brez zveze s kakršnimkoli strojem — čisto tako kakor nazobčano kolo kakega cenenega sladkornega mlina, ki leži nerabljeno v kakem kotu. Sapice so pihljale preko njega, papige so vreščale proti njemu, hrup obljudenih hiš za njim — brbranje, ukazi, zmerjanje — mu je donelo na gluha ušesa.

»Jaz sem Kim. Jaz sem Kim. In kaj je Kim?« Duša mu je ponavljala to znova in znova.

Ni hotel jokati — še nikoli v njegovem življenju mu ni šlo tako malo na jok — a kar na lepem so mu jele kapljati nesmiselne solze po nosu in začutil je, kako se je s skoraj slišnim škripanjem kolesje njegovega bistva znova zavrtelo proti zunanjemu svetu. Predmeti, ki so mu stali trenotek prej brez vsakega smisla pred očmi, so zdrsnili v svoje prave odnošaje. Ceste so bile spet tu za hojo, hiše za stanovanje, govedo za pašo, polja za oranje, moški in ženske, da se razgovarjaš z njimi. Vse je bilo resnično in pristno — čvrsto na svojih nogah — popolnoma razumljivo — snov njegove snovi, ne več, ne manj.

Stresel se je kakor pes, ki mu je zlezla bolha v uho, in se odmajal skozi vrata. Sahiba, ki so ji budne oči poročale to novico, je rekla: »Pustite ga, naj gre. Jaz sem storila svoje. Mati zemlja naj stori ostalo. Ko se sveti mož vrne s svojega pobožnega premišljevanja, mu povejte.«

Pol milje daleč je stal pred mladim smokovcem na majhnem griču, razgledišču preko sveže izoranih ravnin, prazen volovski voz. Kimove trepalnice, okopane v mehkem ozračju, so postale težke, ko se mu je približal. Svet je bil tu plodna, dobra zemlja — ne tisto mlado zelenje, ki je, še živo, že sredi poti k smrti — ne, nadopolna zemlja, ki krije v sebi seme vsega življenja. Čutil jo je med prsti svojih nog, jo božal z dlanmi in z nasladnim vzklikom se je z udom za udom zleknil v vsej svoji dolžini v senco iz lesa zbitega voza. In mati zemlja je bila prav tako zvesta kakor Sahiba. Predihala ga je ter mu zopet dala, kar je izgubil zaradi dolgotrajnega ležanja v postelji, ločen od njenih dobrih tokov. Glava mu je brez volje obležala na njenih prsah in odprte roke so mu počivale, vdane njeni mogoti. Široko razkoreninjeno drevo nad njim in celo mrtvi, s človeško roko sestavljeni les poleg njega je vedel, kaj išče, bolje kakor on sam. Uro za uro je ležal v globočini, globočji od spanja.

Proti večeru, ko je zakadil prah vračajoče se živine vse obzorje, sta prišla lama in Mahbub Ali, oba peš in stopajoč s previdnimi koraki; doma so jima povedali, kam je šel Kim.

»Alah! Kakšne norčije tu na odprtem polju,« je zamrmral konjski mešetar. »Stokrat bi ga lahko ustrelili — a to še ni vse.«

»In,« je ponovil lama svoj, že često izrečeni rek, »ni ga še bilo takega chele. Zmeren, vljuden, pаметen, spravljive nravi, veselega srca na poti, dobrega spomina, učen, odkritosrčen in prikupen. Velika je njegova nagrada.«

»Poznam fanta — kakor sem že rekel.«

»Ali ima že od nekdaj vse te prednosti?«

»Nekatere že — a takega rdečeklobučnega čara do-
slej še nisem našel, ki bi ga navdal s prekomerno
resnicoljubnostjo. Gotovo so ga tukaj dobro negovali.«

»Sahiba ima zlato srce,« je dejal lama resno. »Ka-
kor na lastnega sina pazi nanj.«

»Hmpf! Pol Hindustana ravna menda tako ž njim.
Hotel sem samo pogledati, ali se ni fantu kaj hudega
pripetilo in ali se spet lahko svobodno giblje. Kakor
veš, sva si bila že stara prijatelja v tistih prvih dneh
vajinega skupnega romanja.«

»To je vez med nami.« Lama je sedel. »Zdaj sva
pri kraju svojega romanja.«

»Ne gre tebi zahvala za to, da ni bilo tvoje roma-
nje že pred tednom dni še vse temeljiteje pri kraju.
Slišal sem, kaj je povedala Sahiba, ko smo te nesli na
tvoje ležišče.« Mahbub se je zasmel in se potegnil
za sveže pobarvano brado.

»V valu onega razdobja sem premišljal o drugih
stvareh. Hakim iz Dakke pa me je prekinil v mojem
premišljevanju.«

»Drugače« — to je rekel zaradi dostojnosti v na-
rečju pashtu — »bi bil končal svoje premišljanje na
soparni strani pekla — kajti navzlic svoji otroški pre-
prostosti si nejevernik in malikovalec. A kaj naj na-
praviva zdaj, Rdeči klobuk?«

»Še nocoj to noč« — besede so mu prihajale iz ust
počasi, vse drhteče v zmagoslavju — »še nocoj to noč
bo prost vseh madežev greha kakor jaz — spokojen,
kakor sem jaz, ko se bo ločil s tem osvobojenim tele-
som od Kolesa razmer. Znamenje imam,« pri tem je
položil roko na raztrgano karto na svojih prsih, »da
je moj čas kratek, njega pa bom odrešil za vse čase.
Spomni se, da sem dosegel spoznanje, kakor sem ti
povedal kómaj pred tremi nočmi.«

»Mora že biti res, kar je dejal tirahški duhovnik,
ko sem ugrabil ženo njegovega bratranca, da sem
,sufi' (svobodomislec), kajti tule sedim in željno po-
slušam najneverjetnejše bogokletstvo...« je dejal
Mahbub sam pri sebi. »Spominjam se te zgodbe. Nato

pa pojde v Jannatu l'Adn (vrt Eden). A kako? Ali ga kaniš ubiti ali pa utopiti v oni čudežni reki, iz katere te je potegnil babu?»

»Nihče me ni potegnil iz reke,« je rekel preprosto lama. »Pozabil si, kaj se je zgodilo. Našel sem reko s spoznanjem.«

»O, ah, res!« je zajeceljal Mahbub na pol nejevoljen, na pol oveseljen. »Pozabil sem že, kako se je zgodilo. Našel si jo s spoznanjem.«

»In govoriti, da mu hočem vzeti življenje — ni samo greh, ampak navadna blaznost. Moj chela mi je pomagal k Reki. Pravico ima, da se očisti greha — z mano vred.«

»Eh, treba mu je tega očiščenja. A potem, stari — potem?«

»Kaj, za Boga milega me briga potem? Nirvana mu je zagotovljena — razsvetljenemu kakor bo potem, in kakor sem jaz.«

»Dobro povedal. Bal sem se že, da ne bi zajahal Mohamedovega konja in jo popihal odtod.«

»Ne — iti mora v svet kot učitelj.«

»Aha! Zdaj razumem! To je prava pot za žrebe. Gotovo, v svet mora kot učitelj. Tako bo na priliko v neki meri potreben kot pisar v državni službi.«

»Za to so ga pripravili. Pridobil sem si zasluženje s tem, da sem dajal miloščino v njegov prid. Dobro delo nikoli ne umre. Pomagal mi je pri mojem Iskarnju. Jaz pa sem mu pomagal pri njegovem. Pravično je Kolo, o ti konjski prekupčevalec s severa. Daj mu, naj bo učitelj: daj mu, naj bo pisar — kaj zato? Nazadnje bo dosegel svobodo. Vse drugo je ukana.«

»Kaj zato? Ko pa ga moram že čez šest mesecev imeti pri sebi onstran Balkha! Prišel sem sèm, hvala temu babujskemu piščetu, z desetimi šantavimi konji in tremi plečatimi možaki, da bi siloma odvedli bolnega fanta iz hiše te stare babure. A zdaj moram gledati, kakor kaže, kako mi privija ta stari Rdeči klubuk mladega Sahiba v Alah vedi kakšna malikovalska nebesa. A sem vendar tudi jaz kolikor toliko igralec v tej igri! Ta stari bedak pa ima fanta rad in potem-

takem moram, če hočem biti pameten, tudi jaz biti malce bedast.«

»Za koga pa moliš?« je vprašal lama, ko je njegov robati pashtu momljajal v njegovo rdečo brado.

»Za kogarkoli! A zdaj, ko vidim, da fant, svest si paradiža, vendar lahko stopi v vladno službo, mi je laže pri srcu. K svojim konjem moram. Mrači se že. Nikar ga ne budi. Ne maram poslušati, kako te bo imenoval svojega učitelja.«

»Pa on je moj učenec. Kaj pa drugega?«

»Povedal mi je.« Mahbub je pogoltnil zlovoljo, ki se je dvignila v njem, ter smeje se vstal. »Nisem čisto tvoje vere, Rdeči klobuk — če so ti mar take malenkosti.«

»Nič za to,« je odvrnil lama.

»Mislim sem si. Potemtakem ti ne bo škodovalo, ki si brez greha, sveže umit in do treh četrtin utopljen povrhu, če ti povem, da si dober človek — silno dober človek. Razgovarjala sva se štiri ali pet večerov, in četudi sem konjski mešetar, znam vendar ločiti svetost od beder kakega kljusetarja, kakor se govori. Da, saj lahko celo dopustim, da položi najin prijatelj vsega sveta svojo roko najprej v tvojo. Ravnaj pametno ž njim in potrpi, da se vrne kot učitelj v svet, ko mu boš opral noge, če je to pravi lek za mlado žrebe.«

»Čemu ne bi šel še ti po Poti in tako spremljal fanta?«

Mahbub se je zastrmel vanj ves osupel spričo vzvišene nesramnosti tega vprašanja, na katero bi odgovoril onkraj meje z nečim hujšim, kakor pa z udarcem. Potem pa ga je humor te stvari poččeval po njegovi posvetni duši.

»Le počasi — le počasi — zmerom z nogo za nogo, kakor je poskakoval šantavi skopljeni konj v Umballi čez zapreke. Jaz pridem nemara kdaj pozneje v paradiž — imam opravila tukaj — tehtne zadeve — in dolžan sem jih tvoji preprostosti. Nisi nikoli lagal?«

»Čemu neki?«

»Oh, Alah, čuj ga! Čemu neki na tem tvojem svetu! Niti storil nikomur nič žalega?«

»Nekoč — s škatlo za peresa — še preden sem postal moder.«

»Tako? Tem boljše so potem moje misli o tebi. Tvoji nauki so dobri. Nekoga, ki ga dobro poznam, si odvrnil s steze krivice.« Na vse grlo se je zakrohotal. »Prišel je sem z najboljšim namenom, da bo napravil ‚dacoity‘ (nasilen hišni vlom). Res, prišel je rezat, ropat, ubijati in jemati s seboj, kar bi ga bila volja.«

»Kakšna neumnost!«

»Oh, in kako črna sramota povrhu! Tako si je mislil, potem ko je videl tebe, tebe — in še nekatere druge, močičke in ženice. Tako je opustil to; odhaja pa zdaj, da bi premikastil nekega velikega rejenega babuja.«

»Ne razumem tega.«

»Ne daj Alah! So ljudje, ki so silni v spoznanju, Rdeči klobuk. Tvoja sila je pa še silnejša. Ohrani si jo — mislim, da si jo boš. Če ti fant ne bo dober strežaj, mu potrgaj ušesa.«

Pathan si je zapel svoj široki bokhariotski pas in odpotoval v mrak, lama pa je stopil toliko iz svojih oblakov na tla, da se je ozrl za njegovim širokim hrbtom.

»Temu človeku manjka vpljudnosti in senca videza ga slepi. A lepo je govoril o mojem cheli, ki je poklican, da prejme zdaj svoje plačilo. A jaz bom odmolil svojo molitev!... Prebudi se, o ti, blaženi pred vsemi od ženske rojenimi. Prebudi se! Najdena je!«

Kim se je prikazal iz vodnjakovih globočin in lama je motril njegovo zadovoljno zehanje ter tleskal primerno s prsti, da bi pregnal zle duhove.

»Sto let sem spal. Kje pa — —? Sveti mož, ali ste že dolgo tukaj? Odšel sem, da bi vas poiskal, spotoma« — nasmehnil se je zaspano — »pa sem zaspal. Zdaj sem čisto zdrav. Ali ste kaj jedli? Pojdiva v hišo. Že mnogo dni nisem skrbel za vas. In vam je Sahiba dobro stregla? Kdo vam je drgnil noge? Kako je z vašo slabostjo — z želodcem in s tilnikom in z razbijanjem v ušesih?«

»Prešlo — vse je prešlo. Ali ne veš?«

»Nič ne vem, razen tega, da vas že celo večnost nisem videl. Kaj pa naj bi vedel?«

»Čudno, da te ni spoznanje že prej doseglo, ko so vse moje misli hitele k tebi.«

»Ne vidim vam v obraz, a vaš glas mi zveni kakor gong. Ali vas je Sahiba pomladila s svojo kuharsko umetnostjo?«

Ozrl se je proti postavi s prekrižanimi nogami, ki se je temno kakor črni jantar odražala od citronastega vala luči. Tako sedi kamenitni Bodhisat, gledajoč samokretne vrtače v lahorskem muzeju.

Lama je ostal miren. Tesno ju je zagrnila blaga zadimljena tišina indijskega večera, ki jo je prekinjalo samo rožljanje molka in rahel šum oddaljujočih se Mahbubovih korakov.

»Čuj me! Novo vest prinašam.«

»A pojdi —«

Dolga rumena roka se je iztegnila, zapovedujoč molk. Poslušno je potegnil Kim noge pod rob svojega oblačila.

»Čuj me! Novo vest prinašam! Iskanje je končano. Zdaj pride plačilo... Tako. Ko sva bila v gorah, sem živel od tvoje moči, dokler se ni mlada veja upognila in se malone zlomila. Ko sva dospela z gorâ, sem bil v skrbeh zate in za marsikaj drugega, kar sem hranil v srcu. Brod moje duše je bil brez vodstva; nisem mogel gledati v vzročnost stvari. Zategadelj sem te vsega prepustil krepostni ženski. Nisem zaužival hrane. Nisem pil vode. Sedel sem v pobožnem premišljevanju dva dni in dve noči, bistreč si duha, vdihajoč in izdihajoč, kakor je predpisano... Drugo noč — tako veliko je bilo moje plačilo — pa se mi je modra duša ločila od nespametnega telesa in se sprostila. Tega dotlej še nisem bil deležen, čeprav sem že pogosto stal na pragu, tik pred tem. Pomni dobro, kajti to je čudež!«

»Res čudež. Dva dni in dve noči brez hrane! Kje pa je bila Sahiba?« je vprašal Kim polglasno.

»Res, duša se mi je sprostila in je, krožeč nalik orlu, videla v resnici, da to ni bil Teshoo Lama, niti kaka druga duša. Kakor kane kaplja v vodo, tako se je stopila moja duša z Veledušo, ki je nad vsemi stvarmi. V tem trenutku sem, ves povzdignjen v pre-mišljevanju, videl ves Hindustan, od Ceylona v morju tja do gora in svojega domačega pisanega skalovja v Suchzenu. Videl sem slednje polje in slednjo vas, do najneznatnejše podrobnosti, kjer sva kedaj počivala. Videl sem vse to ob istem času in na istem kraju, kajti bilo je v duši. Po tem sem spoznal, da se je duša povzdignila iznad slepila časa in prostora in stvari. Po tem sem spoznal, da sem prost. Videl sem te ležečega na postelji in videl sem te, ko si se zakotalil po hribu pod malikovalcem — ob istem času, na istem kraju, v svoji duši, ki se je, kakor sem rekel, dotaknila Veleduše. Videl sem tudi nespametno telo Teshoo Lame, ko je ležalo tam na tleh in je hakim iz Dakke pokleknil k njemu ter mu zakričal v uho. Potem je bila moja duša čisto sama in ničesar nisem videl, kajti jaz sem bil vse, ko sem dosegel Veledušo. In premišljeval sem tisočkrat tisoč let, brez strasti, dobro se zavedajoč vzročnosti vseh stvari. Tedaj je zaklical neki glas: „Kaj bo z dečkom, če umreš?“ In od usmiljenja do tebe me je metalo v duši sem in tja in rekel sem: „Vrnil se bom k svojemu cheli, da ne zgreši Poti.“ Nato se je moja duša, ki je duša Teshoo Lame, z odporom in žalovanjem, z bolečinami in smrtnim strahom, ki ga ni moči opisati, ločila od Veleduše. Kakor ikra iz ribe, kakor riba iz vode, kakor voda iz oblaka, kakor oblak iz gostega ozračja se je ločila, izskočila, se zagnala in izhlapela duša Teshoo Lame iz Veleduše. Potem je zaklical glas: „Reka! Pazi na Reko!“ In ozrl sem se na prostrani svet, ki je bil, kakršnega sem ga gledal popred — sam zase v prostoru, sam zase v času — in razločno sem videl Reko Puščice ob svojih nogah. Do té ure je stalo moji duši na poti to ali ono zlo, ki se ga nisem popolnoma očistil; težilo mi je roke in se mi ovijalo okoli prsi; a otresel sem se ga in se pognal naprej kakor orel v svojem letu proti

kraju moje Reke. Svetove za svetovi sem odrival od sebe zavoljo tebe. Videl sem Reko pod seboj — Reko Puščice — in ko sem se spustil proti nji, so se zgrnile njene vode nad menoj. In glej: bil sem spet v telesu Teshoo Lame, a prost greha, in hakim iz Dakke mi je držal glavo visoko iznad voda moje Reke. Tukaj je ta Reka! Za mangovim gajem — tule — kar tukajle!«

»Allah Kerim! Oh, dobro, da je bil babu zraven! Ali ste bili zelo mokri?«

»Kdo bi se oziral na to? Spominjam se, da je bil hakim v skrbah zaradi telesa Teshoo Lame; potegnil ga je iz te svete vode v lastnimi rokami in nato je prišel konjski mešetar s severa z možmi in posteljo, položili so telo na posteljo in ga odnesli proti Sahibini hiši.«

»In kaj je rekla Sahiba?«

»Premišljeval sem v tem svojem telesu in nisem slišal. Tako je Iskanje končano. Zaradi zaslužnja, ki sem si ga pridobil, je Reka Puščice tukaj. Ob najinih nogah je privrela na dan, kakor sem rekel. Našel sem jo. Sin moje duše, priboril sem si nazaj svojo dušo od praga svobode, da te oprostim vseh grehov — kakor sem sam prost in brez greha. Pravično je Kolo! Zagotovljeno nama je Odrešenje. Pojdiva!«

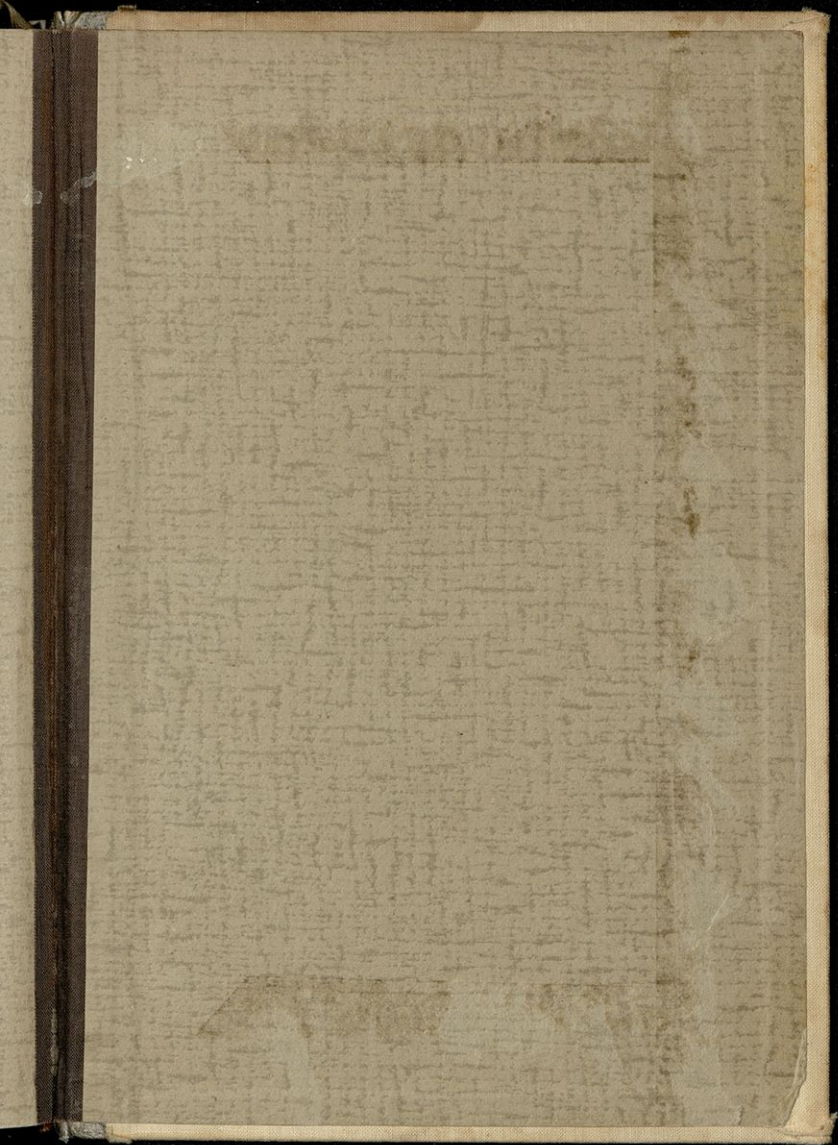
Prekrižal si je roke v naročju in se nasmehnil, kakor se nasmehne samo človek, ki je pridobil Odrešenje sebi in tistim, ki jih ljubi.

3/13

4515 -

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJILJNICA

GS

I 703 812

200811343

COBISS ©